

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HARİTA MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

**KIYI VE DENİZEL ALANLARDA ARAZİ YÖNETİMİNE YÖNELİK SORUNLAR
VE ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI**

DOKTORA TEZİ

Hrt. Yük. Müh. Volkan BAŞER

**Mart 2014
TRABZON**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

HARİTA MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

KIYI VE DENİZEL ALANLARDA ARAZİ YÖNETİMİNE YÖNELİK SORUNLAR
VE ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI

Hrt. Yük. Müh. Volkan BAŞER

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünde
"DOKTOR (HARİTA MÜHENDİSLİĞİ)"
Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 10.02.2014
Tezin Savunma Tarihi : 24.03.2014

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Cemal BIYIK

Trabzon 2014

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü

Harita Mühendisliği Anabilim Dalında

Volkan BAŞER Tarafından Hazırlanan

**KIYI VE DENİZEL ALANLARDA ARAZİ YÖNETİMİNE YÖNELİK SORUNLAR
VE ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI**

**başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 18 /02/ 2014 gün ve 1541 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda**

DOKTORA TEZİ

olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof. Dr. Cemal BIYIK

Üye : Prof. Dr. Tahsin YOMRALIOĞLU

Üye : Doç. Dr. Osman DEMİR

Üye : Doç. Dr. Recep NIŞANCI

Üye : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin AYAZ

.....
.....
.....
.....
.....

Prof. Dr. Sadettin KORKMAZ
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Gerçekleştirmiş olduğum doktora çalışmasında fikir ve yorumlarıyla yol gösterici olan ve çalışmanın her aşamasında desteğini esirgemeyen değerli hocam tez danışmanım Prof. Dr. Cemal BIYIK'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, tez izleme komitesi üyeleri olan kıymetli hocalarım Doç. Dr. Osman DEMİR ve Yrd. Doç. Dr. Hüsayin AYZAZ'a, değerli görüşleriyle sağladıkları katkılar için teşekkür ederim.

Çalışmam sırasında her zaman destek ve yardımlarını gördüğüm, değerli görüşlerinden istifade ettiğim başta Doç. Dr. Recep NİŞANCI ve Doç. Dr. Bayram UZUN olmak üzere tüm KTÜ GISLab çalışanlarına teşekkür ederim. Tez kapsamındaki anket verilerinin istatistiksel analizinde bilgilerini esirgemeyen Dr. Yakup Emre ÇORUHLU'ya, tezimi dilbilgisi yönünden düzenleyen Türkçe öğretmeni yengem Sn. Müşerref BAŞER'e teşekkürlerimi sunarım.

Doktora çalışmam boyunca destekleriyle yanımda olan dönem arkadaşım Doç. Dr. Volkan YILDIRIM'a özel teşekkürlerimi sunarım.

Tez kapsamında kurumlarda gerçekleştirmiş olduğum mülakatlara değerli zamanlarını ayırarak katılan, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan uzmanların her birine ayrı ayrı teşekkürlerimi sunarım.

Giresun Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulundaki tüm arkadaşlarıma çalışmam sırasındaki destekleri için teşekkür ederim.

Çalışmamı proje bazında destekleyen KTÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her anında olduğu gibi, doktora çalışmam sırasında da her zaman desteklerini gördüğüm sevgili anneme, babama ve kız kardeşime kalbi teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, tez çalışmam boyunca üzüntü ve sevinçlerimi paylaşan, sürekli fedakârlık gösteren ve bu sebeple de teşekkürlerin en büyüğünü hak eden biricik eşim Burcu BAŞER ve oğlum Volkan Kuzey BAŞER'e şükranlarımı sunarım.

Volkan BAŞER

Trabzon 2014

TEZ BEYANNAMESİ

Doktora tezi olarak sunduğum “Kıyı ve Denizel Alanlarda Arazi Yönetimine Yönelik Sorunlar ve Çözüm Yaklaşımları” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Cemal BIYIK’ın sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

24 / 03 / 2014

Volkan BAŞER

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	III
TEZ BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET.....	IX
SUMMARY.....	X
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XI
TABLolar DİZİNİ.....	XIV
SEMBOLLER DİZİNİ.....	XVI
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Problemin Tanımı.....	4
1.3. Çalışmanın Amacı.....	6
1.4. Metodoloji.....	6
1.5. Temel Tanım ve Kavramlar.....	7
1.5.1. Mülkiyet.....	7
1.5.2. Kadastro.....	10
1.5.3. Çok Amaçlı Kadastro.....	11
1.5.4. 3B Kadastro.....	12
1.5.5. Kıyı ve Deniz Kadastro.....	14
1.6. Kıyı.....	20
1.6.1 Kıyı Kavramı.....	20
1.6.1.1. Tarihi Perspektifte Kıyı Olgusu.....	21
1.6.1.2. Türkiye’de Kıyı ve Demografik Yapı.....	22
1.6.1.3. Kıyı Alt Bölümleri ve Tanımlar.....	22
1.6.2. Kıyı Planlaması ve Kıyının Sürdürülebilirliği.....	27
1.6.2.1 Kıyı Kenar Çizgisi Tespiti.....	27
1.6.2.2. Kazanılmış Haklar (Müktesep Hak).....	28

1.6.2.3	Kıyı Kadastrosu.....	29
1.6.3.	Kıyı Kullanımı.....	29
1.6.3.1	Sosyo- Ekonomik Yapı ve Kıyı Kullanımı.....	30
1.6.3.2.	Sanayi ve Tarım'da Kıyı Kullanımı.....	30
1.6.3.3.	Ticaret, Ulaşım ve Turizm'de Kıyı Kullanımı.....	31
1.6.3.4.	Koruma Alanları ve Kıyı Kullanımı.....	32
1.6.3.4.1.	Kültürel Varlıkların Korunması.....	32
1.6.3.4.2.	Özel Çevre Koruma.....	33
1.6.3.5.	Kentsel Kıyı.....	34
1.6.3.6.	Kıyıların Kamu Malı Niteliği.....	36
1.6.4.	Kıyı Alanları Yönetimi ve Hukuki Yapısı.....	37
1.6.4.1.	Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi (BKAY).....	40
1.6.4.2.	Kıyı Alanları Yönetiminde Yasal Çerçeve.....	46
1.7.	Deniz.....	53
1.7.1	Türkiye'de Denizler.....	53
1.7.2.	Türkiye'de Denizcilik İdaresi.....	54
1.7.2.1.	Tarihi Perspektif.....	54
1.7.2.2.	Ulusal Mevzuat.....	54
1.7.2.3.	Uluslararası Mevzuat.....	55
1.7.2.4.	Türkiye'nin Ulusal ve Uluslararası Hukuk Nezdinde Deniz Sınırları... ..	56
1.8.	Uluslararası Organizasyonların Kıyı ve Denizel Alanlara Bakışı.....	70
1.8.1	Uluslararası Yaklaşımlar.....	70
1.8.1.1.	Ramsar Sözleşmesi (1971/1994).....	70
1.8.1.1.1.	Changwon Deklarasyonu (2008).....	71
1.8.1.2.	Bern Sözleşmesi (1976/1984).....	74
1.8.1.3.	Barselona Sözleşmesi (1976/2002).....	74
1.8.1.4.	Kadastro 2014 (1998).....	76
1.8.1.5.	Costa Rica Deklarasyonu (2008).....	77
2.	YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	81
2.1.	Türkiye'de Kıyı ve Denizel Alanlar.....	81
2.1.1.	Kıyı ve Denizel Alanlara Yönelik Mevzuat.....	81
2.2.	Kıyı ve Denizel Alan Yönetimine İlişkin Etkinlik Araştırması.....	82

2.2.1.	Araştırma Yöntemi.....	84
2.2.2.	Örnekleme Seçimi.....	85
2.2.3.	Veri toplama Araçları.....	85
2.2.3.1.	Anket Metodu.....	86
2.2.3.1.1.	Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri ile İlgili Anket Formunun Hazırlanması.....	87
2.2.3.1.2.	Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri ile İlgili Anket Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	87
2.2.3.2.	Mülakat Metodu.....	89
2.2.3.2.1.	Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri ile İlgili Mülakat Sorularının Hazırlanması.....	90
2.2.3.2.2.	Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri ile İlgili Mülakat Sorularının Geçerlik Çalışması.....	91
2.2.4.	Verilerin Analizi.....	92
2.2.4.1.	Anket Verilerinin Analizi.....	92
2.2.4.2.	Mülakat Sorularından Elde Edilen Verilerin Analizi.....	92
2.3.	Türkiye’de Kıyı ve Denizel Alan Yönetimi ve İdaresinin Yeniden Yapılanma İhtiyacı.....	93
2.4.	Dünyadaki Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemlerinin İncelenmesi...	93
2.4.1.	Avrupa Birliği (AB).....	93
2.4.1.1.	İngiltere.....	96
2.4.1.2.	İspanya.....	100
2.4.1.3.	Finlandiya.....	101
2.4.1.4.	Romanya.....	102
2.4.1.5.	Portekiz.....	105
2.4.1.6.	Hollanda.....	105
2.4.2.	Amerika Birleşik Devletleri.....	109
2.4.3.	Kanada.....	111
2.4.4.	Avustralya.....	112
2.4.5.	İsrail.....	113
2.4.6.	Türkiye.....	116
3.	BULGULAR VE İRDELEME.....	119
3.1.	Kıyı ve Denizel Alanlarda Kullanım Hakları Anketinden Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.....	119
3.1.1.	Anketin 1. Bölümünden (Örnekleme Grubunun Kişisel Bilgileri) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.....	119

3.1.2.	Anketin 2. Bölümünden (Kıyı ve Denizel Alanlar ile İlgili Faaliyetler ve Kullanım Hakları (1-8. Sorular)) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.	122
3.1.3.	Anketin 3. Bölümünden (Konumsal Bilgi Kullanımı (9-18. Sorular)) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.....	128
3.1.4.	Anketin 4. Bölümünden (Veri Erişim Sorunları (18-19. Sorular)) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.....	135
3.1.5.	Anketin 5. Bölümünden (Kıyı ve Denizel Alan Yönetimi (20-22. Sorular)) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.....	137
3.1.6.	Anketin 6. Bölümünden (Çözüm, Öneri veya Yorumlar (23. Soru)) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.....	140
3.2.	Mülakat Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme.....	142
3.2.1.	Kıyı ve Denizel Alanlara İlişkin Faaliyet Yürüten Kurumlar ve Koordinasyon.....	142
3.2.2.	Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetlerinde Karşılaşılan Sorunlar.....	146
3.2.2.1.	Hukuki Sorunlar.....	146
3.2.2.2.	Teknik Sorunlar.....	149
3.2.2.3.	Kurumsal Sorunlar.....	150
3.2.3.	Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri İçin Öneriler.....	153
3.2.3.1	Hukuki Öneriler.....	153
3.2.3.2.	Teknik ve Kurumsal Öneriler.....	154
3.2.4.	Kıyı ve Denizel Alan Mevzuatı ile İlgili Değerlendirmeler.....	155
3.3.	Türkiye’de Kıyı ve Denizel Alan Yönetiminin Etkinliği.....	159
3.4.	İnceleme Kapsamındaki Ülkelerin Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemlerinin Değerlendirilmesi.....	159
3.5.	Türkiye İçin Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemi Yaklaşımı.....	161
3.5.1.	Yasal Yapı.....	161
3.5.2.	Kurumsal Yapı.....	162
3.5.3.	Teknik Yapı.....	163
3.5.3.1.	Kıyı ve Deniz Parsel Oluşumu (Deniz Konumsal Plan).....	164
3.5.3.1.	Hak, Sınırlama ve Sorumlulukların Tapuda Kaydı.....	166
4.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	168
5.	KAYNAKLAR.....	173
6.	EKLER.....	186

ÖZGEÇMİŞ

Doktora Tezi

ÖZET

KIYI VE DENİZEL ALANLARDA ARAZİ YÖNETİMİNE YÖNELİK SORUNLAR VE
ÇÖZÜM YAKLAŞIMLARI

Volkan BAŞER

Karadeniz Teknik Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Harita Mühendisliği Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Cemal BIYIK
2014, 184 Sayfa, 18 Ek Sayfa

Günümüzde kıyı ve denizel alanlarında karasal alanlar gibi kullanım haklarının belirlenmesi ve kayıt altına alınması, hukuki, sosyal ve ekonomik bir gereklilik olduğu kadar sürdürülebilir çevre yönetimi için de zorunlu görülmektedir. Bu bağlamda bu tür alanların yeniden tanımlanması ve yapılandırılmasına ihtiyaç vardır. Çalışmada, kıyı ve denizel alanlara yönelik dünyada ortaya çıkan yeni yaklaşımlar, özellikle gelişmiş ülkeler ve uluslararası organizasyonlar düzeyinde incelenmiş, Avrupa Birliği'nin benimsemiş olduğu uluslararası önerilere Türkiye'nin de bir an önce uymasının gerekliliği vurgulanmıştır. Tez kapsamında Türkiye'de kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyet yürüten kurum ve kuruluşlar ile mevcut yasalar tespit edilmiş, mevcut yapının bütüncül olarak değerlendirilebilmesi amacıyla kıyı ve denizel alanlara yönelik kurumlar ile faaliyetler arasında bir matris oluşturulmuştur. Ayrıca kıyı ve denizel alanlarda yaşanan sorunların tespiti amacıyla, bu alanlarda faaliyet gösteren kurumlara ilişkin anket ve mülakat çalışmaları yürütülmüş ve mevcut durum ortaya koyulmuştur. Yapılan çalışma sonunda kıyı ve denizel alanlara ilişkin günümüzdeki mevcut yapıların hukuki, kurumsal ve teknik açıdan yeterli olmadığı görülmüş, bir an önce bütünlük bir kıyı ve denizel alan yönetim sistemine geçilmesi gereği ifade edilmiş ve arazi yönetimi kapsamında yeni yaklaşımlar geliştirilerek öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kıyı, Deniz, Kıyı ve Denizel Alan Yönetimi, Arazi Yönetimi, Kıyı ve Deniz Hukuku, Kullanım Hakları

PhD. Thesis

SUMMARY

LAND MANAGEMENT PROBLEMS OF COASTAL AND MARINE AREAS AND
SOLUTION APPROACHES

Volkan BAŞER

Karadeniz Technical University
The Graduate School of Natural and Applied Sciences
Geomatics Engineering Graduate Program
Supervisor: Prof. Dr. Cemal BIYIK
2014, 184 Pages, 18 Pages Appendix

That the rights of usage for coastal and marine areas are defined and recorded as well as lands as a legal, social and economical must seems obligatory; besides, it is a must for a sustainable environment management. In this sense, it is needed that such areas are redefined and restructured. In this study, new approaches all over the world related to coastal and marine areas are analyzed especially in the level of developed countries and international organizations, and the necessity that Turkey should adapt itself immediately to international suggestions that European Union has adopted is mentioned. In the thesis, existing laws are identified with the institutions and organizations which carry out activity related to coastal and marine areas in Turkey, and in order to wholly evaluate the present structure, a matrix is created between the institutions of coastal and marine areas and their activities. Moreover, in order to define the problems in coastal and marine areas, surveys and interviews are conducted related to the institutions active in these areas and present situation is put forward. As a result of the study carried out, it is seen that recent existing structures related to coastal and marine areas are not legally, institutionally and technically sufficient. Also it is mentioned that an integrated coastal and marine areas management should be adopted as soon as possible. Additionally, new approaches are developed in the frame of land management and suggestions are made accordingly.

Key Words: Coastline, Sea, Coastal and Marine Area Management, Land Administration, Coastal and Marine Law, Usage Rights

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 1.1.	Mülkiyetin sınırları hakkındaki görüşler..... 8
Şekil 1.2.	Kadastronun evrimi..... 12
Şekil 1.3.	Tescile konu olan 3B nesnelere..... 13
Şekil 1.4.	Kadastroda çakışan hak, sınırlama ve sorumlulukların gösterimi..... 14
Şekil 1.5.	Kara-Kıyı-Deniz ilişkisini gösterir kesit..... 15
Şekil 1.6.	Yönetim sistemleri birleşimi..... 16
Şekil 1.7.	Deniz konumsal plan haritası..... 17
Şekil 1.8.	Dalyan yeri..... 18
Şekil 1.9.	Voli yeri..... 18
Şekil 1.10.	Dar - Yüksek kıyı örneği..... 23
Şekil 1.11.	Alçak - Basık kıyı örneği..... 23
Şekil 1.12.	Kıyı Kenar Çizgisi örneği..... 24
Şekil 1.13.	Kıyı alt bölümlerini gösterir kroki..... 25
Şekil 1.14.	Kıyı tanımlarının kıyı alanında gösterimi..... 25
Şekil 1.15.	Arnavutköy, 18. yy..... 34
Şekil 1.16.	San Francisco Kıyı Alanı, 19.yy..... 35
Şekil 1.17.	Southampton Esso Fawley Rafinerisi, UK, 20. yy..... 35
Şekil 1.18.	İzmir limanı..... 36
Şekil 1.19.	Kıyı yönetimi organizasyon şeması..... 39
Şekil 1.20.	Sürdürülebilir ve Sürdürülebilir olmayan uygulamaların döngüleri.. 42
Şekil 1.21.	BKAY bileşenleri..... 44
Şekil 1.22.	Kıyı sistemleri üzerindeki etkiler..... 46
Şekil 1.23.	Denizlerimizin genişliklerini gösterir harita..... 53
Şekil 1.24.	Ege denizi karasularının 6 mil ve 12 mil olması durumu..... 58
Şekil 1.25.	BMDHS göre deniz sınırları..... 58
Şekil 1.26.	Deniz sınırlarının gösterimi..... 62
Şekil 1.27.	Dünyada MEB sınırları..... 62
Şekil 1.28.	Karadeniz MEB sınırı..... 63

Şekil 1.29.	Kıta sahanlığı gösterimi.....	64
Şekil 1.30.	Bir arazi nesnesinin oluşumu.....	77
Şekil 1.31.	Sosyal varlık, ekonomik kalkınma ve çevresel sürdürülebilirlik arasındaki ilişki diyagramı.....	78
Şekil 2.1.	Kıyı ve denizel alanlar ile ilgili düzenleme türleri ve sayıları.....	82
Şekil 2.2.	Araştırma süreci.....	83
Şekil 2.3.	Anket formunun oluşturulması, uygulanması ve analizi.....	89
Şekil 2.4.	Avrupa'nın BKAY programı.....	95
Şekil 2.5.	İngiltere deniz plan haritası.....	98
Şekil 2.6.	İngiltere kıyı ve deniz yönetim organizasyonu çalışma ağı.....	99
Şekil 2.7.	Romanya kıyı bölgesi.....	104
Şekil 2.8.	Kuzey denizi beslenme havzası.....	106
Şekil 2.9.	Kuzey denizi gaz alanları.....	106
Şekil 2.10.	Kuzey denizi deniz yolları.....	106
Şekil 2.11.	OPIS çalışma alanı.....	109
Şekil 2.12.	Avustralya deniz alanları.....	113
Şekil 2.13.	İsrail'in Akdeniz'deki sınırları.....	114
Şekil 2.14.	Sucul bölge deniz kadaströ blokları.....	115
Şekil 2.15.	Deniz kadaströ blokları.....	115
Şekil 2.16.	Deniz kadaströ modeli veri setleri genel görünümü.....	117
Şekil 3.1.	Örnekleme grubunun meslek grupları grafiği.....	121
Şekil 3.2.	Örnekleme grubunun mesleki deneyim yılları grafiği.....	121
Şekil 3.3.	Kurumların kıyı ve denizel alanlar ile ilgili çalışma yürütme oranları.....	122
Şekil 3.4.	Kıyı ve denizel alanların çalışma sınır başlangıcının değerlendirilmesi.....	123
Şekil 3.5.	Kurumların bağlı bulunduğu sektörler.....	123
Şekil 3.6.	Kurumların kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakkı kavramının mevcudiyetinin değerlendirilmesi.....	126
Şekil 3.7.	Kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakkı sınırlarının değerlendirilmesi.....	127
Şekil 3.8.	Kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakkı verilerinin tutulma yerlerinin değerlendirilmesi.....	127
Şekil 3.9.	Kurumlarda konumsal bilgi kullanımının değerlendirilmesi.....	128
Şekil 3.10.	Konumsal bilginin öneminin değerlendirilmesi.....	129
Şekil 3.11.	Konumsal bilginin kullanım türlerinin değerlendirilmesi.....	129

Şekil 3.12.	Kurumların kullandıkları ölçek türleri.....	130
Şekil 3.13.	Denizel alanlar için konumsal bilgilerin hassasiyetinin değerlendirilmesi.....	131
Şekil 3.14.	Kıyı bölgeleri için konumsal bilgilerin hassasiyetinin değerlendirilmesi.....	132
Şekil 3.15.	Konumsal verilerin kaynağı.....	132
Şekil 3.16.	Konumsal verilerin kullanım amaçları.....	133
Şekil 3.17.	Konumsal verileri geliştirme şekilleri.....	134
Şekil 3.18.	Konumsal veriye ulaşım sorununun değerlendirilmesi.....	135
Şekil 3.19.	Veri erişim sorunları.....	136
Şekil 3.20.	Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım haklarının modellenmesinin değerlendirilmesi.....	137
Şekil 3.21.	Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım hakları model özellikleri.....	138
Şekil 3.22.	Kullanım hakkı model özellikleri.....	139
Şekil 3.23.	Türkiye’de kıyı ve denizel alan faaliyetleri ve faaliyeti yürüten kurum sayısı.....	145
Şekil 3.24.	Önerilen bütünleşik kıyı kullanıcıları ağı.....	163
Şekil 3.25.	Kıyı ve deniz parseli tanımlaması.....	166

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Tablo 1.1.	AİHM'e tapu iptali hakkında yapılan başvurulara ilişkin bilgiler..... 19
Tablo 1.2.	BKAY'ın gelişim süreci dönemleri..... 41
Tablo 1.3.	Türkiye'de kıyı mevzuatının gelişimi..... 51
Tablo 1.4.	Ege Denizinde karasuları ve uluslararası sular..... 57
Tablo 1.5.	BMDHS göre deniz sınırlarındaki haklar ve yetkiler..... 68
Tablo 2.1.	Veri toplama araçları, örneklem grubu ve örneklem sayıları..... 85
Tablo 2.2.	Cronbach Alpha katsayı hesabı..... 88
Tablo 2.3.	Kıyı alanları temel problemleri..... 94
Tablo 2.4.	Yerel topluluklar ile işbirliğinin faydaları..... 99
Tablo 2.5.	Romanya kıyı bölgeleri sınırı..... 103
Tablo 2.6.	Kuzey denizi erişim ve kullanım talepleri..... 107
Tablo 3.1.	Örneklem grubunun görev yaptığı iller..... 119
Tablo 3.2.	Örneklem grubunun eğitim aldığı kurumlar..... 120
Tablo 3.3.	Örneklem grubunun görev aldığı kurumlar..... 120
Tablo 3.4.	Kurumların yetki alanları, frekans ve yüzde değerleri..... 124
Tablo 3.5.	Kurumların kıyı ve denizel alanlardaki kullanım faaliyetleri..... 125
Tablo 3.6.	Kurumların kullandıkları ölçek türlerinin Chi-square test değerleri.. 130
Tablo 3.7.	Konumsal verileri kullanım amaçlarının Chi-square test değerleri... 133
Tablo 3.8.	Konumsal verileri geliştirme şekillerinin Chi-square test değerleri... 135
Tablo 3.9.	Konumsal veri erişimi Chi-square test değerleri..... 136
Tablo 3.10.	Kullanım hakları model özelliklerinin Chi-square test değerleri..... 138
Tablo 3.11.	Örneklem grubunun görüş, düşünce ve önerileri..... 141
Tablo 3.12.	Kurumlar ile kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyetler matrisi..... 144
Tablo 3.13.	Mülakat katılımcılarının belirttiği kıyı ve denizel alanlara ilişkin hukuki, teknik ve kurumsal sorunlar..... 152
Tablo 3.14.	Mülakat katılımcılarının belirttiği kıyı ve denizel alanlara ilişkin hukuki, teknik ve kurumsal öneriler..... 155
Tablo 6.1.	Mevzuat ile kıyı ve denizel alan düzenlemeleri matrisi..... 185
Tablo 6.2.	Kıyı illerinin merkez il nüfusu ve yıllık nüfus artışı..... 188

Tablo 6.3.	Türkiye’de kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyet yürüten kurumlar.....	189
Tablo 6.4.	Yapılandırılmış mülakat formu.....	191
Tablo 6.5.	Kıyı ve denizel alanlara ilişkin anket formu.....	195
Tablo 6.6.	Kıyı ve denizel alanlara ilişkin genel müdürlük, bölge ve il müdürlükleri kapsamında yapılan mülakatlar.....	201

SEMBOLLER DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ABS	: Arazi Bilgi Sistemleri
AFLRA	: Finlandiya Yerel ve Bölgesel Yönetimler Birliği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
AN	: Arazi Nesnesi
AY	: Arazi Yönetimi
BENA	: Balkan Çevre Birliği
BK	: Bakanlar Kurulu
BKAY	: Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi
BKDAY	: Bütünleşik Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemi
BMDHS	: Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi
CBS	: Coğrafi Bilgi Sistemleri
CKBBS	: Cenevre Karasuları Bitişik Bölge Sözleşmesi
ÇAK	: Çok Amaçlı Kadastro
DKP	: Deniz Konumsal Plan
DSÇD	: Deniz Strateji Çerçeve Direktifi
DEFRA	: İngiltere Çevre Departmanı
FIG	: Uluslararası Haritacılar Federasyonu
GM	: Genel Müdürlük
HKMO	: Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası
İHEB	: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
INSPIRE	: Avrupa Birliği Konumsal Veri Altyapısı
IUCN	: Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği
ITRF	: International Terrestrial Reference Frame
KK	: Kadastro Kanunu
KKK	: Kıyı Kullanıcıları Ağı
KKÇ	: Kıyı Kenar Çizgisi

KM	: Kadastro Müdürlüğü
KMK	: Kanun Hükmünde Kararname
KVA	: Konumsal Veri Altyapısı
KYDM	: Hollanda Kuzey Denizi Yönetim Kurumu
MEB	: Münhasır Ekonomik Bölge
MÖ	: Milattan Önce
NIMRD	: Romanya Deniz Araştırma Geliştirme Kurumu
NOAA	: Ulusal Okyanus ve Atmosfer Yönetimi
OICRF	: Uluslararası Kadastrocular Birliği
OPIS	: Okyanus Tasarım Bilgi Sistemi
ÖÇK	: Özel Çevre Koruma
RG	: Resmi Gazete
SÇD	: Su Çerçeve Direktifi
SK	: Sürdürülebilir Kalkınma
SSM	: Sahil Servis Merkezi
SYKE	: Finlandiya Çevre Enstitüsü
TAKBİS	: Tapu - Kadastro Bilgi Sistemi
TDK	: Türk Dil Kurumu
TKGM	: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMMOB	: Türkiye Mühendisler-Mimarlar Odaları Birliği
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TM	: Tapu Müdürlüğü
TPAO	: Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
UKVA	: Ulusal Konumsal Veri Altyapısı
UN	: Birleşmiş Milletler
UNEP	: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
2B	: İki Boyutlu
3B	: Üç Boyutlu
4B	: Dört Boyutlu
m^2	: Metrekare

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsanlar ilk çağlardan beri yerleşim alanı olarak kıyıları tercih etmiştir. Denizler, göller ve nehirler, balıkçılık veya ticaret için bir araç, karanın su ile birleştiği kıyıları ise yerleşim, liman, savunma veya rekreasyon gibi faaliyetler için birer kaynak olmuşlardır. Kıyı bölgesi kısaca deniz ile karanın karşılıklı etkileşim içinde olduğu, derinliği ve genişliği olan, sahip olduğu doğal ve kültürel özelliklerle oldukça dinamik bir peyzaj sunan alan olarak tanımlanmaktadır (Taussik 2001).

Yeryüzünde insan nüfusunun az olduğu, mülkiyet anlayışı henüz oluşmadığı antik çağlarda, doğal kaynakların kollektif biçimde kullanıldığı bilinmektedir. Kaynakların giderek azalması üzerine evcilleştirme ve üretme ile tarımsal etkinlikler keşfedilmiştir. Böylece mülkiyet uygulamalarına da ilk adım atılmıştır.

Karaların tamamına yakınının kullanıma açılmış olduğu günümüzde, kaynak arayışları artık kıyı ve denizlere yönelmiştir. Yeryüzünün 2/3'sini oluşturan deniz yüzeyleri, yüzey üstü hava tabakası, yüzey, yüzey altı su hacmi ve deniz dip kaynaklarından yararlanma ciddi bir şekilde gündemdedir.

“Dünyanın neresinde yaşıyor olursa olsun, herkesin denizin o harika, hayat dolu tuzlu suyuna ihtiyacı vardır. Evrende hayat olmayan birçok su kütlesi vardır, ama susuz hayat yoktur...” Sylvia Earle'nin bu cümlesi, %70'i su ile kaplı olan dünyamızda suya ve onun bizlere sunduğu sınırlı kaynaklara ne kadar muhtaç olduğumuzu göstermektedir (Orams 1999).

Kıyı ve deniz alanları ülkelerin, bölgelerin ve bu alanlarda yaşayan toplumların yaşamı ve huzuru için büyük öneme sahiptir. Bu alanlar yaşam standardını arttırmaya yönelik sosyal, ekonomik ve doğal fonksiyonlar sağlar. Ayrıca tüm dünyada iklim değişiklikleri için de etkili alanlardır. Kıyı ve deniz alanları; yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan türler için doğal bir ortam olmakla beraber, bu türlerin yetiştirildiği ve saklandığı alanlar olma özelliğine de sahiptirler. Su arıtma tesisleri, turizm, ticaret, kültür balıkçılığı, iletişim ve madencilik, kıyı ve deniz alanlarının hizmet ettiği sosyo-ekonomik kullanım faaliyetlerinden sadece birkaçıdır.

Hızla artan dünya nüfusu ve nüfus artışı sonucu ortaya çıkan çeşitli talepler, doğal zenginliklerle dolu kıyı, deniz ve çevresini tahrip etmektedir. Bundan dolayı kıyıları ve denizler olması gerektiği gibi, sağlıklı bir biçimde ve toplumun yaşam kalitesini artıracak şekilde kullanılamamaktadır. Bunun bilincinde olan ülkeler, kendi insanına kıyı ve denizlerini en iyi biçimde sunabilmek, bu alanları koruyup, doğal yapıyı da bozmamak için çeşitli politikalar geliştirmektedirler. Özellikle hassas bölgelerin belirlenmesi ve bu bölgeler arasındaki bağlantıların araştırılması, biyo-çeşitliliğin korunması açısından önemlidir. Bu tür politikaların ve çalışmaların idare ve yönetimi, ancak doğru karar destek programları ile olur. Bu bağlamda konumsal veri; doğru karar verme kapasitesini artırırken, sürdürülebilir çevreye de önemli katkılar sağlar (Uslu ve Sesli, 2011).

Kıyıları, zengin kaynak çeşitliliği nedeniyle insan etkinliklerinin yoğunlaştığı ve kaynak kullanımının çelişmesi nedeniyle de bütüncül bir yönetime ihtiyaç duyulan önemli alanlardır. Kıyı alanları için literatürde birçok coğrafi tanım yapılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri Kıyı Bölgesi Yönetimi Yasası'na (Coastal Zone Management Act of 1972) göre kıyı alanları, kıyı suları, birbirleriyle önemli ölçüde etkileşim halinde olan sahil şeritleri, kıyı ülkeleri ve adalar, gelgit alanları, tuzlu sular, sulak alanlar ve sahilleri içeren alanlardır. Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environmental Programme) kapsamında kıyı alanları, karaların denizle buluştuğu, sosyo-ekonomik sistemleri ve nehir ağızları, sulak alanlar, resifler gibi doğal sistemleri içeren alanlardır. Avrupa Birliği'nin Tanıtım Programı'nda ise, kıyı alanları, kara ve denizin birleştiği alan boyunca uzanan özgül çevresel özelliklerine göre çeşitlilik gösteren alanlar olarak tanımlanmıştır. Kıyı alanları nüfus artışının, ikinci konut, turizm, ulaşım ve sanayi gelişimi ile korunması gereken çevre değerlerinin tehdit altında olması nedeniyle problemlerin en yoğun hissedildiği bölgelerdir. Bu nedenle, insan aktivitelerinin yoğun bir şekilde yaşandığı kıyı alanlarımızın akılcı bir yolla geliştirilmesi ve korunması gerekmektedir. Bu bağlamda, başta kıyı alanı yönetimi olmak üzere, çeşitli faaliyetler ve düzenlemeleri amaçlayan uluslararası platformdaki çalışmalar Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi (BKAY) ile gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır.

Denizler, Dünyadaki tüm yaşamı etkilemekte ve iklimlerin belirlenmesinde önemli rol oynamaktadır (Payoyo, 1994). Aynı zamanda geniş kapasiteli ulaştırma imkânları, sunduğu sayısız besin ve doğal kaynakların yanında alternatif enerji kaynakları ile de insanlığın vazgeçilmez hayat alanını ve ekonomik mücadele zeminini oluşturmaktadır. Bu

alanlardan, devletler ve devletlerin uyruğunda bulunan kişiler çeşitli maksatlarla yararlanmaktadırlar.

Deniz, göl ve baraj göllerinden yararlanmada birçok ülke kendine özgü kurallar geliştirmiştir. Denizler ve karasularından yararlanmada çoğunlukla kamu yararı ilkesi hâkimdir. Ancak son yıllardaki gelişmeler; denizlerden yararlanmada mülkiyetin değil de kullanım hakkının özel ve tüzel kişiler lehine sunulabileceğini göstermektedir. Birçok ülke bunu kendi karasularında uygulamaktadır. Kıyı ve deniz kullanım alanlarının giderek artması özel ve tüzel kişilerden başka, ülkeler arasında da çıkar çatışmalarına neden olmaktadır. Bu gelişmeler Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin doğmasına yol açmıştır. Sözleşme ile denizlerde hak edinimi ilk defa uluslararası kurallara bağlanmıştır.

Denizel alanlardan yararlanmada her ülke kendi kültür geçmişine dayalı olarak öncelikle yazısız hukuk kuralları geliştirmiştir. Bu kurallar bölgesel ve yöresel nitelikler dahi taşımaktadır. Bu nedenle önerilecek kıyı ve deniz yönetim modeli bir ülkenin tamamına uygulandığı takdirde önceden kazanılmış hakların da korunması ve mevcut uygulamaya taşınmasını sağlamalıdır.

Toplam kıyı uzunluğu 8592 km (İyimaya, 2011) olarak tespit edilen Türkiye'de denizel alanlarda yasal olarak mülkiyet hakkı edinilememektedir. Ancak, devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan bu yerlerdeki bazı kullanım haklarına eskiden beri itibar edilmekte, bazı yeni kullanım hakları da ihdas edilmektedir. Liman ve barınaklar, dolun ve boşaltım tesisleri, kültür balıkçılığı tesisleri, dalyan ve voli yerleri, gemi tersaneleri, atık boşaltım tesisleri, deniz geçişi olan boru hatları ve atık uzaklaştırma tesisleri, su yüzeyi ve su altı ulaşım hatları, doğal koruma alanları, denizaltı maden ve petrol yatakları gibi çok yönlü kullanım gerektiren su alanlarının yaklaşık 25 milyon hektar (URL-19, 2014) olduğu tahmin edilmektedir. Bütün bu alanların koordinasyonlu bir biçimde idaresi için mevcut bilgilerin konumsal dağılımına ihtiyaç duyulmaktadır. Buna bağlı olarak da tescil dışı olan bu alanlardaki hakların kadastral uygulamalarla konumlandırılarak devlet güvencesi altına alınması gereklidir.

Kıyı ve denizel alan yönetimini geliştirmenin amacı; kapsamlı konumsal veri altyapısı vasıtasıyla kıyı ve deniz ortamında hak, kısıtlama ve sorumlulukların belirlenmesi, uygulanması ve yönetilmesinin sağlanmasıdır. Ayrıca yönetim, çakışan farklı çıkarları uzlaştırmayı ve ortak meseleleri harekete geçirmeyi amaçlar. Kıyı ve deniz ortamındaki doğal kaynakların ekonomik ve sosyal değerlerindeki artış rekabeti

arttırmaktadır. Bu ortamın sürdürülebilir, adil ve tutarlı bir şekilde muhafaza edilmesi, korunması ve işletilmesine yardımcı olması için kıyı ve deniz ortamında konumsal verinin toplanması, yönetilmesi ve depolanması gerekmektedir.

Kıyı ve denizel alanların Sürdürülebilir Kalkınma (SK) yaklaşımıyla kullanımı, ancak etkin bir kıyı ve denizel alan yönetim sisteminin varlığıyla mümkün olacaktır. Etkin kıyı ve deniz idaresi ve yönetimi için ise sağlıklı politikalara ihtiyaç vardır.

Kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurum ve kuruluşlar başta olmak üzere yürütülen hizmetlerin verimli, etkin, sorgulanabilir olması ve daha kolay sunulmasının sağlanması, bilgi sistemlerine yönelik organizasyonlara eğilimi arttırmaktadır. Bu bağlamda Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) tasarımları ön plana çıkmaktadır. Bu amaçla devlet politikasının belirlenmesi noktasında hazırlanan kalkınma planları, kurumların hazırlamış oldukları eylem planları ve Avrupa Birliği (AB) uyum sürecinde ülkemizin içinde bulunduğu atılımlarla da doğru orantılı teknolojik çalışmalara hız verilmiş bir süreç sürdürülmektedir. Özellikle kamunun hemen her alanında bilgilerin sağlıklı olarak dijital ortamlarda toplanması, yorumlanması ve sunulması e-devlet stratejisinin bir gereği haline gelmiştir.

Etkin bir kıyı ve deniz yönetiminin en önemli şartı, SK hedefleri çerçevesinde geliştirilmiş sağlıklı bir kıyı ve deniz politikasının varlığıdır. Ülkelerin sosyo-kültürel yapıları, yönetim şekilleri, öncelikleri, kıyı ve denizel alanlara bakış açılarındaki farklılıklar farklı yaklaşımlar izlenmesini gerektirmektedir. Bu sebeple her ülke kendine özgü politikalar geliştirmelidir.

Bu çalışmada, e-devlet politikası kapsamında teknik ve yasal çerçevede, kıyı ve denizel alanların yönetimi noktasında, mevcut durum analizi yapılarak; kıyı ve denizel alanların koruma-kullanma dengesini sağlayan, sorunları incelenerek çözüm yaklaşımları geliştirilmiştir.

1.2. Problemin Tanımı

Yeryüzünün kıyı alanları uzunluğu yaklaşık 860.000 km dir (URL-16, 2013). Bu kıyı alanları içinde üç tarafı denizlerle çevrili, iç denizi, boğazları ve adaları ile kıyı çizgisi uzunluğu 8.592 km, su ürünleri istihsal alanları toplamı ise yaklaşık 25 milyon hektar olan ülkemiz, kıyı ve denizel alan faaliyetlerinin yoğun olduğu ülkelerden biridir.

Kıyı ve denizlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olması, korunması ve kamu yararına kullanılması, tüm kıyı mevzuatının temel ilkesi olmuştur. Ancak, bu olumlu yaklaşıma rağmen, denizlerden etkin şekilde yararlanılması ve kıyıların doğal güzelliklerinin ve kaynaklarının korunması sağlanamamıştır.

Bu bağlamda kıyı ve denizel alanların yönetiminde ülkemizde karşılaşılan sorunlar şöyle sıralanabilir:

- Uluslararası deniz sınırlarımızın tam olarak belirlenememiş olması,
- Kıyı yönetimi yaklaşımının çevre korumaya yönelik düzenlemeleri yeterli ölçüde içermemesi,
- Kıyı ve deniz yönetimiyle ilgili çok fazla farklı mevzuatın bulunmasından kaynaklanan parçalı mevzuat yapısının ve bu mevzuat yapısının bölgesel, ulusal, AB ve uluslararası seviyelere dağılmasından kaynaklanan bütünlük kıyı ve deniz koruma politikalarının oluşturulamamış olması,
- Kıyı ve denizel alanların yönetimine ilişkin kurumsal ve teknik yapının oluşturulamamış olması,
- Hukuki düzenlemelerin çok fazla kurumu kıyı ve deniz yönetiminde müdahil hale getirmesi,
- Ülkemizde kıyı alanlarındaki mülkiyetin ve kıyı kullanımının belirlenmesinde ilk adımı oluşturan kıyı kenar çizgisi tespitlerinin henüz tamamlanmamış olması,
- Turizmi teşvik amacıyla çıkarılan yasaların kıyıları üzerindeki olumsuz sonuçları (Sesli vd., 2006).

Yukarıdaki sorunların teknik, yasal ve kurumsal ayakları mevcut olup etkin bir kıyı ve deniz yönetim sisteminin tesisi için bu sorunların vakit kaybetmeden çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

1.3. Çalışmanın Amacı

Modern ve çağımıza uygun kıyı ve denizel alan yönetimi için, mevcut durum çok iyi analiz edilerek ihtiyaçlar ve olanaklar belirlenmeli, bu konuda çalışmalar yapan ülkelerin deneyimleri dikkate alınmalıdır.

Bu çalışmanın temel amacı; kıyı ve denizel alanların sağlıklı bir şekilde yapılandırılabilmesini sağlayacak, sürdürülebilir bir kıyı ve denizel alan yönetimine ilişkin yaklaşımların geliştirilmesidir. Geliştirilecek olan yaklaşım ile kıyı ve denizel alanlar yasal, kurumsal ve teknik açıdan irdelenerek işleyişindeki mevcut sorunların giderilmesi ve kıyı yönetiminin etkin bir yapıya kavuşturulması hedeflenmektedir.

1.4. Metodoloji

Bu çalışma ile hedeflenen amacın gerçekleştirilmesi sürecinde aşağıdaki işlem adımları takip edilecektir:

- Kıyı ve denizel alanlar ile ilgili dünyada yaşanan gelişmelerin özellikle uluslararası organizasyonlar düzeyinde incelenmesi,
- Ülkemizde kıyı ve denizel alanlara ilişkin yasaların tespit edilmesi,
- Kıyı ve denizel alanlara dair faaliyet yürüten kurum/kuruluşların ve çalışmalarının belirlenmesi,
- Mevcut yapının bütüncül olarak değerlendirilebilmesi amacıyla, kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyet yürüten kurumlar ve faaliyetleri matrisinin oluşturulması,
- Kıyı ve denizel alanlarda yaşanan sorunların tespiti amacıyla, bu alanlarda faaliyet yürüten kurumlara ilişkin anket ve mülakat çalışmalarının yapılması ve değerlendirilmesi,
- Bazı gelişmiş ülkelerin kıyı ve deniz sistemlerinin incelenmesi ve deneyimlerinin ülkemize yansıtılabilirliğinin değerlendirilmesi,
- Uluslararası organizasyonların kıyı ve deniz alanındaki raporlarından, gerçekleştirilen anket ve mülakat çalışmalarından elde edilen bulgular çerçevesinde, Türkiye için sürdürülebilir bir kıyı ve denizel alan yönetim sistemi yaklaşımının geliştirilmesi,

1.5. Temel Tanım ve Kavramlar

Bu bölümde, tez kapsamında kullanılan bazı tanım ve kavramlar açıklanmaktadır.

1.5.1. Mülkiyet

Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü'nde mülkiyet; “kendisinin olan bir şeyi yasa çerçevesinde istediği gibi kullanabilme hakkı (iyelik), sahiplik” (URL-1, 2012) olarak tanımlanmaktadır.

İnsanlar ihtiyaç duydukları malları sosyal bir çevre içerisinde üretmek, tüketmek ve bu mallardan yararlanmak zorundadırlar. Bu durum ihtiyaç duyulan mallara kimin ve nasıl sahip olacağı sorununu ortaya çıkarır. Mülkiyet bu sebeplerle tarih boyunca, hem sosyal çatışmaların hem de sosyal düzenlemelerin konusu olmuştur (Güriz, 1969).

“İnsan babasının ölümünü, kaybettiği malından daha çabuk unuttur” sözü bize mal ve mülkün insanoğlu için önemini anlatır. Machivelli'nin ders kitaplarına geçen bu ünlü sözü, iki taraf arasındaki sorunların büyük bir çoğunluğunun mal ve mülkten kaynaklandığı gerçeğini ortaya koymaktadır. Ayrıca bu söz bize mal ve mülkün insan hayatındaki önemini vurgulamaktadır (Dağlı, 2007).

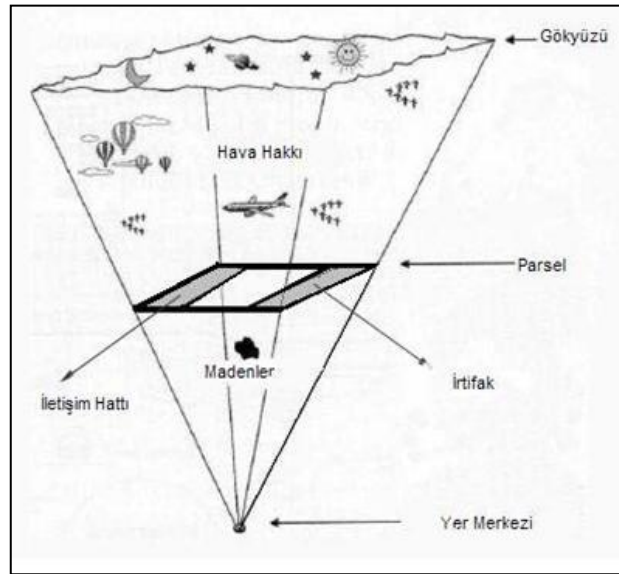
İnsanın yaşaması, varlığını devam ettirebilmesi için tabiatta bulunan şeyleri elde etmesi gerekir. İnsanla tabiat arasındaki bu kaçınılmaz ve zorunlu ilişki mülkiyet sorununun temelini meydana getirir. Diğer taraftan insan sosyal bir varlık olarak yaşamak durumundadır. Bu nedenle mülkiyet konusunda dikkatimizi çeken insan tabiat ilişkisinin aynı zamanda insanın içinde bulunduğu sosyal çevreyi de ilgilendirdiğidir. Dolayısıyla insan mülkiyet ilişkisi sosyal bir ilişki niteliği taşır (Güriz, 1969).

Mülkiyet kavramı Arapça kökenli olup, sözcüğün üç harfi “m-l-k” dir. “M-l-k” kökünden mülkiyetten başka mülk, malik, melik, meleke, emlak, temlik ve temellük gibi birçok sözcük türetilmektedir. Bu kelimeler güç, kuvvet, iktidar, zapt ve hâkimiyeti, hâkimiyetin konusu veya hâkimiyet ile ilgili işleri ifade etmektedir. Bu kavram ile hâkimiyet kavramı arasında sıkı bir bağ mevcuttur. Türkçede olduğu gibi Grek ve Latin kökenli dillerde mülkiyet anlamında kullanılan sözcüklerde de aynı bağ vardır. Grekçe de kullanılan “Kyriotes” ve Latince de kullanılan “dominium” sözcüklerinde de efendi, hâkim, iktidar, sahip anlamı bulunmaktadır. Latince de aile başkanının evdeki iktidarı gibi bir hakimiyeti çağrıştıran “dominium”dan başka, mülkiyeti ifade etmek üzere bir de

“proprietas” sözcüğü kullanılmıştır. Bu sözcük kendisine mahsus (propres) anlamına gelmektedir. Günümüzde batı dillerinde bu kavramı ifade etmek için Fransızca “propriete” sözcüğü, İngilizcede ise “property” sözcüğü kullanılmaktadır (Ünal, 2006).

Mülkiyet malik ile şey arasındaki ilişkidir. Malik, mülkiyet adı verilen ilişkinin birinci unsurudur ve karşımıza kişi olarak çıkmaktadır. Bu kişi gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir. Şey’e gelince bu menkul olabileceği gibi gayrimenkul de olabilir, ayrıca zamanla gayri maddi haklarda (yani ilişkiye konu olan şeylerde) mülkiyete konu olmuştur (örneğin; patent hakkı, hisse senetleri üzerindeki haklar gibi). Ayrıca sosyal gelişme süreci içinde, bazı şeylerin mülkiyete hiç konu olamayacağı (açık deniz gibi), bazı şeylerin devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunması nedeniyle (tuz, maden gibi) bazılarının da kamu malı olması (adliye binası, karayolu gibi) dolayısıyla özel mülkiyet konusu sayılamayacakları ortaya çıkmıştır. İlişkiye gelince, bu elde bulundurma, başkasına engel olma, kullanma, yararlanma, tasarruf etme yetkileridir (Örücü, 1976).

Roma Hukuku’na göre: “Malikin arazisi üzerindeki hâkimiyeti göklere veya yıldızlara; altındaki hâkimiyeti ise dünyanın merkezine, yerin sonsuz derinliklerine kadar gider” şeklindedir (Şekil 1.1). Hava, müşterek eşya olarak kabul edilmektedir. Müşterek eşya olarak kabul edilen diğer nesnelere ise, akarsu, deniz ve sahillerdir. Romalılar havayı bireyin veya devletin malvarlığı olarak düşünmemişler ancak hava tabakasına tecavüzlerin olabileceğini kabul etmişlerdir (Tahiroğlu, 2001).

Şekil 1.1. Mülkiyetin sınırları hakkındaki görüşler (Stoter, 2002)

Mülkiyet hakkı, uluslararası beyanname ve sözleşmelerle garanti altına alınmış bir haktır. 10 Aralık 1948 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul ve ilan edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (İHEB)'nin 17. maddesinde; “Herkes kendi başına veya başkalarıyla birlikte mülkiyet edinme hakkına sahiptir. Hiç kimse mülkiyetinden keyfi olarak mahrum bırakılamaz” (URL-2, 2012) ifadesi yer almaktadır. Yine, insan haklarının ve temel özgürlüklerin korunmasına ilişkin 4 Kasım 1950’de Roma’da imzalanan ve ülkemizin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)’nin 1. protokolünün 1. maddesinde mülkiyet hakkı, “Her gerçek veya tüzel kişi, mülkiyeti üzerinde barışçıl tasarrufta bulunma hakkına sahiptir. Hiç kimse, kamu yararı ve yasadaki öngörülen koşullar ile uluslararası hukukun genel ilkeleri dışında, mülkiyet hakkından yoksun bırakılamaz” (URL-3, 2012) düzenlemesiyle taahhüt altına alınmıştır.

Mülkiyet hakkı, ülkemizde de anayasal güvenceye sahiptir. 18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 35. maddesine göre; “Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.” 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun (TMK) 683. maddesinde ise; “Bir şeye malik olan kimse, hukuk düzeninin sınırları içinde, o şey üzerinde dilediği gibi kullanma, yararlanma ve tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir” hükmü yer almaktadır. Ayrıca 1982 Anayasasının; kıyılarının devlet hüküm ve tasarrufunda olduğunu belirten 43. maddesi, topraksız köylülere toprak dağıtımını için büyük toprak mülkiyetine getirilen sınırlama (md. 44), mülkiyette kamulaştırmaya izin verilmesi (md. 46), devletleştirme (md. 47), tarih kültür ve tabiat varlıklarındaki özel mülkiyete sınır konulabilmesi (md. 63), tabii servet ve kaynaklarda devletin hüküm ve tasarrufu, ormanların gözetiminin devlete ait olması, devlet ormanlarının mülkiyetinin devredilememesi (md. 169) gibi hükümlerini bu bağlamda değerlendirebiliriz.

Mülkiyet hakkı, mutlak bir hak olup herkese karşı ileri sürülebilir ve devamlılık gösterir. Kullanmak sureti ile sona eremeyeceği gibi, düşürücü bir zamanaşımına da uğramamaktadır. Bu hak çağdaş ülkelerde genellikle anayasalarında yer alan temel kişisel ve sosyal haklardan sayılmakla birlikte, her ülkenin yapısı, koşulları ve rejimine göre değişen evrensel bir kavramdır (Uzun, 2000).

1.5.2. Kadastro

Kadastro kelimesinin etimolojisi incelendiğinde; Latince “caput” (bir arazi vergi birimi), “caputetestio” (nüfus başına düşen vergi), “registrum” (tescil, kayıt) kelimelerinin birleşiminden oluşan “capuastrum” kelimesinden üretildiği tespit edilmiştir. Bu kelime daha sonra “capdastre” ve “cadastre” biçimlerine dönüştükten sonra, Fransa ve İngiltere’de “cadastre”, İspanya ve İtalya’da “cadastro”, Almanya’da ise “kataster” şeklinde kullanılmıştır (Tüdeş ve Bıyık, 2001).

TDK’ya göre; “kadastro” kelimesi, “Bir ülkedeki her çeşit arazi ve mülk yerinin, alanının, sınırlarının ve değerlerinin devlet eliyle belirlenip plana bağlanması işidir” (Tüdeş ve Bıyık, 2001; URL- 4, 2012).

Kadastro, ölçüye dayalı olarak, sınırları belirlenmiş bir ülke ya da bölgenin mülkiyetle ilgili verilerinin sistematik olarak düzenlenmiş kamu envanterleri (Yomralıoğlu, 1999) olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında uluslararası literatürde de birçok kadastro tanımı bulunmaktadır. Bunlardan bazıları:

Uluslararası Kadastrocular Birliği (OICRF)’e göre kadastro; “Aynı türden nesnelere siciller ya da grafikler biçiminde bir araya toplanmasının ifadesidir ki, genellikle taşınmaz kadastro, vergi kadastro gibi terim bağlantıları ile kullanılır”.

Dale ve McLaughlin (1988) ve (1999)’a göre kadastro; “Hukuki anlamda, arazi parsellerinin sahiplik kaydı; mali açıdan, taşınmazların değerinin kaydedildiği bir kayıt, çok amaçlı bakış açısıyla ise, parsellerin özniteliklerinin kaydıdır”,

Larsson (1991)’e göre kadastro; “belli bir alandaki arazi birimlerinin sistematik tanımlaması”,

FIG (1995)’te kadastro; “Araziyle ilgili hak, kısıtlama ve sorumlulukların kaydını içeren parsel tabanlı ve güncel bir arazi bilgi sistemi”,

Henssen (1995)’e göre kadastro; “Belirli bir ülke veya bölgedeki taşınmaz verilerinin, sınırların ölçülmesi temelinde düzenli bir yapıda belirlendiği kamu envanteri olup nerede ve ne kadar sorularına yanıt verir”, şeklinde çeşitli kadastro tanımlamaları yapılmıştır.

Kadastroya, uluslararası yaklaşım ülkemizdeki aksine çok yönlüdür. Öncelikle OICRF’nin yaklaşımında kadastro yalnızca taşınmaz kadastro olarak görülmemiş gemi, uçak gibi aynı türden nesnelere bir araya gelmesinin de bir kadastro oluşturabileceği üzerinde durulmuştur (gemi kadastro, uçak kadastro). FIG ise taşınmaz kadastro, uçak kadastro).

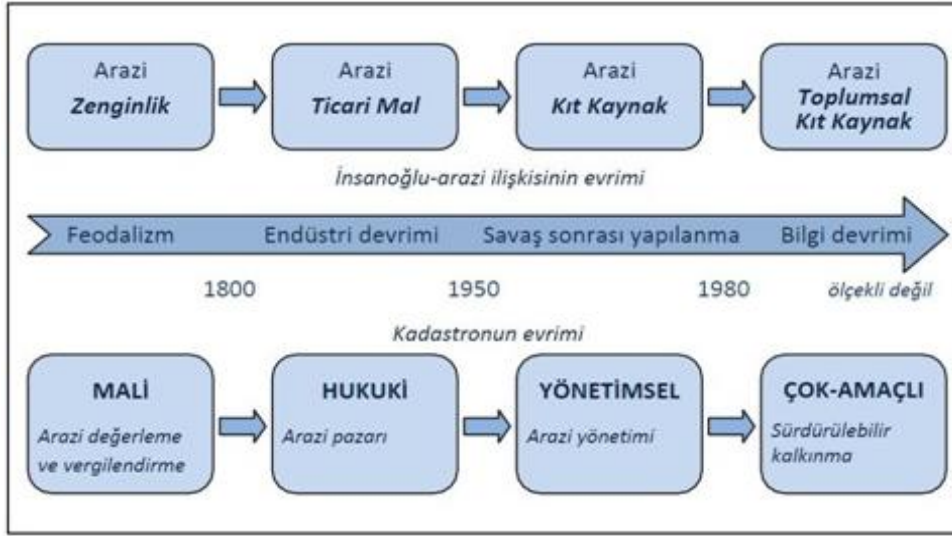
yürütülmesi açısından bir elde toplayıp, hizmet alanını genişleterek ele almıştır (Demir, 2006).

Dünyadaki kadastro uygulamalarında farklılıklar bulunmaktadır. Kadastro genellikle kamu kurumları tarafından tesis edilip yönetilir. Bazı ülkelerde kadastro yerel idarenin sorumluluğunda iken diğerlerinde eyalet ya da ulusal düzeyde sorumluluk söz konusu olabilmektedir. Kimi ülkelerde, arazinin hukuki ve mali kayıtlarının yürütülmesi işlemi ile ölçme ve haritalama faaliyetleri tek bir kurum içinde toplanmışken, diğerlerinde farklı kurumların sorumluluğunda yürütülür (Henssen, 1995). Birçok ülkede farklı amaçlar için gerekli olan bilgiler bir bilgi sistemi içinde koordine edilmiştir ya da farklı sistemlerin bilgi alış verişine imkân sağlayacak birimler mevcuttur (Bogaerts ve Zevenbergen, 2001).

Mevcut kadastral sistemlerde en önemli bileşen, sınırların belirlenmesidir. Bu amaca hizmet eden iki grup kadastro dikkat çekmektedir. Bunlar: sabit (belirli) sınırlar (fixed boundaries) ve genel sınırlar (general boundaries) yaklaşımlarıdır. Sabit sınırlar uygulamasında sınır kesin olarak tanımlanabilirken, genel sınırlarda resmi kayıt sadece sınırın yaklaşık çizgisini göstermekte, kesin sınırlar ancak zeminde ilave araştırmayla oluşturulabilmektedir (Dale and McLaughlin, 1999).

1.5.3. Çok Amaçlı Kadastro

Çok Amaçlı Kadastro (ÇAK); “Araziyle ilgili sürekli, kolaylıkla erişilebilir ve kapsamlı bilgiyi parsel seviyesinde destekleyen yapı” olarak tanımlanmaktadır (NRC, 1983). ÇAK, yaygın olarak bilinen üç kadastro türünden biridir. Bunlardan hukuki kadastro arazi zilyetliğinin yasal kaydı, mali kadastro ise temelde taşınmaz değerlendirme için geliştirilmişken, ÇAK, parsel ile ilgili diğer bilgilerle birlikte, hem hukuki hem de mali kadastroyu kapsamaktadır. Çeşitli veri ve bilgi kaynaklarına sahip olan ÇAK, birçok kullanıcıya farklı amaçlarla hizmet ve ürün sağlamaktadır (Yomralıoğlu, 2011). ÇAK, hem kamu kurumlarına hem de özel kuruluşlara ve vatandaşlara hizmet vermek için tasarlanan büyük ölçekli ve toplum merkezli bilgi sistemlerinin temel bileşenidir (Dale ve McLaughlin, 1988; Dale ve McLaughlin, 1999). Kadastronun evrim diyagramı şekil 1.2’de gösterilmiştir.

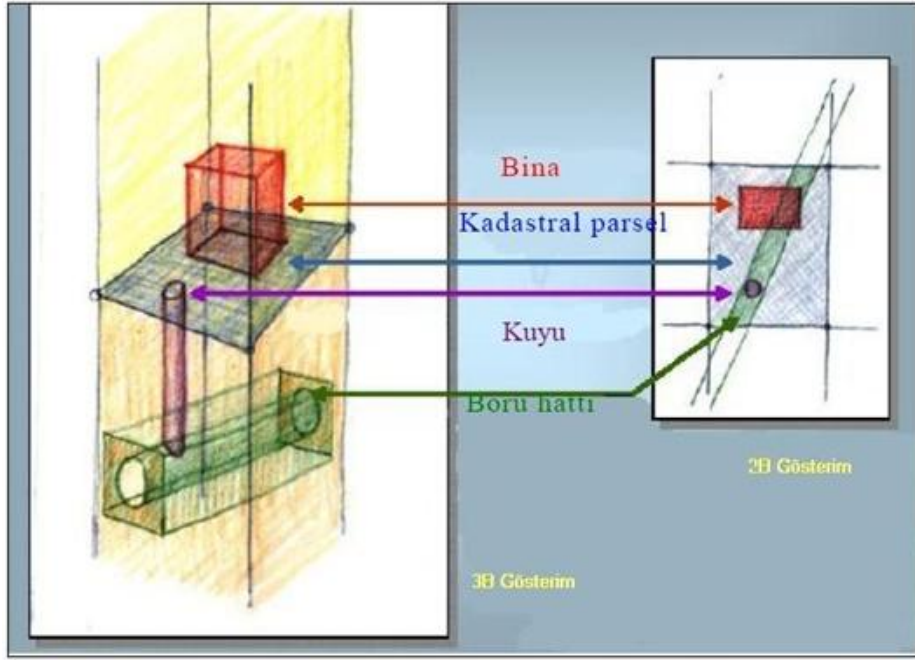
Şekil 1.2. Kadastro nun evrimi (Enemark, 2001)

1.5.4. Üç Boyutlu (3B) Kadastro

Nesneler üç boyutlu olmasına rağmen kadastral sistemler iki boyutludur (Şekil 1.3). Bu sebeple taşınmaza ait düşey yöndeki haklar ve kısıtlamalar gösterilememekte ve yasal durumları kayıt altına alınamamaktadır. Bu karışıklıklardan dolayı ortaya çıkan sorunların çözümü için 3B kadastro kavramı doğmuştur (Forrai ve Kirschner, 2003).

Bu bağlamda birçok ülkede mülkiyet hakkının yer merkezinden gökyüzüne kadar uzandığı, parsel sınırlarının aslında yüzeydeki çizgiler değil düşey düzlemler olduğu ve yer kabuğuna kadar uzandığı (UN, 2004; Kalantari vd., 2008) belirtilmektedir.

Ülkemizde ise mülkiyet hakkının üçüncü boyutu, Anayasa ve Medeni Kanun ile çözülmeye çalışılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 35. maddesine göre iyelik hakkı; "Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz" şeklinde ifade edilmektedir. TMK'nın 718. maddesinde ise taşınmaz mülkiyetinin içeriği; "Arazi üzerindeki mülkiyet, kullanılmasında yarar olduğu ölçüde, üstündeki hava ve altındaki arz katmanlarını kapsar. Bu mülkiyetin kapsamına, yasal sınırlamalar saklı kalmak üzere yapılar, bitkiler ve kaynaklar da girer" şeklinde ifade edilmektedir.

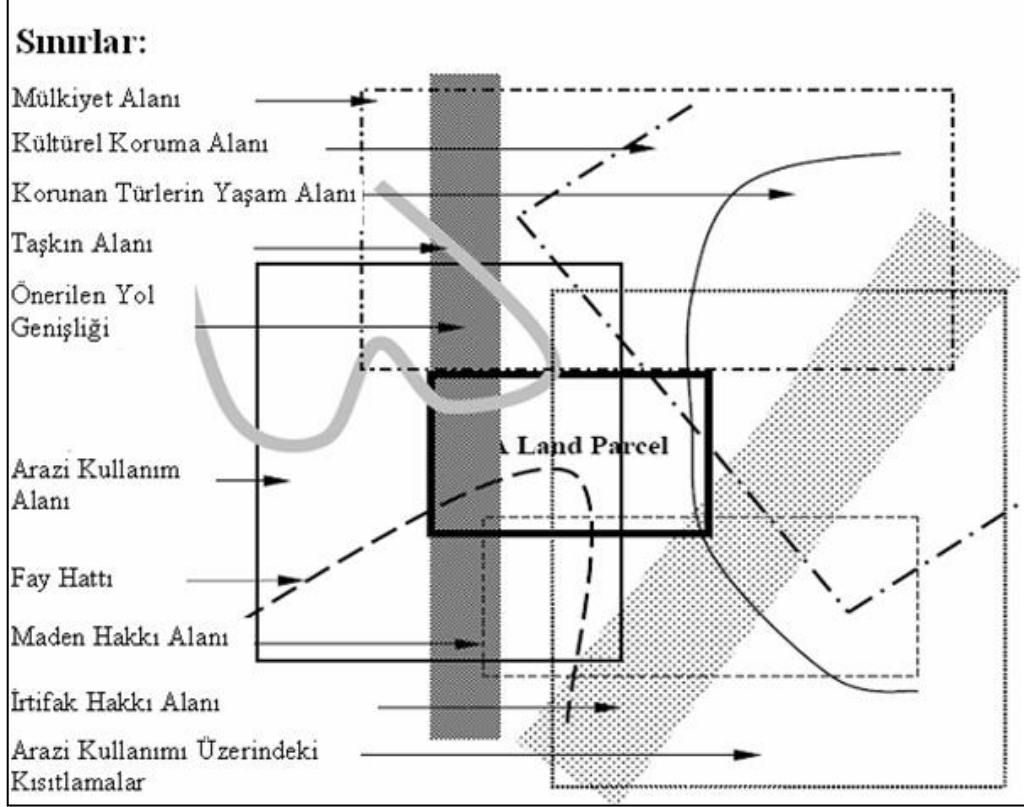

Şekil 1.3. Tescile konu olan 3B nesnelere (Forrai ve Kirschner, 2003)

Günümüzde sınırlı miktardaki arazi üzerinde yoğunluğun giderek artması, düşey boyutta farklı kullanım türlerinin ve yasal nesnelere üst üste binmesine, iç içe geçmesine, hatta daha karmaşık yapılar oluşturmalarına neden olmaktadır (Şekil 1.4). Bu durum, sürdürülebilir bir arazi idaresi için 3B yasal nesnelere kadastrada daha açık bir tescilini ve hakların uygulandığı mekânın 3B geometrik temsilini gerekli kılmaktadır. Özellikle nüfusun yoğun olduğu alanlarda arazi yüzeyinin altını ve üstünü kullanma eğilimi artmaktadır. Bu nedenle, kadastronun artan ihtiyaçlara cevap verebilmesi ve karmaşık mülkiyet haklarını etkili bir şekilde güvence altına alabilmesi için düşey boyuttaki konumsal bilgileri de toplayıp yönetebilmesi gerekmektedir (Döner, 2009).

3B kadastronun tanımlanırken birbiriyle ilişkili olan hukuki, kurumsal ve teknik kısımları ayırt etmek gerekebilir. Hukuki açıdan 3B kadastronun mevcut hukuki yapıyla uyumlu olarak 3B mülkiyet birimlerinin nasıl tanımlanacağı, mülkiyete düşey boyutta nasıl bir sınırlama getirilebileceği ve bu amaçla hangi hakların kullanılabileceğini belirleyen bir kadastron olacaktır. Kurumsal açıdan 3B kadastronun, yasal olarak 3B mülkiyet birimleri tanımlandıktan sonra, konumsal veri altyapıları ile uyumlu olarak 3B mülkiyete ilişkin bilgileri düzenleyip sunabilen bir kadastrondur. Teknik açıdan ise 3B kadastronun, 3B konumsal verileri modelleyebilen, bunları mevcut 2B kadastronun verileri ile entegre eden, 3B

kadastral verilerin konumsal analizi ve gösterimine olanak sağlayabilen bir kadastrodur (Döner ve Bıyık, 2007; Döner ve Bıyık, 2009; Döner vd., 2011).

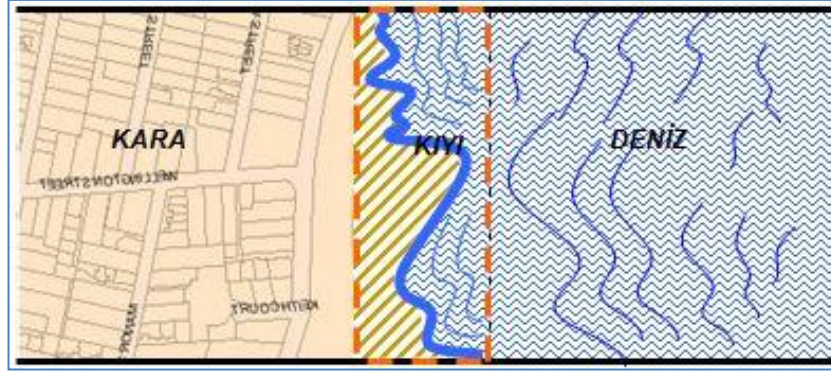

Şekil 1.4. Kadastroda çakışan hak, sınırlama ve sorumlulukların gösterimi (Williamson ve Ting, 2001)

1.5.5. Kıyı ve Deniz Kadastro

Kıyı ve deniz alanlarının, ülkelerin, toplulukların ve bölgelerin refah düzeyine etkisi giderek artmaktadır. Bu alanlar, yaşamın artan kalitesine katkıda bulunan sosyal, doğal ve ekonomik fonksiyonlar sağlamaktadır.

Karasal çevrede, sürdürülebilir gelişim alanlarıyla ilgili verilecek kararların mekanizmasını kolaylaştıran kadastro ve konumsal veri yapılarıdır. Bu çeşit inisiyatiflerin kullanım alanı bulması etkili karar verme sürecini hızlandırmaktadır. Ulusal çıkarların kara ile suyun birleştiği yerde bitmediği bir gerçektir (Şekil 1.5). Doğal kaynakların hızla tükendiği günümüzde bu gerçeğin ekonomik, sosyal, çevresel etkileri de hissedilmeye başlanmıştır.

Şekil 1.5. Kara-Kıyı-Deniz ilişkisini gösterir kesit (Rajabifard, 2007)

Denizel çevrede konumsal veriye ulaşma, bu alanları daha etkin kullanma fikri kadastroyu gündeme getirmektedir. Kıyı ve denizel kadastro, denizcilikle ilgili hukuki olarak çizilmiş sınırları, hakları, kısıtlamaları ve sorumlulukları belirlemek, görselleştirmek ve tanımlamaktır.

1992'de yapılan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda kabul edilen en önemli belgelerden biri olan Agenda 21, deniz ve kıyı alanlarına ilişkin olarak ayrıntılı düzenlemelere yer vermektedir. "Okyanusların, Kapalı ve Yarı kapalı Denizler de Dâhil Olmak Üzere Tüm Denizlerin Kıyı Alanlarının ve Canlı Kaynaklarının Korunması, Rasyonel Kullanımı ve Geliştirilmesi" başlığı altında yer alan bu düzenleme kıyı devletlerini, kıyı alanlarını ve kaynaklarını sürdürülebilir kalkınma anlayışına uygun olarak kullanmaları konusunda yükümlülük altına sokmaktadır. Mevcut uluslararası hukuki yapı iç hukuk sistemimize tam olarak yansıtılmamaktadır. Bu sözleşmede münhasır ekonomik bölge de dâhil kıyı yönetiminden bahsedilmektedir. Türk hukuk sisteminde kıyı yönetimine ilişkin yasal düzenlemeler kıyıyı sadece karasal alan olarak ele almakta kıyının deniz yönü itibariyle yönetiminden söz etmemektedir (Akkaya, 2004).

Kıyı ve denizel alan yönetimi için yapılan çalışmalar göstermiştir ki bu tür alanların yönetiminde bütüncül bir yaklaşıma ihtiyaç vardır. Böylelikle arazi, kıyı ve deniz entegrasyonu sağlanarak bütünleşik bir yönetim sistemi oluşturulabilecektir (Şekil 1.6).

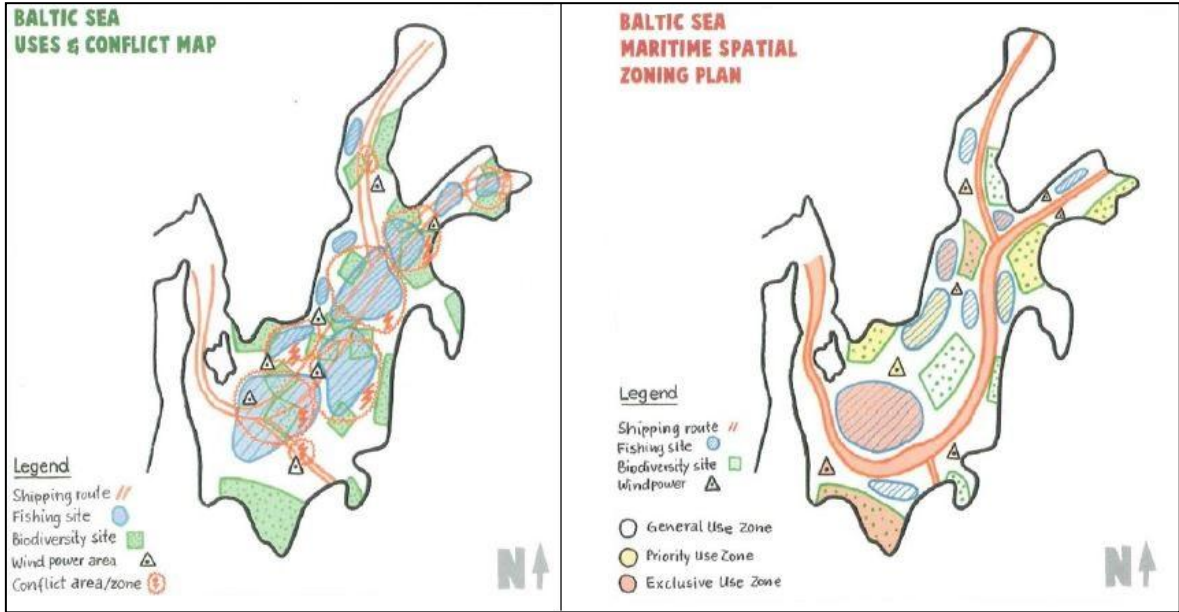
Şekil 1.6. Yönetim sistemleri birleşimi (Strain vd., 2006)

Kıyı ve denizel alanlardan daha rasyonel yararlanabilmek için bölge yönetiminin etkili şekilde koordinasyonuna engel olan, teknik, yasal ve kurumsal sorunların belirlenmesi, deniz sınırlarının çizilmesi ve buralardaki hakların gözden geçirilmesi gerekir. Bu çerçevede ayrıca deniz ticaretiyle ilgili sınırların, hakların, kısıtlamaların ve sorumlulukların belirlenmesi ve kontrolüne ilişkin uluslararası bakış açıları da göz önünde bulundurulmalıdır.

Deniz kadastro su deniz alanlarına ilişkin konumsal veri altyapılarının temel katmanlarından biri olarak kabul edilmektedir (Rajabifard vd., 2003). Ancak deniz kadastro sunun uygulanmasında birçok idari, yasal ve teknik sorunların aşılması gereği bu konuda yapılan projeler ve bilimsel çalışmalarda (Ng'ang'a vd., 2001; Fraser vd., 2003; Binns vd., 2004) vurgulanmaktadır. Esasında deniz kadastro su deniz alanlarında yasal olarak tanımlanabilen sınırların belirlenmesi, yönetimi ve idaresi için bir araçtır (Rajabifard vd., 2003). Bu tür sınırlara örnek olarak:

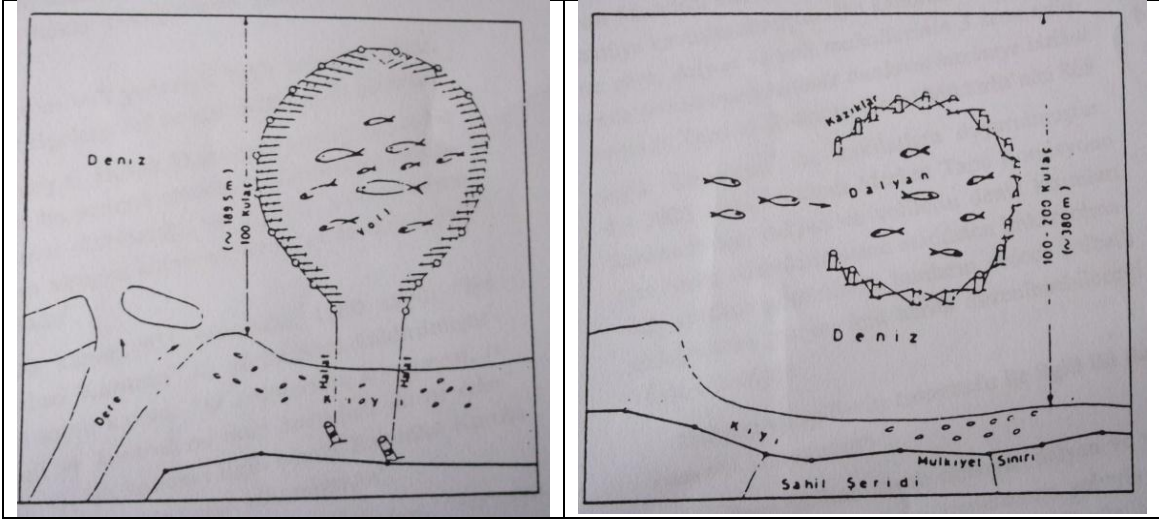
- Uluslararası deniz sınırları,
- Ulusal deniz sınırları,
- Yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarını tanımlayan sınırlar,
- Deniz koruma alanları, avlanma yasak bölgeleri vb. idari veya yasal sınırlar,
- Deniz üretim alanları, petrol veya maden arama alanları, enerji iletim veya boru hatları vb. özel kullanım haklarına ilişkin sınırlar (Rajabifard vd., 2003) verilebilir.

Şekil 1.7’de yukarıda sözü edilen sınırlara örnek olarak Baltık Denizine ait kullanım ve kullanımdan doğan kesişen haklar haritası ile denizel alan planlamasından sonra oluşturulan Deniz Konumsal Plan (DKP) haritası verilmiştir.

Şekil 1.7. Deniz konumsal plan haritası (EC, 2012)

Ülkemizde; kıyılar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır (Anayasa 43. madde, Medeni Kanun 715. madde, Kıyı Kanunu 5. madde, Tapu Kanunu 33. madde, Kadastro Kanunu 16. madde). Bu yüzden kıyılar özel mülkiyet haklarına tabi olamaz hükmü bulunmaktadır. Ancak Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze gelen dalyan ve voliler tapuya tescil edilmesi halinde balıkçılık için bir hak olmuşlardır. Dayan ve voli hakkı ilk defa 1872 tarihinde çıkartılan “Zabıta-i Saydiye Nizamnamesi” ile hukuki nitelik kazanmıştır. Dalyanlar, balık sürülerinin toplu olarak geldikleri sahil civarındaki yerlerde, onların yakalanması için üç tarafı ağlarla çevrili, bir tarafı açık olup, balıklar içeri girince kapatılan avlanma mahalleridir (Şekil 1.8). Voli ise sahillerden itibaren tespit edilen bir uzaklıktaki saha içerisinde sulara yayılıp sonra karaya çekilen ağlara verilen addır (Şekil 1.9). Volilerin sahille irtibatı vardır, ağları sahile çekildiğinden belli bir kıyı kesimini de kullanmak zorundadır (Bıyık, 1997).

Şekil 1.9. Voli yeri (Bıyık, 1997)

Şekil 1.8. Dalyan yeri (Bıyık, 1997)

Dalyan ve voli mahalleri tasarruf hukuku yönünden ülkemize has bir uygulamadır. Yürürlükteki mevzuatımıza göre buralarda yeni ve özel bir tasarruf hakkı kurma yetkisi yoktur (Esmer, 1976).

Bu hakların tapu kayıtlarına intikal etmiş olanları, 4722 sayılı “Türk Medenî Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun’un” 22. maddesi gereğince kazanılmış hak olarak korunmuşlardır (Karahacıoğlu, 1974).

Cumhuriyet döneminde ilk defa, 820 sayılı “Zabıta-i Saydiye ve İstanbul ve Tevabii Balıkhane İdareleri Nizamnamelerinin Bazı Mevaddını Muadil Kanun” ile dalyan ve voli yasal statüye kavuşturulmuştur. Bu kanunun 1. maddesine göre, dalya ve voli yerlerinin 3 sene süreyle terk edilmesi halinde bunların hazineye intikal edeceği, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü’nün 868 sayılı Genelgesi ile teşkilatlara duyurulmuştur.

Mevcut kanunlara göre kıyılar devletin hüküm ve tasarrufu altındadır ve bu tür yerlere kamulaştırma bedeli ödenemez. Ülkemizde bu tür alanlarda kalan birçok parsel bulunmaktadır. Bunlardan bazılarının malikleri iç hukuk nezdinde tatminkâr sonuç elde edemeyince Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) başvuru yapmışlardır.

AİHM, konu ile ilgili bugüne kadar yapılan bütün başvuruları AİH Sözleşmesinin 1. maddesinde belirtilen yoksun bırakma işleminin kamu yararı gözetildiğinde meşru bir uygulama olduğu, tazminat ödenmemesinin “mülkiyetin korunması ile genel yarar arasında kurulması gereken adil dengeyi” taşınmaz sahipleri aleyhine bozduğunu kabul etmekte ve 1. maddenin ihlal edildiğine karar vermektedir.

AİHM kıyı alanlarındaki taşınmazların tapu iptallerini haklı görmekte fakat belirli bir tazminat ödenmemesini haksız karşıladığı görülmektedir.

Mahkeme tazmin bedelleri için herhangi bir taşınmaz değerlendirme yöntemi kullanmamakta, sadece istenen ve teklif edilen fiyatlar arasında bir değer belirlemektedir (Tablo 1.1).

Tablo 1.1. AİHM'e tapu iptali hakkında yapılan başvurulara ilişkin bilgiler (Uzun, 2011)

Süreçler	Bilgiler
İlk Başvuru	30.05.1997 (N.A ve diğerleri 37451/97)
İlk Karar	11.05.2005
İlk Tazminat	30.06.2006
Toplam Karar Sayısı	44
Toplam Tazminat	2 453 849,00 EURO

10 Ekim 2007 tarihinde Yargıtay 1. Hukuk Dairesi bir değişikliğe giderek, Devletin verdiği tapunun geçersizliği ileri sürülerek, hiçbir karşılık ödemeksizin iptalinin istenmesi Devletin saygınlığını zedeler bir durum olacağını belirtmiştir. Bu durumda kişiye taşınmazın gerçek değerini karşılamasa da tazminat niteliğinde bir bedelin ödenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Türkiye, AİH Sözleşme kararlarını ihlal ettiği gerekçesiyle tazminata mahkûm edilmesi karşısında, yeni bir yasal düzenlemeye gitmiştir. 14 Mart 2009 tarihinde yürürlüğe giren 5841 sayılı yasanın 3. maddesi ile kadastro tespitinin kesinleşmesinden itibaren 10 yıllık hak düşürücü süre dolmuş bulunan kıyıdaki taşınmazlar için tapu iptal davalarının açılmasına engel olmuştur. Daha sonra bu karar Anayasa mahkemesinin 12.05.2011 tarih ve E:2009/31 ve K:2011/77 sayılı kararı ile iptal edilmiştir.

1.6. Kıyı

Kıyı kavramı çok farklı biçimlerde yorumlanmıştır. Tarihsel süreç içinde bu konuda aşağıdaki yorum ve kullanım biçimleri geliştirilmiştir.

1.6.1. Kıyı Kavramı

Türk Dil Kurumu (TDK) Sözlüğü'nde kıyı; “kara ile suyun birleştiği yer” (URL- 5, 2012) olarak tanımlanmaktadır. Ansiklopedik tanımlarda ise kıyı; deniz, göl, akarsu gibi her türlü tabii su kütlelerini çevreleyen toprak şeridi, denizin en alçak çizgisi ile kara arasındaki temas bölgesi olarak da tanımlanmıştır. 3621 Sayılı Kıyı Kanunu ile Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik ise kıyıyı, “kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasında kalan alan” olarak tanımlamıştır.

Kıyının neresi olduğu konusunda uzun süre coğrafi ve morfolojik yaklaşımlar dışında çok disiplinli (multidisipliner) kavramsal tanımlama yapılmamış; deniz ve kıyının stratejik, sosyo-ekonomik açıdan değer ifade etmeye başlamasıyla birlikte kıyı diğer bilim dallarının da konusu haline gelmiştir (Doğan vd, 2005). Bu tanım yıllar içerisinde klasiklikten uzaklaşarak sosyo-ekonomik içeriği zenginleştirilmiş, farklı akademik çevrelerce; jeomorfoloji, coğrafya, oşinografi, çevre, hukuk, ekonomi, kent bilimi, doğal kaynaklar vb. tanımlanmıştır.

Jeomorfoloji biliminde kıyı kavramı; “doğal bir yeryüzü biçimi olarak, deniz, göl ve karasularda suyun karaya temas ettiği, su ve kara yönünde uzunlamasına devam eden bir sınır çizgisi ya da alt sınırını bu temas çizgisinin oluşturduğu, genişliği meteorolojik olaylara göre değişebilen alan” (İzberak, 1969) olarak tanımlanmaktadır.

Coğrafya biliminde kıyı kavramı; suyun biriktirme, aşındırma ve yığınma suretiyle oluşturduğu yüzeysel biçim olarak tanımlamakta, bir yeryüzü şekli olarak kabul edilmektedir (Doğan vd, 2005).

Çevre biliminde kıyı kavramı; denizel ortam ile karasal ortam arasındaki etkileşimin nitelik ve yoğunluğunu kontrol eden bir alandır. Bu bölgedeki kaynakların doğal yapılarının ve ekolojik değerlerinin korunarak sürdürülebilirliğinin devamı ekolojik olarak son derece önemlidir. Turizm, tarım, sanayi, kentleşme gibi faaliyetler kıyı kaynağının kullanımını konusunda sınırsız rekabet içerisindedir. Bu rekabetin olumsuz

sonuçları ekoloji bilimi ile doğrudan ilgilendirilmekte olup ekolojiye kıyıyı korunacak bir zenginlik olarak bakmaktadır (Doğan vd, 2005).

Ekonomi biliminde kıyı kavramı; Miktarı sınırlı ve üretilemeyen doğal kaynaklar ve özellikle de kıyıların kullanımında bu bölgedeki toprak sahiplerinin ekonomik çıkarı ile toplum çıkarı arasında bir yapısal denge kurulmasını gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla ekonomik sistemin işleyiş kurallarına uygun olarak sosyal ve fiziki yapıda değişim ve farklılaşmalar kavramsal tanımlamalarda da değişiklikler meydana getirmektedir. Klasik iktisatçıların doğal kaynaklara ve kıyıya bakışı “serbest mal” şeklinde olmuş, zamanla bu kaynakların kıt olduğu anlaşılmıştır (Uzal, 2006).

Hukuk biliminde kıyı kavramı; Doğal bir yeryüzü biçimi olarak kıyı, jeomorfoloji, coğrafya, ekoloji vb. bilimlerin konusu olduğu kadar zaman içerisinde kazanmış olduğu sosyo-ekonomik önemle birlikte hukuk sistemi tarafından kendisine birtakım hukuki sonuçların bağlandığı bir kavram haline gelmiştir (Akın, 1998). Kanun koyucu sosyo-ekonomik açıdan bir değer göstermeyen kıyı alanını uzun dönem özel bir hukuki düzenlemenin konusu haline getirme gereği duymazken kıyı alanı üzerinde spekülasyon kullanım baskısının artması, sosyo-ekonomik açıdan artan rantsal önemi, toplumsal bilinçlenme ve pozitif etkiler hukuk sisteminin soruna yaklaşımını gerekli kılmıştır (Doğan vd, 2005).

1.6.1.1. Tarihi Perspektifte Kıyı Olgusu

İnsanlık tarihi, kıyı alanlarında başlamıştır. Sömürgeler, medeniyetler ve imparatorluklar; akarsu, kıyı ve denize yakın çevrelerde kurulmuştur (Louis, 2000). Fırat, Dicle ve Nil nehri üzerinde kurulan medeniyetler, Akdeniz ve Ege çevresinde kurulan liman kentleri, Roma İmparatorluğu ve eski Yunan medeniyetine ait kentlerin çoğu kıyı bölgelerindedir (Webber, 2000). Kültür ve medeniyetlerin bu bölgelerde kurulma nedeni hiç kuşkusuz su kaynaklarıdır.

Osmanlı İmparatorluğu’ndan günümüze gelen deniz ve kıyıda “yalı-köşk” sahibi olma isteği kıyıya olan bağımlılığımızı göstermektedir. Kıyı, deniz ve akarsu çevreleri cazibe merkezi olmaları yanında, “doğal çöplük” ve “doğal atık su” alanları olarak kabul edilmektedir.

Kıyı alanları uygun iklimleri ve doğal güzellikleriyle yüzme, güneşlenme ve su sporları açısından turizm merkezi olarak hayatımızın vazgeçilmezleridir. Bu alanlar sosyal

sınıflar arasında “toplumsal statü farklılığı” nedeni olmakla birlikte, bazı meslek grupları için estetik değerler olmuşlardır. Şairler, ressamalar ve edebiyatçılar için ilham kaynağı olan kıyıları, insanların ruhsal ve fiziki bütünlüğü için de vazgeçilmez alanlar olmuşlardır.

1.6.1.2. Türkiye’de Kıyı ve Demografik Yapı

Dünya nüfusu hızlı bir şekilde artmakta, artan nüfus ile birlikte deniz ve kıyı alanlarına olan toplumsal talepler çeşitlenmektedir. Bunu sonucu olarak kıyı alanları yoğun kentleşme ve nüfus baskısı altında kalmaktadır. Dünya nüfusunun üçte ikisi yaşamını kıyı bölgelerinde sürdürmektedir (Agenda 21, 1992). Dünya nüfusunun % 50’sinden fazlası sahillerin ilk 100 km’lik dilimi içerisinde yaşadığı ve bu nüfusun 2025 yılına doğru % 35 oranında artacağı düşünülmektedir. Günümüzde yaklaşık olarak 635 milyon kişi kıyı bölgelerinde (su seviyesinin 10 m’den daha az üstünde olan alanlarda) yaşamını sürdürmektedir (FIG, 2008).

Kıyı bölgelerinde yaşayan nüfus, ulusal ve uluslararası kamuoyunu gelecek açısından ciddi olarak endişelendirmektedir. Çünkü bu alanlar, kötü hava ve iklim değişikliklerinin negatif etkisi altındadır. Uluslararası alanda su ve sucul alanların kullanımı konusu önemli bir gündem oluşturmaktadır. Bu amaçla dünya genelinde çeşitli çalışmalar yapılmaktadır. Uluslararası Haritacılar Federasyonu (FIG) 12-15 Kasım 2007 yılında bu konuyu gündemine alarak, 2008 yılında kıyı alanları yönetimi için düşünülmesi ve yapılması gerekenler hususunda Kostarika Deklerasyonu’nu yayımlamıştır. Bu durum Türkiye açısından değerlendirildiğinde kıyı alanlarında toplam 28 il bulunduğu görülür. İdari yapı içerisinde son nüfus sayımına göre (31 Aralık 2012) 28 ilde yaşayanlar ülke genel nüfusunun % 54.35 ile, genel coğrafi alanın % 30’unu kapsayan kıyı alanlarında yaşamaktadır (Ek Tablo 2) (URL- 6, 2012).

1.6.1.3. Kıyı Alt Bölümleri ve Tanımlar

Kıyı kanunu kapsamında temel kıyı elemanları aşağıda kısaca tanımlanmıştır.

Kıyı

Kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alandır (30.03.1994 - 21890 Resmi Gazete, (RG)). İki şekilde olabilir;

a) Dar - Yüksek Kıyı: Plaj ya da abrazyon platformu olmayan veya çok dar olan, şev veya falezle son bulan kıyılardır (Şekil 1.10).

Şekil 1.10. Dar - Yüksek kıyı örneği

b) Alçak - Basık Kıyı: Kıyı çizgisinden sonra da devam eden, kıyı hareketlerinin oluşturduğu plaj, hareketli ve sabit kumulları da içeren kıyı kordonu lagün gölü, lagün alanları, sazlık, bataklık ile kumluk, çakıllık, taşlık ve kayalık alanları içeren kıyılardır (Şekil 1.11).

Şekil 1.11. Alçak - Basık kıyı örneği

Kıyı Çizgisi

Deniz, tabii ve suni göl (baraj gölü) ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun kara parçasına değdiği noktaların birleşmesinden oluşan ve meteorolojik olaylara göre değişen doğal çizgidir. Tabii ve suni göllerde Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce maksimum su kotu kıyı çizgisini belirler (Şekil 1.11).

Kıyı Kenar Çizgisi

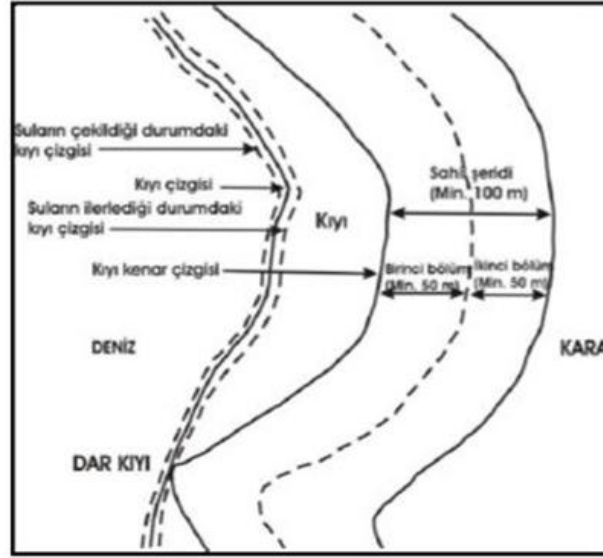
Deniz, tabii ve suni göl ve akarsuların, alçak - basık kıyı özelliği gösteren kesimlerinde, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumsal ve kıyı kumullarından oluşan kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırı, dar - yüksek kıyı özelliği gösteren kesimlerinde ise, şev ya da falezin üst sınırıdır. Bu sınır doldurma suretiyle arazi elde edilmesi halinde de değiştirilmez. Kıyı Kenar Çizgisi (KKÇ) tespitine konu olmayan akarsuların, deniz, tabii ve suni göllerle birleştiği yerlerde, kıyı kenar çizgisi olarak tespit edilir (30.03.1994 - 21890 RG). Tabii ve suni göller ile akarsuların, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nce taşkın seddi yapılmış ya da henüz yapılmamış olmakla birlikte sınırları haritalar üzerinde gösterilen bölümlerinde kıyı kenar çizgisi taşkın seddinin kara tarafındaki toprakla kesiştiği sınırdan tespit edilir (25.03.2011-27885 R.G Yön/1.md.) (Şekil 1.11 - 1.12).

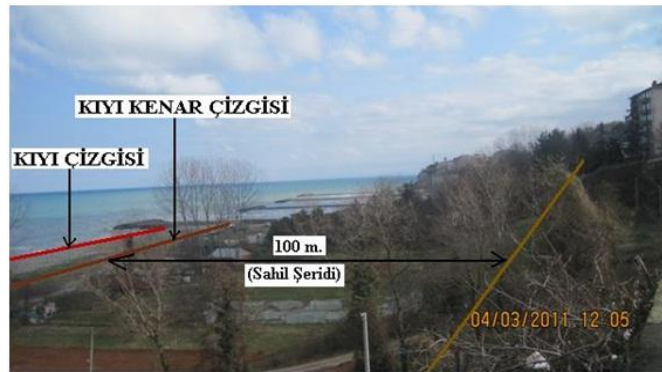
Şekil 1.12. Kıyı Kenar Çizgisi örneği

Sahil Şeridi

Deniz ve tabii göllerin kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alandır. İki bölümden oluşan sahil şeridi kullanım amacı ve doğal eşiklere göre belirlenir. Sunî göl ve baraj göllerinde, Yönetmeliğin sahil şeridi ile ilgili hükümleri uygulanmaz (25.03.2011 - 27885 R.G. Yön/1.md.) (Şekil 1.13 – 1.14).

Şekil 1.13. Kıyı alt bölümlerini gösterir kroki (Turoğlu, 2009)

Şekil 1.14. Kıyı tanımlarının kıyı alanında gösterimi (Başer vd., 2011a)

Kıyı suları

Kıyı çizgisinden itibaren bir deniz millik (1852 m.) su alanı (RG, 17 Ekim 2012).

Dolgu Alanlarında Yasal Altlık

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 6. maddesinde; “Kıyı, herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup, buralarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz”, ifadelerine yer verilmiş ve aşağıdaki eklerle 6. maddeye çeşitli tarihlere düzenlemeler yapılmıştır:

“Organize turlar ile seyahat eden kişilerin taşındığı yolcu gemilerinin (kurvaziyer gemilerin) bağlandığı, günün teknolojisine uygun yolcu gemisine hizmet vermek amacıyla liman hizmetlerinin (elektrik, jeneratör, su, telefon, internet ve benzeri teknik bağlantı noktaları ve hatlarının) sağlandığı, yolcularla ilgili gümrüklü alan hizmetlerinin görüldüğü, ülke tanıtımı ve imajını üst seviyeye çıkaracak turizm amaçlı (yeme-içme tesisleri, alışveriş merkezleri, haberleşme ve ulaştırmaya yönelik üniteler, danışma, enformasyon ve banka hizmetleri, konaklama üniteleri, ofis ve binalar) fonksiyonlara sahip olup, kurvaziyer gemilerin yanaşmasına ve yolcuları indirmeye müsait deniz yapıları ve yan tesislerinin yer aldığı kurvaziyer ve yat limanları” (3.7.2005-5398 R.G./13.mad),

“Uluslararası spor otoritelerinin, Türkiye'de spor faaliyetlerinin düzenleneceğine dair kararı gereğince Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu spordan sorumlu bakanlığın izni doğrultusunda, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun (I) sayılı cetvelinde düzenlenen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, aynı kanunun (II) sayılı cetvelinde düzenlenen özel bütçeli idareler, belediyeler ile il özel idareleri tarafından her türlü spor aktiviteleri ve organizasyonların yapılmasına/yaptırılmasına yönelik spor tesisleri ve zorunluluk arz eden durumlarda bunların tamamlayıcı konaklama tesisleri” (31.07.2008-5801 R.G./3.mad) yapılabilir.

“Özelleştirme kapsam ve programına alınan ve sahil şeridi belirlenen veya belirlenecek olan alanlar ile kıyı ve dolgu alanlarında yapılacak yat ve kurvaziyer limanlarının ihtiyacı olan yönetim birimleri, destek birimleri, bakım ve onarım birimleri, teknik ve sosyal altyapı ve konaklama birimleri ile ilgili kullanım kararları ve yapılanma şartları imar plânı ile belirlenir” (3.7.2005-5398 R.G./13.mad).

Sahil şeridi olarak bir kuşağın belirlenmesi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde, kıyıya kamu erişiminin sağlanmasını, kıyı manzarasına açık olmayı ve kıyı erozyonunun önlenmesini amaçlamaktadır. Çeşitli ülkelerde sahil şeridi olarak tanımlanan kuşak, 8 m'den, 3 km'ye kadar değişmektedir (Sorensen, 1995). Kıyının kamu kullanımına açık olmasını sağlayacak önlemler almak ve bunları uygulamak mümkün olmakla birlikte

önemli olan konu, kullanıcılara yönelik alanın, kullanım biçimini tamamlayan altyapı ve üstyapı olanaklarının sağlanmasıdır. Bu tamamıyla kıyı ve denizlerin yönetimi ile ilgilidir (Ünal, 1997).

1.6.2. Kıyı Planlaması ve Kıyının Sürdürülebilirliği

Türkiye’de kıyı planlaması, Anayasa, İmar Hukuku ve Kıyı Kanunu hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Kıyı kanununun 5. maddesine göre kıyıda yararlanmanın ön şartı kamusal yarar amacı gütmesidir. Kıyı planlamasına ekonomik açıdan bakılırsa üretim faktörü olarak kıyı alanlarının en verimli şekilde kullanılarak ekonomik büyüme sonunda sosyal adalet ilkelerine göre bireylerin kaynaklardan eşit yararlanmasını sağlayan teknik bir faaliyet olarak kabul etmek gerekmektedir (Ergen, 1998).

1.6.2.1. Kıyı Kenar Çizgisi Tespiti

Kıyı alanları devletin hüküm ve tasarrufu altında olan tescil dışı bölgelerdir. Kıyıya bitişik alanlarda kadastro çalışmaları esnasında tescile konu alanları kıyıda ayıran noktalarının tespiti büyük önem taşımaktadır. Tescile konu mülkiyetin sınırları kıyı kenar çizgisinden itibaren başladığından bu çizginin tespiti çok önem arz etmektedir. Bu amaçla KKÇ, valiliklerce kamu görevlilerinden oluşturulacak en az beş kişilik bir komisyon tarafından belirlenir. Bu komisyonda; Jeoloji Mühendisi, Ziraat Mühendisi, Harita Mühendisi, İnşaat Mühendisi, Mimar veya Şehir Plancısından en az birer kişi bulunur.

KKÇ tespit çalışmalarında son dönemlerde önemli gelişmeler olmuş; nokta konumlarının International Terrestrial Reference Frame (ITRF) sisteminde sayısal olarak belirlenmesi, orto-foto görüntü haritalarının kullanılması, KKÇ’nin kadastral paftalara işlenmesi ve kıyıda parsellerin tapu kayıtlarına belirtme yapılmasına yönelik mevzuat değişikliklerine gidilmiştir. Ancak KKÇ’nin deniz tarafında oluşacak denizel alanların özel mülkiyetteki taşınmazdan yasal mevzuat ve uluslararası hukukun genel ilkeleri bağlamında ne tür yaklaşımlarla arındırılacağı konusu muallâkta bırakılmıştır (Uzun, 2011).

Kıyı kenar çizgisi bazen özel mülkiyete konu olan bir gayrimenkule sınır olabilir. Bu gibi durumlarda kıyı kanunu yerine TMK ve Kadastro Kanunu (KK)’nin uygulanacağı ve uyuşmazlıkta kadastro mahkemelerinin yetkili olacağı görüşü hâkimdir (Akkaya, 2004).

KKÇ kıyı alanının kara yönünde devamı niteliği taşıyan sahil şeritlerinin belirlenmesinde kullanılacak bir sınır çizgisi olması nedeniyle arazi davalarında sınır uyuşmazlıklarının çözümünde kullanılmaktadır. Buradan hareketle kıyı ve sahil şeritlerinin kullanımına ilişkin sorunların çözümü, KKÇ'nin belirlenmiş olmasına bağlı olup önemli bir hukuki fonksiyon icra etmektedir. Kıyı alanında gerek yapılaşma gerekse özel mülkiyet yasaklanmış olduğundan ve kazanılmış hak mümkün olmadığından, kıyı bölgelerinde yer alan ve üstünde mülkiyet iddiası bulunan arazilerle ilgili tapu iptal işlemleri gerekecektir. Kıyı planlamasının dengeli ve doğru bir şekilde yürütülebilmesi için acil olarak kıyı kenar çizgisinin ülke genelinde tamamının tespit edilmesi gerekmektedir.

KKÇ tespit işlemi planlama gibi normal hiyerarşisi içindeki yeri itibariyle genel düzenleyici bir idari işlemdir. KKÇ idari işlemin unsurları açısından yetki, şekil, konu ve maksat unsurlarını taşımakta, doğurmuş olduğu hukuki sonuçları açısından da “iptal davası” ve “tam yargı davasına” konu olmaktadır. KKÇ tespit işlemleri farklı hukuk çevrelerince tartışıldığı gibi karma nitelikli bir işlem olup bütün ülke vatandaşlarını ilgilendirdiği kadar bazen belirli bir bölge ile ilgili olabilmektedir. KKÇ'nin tespitine ilişkin işlemin idari bir işlem olması nedeniyle, ilgililerin, bu tespitin hukuka aykırılığını ileri sürerek iptal davası açma hakları bulunmaktadır. Günümüzde ulusal ve uluslararası alanda (AİHM)'e davalar açılmaktadır. Bu bakımdan KKÇ aynı zamanda idari bir sınır gibi düşünülebilir.

1.6.2.2. Kazanılmış Haklar (Müktesep Hak)

Kazanılmış hak (müktesep hak) Türk hukuk sistemine göre önceki yasa döneminde bütün sonuçları ile geçerli bir biçimde hukuka uygun olarak doğmuş bulunan (Onar, 1966), yasaların yürürlüğüne ilişkin bir kavram olup, eski yasanın, yürürlükten kalkmasına karşın geçerliliğini kaybetmeyen özel bir durumdur (Akın, 1998).

Kazanılmış hak mevcut yasal düzenlemenin ortadan kalkması ile devam eden fiili durum değil, idari işlemlerin geri yürümezliği, hukuk devleti ilkesi (Akkaya 1997) ve özel mülkiyet ile doğrudan ilişkili bir kavramdır. Kıyı alanlarının özel mülkiyete konu olamayacağı kanunlarımıza yansımış olmasına rağmen kıyı alanlarında ve sahil şeridinde kazanılmış hak kavramı söz konusu değildir. 1858 tarihli Arazi Kanunu, 1926 tarihli Türk Medeni Kanunu, İmar Kanunu ve Kıyı Kanunu kıyı ile ilgili kıyı alanlarında kazanılmış hakkın olmadığını belirtmektedir. Ancak 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda kazanılmış hak,

kısmi yapılaşma ile kabul edilmiştir. Kıyı Kanunu'nda "...yasalar uyarınca kazanılmış haklar saklıdır..." ifadesi, kazanılmış hakkın söz konusu olacağı tezini güçlendirmektedir. Buna göre sahil şeritlerinde, sadece köy yerleşik alanları dışında ve iskan alanlarının imar planı yapılmış olanlarında, kazanılmış hak mümkün olabilecektir. Bunun için imar planlarının kanunun yürürlüğe girdiği 11 Temmuz 1992 tarihinden önce yapıp onaylanmış olması ve yapıların kısmen ya da tamamen bitirilmiş olması gerekmektedir.

Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışındaki alanlarda kısmi yapılaşmadan söz edilebilmesi için, belirli bir kullanım amacına dayalı olarak ruhsat alınmış ve subasman seviyesinde inşaatın tamamlanmış olması gerekmektedir. Ayrıca yapıların bulunduğu parsellerin sayısının veya kullanılan toplam taban alanının, imar adasındaki toplam parsel sayısının veya toplam taban alanının yüzde ellisinden fazla olması gerekmektedir. Bu ölçütler dışında inşaatın daha önceki aşamalarının kazanılmış hak olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Bu konuda Danıştay, "...taşınmazın iktisap edinmiş oluşu, inşaata başlama iradesini ifade eden inşaat ruhsatnamesi alınması ya da mevcut imar planına uygun imar durumu belgesinin verilmesinin, korunması gereken kazanılmış hak ölçütü olarak kabul edilmeyeceğini..." belirtmektedir (Akkaya, 2004).

1.6.3. Kıyı Kullanımı

Sanayileşme sürecine bağlı olarak üretim sektörü, insanların daha fazla refah içinde yaşamalarını sağlamaya yönelik sürekli gelişme ve üretme çabası içinde doğal kaynakları kullanmaktadır. Kıyı alanları sağladığı avantajlar nedeniyle diğer bölgelerden ayrı olarak ulusal ve uluslararası birçok kullanıma ilişkin çekim merkezi konumundadır.

Kara ve deniz etkileşiminin en yoğun olduğu kıyı alanları ve bu alanların çevresinde gelişen kıyı yerleşmeleri, hızlı nüfus artışı baskısıyla, yoğun rant çatışmalarının ve spekülasyonların yaşandığı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kıyı, hem kara hem de denizin kullanımıyla oluşan birçok faaliyete dönük bir kaynaktır. Kıyı çizgisi her iki yanında yer alan tüm eylemlerin tek tek toplamından öte bir eylemler dizisine sahne olmaktadır. Geri plandaki tüm ülkesel eylemlerin dış ilişkilerinin bir kısmı kıyı üzerinde gerçekleşir. Bir yandan deniz taşıtları üretimi, su ürünleri elde edilmesi ve işlenmesi, önemli yeni ticaret aksları, hammadde ve özellikle petrol gelişine bağlı depolama, işleme ve başka yörelere iletme gibi ekonomik eylemler, kıyının

geleneksel balıkçılık, savunma, ticaret işlevlerine yeni boyutlar kazandırmıştır (Karabey, 1978).

Toplumun farklı kesimlerinin kıyılardan yararlanması dolaylı ve dolaysız yararlanma biçiminde ikiye ayrılabilir. Dolaylı yararlanma, kıyı bölgelerinde bulunan ülke ekonomisine katkıda bulunabilecek sanayi, enerji, turizm, ulaşım vb. yatırımlar yoluyla, dolaysız yararlanma ise; söz konusu bölgelerden elde edilecek yararın doğrudan doğruya orada bulunanlarca paylaşılması biçiminde gerçekleşmektedir (Önem, 2006). Son dönemlerde FIG'nin yaptığı bölgesel toplantılarda kıyı bölgelerinin ekonomik girdilerinin dağıtımında yerel halkın daha ön planda olması gerektiği üzerine vurgular yapılmaktadır.

1.6.3.1. Sosyo- Ekonomik Yapı ve Kıyı Kullanımı

Kıyı alanlarına etki eden sosyal yapı denince, nüfus, nüfusun yapısı ve çeşitliliği ile nüfusa etki eden faktörler ve kentleşme öne çıkmaktadır. Ülkemizde dengeli ve sürdürülebilir bir planlamanın gerçekleştirilememesi, göçlerin neden olduğu çarpık yapılaşmalara, çarpık kentleşme örneklerine, sorunlu toplumsal yapı ve bazı bölgelerde nüfus yığılmalarına neden olmaktadır. Kıyı alanlarımız bu olumsuzluklardan yoğun şekilde etkilenmektedir.

1.6.3.2. Sanayi ve Tarım'da Kıyı Kullanımı

Kıyı bölgelerindeki, hammadde kaynakları, endüstri alanları, gemi inşası ve gemi bakım alanları, ulaşım alanları, nakliye ve taşıma olanakları, hammadde nakline bağlı endüstri imkânları, endüstriyel atıkları depolama merkezleri, deniz aşırı yüzen tesisleri, pazarlama, enerji nakli ve depolama olanaklarının kıyı ve kıyıya yakın bölgelerde bulundurulmak zorunda olması, sanayi ile kıyı kullanımının beraber planlanması gerektiğini göstermektedir.

Tarım alanlarının, bölge açısından turistik değer taşıyan kıyı şeridinde yer alması ülkemizdeki yanlış tarım politikalarının ve ekonomik kararların bir sonucudur ve bu durumda beraberinde, tarım arazilerinin kentsel arazi olarak kullanılması sonucunu doğurmuştur (Akkaya, 2004).

1.6.3.3. Ticaret, Ulaşım ve Turizm’de Kıyı Kullanımı

Ticaret, kıyı alanlarında çeşitliliği ve boyutu etkileyen önemli etkenlerdendir. Nüfus popülasyonu, deniz ulaşımı, nakliye olanakları, serbest bölgeler ve turizm birincil düzeyde, kıyı bankacılığı, ithalat-ihracat, dış ülkelerle ilişki olanakları ise ikincil düzeyde ticareti etkilemektedir.

Kıyı alanları ulaşımı; deniz ticaret yolları, turistik amaçlı deniz gezi yolları, yolcu taşımacılık hatları, kent içi programlı ulaşım, kentler arası ulaşım, yolcu limanları ve yan etkileri, demirleme alanları, yüzer liman ve havalimanları, deniz altı nakil ve iletişim hakları, deniz altı tüp geçitleri, liman olanakları gibi alanlarda etkilemektedir. Kıyı alanlarına yapılacak yatırımların ve planlamaların önemli öğelerinden birini ulaşım faktörü oluşturmaktadır.

Turizm, döviz kazandırıcı ve istihdam yaratıcı özelliği ile ekonomik, insanların dinlenme ihtiyacını karşılayan ve farklı kültürleri bir araya getiren yönleriyle sosyo-kültürel, yarattığı kaynak kullanımı talepleri ile çevreyi önemli boyutta etkileyen bir sektördür. Turizmde planlama, teknik altyapı ve işletme sistemlerinin gelişme hızına, yasal, yönetsel ve politik yapının da ayak uydurması gerekir. Turizm alanlarında görülen mevsimsel nüfus artışından kaynaklanan, mevcut altyapının yeterli olmayışı nedeniyle oluşan deniz ve yeraltı suyu kirlenmesi, çöplerin neden olduğu kirlilik, gürültü, trafiğin artışı ve hava kalitesinin bozulması, peyzaj tahribi ve betonlaşma ile gelen görsel kirlilik, bu tür etkilerin en önemlilerindedir.

Turizmdeki bu yoğun gelişim ekoloji üzerinde de etkilerini gösterir. Deniz kirlenmesi sonucu, su ortamındaki ekolojik dengenin bozulmasına, ötrofikasyon sürecinin hızlanmasına neden olur. Konaklama ve hizmet üniteleri inşaatları, bitkisel toprağın ve bitki örtüsünün bozulmasına, erozyona, toprak sıkışmasına ve bitki örtüsünün tahribine, yaban hayatının azalmasına, artan su gereksinimini karşılamaya yönelik yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının hidrolojik özelliklerinin değişime uğramasına neden olur (Akkaya, 2004).

Kıyılardaki yapılaşma, plaj erozyonu ve kumul stabilizasyonunun bozulması ile beraber endemik bitki türleri dâhil flora ve fauna üzerinde de yıkıcı etkiler yaratmıştır. Bunlara ilave olarak, insanların iyi bir manzaraya sahip olmak veya kıyıda yaşamak arzusu, ekolojik açıdan değeri çok yüksek, ancak estetik açıdan o kadar şanslı görülmeyen sulak alanların ve bataklıkların tamamen değişikliğe uğratılmasına neden olmuştur.

Bunların yerine dip taraması, genişletme veya doldurma yapılarak, kanallar, rekreasyon alanları, marinalar, hatta yerleşim alanları yapılmasına yol açmıştır.

1.6.3.4. Koruma Alanları ve Kıyı Kullanımı

1.6.3.4.1. Kültürel Varlıkların Korunması

Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources-IUCN) koruma alanlarını sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma, her bir koruma kategorisinde gereksinim duyulan ve/veya korunması gereken doğa varlığının özelliğine yönelik modelini oluşturmak içindir.

IUCN, koruma alanlarında yapılacak yönetim modellerinin amacı, bilimsel araştırma, yaban hayatın korunması, türlerin ve biyolojik çeşitliliğin korunması, çevresel servislerin iyileştirilmesi, doğal ve kültürel özelliklerin korunması, turizm ve rekreasyon, eğitim, kültürel ve geleneksel yapıların bakımı, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı olarak sıralanmaktadır.

Kategori Ia; Doğa Rezerv Koruma Alanı; esas itibariyle bilimsel amaçlı olarak kullanılan koruma alanı. Olağanüstü ya da temsil vasfı taşıyan ekosistemler, jeolojik ya da fizyolojik özellikler ve/veya türlere sahip kara ve/veya deniz alanları.

Kategori Ib; Yaban Hayatı Koruma Alanı; esas itibariyle yaban hayatının değerlerini koruma amaçlı bölgeler. Doğal karakterini ve etkisini koruyan, sürekli iskâna geçilmemiş değişmiş ya da çok az değişmiş geniş kara ya da deniz kıyıları.

Kategori II; Ulusal Park; esas itibariyle ekosistem koruma ve rekreasyon için işletilen/kullanılan koruma bölgesi. Mevcut ve gelecek kuşaklar için bir ya da daha fazla ekosistemin ekolojik bütünlüğünü korumak için tanzim edilen doğal kara ya da deniz alanı.

Kategori III; Doğa Anıtı; özgül doğa özelliklerinin korunması için ayrılan koruma bölgeleri. Nadirliği, temsili ya da estetik nitelikleri ve/veya kültürel anlamı itibariyle çok özel değerinde bir ya da daha fazla doğal/kültürel özelliklere sahip bölge.

Kategori IV; Habitat/Türler Yönetim Alanı; Habitatların korunmalarını güvence altına almak ve/veya özel türlerin gereksinimlerini karşılamak için aktif müdahaleye maruz deniz ya da kara alanı.

Kategori V; Kara/Deniz Peyzajı Koruma Alanı; özellikle kara/deniz alanlarının korunması ve rekreasyonel kullanımı amacıyla işletilen koruma bölgeleri. Zaman içinde

kişilerin doğanın etkileşimiyle özgül bir estetik, ekolojik ve/veya kültürel değer kazanmış olan kara, kıyı ya da deniz bölgeleri.

Kategori VI; Kaynak Koruma Bölgeleri Yönetimi; Özellikle doğal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı için yönetilen koruma bölgeleri. Esas itibariyle değişmemiş doğal sistemler içeren ve biyolojik çeşitliliği uzun dönemli koruma ve sürdürme amaçlı, koruma bölgeleri.

Avrupa Ülkelerinde yaygın olan koruma alanı kategorileri IUCN'nin sınıflandırmasında II, Ia, ve III nolu Koruma kategorilerine (Ulusal Parklar, Doğa Koruma Alanı ve Doğa Anıtı Rezervi) karşılık gelmektedir (Görer ve Atik, 1997).

Ülkemizde 1983 yılında “Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası” ve “Eski Eserler Yasası” çıkarılmıştır. Bu yasayla “Tabiat Varlığı” “jeolojik devirler öncesi ve tarihi devirlere ait olup, ender bulunan veya güzellikleri bakımından korunması gereken şeyler” olarak tanımlanmıştır. Yine bu yasada da, bilimsel ölçüt yerine “az bulunmak” ve “güzel olmak” gibi ölçütler kullanılmıştır. Yasa, doğal varlıkların içine “tarihi mağaraları”, “kaya sığınaklarını”, “özellik gösteren ağaç ve ağaç topluluklarını” da almaktadır.

1.6.3.4.2. Özel Çevre Koruma

Özel çevre koruma bölgeleri, 1975 yılında Birleşmiş Milletler Çevre Programının (UNEP) bir bölge programı şeklinde kabul ettiği Bölgesel Denizler Programı çerçevesinde şekillenen Akdeniz Eylem Planına ülkemizin taraf olması ile başlar.

Türkiye Akdeniz Eylem Planı çerçevesinde “Akdeniz’in Kirlenmeye Karşı Korunması” Barselona (1976) Antlaşmasını ve bu antlaşmaya dayanarak “Akdeniz doğal kaynaklarının ve doğal sitlerinin ve bölgedeki kültürel mirasın, diğer alanların yanı sıra deniz alanları ve çevreleri de dâhil olmak üzere özel koruma alanları kurulması yolu ile korunmasının gerekliliği üzerinde duran” Akdeniz’de Özel Koruma Alanlarına ilişkin Cenevre Protokolü’nü (1982) imzalamıştır. Protokolün 3. maddesi bu tür alanları kapsamı içine aldığı korumaya ilişkin özellikleri belirtmektedir. Biyolojik ve ekolojik değeri olan siteleri, türlerin genetik çeşitliliğini ve popülasyon seviyelerini, beslenme ve yaşama alanlarını; ekolojik proseslerin yanı sıra ekosistemleri temsil eden türleri; bilimsel, arkeolojik, kültürel ve eğitim özellikleri olan sitelerin korunması için taraflar, kurulması mümkün olduğunca, özel koruma alanları kuracaklardır (RG, 23.10.1988). Bu bağlamda ülkemizde 15 adet Özel Çevre Koruma (ÖÇK) Bölgesi kurulmuştur (URL-17, 2013).

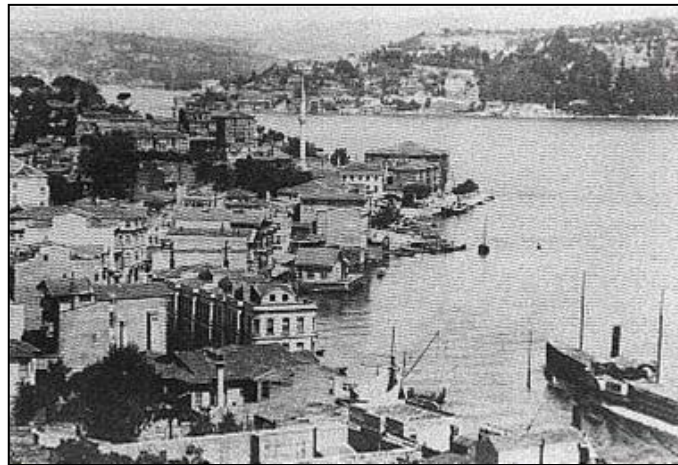
1.6.3.5. Kentsel Kıyı

Kentsel kıyı, Oxford Amerikan Sözlüğünde, ırmağın, gölün veya denizin kenarında yer alan kent parçası olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca, Amerikan Federal Sahil Bölgesi Yönetimi'nin (US Federal Coastal Zone Management Act) resmi tanımlamasında kentsel kıyı, yüksek yoğunluklu nüfusa sahip ve kentsel konut, rekreasyon, ticaret, tersane ve endüstri amacıyla kullanılmakta olan ya da kullanılmış herhangi bir gelişmiş alandır (Dong, 2004).

İlk çağlardan beri medeniyetlerin geliştiği alanlar dikkate alınırsa Mısır, Nil nehri sayesinde, Mezopotamya da Fırat ve Dicle nehirleri ile gelişim sağlamış ve günümüze kadar uzanmıştır. Kentin dış dünyaya açılan kapısı olan kıyı, farklı faaliyetlerin yer aldığı kent insanı için bir toplanma ve iletişim yeri olmuştur.

Kıyı, kentin sınırı ve kentin bittiği yerdir; aynı zamanda, su ile kentin ilişki kurduğu alandır. Kent suya göre şekillenmekte dolayısıyla su, kent imajını güçlendiren bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentin topografyası kıydan başlamaktadır. Su kentinin fiziksel yapısından dolayı topografya daha net bir şekilde ortaya çıkar. Kent, topografyanın da etkisiyle su kaynağına dayalı olarak biçimlenir.

Sanayi öncesi kentlerde pazar ekonomisi zanaatkârlara dayanmaktadır. Nüfusun büyüklüğüne göre işgücünün düşük oranda özelleşmesi söz konusudur. Bu dönemde sosyal, etnik ayrımı sağlayan aile bağları kuvvetlidir (Şekil 1.15) (Akköse, 2007).

Şekil 1.15. Arnavutköy, 18. yy

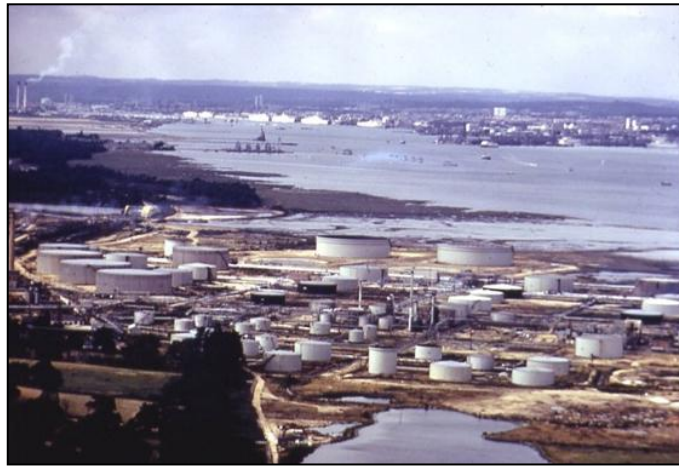
Sanayi devrinde buharlı gemiler ile aynı dönemde gelişen demiryolları, su taşımacılığı yönünden ikilem yaratmıştır. Bir taraftan, kara taşımacılığının eski usullerine göre yükler daha hızlı ve ucuz taşınabilmiştir (Şekil 1.16) (Mclarand, 2005). Böylece demiryolları iç ve dış limanlara değerli destekler sağlamıştır.

Şekil 1.16. San Francisco kıyı alanı, 19.yy. (Mclarand, 2005)

Kentsel kıyı alanlarının endüstriyel kullanımı, demiryolları ağlarının gelişmesi ve su demiryolu ulaşımının sıkı biçimde bütünleşmesi ile 20. yy. başlarında zirveye ulaşmıştır (Şekil 1.17). Bu iyileşme insanların ve malların hareketliliği için kıyıları önemli merkezler haline getirmiştir (Rafferty ve Holst, 2004).

Sanayi devrinde kentsel kıyı alanlarında kurulan limanlar ve limana yakın olarak gelişen sanayi alanları kent ekonomisinin gelişimine de büyük katkılar sağlamıştır.

Şekil 1.17. Southamton Esso Fawley rafinerisi, UK, 20. yy. (Pinder, 2004)

Sanayi devrimi sonrası denizcilik endüstrisindeki gelişmeler, liman faaliyetlerindeki artış yeni alanlara ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur. Liman faaliyetleri, kent merkezinden uzaklaşarak, metropoliten alan içinde, liman gelişimini sağlayacak geniş alanlara sahip kıyılara yönelmiştir. Modern konteyner sistemine geçiş, limanda geniş depo alanları ile konteyner sistemiyle taşımacılık yapan büyük gemilerin limana yanaşması için ihtiyaç duyulan ve birçok eski limanın sahip olmadığı su derinliği gerektirmiştir (Şekil 1.18), (Rafferty ve Holst, 2004).

Şekil 1.18. İzmir limanı

Günümüz post modern şehirlerinde sanayi sektöründen çok hizmet sektörünün önem kazanmasıyla kentsel kıyılarda bulunan sanayi alanlarının ve liman bölgelerinin terk edilmesi nedeniyle bu alanlar kent ekonomisine katkıda bulunacak şekilde yeniden değerlendirilmektedir.

1.6.3.6. Kıyıların Kamu Malı Niteliği

Kıyıları korumanın başlıca güvencesi, kamu malları üzerinde, devletin sahip olduğu hukuki yetkileridir. Devletin bu mallar üzerinde sahip olduğu yetkileri açıklayan üç önemli görüş bulunmaktadır (Keleş, 1988). Bir görüşe göre bu mallar üzerinde devletin sadece bir gözetim ve denetim yetkisi vardır. Bu mallar toplumun ortak kullanımına sunuldukları için, özel mülkiyete konu olamazlar. İkinci görüş kamu mallarını özel hukuk alanından

tamamen çıkararak, her yönüyle kamu hukukuna bağlı hale getirmeyi öngörür. Burada kamu malı artık kamunun mülkiyetindedir. Üçüncü görüş ise bir şeyin kamu malı sayılabilmesi, onun bir kamu yararına tahsis edilmiş olmasına bağlıdır. Bu tür mallar üzerinde bir tür idari mülkiyetten söz edilebilir (Kalabalık, 2005).

Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan kıyılar üzerinde mülkiyet kurulması mümkün değildir. Dolayısıyla kıyılar üzerinde mülkiyet kurulmasına yol açacak her türlü tasarruf imkânsızdır. Türk Hukuku'nda hüküm ve tasarruf kavramının hâkimiyet anlamına mı geldiği yoksa gözetim ve denetim anlamına mı geldiği hakkında bir görüş ayrılığı bulunmaktadır (Akın, 1998). Ancak devletin kamu malları üzerindeki yetkilerini idari mülkiyet ile açıklayan görüşün yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir. Diğer taraftan devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan kıyılar ile devlet arasındaki ilişkinin kamu mülkiyeti ile açıklanması mümkün değildir (Akın, 1998).

Kıyıların özel mülkiyete kapalılıkları, bu alanların özel şahıslara devir ve ferağ edilememesini ifade eder. Bu nedenle kamuya ait tesislerin özelleştirilmesi yoluyla, bu tesislerin üstünde yer aldıkları kıyı alanlarının özel mülkiyete geçirilmesi de mümkün değildir (Akın, 1998).

Kıyılar kamu malı olmaları gereği, jeomorfolojik olarak kıyı özelliği taşıdıkları sürece devir ve ferağ edilemez, haciz işlemine konu olamaz.

1.6.4. Kıyı Alanları Yönetimi ve Hukuki Yapısı

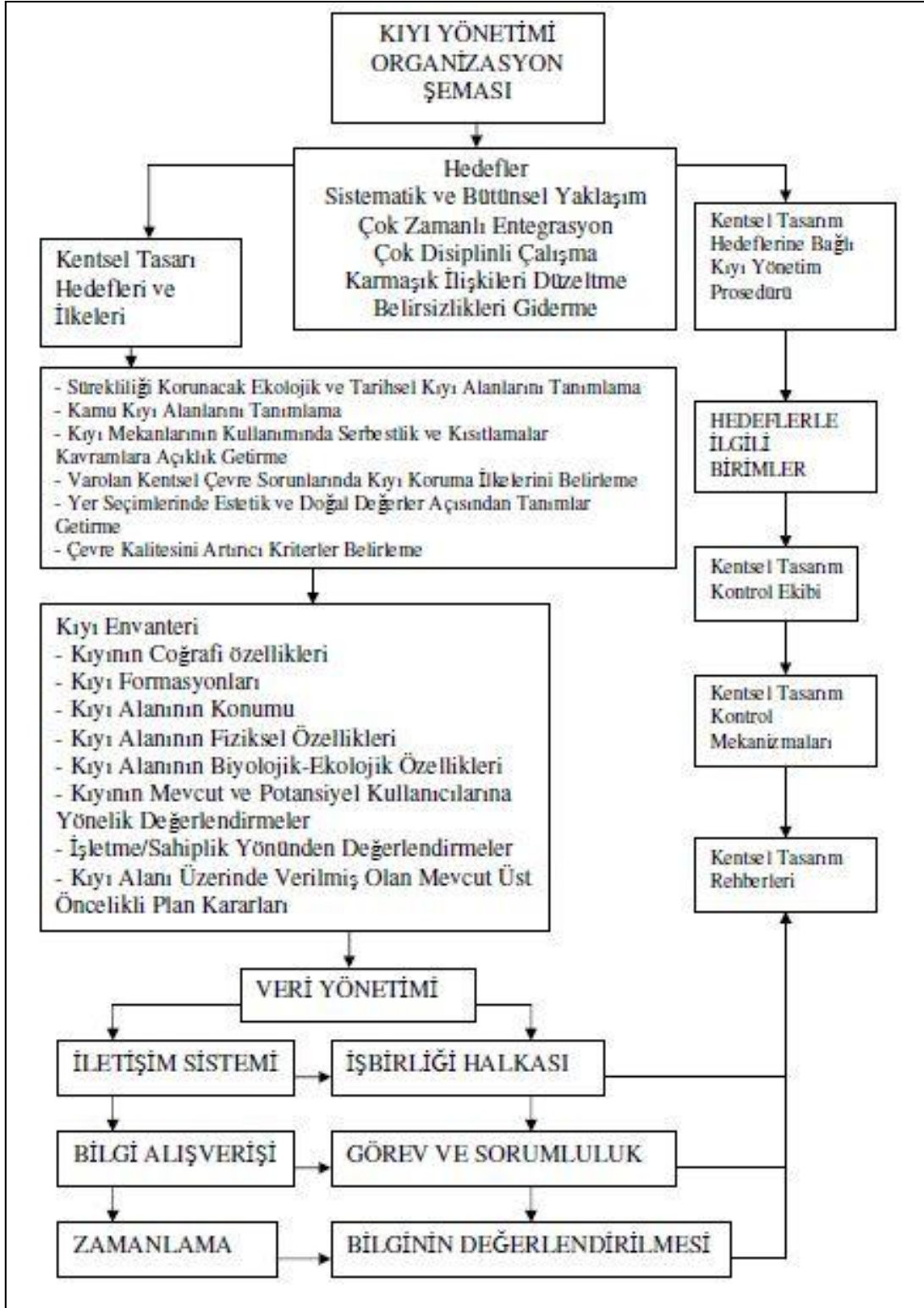
Kıyı alanı, deniz ve kara ekosistemlerinin buluştuğu ve her iki sistemin birbirini etkilediği kadar birbirlerinden de etkilenen, bu yüzden de çok zengin bir yaşam ortamı oluşturan coğrafi bir bölgedir. Kıyı devletlerinin toplam nüfuslarının yaklaşık yarısı kıyılarda yaşamakta ve bu ülkelerin iç kesimlerinden kıyılara doğru yaşanan göç giderek artmaktadır (Güneş vd, 1998). Pek çok kullanım için çekim merkezi olan kıyı alanları, bir yandan beşeri hayat için önemli bir kaynak özelliği gösterirken kara ve kıyı ekosistemleri arasında bir geçiş bölgesi olması nedeniyle, içerdiği doğal zenginlik ve bio-çeşitlilik açısından korunması gereken önemli bir yaşam alanı olarak karşımıza çıkmaktadır (Sönmez ve Görür, 1998).

Kıyılar, yapısal, fiziksel çevre ve ekolojik açılardan artan nüfus yoğunluğuna bağlı hızlı bir bozulmaya uğramaktadır. Özellikle hızlı sosyo-ekonomik gelişme talebi son yıllardaki iklim değişikliklerinin de yarattığı doğal dengesizlikle birlikte son derece

olumsuz etkileri ortaya çıkarmaktadır. Kıyı bölgelerinin doğal yapısında ortaya çıkan sorunlar sadece kıyı alanlarındaki insan faaliyetlerinden kaynaklanmamakta, kıta içi faaliyetlerde kıyı bölgelerinde bozulma ve değişime neden olmaktadır. Özellikle akarsulara yapılan evsel ve endüstriyel atık deşarjları tarımsal faaliyetten kaynaklanan artık sular ve barajlar yoluyla suların kontrolü ve özellikle sulama amacıyla çevrilmesi çok önemli sorunların kaynağını oluşturmaktadır (Brown, 2001).

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de cazibe merkezi olan kıyıları üzerinde toplumun değişik kesimleri kullanım ve yönetim talebinde bulunmuşlar ve bunun sonucunda yasalar ile birlikte, bir şekilde hak sahibi olmuşlardır. Bu durum bir elden yönetilmesi gereken kıyılarımızın yönetiminde kargaşanın doğmasına neden olduğu gibi, bu alanların tahribini de beraberinde getirmiştir.

Kıyı yönetimi hakkında çok çeşitli tanımlar yapmak mümkündür. Kıyı yönetimi kavramı, kıyı mühendisine göre planlama, inşaat, izleme ve bakım anlamına gelirken, planlayıcıya göre kıyının, gelişimin kontrol altında tutularak kullanılması anlamına gelmektedir. Koruma alanında çalışan uzmanlara göre ise hiç şüphesiz kıyıda yapılacak herhangi bir inşaat faaliyetine karşı olma anlamına gelmektedir. Bütün bu tanımlar birleştirilecek olursa, kıyı yönetiminin amacı, kıyı kaynaklarını korurken aynı zamanda, zaman zaman birbirleriyle çatışan kullanım, gelişim ve koruma ihtiyaçlarına da cevap vermek olarak tanımlanabilmektedir (Barrett, 1989). Aşağıdaki şekil 1.19.'de kıyı alanları yönetimi organizasyon şeması verilmiştir.

Şekil 1.19. Kıyı yönetimi organizasyon şeması (Özaydın, 1999).

1.6.4.1. Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi

19.yy'ın başlarında Avrupa'da başlayan endüstri devrimi ile birlikte gelen mekanizasyon sayesinde önceleri sadece insan gücüne dayanan ve basit mekanik makinelerle yapılan mühendislik işleri gelişmiştir ve toplumun kaynaklara bakış açısını değiştirmiştir (Kay and Adler, 2000). Uzun yıllar doğaya ve doğa olaylarına karşı savunmasız olan ve doğa ile yaşamayı öğrenmiş insanoğlunun yerleşik hayata geçmesi ve kendisini bilim ve teknoloji ile doğayı denetleyebilen tek güç olarak görmesi çevre sorunlarının oluşmasını başlatmıştır (Kılıçoğlu, 2005).

Çevreye duyulan ilginin artmasıyla ilk çevrecilik akımlarının başlaması 19. yy'ın ikinci yarısına rastlamaktadır. Kıyı alanlarındaki ilk milli park 1930'larda ilan edilmiştir. Bugün tüm dünyada ilan edilmiş yaklaşık 4500 milli parkın sadece 850 kadarının kıyılarla bağlantısı bulunmaktadır (Elder, 1993).

19.yy'ın sonlarında ve 20.yy'ın başlarında, alan kullanım planlamasının yayılması, gelişmiş ülkelerde kıyı yönetiminin gelişmesini de etkilemiştir. Bu etkileşimlerin bazıları; birbiri ile çatışan kullanımların zonlama yöntemi ile ayrılması, açık alanların toplum sağlığı göz önünde bulundurularak planlanması ve çevre kirliliğini önleyecek tedbirlerin alınması şeklinde sıralanabilir. Kıyılarda ekolojik yönetim, kaynak yönetimi, mühendislik çalışmaları, kentsel ve endüstriyel gelişim gibi alanlarda yürütülen çalışmalar uzun yıllar boyunca birbirinden ayrı olarak yürütülmüştür. Gelişmiş ülkelerin kıyıları kendi devlet politikaları ve kültürel ortamlarına göre şekillenmiş alan kullanım planları ve çevre yönetimi tekniklerine göre planlanmış ve yönetilmiştir. Bunların her biri kıyı yönetimi olarak adlandırılabilir (Kay and Adler, 2000). Ancak bütün bunların ve bunlara bağlı disiplinlerin bir çatı altında toplanarak "Kıyı Yönetimi" kavramını oluşturmaları 1960-1970'li yıllarda ABD'de gelişen bir hareketle Birleşik Devletler Kıyı Zonu Yönetimi Yasasının kabul edilmesinin ardından gündeme gelmiştir (Cicin- Sain, 2001).

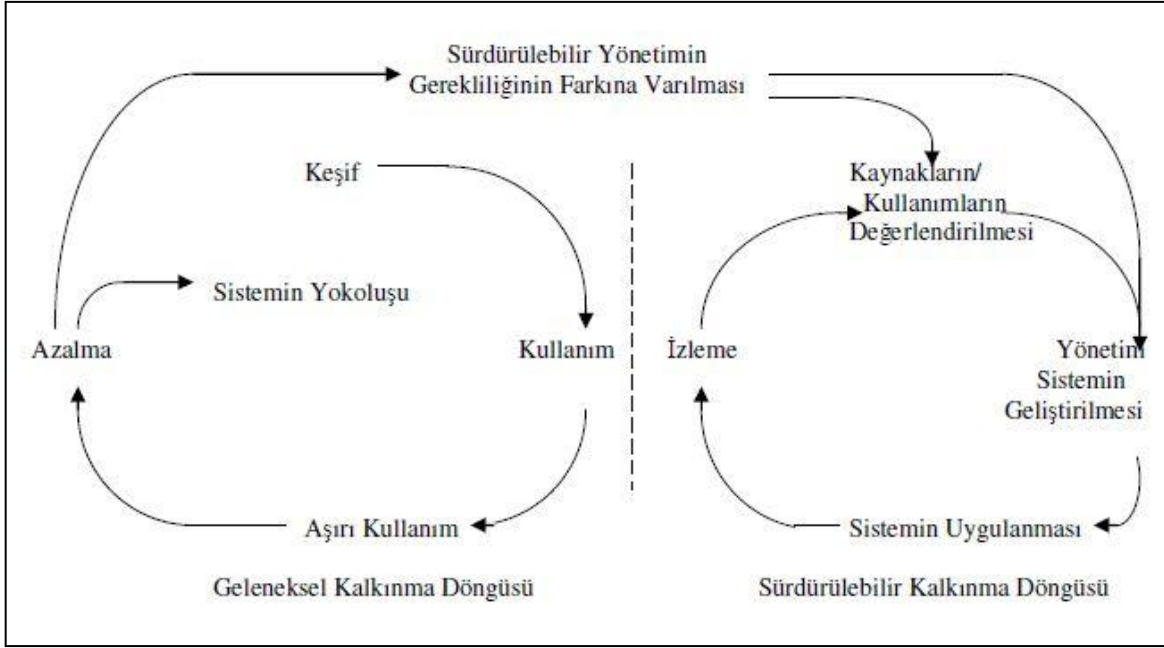
BKAY, 1992 yılında Rio de Janerio'da gerçekleşen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nın ardından hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler tarafından giderek artan bir ilgi görmüştür. 1993 yılında 75 ülke ve uluslararası organizasyon tarafından, ülkesel, bölgesel ve uluslararası ölçekli 217 çalışma başlatılmıştır. 2002 yılında ise bu rakamlar 145 ülke ve uluslararası organizasyon tarafından yürütülen 698 projeye yükselmiştir. Her ne kadar bu projeler amaçları, süreleri, mali kaynakları ve hatta uygulanış biçimleri açısından farklı olsalar da neredeyse tüm kıyı devletlerinin, bunların

bölgesel yöneticilerinin ve uluslararası organizasyonların kıyı yönetimi program ve projelerini, buna bağlı yeni yasaları ve kıyı alanları üzerinde yetkili yeni kuruluşların oluşturulmasını içeren BKAY yaklaşımlarının bulunduğunu göstermektedir (Belfiore, 2003). (Tablo 1.2)'de 1960'lı yıllardan günümüze BKAY'ın gelişimi gösterilmiştir (Vallega, 1999 ve sonrası).

Tablo 1.2. BKAY'nin gelişim süreci dönemleri

Dönem	Amaç	Yönetime Dayalı Kıyı Kullanımları	Coğrafik Kapsam
1960'lı yılların sonları	Sosyal olarak önemli olduğu düşünülen tek bir çevre değerini dikkate alan yönetim biçimi	Bir veya birkaç kullanım (Ör. Liman, rekreasyon kullanım)	*Kıyı çizgisi
1970'li yıllar	Yönetim ve çevre koruma	Birkaç kullanım (liman, rekreasyonel tesisler, balıkçılık)	*Kıyı çizgisi *Bazı kriterlere göre belirlenmiş bir kıyı zonu
1980'li yıllar	Yönetim ve çevre koruma	Tüm kullanım alanları	*Kıyı çizgisi ve kıyı alanlarına ek olarak ülkelere ait açık sular
1990'lı yıllar	Bütüncül yönetim	Geniş kapsamlı yönetim, Kıyı ekosistemi yönetimi	*Değişik kriterlere göre belirlenen karasal sınır *Ülke açık deniz sınırı
2000'li yıllar	Bütüncül ve sürdürülebilir yönetim	Bütünleşik kıyı alanları yönetimi	*Kıyı suları sınırı *Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) sınırı

1980-1990 yıllarında hızla artan nüfusun çevre üzerinde yarattığı baskının anlaşılması ve bu konuda çözüm yollarının araştırılması 'sürdürülebilir kalkınma' kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Sürdürülebilir kalkınmanın temeli, insanların bugünkü taleplerini en iyi şekilde yerine getirip ihtiyaçlarını karşılarken gelecek nesillerin de bu kaynaklardan aynı şekilde faydalanıp ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlamaktır (Lier, 1994). Sürdürülebilir ve sürdürülebilir olmayan kaynak kullanımının nasıl bir döngü oluşturduğu (Şekil 1.20)'de görülmektedir.

Şekil 1.20. Sürdürülebilir ve sürdürülebilir olmayan uygulamaların döngüleri (Kay ve Adler, 2000)

Sürdürülebilir düşünce sisteminin kıyı yönetimi çalışmaları üzerinde de etkileri bulunmaktadır. İlk etki karar verme sürecinde ekonomi ve ekonomik araçların kullanılması olarak karşımıza çıkmaktadır. Çevre ekonomisi, karar verme sürecinde sürdürülebilir gelişmenin uygulanmasındaki en önemli unsurlardan birisi durumundadır. Aynı şekilde, sürdürülebilirlik kavramı, biyolojik çeşitliliğin korunması gibi öğeleri de karar verme sürecinin bir parçası haline getirmiştir. Son olarak da sürdürülebilirlik gelecek nesillerin de yaşam standartlarını ve refahını göz önünde bulundurmaktadır. Dolayısıyla, ekonomik ve çevresel etmenlerle birlikte sosyal ve kültürel adalet de bu düşüncenin içinde yer almaktadır (Jacobs, 1991).

Sürdürülebilir düşünce karar verme sürecinde, koruma ve gelişmeyi birleştirebilecek, temel insan ihtiyaçlarını karşılayabilecek, insanların maddesel olmayan ihtiyaçlarını karşılayabilecek, eşitlik ve sosyal adaleti sağlayabilecek, kültürel gelişime saygılı ve destek veren, sosyal bağımsızlığı geliştirebilecek ve ekolojik bütünlüğü sağlayabilecek şekilde kararların alınmasını amaçlamaktadır (Roe, 2000). Diğer bir deyişle, kıyı yönetimi programları şu anda mevcut faaliyetlerle ilgili talebi karşılayabilecek ancak gelecek nesillerin de bu kaynaklardan aynı oranda faydalanabilmelerine olanak verecek şekilde geliştirilmelidir (Haslett, 2000).

BKAY gelişim, yönetim ve kıyı kaynaklarının kullanımı ile ilgili her ögeyi ve bu kaynakları etkileyen her türlü aktiviteyi, bunların ilgi ve sorumluluk alanları ile ilgili her ayrıntıyı bir çatı altında toplayan ve sürdürülebilir yönetimi destekleyen bir yönetim yaklaşımıdır. Coğrafik olarak, kıyı çizgisi, yakın kıyı ve kıyı sularının yanı sıra, kıyıları etkileyen en önemli unsurların karasal aktivitelerden kaynaklanması nedeniyle iç bölgelerde bulunan su havzalarını da kapsayan bir yayılma alanı bulunmaktadır (Linton ve Warner, 2003).

BKAY, kıyı bölgesi ve kıyı bölgesi ile ilgili kara tarafındaki tüm planlama ve uygulamalar için bir yol haritasıdır. Fiziksel bir plan olarak değerlendirilmemelidir. BKAY planı, kıt bir kaynak olan kıyı bölgesinin sürdürülebilirliğini temel alarak; çeşitli sektörler itibarıyla kullanımları, talepleri ve çatışmaları yönetmeyi; kıyının planlama sürecini, ilke ve stratejileri, kurumlar arası işbirliğini geliştirmeyi amaçlamaktadır. “Yönetim Planı” kavramı bir süreç tasarımıdır ve BKAY tüm bunların ışığında bir stratejiler demeti olarak tanımlanabilir (SR, 2011).

Avrupa Parlamentosu 1999 yılında “Bütünsel Kıyı Yönetimi Üzerine Avrupa İçin Bir Strateji” dokümanı hazırlayarak, konunun Avrupa için öneminin altını çizmiş ve kıyı alanları yönetiminin ana hatlarını belirlemiştir.

AB Tarafından Önerilen Stratejinin Ana Hatları

Üye devletler, aşağıda belirtilen hususlara dayanarak, 6. Çevre Eylem Programında ortaya konulan sürdürülebilir gelişim stratejisini ve Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin ilgili kararını göz önünde bulundurarak, kendi kıyı bölgelerinin yönetimine ilişkin stratejik bir yaklaşım geliştirmelidir.

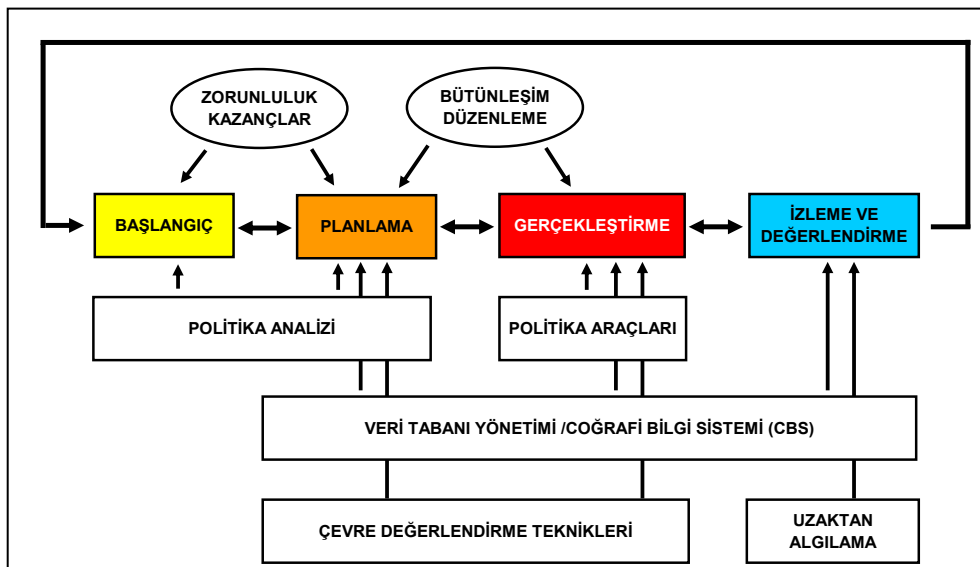
Bu yaklaşım;

- Bütünlüğünü ve işlevini koruyacak şekilde bir eko-sistem yaklaşımı ile kıyı çevresinin korunması, kıyı bölgesinin deniz ve karasal bileşenleri itibarıyla doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimini,
- İklim değişikliği etkilerinin, deniz seviyesindeki yükselmelerin ve fırtınaların artan şiddeti ve sıklığının, kıyı bölgeleri için bir tehdit oluşturduğunun farkına varılıp tanınmasını,

- Kıyı yerleşimlerinin ve onların kültürel mirasının korunmasını da içine alan uygun ve ekolojik açıdan duyarlı kıyı koruma önlemlerini,
- Sektörlerin sürdürülebilir ekonomik faaliyetleri, olanakları ve istihdam alternatiflerini,
- Yerel toplulukların sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını ve bu faaliyetlere erişebilirliklerini,
- Halkın erişimine açık yeterli rekreasyon ve peyzaj alanlarının düzenlenmesini,
- Kıyıdan uzak insan toplulukları için kıyı ulaşımını sağlayacak bağlantıların sağlanmasını ve geliştirilmesini,
- Deniz-kara etkileşiminin ve bağlantısının yönetimine ilişkin olarak, deniz ve kara ile ilgili tüm yetkili mercilerin gerçekleştirdiği faaliyetler arasında eşgüdümün doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı çerçevesinde geliştirilmesini içermelidir.

Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetimi başlıca dört aşamaya ayrılmıştır. Bunlar;

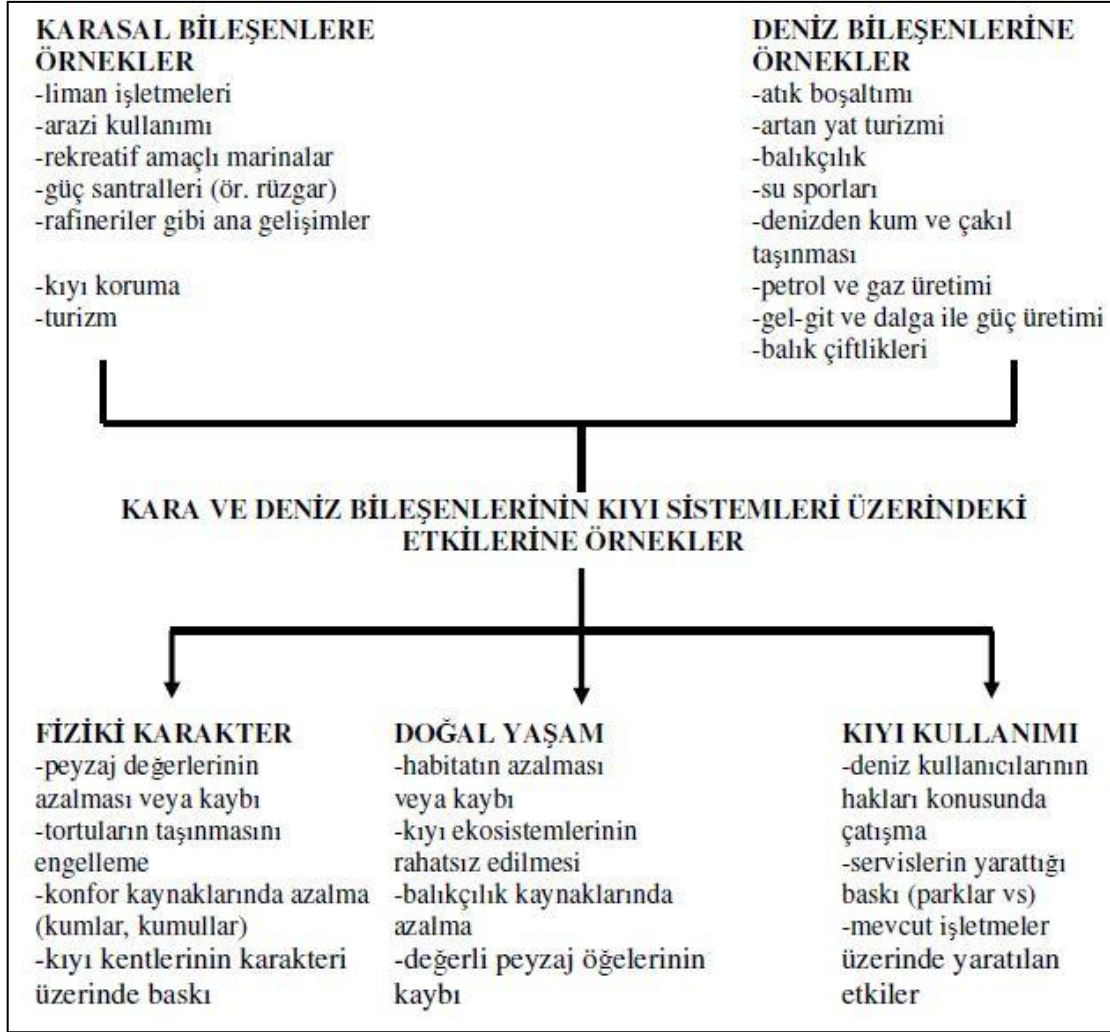
- Başlangıç
- Planlama
- Gerçekleştirme (Uygulama)
- İzleme ve değerlendirmedir (Şekil 1.21).

Şekil 1.21. BKAY bileşenleri (SR, 2011)

Tüm bunların ışığı altında BKAY; dinamik, çok-disiplinli ve iteratif bir süreç olup, kıyı alanlarında sürdürülebilir yönetimi güçlendirmeyi hedefler. Bilgi toplama, planlama, karar verme, yönetim ve uygulamanın izlenmesi gibi bir tam döngüyü içerir. BKAY; tüm paydaşların, bilgilendirilmiş katılımını ve işbirliğini kullanarak, belirli bir kıyı alanındaki amaçları değerlendirmeyi ve bu amaçlara ulaşmak için gereken eylemleri gerçekleştirmeyi hedefler. BKAY; uzun vadede çevresel, ekonomik, sosyal, kültürel ve rekreasyonel amaçların dengelenmesini gözetir. Tümü, belirli sınırlar dâhilinde doğal dinamikler tarafından ayarlanmaktadır. BKAY tanımı içindeki “Bütünleşik” kavramı; tüm uygun politika alanları, sektörleri ve idare seviyelerinin bütünleştirilmesi anlamındadır. Ayrıca hedef alınan bölgenin karasal ve denizel bileşenlerinin de zaman ve yer olarak bütünleştirilmesi anlamındadır (Uzal, 2006).

Kıyı yönetimi çalışmalarında üzerinde durulan bileşenler her alanın sosyo-ekonomik, çevresel ve idari özelliklerinin yanında yürütülen BKAY programının hedeflerine göre de değişebilmektedir. Bu yüzden herhangi bir bileşen herhangi bir kıyı alanında diğerinden daha önemli ve üzerinde daha çok durulması gereken bir noktada olabilmektedir. Ancak yine de bu çalışmalarda kullanılan ana bileşenleri tanımlamak mümkündür (Belfiore, 2003). Şekil 1.22 bütünleşik kıyı yönetimi çalışmalarında üzerinde durulan bileşenler ve etkileri hakkında genel bir bilgi vermektedir.

Şekil 1.22. Kıyı sistemleri üzerindeki etkiler (Kay and Adler, 2000)

1.6.4.2. Kıyı Alanları Yönetiminde Yasal Çerçeve

Osmanlı İmparatorluğundan günümüze kadar çıkartılan kıyı ve denizel alanlar ile ilgili mevzuat gözden geçirildiğinde birçok kanun, tüzük ve yönetmelik bulunduğu görülür. Bu bölümde konu ile ilgili mevzuat gözden geçirilmiş ve kısaca özetlenmeye çalışılmıştır.

Osmanlı İmparatorluğu Dönemi

Osmanlı İmparatorluğu döneminde toprakların büyük çoğunluğunun mülkiyeti devlete ait olduğu gibi, kıyı alanlarının mülkiyeti de devlete aittir. 1839 Tanzimat Fermanı ile toprağın kullanımında özel mülkiyetten söz edilmeye başlanılmıştır.

Osmanlı imparatorluğunda kıyının hukuki yapısına ilişkin düzenlemeleri, Mecelle ve Arazi Kanunname-i Hümayumu'nda bulabiliriz. Mecelle'nin 1234, 1237 ve 1264. maddelerinde, "...deniz ve göller herkesin ortak olduğu, başkalarına zarar vermeksizin bunlardan herkesin yararlanabileceği, özel mülkiyete konu olamayacağı..." yer almaktadır. Ayrıca, Arazi Kanunnamesinde; "...kadim bir gölün ya da nehrin suyu çekilip de ziraata sahip arazi meydana çıktıkça bil müzayede talibine verilir ve hakkında Araziyi Emiriyye (miri arazi) muamelesi rica olunur..." denilmektedir. Osmanlı döneminde kıyılar miri arazi olarak kabul edilmiş ve özel mülkiyete konu olmamıştır. Yine Arazi Kanunnamesinde "...bir kişi sultanın izniyle denizden bir yeri doldurursa o yerin sahibi olacağı ve yine devletin izniyle aynı yer doldurma suretiyle başka birine verilebilecektir. Eğer izinsiz doldurulursa o yer hazinenin olup devlet tarafından gerçek bedeli ile o kimseye veya başkasına açık artırma ile satılır..." şeklindedir. Yukarıdaki ifadelerden anlaşılmaktadır ki, 1858 sayılı Arazi Kanunnamesi dolgu yapılmasına ve özel mülkiyete izin veriyorsa da 1876 sayılı Mecelle'nin 1234, 1237 ve 1264. maddeleri deniz ve göllerin herkesin ortak malı olduğunu ifade etmektedir (Geray, 1976).

Cumhuriyet Dönemi

1921 ve 1924 Anayasalarında kıyıların hukuki durumuyla ilgili herhangi bir hüküm yoktur. Kıyının Türk Hukuku'ndaki ilk yasal tanımı ve korunması ilkesi 1926 yılında kabul edilen 643 Sayılı Medeni Kanun'da yer almıştır (Eke, 1995). Medeni Kanun'un 641 ve 912. maddelerindeki "sahipsiz şeyler ile menfaati umuma ait sular, devletin hüküm ve tasarrufu altındadır" ibaresi ile kıyıların herkesin kullanımına açık alanlar olduğu, bu alanların özel mülkiyete konu olamayacağı ve kamu kullanımına tahsis edilen bu taşınmazların tescile konu olamayacağı vurgulanmıştır (Akça, 2004., Kiper ve Gezim, 1991). Medeni Kanun'u 2644 sayılı Tapu Kanunu takip etmiştir. 2644 sayılı yasanın 8. maddesinde "...denizi doldurarak özel mülke konu edilmesi..." hükmü bulunmaktadır.

1933 yılında yürürlüğe giren 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanunu'nun 4. maddesi; deniz ve göl kenarlarından ya da rıhtım yapılabilecek noktalardan 10 m genişliğindeki bir bandı kamunun yararlanması için serbest bırakmıştır. 1957 yılında yayınlanan İmar Nizamnamesi'nin 40. maddesi de su kenarından itibaren en az 30 m

derinliğindeki bir bantta özel yapılaşmaya izin vermemiştir. 1966 yılında, “Milli Kıyılar Kanunu” hazırlanmış ancak yasalamaamıştır (Kiper ve Gezim, 1991).

1961 Anayasası sonrası, 1970 tarih 7/52 sayılı bakanlar kurulu kararı ile fiziksel planlamaların yapılmasına kadar, deniz ve göl kıyılarında, turizme uygun ve tarihsel dokusu bulunan alanlarda kamu arazilerinin satılmaması, dağıtılmaması, kamu kurumlarına kamp yeri olarak ayrılmaması, irtifak ya da farklı bir şekilde gerçek ya da tüzel kişilere verilmemesi ve amaç dışı kullanımının engellenmesi öngörülmüştür.

Kıyılarda düzenli bir yapılaşmanın sağlanması amacıyla, ilk yasal düzenleme, 6785 sayılı İmar Kanunu’na 1605 sayılı kanunla eklenen Ek 7. madde ile 1972 yılında çıkartılmıştır. Bu maddenin uygulama yönetmeliği ise 1975 yılında ek 8. madde ile çıkarılmıştır. Yönetmeliğe göre kıyının doğal sürekliliğini sağlamak üzere 30 m’lik şeritte hiçbir yapı yaptırılamıyordu (Kiper ve Gezim, 1991).

Kıyı alanları ile ilgili ilk anayasal düzenleme 1982 Anayasa’sı ile başlamıştır. Kıyıların gelecek nesillere bugünkü güzellik ve değerleri ile bozulmadan aktarılması, kamu yararlı kullanım yaklaşımı ve kıyıların devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, 1982 Anayasası’nın 34 ve 43. maddelerinde tescil edilmiştir. 1982 Anayasa’sı kıyı alanlarını sadece koruma içgüdüsünden çıkarak kıyı kullanımı ve ondan yararlanmayı bir sosyo-ekonomik hak olarak görmüştür. Bu bağlamda kamu yararı kavramı üzerinde durarak bu alanların devletin hüküm ve tasarrufu altında olması gerekliliğinden bahsetmiştir. Kıyı alanlarının kullanımının kanunla düzenlenmesi gerekliliğinden yola çıkılarak ilk defa 3086 sayılı Kıyı Kanunu 01.12.1984 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

3086 sayılı Kıyı Kanunu sahil şeridinin derinliğini imar planı olan yerlerde 10 m, diğer yerlerde 30 m olarak belirleyerek kıyılardaki yapılaşmalara imkân tanımıştır (Eke, 1995). Bu yasanın ömrü oldukça kısa sürmüştür. Anayasa Mahkemesi 1986 tarihli kararı ile bazı maddelerinin Anayasaya aykırı olduğu (tanım ve kamu yararı yorumu) nedeniyle kanunun tümünü iptal etmiştir (Kiper ve Gezim, 1991). Yeni kıyı yasası yürürlüğe girene kadar problemleri gidermek amacıyla, Anayasa Mahkemesi gerekçeli kararı uyarınca, Anayasa’ya aykırı bulunmayan hususlar, önceki mevzuat ve uygulamalarda yerleşmiş prensipler dikkate alınmak suretiyle belirlenmiş ve 1987 yılında Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından 110 sayılı genelge çıkartılmıştır (Eke, 1995).

Uzun süren yasal boşluktan sonra 1990 yılında 3621 sayılı Kıyı Kanunu çıkarılmıştır. Kanun, kıyıda ve sahil şeritlerinde uygulama yapılabilmesi için öncelikle kıyı kenar çizgisinin belirlenmesi ve genel olarak kıyıda hiçbir yapı yapılamayacağı, sahil

şeritlerinde ise; kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde en az 20 m'lik bandın toplum yararlanmasına ayrılmış tesislerin yanı sıra günübirlik kullanımlara ayrılması gerektiği vurgulanmıştır (Kiper ve Gezim, 1991).

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun 3,4,5,7,9,10 ve 11. maddeleri Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle, 1992 yılında Anayasa Mahkemesi kararıyla iptal edilmiştir. Bunun ardından günümüzde yürürlükte bulunan 1992 yılında 3830 sayılı Kıyı Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve hemen ardından da 1992 yılında 3830 sayılı yasaya ilişkin yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmeliğe göre, sahil şeridi en az 100 metre olarak tanımlanmış; iki bölümlü olan şeritte ilk 50 metrenin açık alan ağırlıklı, ikinci 50 metrenin de toplum yararlı günübirlik kullanımlara açık olduğu belirtilmiştir (Ornat ve Demirayak, 1996).

1993 yılında kıyıda yer alabilecek kullanımlara açıklık getirmek ve sahil şeridinde emsal hesabı yapımını yönlendirmek amacıyla bir genelge yayınlanmıştır (Eke, 1995). Kıyı kentlerinin meskûn alanlarında, sahil şeritlerinde nadiren boş kalmış ve 3830 sayılı yasa uyarınca kısmen veya tamamen yapılaşma tanımına uymayan imar adalarında sahil şeridi genişliğinin 100 metre olarak tanımlanmasının cephe hattında düzensizlikler oluşturduğu gerekçesiyle kıyı yönetmeliğinin revizyonu gündeme gelmiş 1994 yılında yönetmelik değişikliği yapılmıştır. Buna göre kısmi yapılaşma; kentsel ve kırsal uygulama imar planlarında, mevzi imar planlarında, turizm merkez ve alanlarında farklı değerlendirmelere tabi olmuştur. Yine aynı yönetmelikte kıyı, dar yüksek kıyı ve alçak basık kıyı, olarak iki farklı şekilde tanımlanırken, günübirlik tesislerin tanımına; spor tesisleri, golf alanları, lunapark, fuar, su oyunları parkı ifadeleri eklenmiştir. Sahil şeridinin ikinci bölümünde yer alacak kullanımlarda inşaat emsali maksimum %20 ile sınırlandırılmıştır.

1996 yılında yapılan yönetmelik değişikliği ile; liman, tersane, yat limanı, balıkçı barınağı, yat çekek yeri, yönetim birimleri, destek birimleri, teknik ve sosyal altyapı terimleri mevzuatta ilk kez tanımlanırken, su ürünleri üretim ve yetiştirme tesisi ile günübirlik turizm tesisleri tanımında da değişiklik yapılmıştır. Faaliyetlerin özelliği gereği kıyıda başka yerde yapılması mümkün olmayan yapı ve tesislere; yat limanı, balıkçı barınağı ve yat çekek yeri ilave edilmiştir. Ayrıca yat limanlarının ihtiyacı olan üst yapı tesisleri için kara alanının %55'i ile %20'si oranında emsal ve bir kat yapı sınırlaması getirilirken, kara alanı; dalgakıranlar da dâhil olmak üzere doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler ile kıyıda ve sahil şeritlerinde yat limanlarının kullandığı toplam alan olarak tanımlanmıştır.

1996 da 3830 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmeliğe ilişkin genelge, kıyıda doldurma ve kurutma yoluyla arazi kazanma ile ilgili genelge ve 209 sayılı Danıştay kararı ile (Kıyı Kanunu'nun kısmi yapılaşma tatbiki ilk 100 m içinde olacağı gerisindeki alanın da 3194 sayılı İmar Kanunu ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'na tabii olacağı hükmüne varılarak) kıyı alanları kapsamında yeni hükümler getirilmiştir.

30 Mart 2004 Tarih ve 25418 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik" ile Kıyı Kanunu'nun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin 4. maddesindeki 'Liman' tanımından sonra gelmek üzere, "Kruvaziyer Liman" tanımı eklenmiştir. Ayrıca, "özelleştirme kapsamı ve programı içinde olsun veya olmasın, sahil şeridinde kalan resmî kurum ve kuruluşlara ait alanlar, kısmî yapılaşma tanımı içinde değerlendirilmez. Bu alanlarda, ilgili kurum ve kuruluşların olumlu görüşleri alınmak suretiyle kanunda öngörülen kullanımlar ile birlikte toplumun faydalanması amacıyla turizm yapıları ve tesisleri yapılabilir. Bu alanlara ilişkin imar plânları, 3194 sayılı İmar Kanunu uyarınca ilgili bakanlık, valilik ve belediyece onaylanarak yürürlüğe konulur" ifadeleri ile değişiklikler yapılmıştır.

3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda 3 Temmuz 2005 tarih ve 5398 sayılı karar ile ek ve değişiklik yapılmıştır. Buna göre Kıyı Kanunu'nun 6. maddesine c bendi ile kruvaziyer ve yat limanı yapılabileceği, ek madde ile de kruvaziyer ve yat limanlarında yapılabilecek tesislerin yapılaşma şartlarının imar planı ile belirlenebileceği hükümleri eklenmiştir. 31 Temmuz 2008 tarih ve 5801 sayılı kararı ile "Uluslararası spor otoritelerinin, Türkiye'de spor faaliyetlerinin düzenleneceğine dair kararı gereğince Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu spordan sorumlu bakanlığın izni doğrultusunda, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun (I) Sayılı Cetvelinde düzenlenen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, aynı kanunun (II) Sayılı Cetvelinde düzenlenen özel bütçeli idareler, belediyeler ile il özel idareleri tarafından her türlü spor aktiviteleri ve organizasyonların yapılmasına/yaptırılmasına yönelik spor tesisleri ve zorunluluk arz eden durumlarda bunların tamamlayıcı konaklama tesisleri yapılabilir" şeklinde yeni bir düzenleme eklenmiştir.

Ayrıca, 4 Eylül 2010 tarihide Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca Resmi Gazete'de yayımlanan "Kıyı Yapı ve Tesislerinde Planlama ve Uygulama Sürecine İlişkin Tebliğ" kıyı ve sahil şeritleri ile doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerinde yapılacak yapı ve tesisler ile alâkalı olarak gerekli işlem adımlarını tanımlamakla birlikte,

deniz alanının bir şekilde mülkiyetinin veya kullanımdan doğan çeşitli hakların oluşmasına yol açmaktadır. Son olarak Nisan 2013'te Kıyı Kanununun uygulanmasına dair yönetmelikte çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Tablo 1.3'de kıyı mevzuatının gelişim süreci kronolojik olarak verilmiştir.

Tablo 1. 3. Türkiye'de kıyı mevzuatının gelişimi

TARİH	SAYI	MEVZUAT
1858		Arazi Kanunname-i Hümayumu
1876		Mecelle
1923	618	Limanlar Kanunu
1926	643	Medeni Kanunun 641. Maddesi
1926	831	Sular Hakkında Kanun
1930	1580	Belediyeler Kanunu
1933/1957	2290	Belediye Yapı Yolları Kanunu
1934	2644	Tapu Kanunu
1943	4373	Taşkın Suları ve Su Baskınlarına Karşı Korunma Kanunu
1950	5516	Bataklıkların Kurutulması Hakkında Kanun
1960	167	Yer altı Suları Hakkında Kanun
1970	7/52	Kıyıya Özel Bakanlar Kurulu Karar
1971	1380	Su Ürünleri Kanunu
1972	6785	İmar Kanununa 1605 Sayılı Yasa İle Eklenen Ek 7. Madde
1975		1605 Sayılı Yasanın Ek 7. Ve 8. Madde Yönetmeliği
1981	2565	Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu
1982	2709	T.C. Anayasa
1982	2634	Turizmi Teşvik Kanunu
1982	2692	Sahil Güvenlik Koruma Kanunu
1983	2960	Boğaziçi Kanunu
1983	2863	Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu
1983	2872	Çevre Kanunu
1983	2873	Milli Parklar Kanunu
1984	3086	Kıyı Kanunu
1984	3082	Kamu Yararının Zorunlu Kıldığı Hallerde, Kamu Hizmeti Niteliği Taşıyan Özel Teşebbüslerin Devletleştirilebilmesi Usul ve Esasları Hakkında Kanun
1985		Kıyı Kanununa İlişkin Yönetmelik
1985	3194	İmar Kanunu
1985	67/9707	Sahil Güvenlik Komutanlığı İdari ve Adli Görevlere İlişkin Tüzük
1986		Kıyı Kanununun İptaline İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararı

Tablo 1. 3'ün Devamı.

TARİH	SAYI	MEVZUAT
1987	3402	Kadastro Kanunu
1987	3348	Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
1988	19919	Su Kirliliği Kontrol Yönetmeliği
1989	20105	Tarım Alanlarını Amaç Dışı Kullanımına İlişkin Yönetmelik
1989	383	Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı ile İlgili KHK
1990	3621	Kıyı Kanunu
1992		Kıyı Kanununun Bazı Maddelerinin İptaline İlişkin Anayasa Mahkemesi Kararı
11.07.1992	3830	3621 Sayılı Kıyı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
13.10.1992		3830 Sayılı Yasaya İlişkin Yönetmelik
17.08.1993		3830 Sayılı Yasaya İlişkin Genelge
1993	491	Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında KHK
30.03.1994		3830 Sayılı Yasa Yönetmeliğine İlişkin Yönetmelik Değişikliği
27.07.1996		Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik Değişikliği
14.08.1996		Kıyı Kanunu Ve Yönetmeliğe İlişkin Genelge
1996	10713	Doldurma Ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma İle İlgili Genelge
30.03.2004		Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik
21.07.2005	5398	3621 Sayılı Kanuna Ek Ve Değişiklik
31.07.2008	5801	3621 Sayılı Kanuna Ek
04.10.2010	27692	Kıyı Yapı ve Tesislerinde Planlama ve Uygulama Sürecine İlişkin Tebliğ
25.03.2011	27785	Kıyı kanununun Uygulanmasında Dair Yönetmelik
02.04.2013	28606	Kıyı kanununun Uygulanmasında Dair Yönetmelik

Kıyı alanları kara ve deniz kadastro sisteminin arakesitidir (Binns vd., 2004). Dolayısı ile bu iki kadastro sisteminin arakesiti olan kıyı alanlarının yönetimine de katkı sağlaması ve birbirleriyle uyumlu olacak şekilde bir konumsal veri altyapısının bileşenleri olarak tasarlanması gerekmektedir. Yukarıda incelenen kıyı mevzuatından da anlaşılacağı gibi bugünkü Kıyı Kanunu kıyı alanına sadece karasal bir alan olarak bakmış olup deniz yönü konusunda herhangi bir hukuksal düzenleme bulunmamaktadır. Kıyı alanının belirlenmesinde karasal yönde 100 metrelik bir alan belirlenmişken denizel yönde de belirli bir sınır getirilmelidir. Bu sorun dolgu yapımı söz konusu olduğu alanlarda önemle ortaya çıkmaktadır. Bugün birçok deniz tabanında deniz parkı olabilecek alanlar bulunduğu halde bu alanlarla ilgili yasal bir düzenleme bulunmamaktadır (Akkaya, 2004).

1.7. Deniz

Denizler dünya yüzeyinin %70'ini kaplayan devasa alanlardır. Bu alanlar yeryüzünde kapladıkları 1,338 milyar km³ hacimle dünya üzerindeki su varlığının % 96,5'ini oluşturmaktadırlar (URL-18, 2013). Aşağıda ülkemize ait olan denizler hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

1.7.1. Türkiye'de Denizler

Üç tarafı denizlerle çevrili ülkemiz bir yarımada şeklindedir. Ülkemizin deniz kıyılarının toplam uzunluğu 8.592 km, kara sınırlarının toplam uzunluğunun da 2.753 km olduğu göz önüne alınırsa denizler toplam sınırların % 75'ini oluşturmaktadır. Denizlerimizin kıyı uzunluklarına bakacak olursak Karadeniz 1.965 km, Marmara 1.189 km, Ege 2.805 km, Akdeniz ise 1.577 km'dir. Türkiye'ye ait olan adaların kıyı uzunluğu ise 1.067 km kadardır. Öte yandan Türkiye'nin Anadolu kıyıları uzunluğu 6.480 km, Trakya kıyı uzunluğu 786 km, adalara ait kıyı uzunluğu ise 1067 km dolayındadır (Akın, 1978). Denizlerin komşu ülkelerle yaklaşık olarak en geniş ve en dar uzunlukları 280 ve 90 deniz milidir (Erciyes, 2012). Deniz mili (sembölü; m, nm veya nmi) bir meridyenin bir dakikalık yay parçasına karşılık gelen uzunluk birimidir ve 1852 metreye karşılık gelir. Şekil 1. 23'de denizlerimizin komşu ülkelerle olan en yakın mesafeleri gösterilmiştir.

Şekil 1.23. Denizlerimizin genişliklerini gösterir harita (Erciyes, 2012)

1.7.2. Türkiye'nin Denizcilik İdaresi

1.7.2.1. Tarihi Perspektif

Devletler, II. Dünya Savaşı'nın bitiminden sonra başladıkları denizlerin paylaşımını ve denizin imkânlarından azami istifade etme mücadelesini, geliştirip hukukileştirdikleri iç sular, karasuları, bitişik bölge, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge gibi kavramların siyasi, hukuki ve ekonomik kazanımlarını bile yeterli görmemektedirler. Gelişmiş denizci devletler, 200-350 deniz mili arasında değişebilen kıta sahanlıklarının ötesindeki deniz yatağının ve toprak altının paylaşımı mücadelesini sürdürmektedirler. Diğer bir ifade ile deniz ile iç içe olan büyük devletler, açık denizlerin deniz yatağının ve toprak altının kaynaklarını, diğer bir ifade ile insanlığın ortak mirasını paylaşma mücadelesini sürdürmektedirler.

1.7.2.2. Ulusal Mevzuat

Türkiye'nin bugünkü hukuk sisteminde Osmanlı İmparatorluğu döneminin etkisi ve bazı uygulamalarının da devamı vardır. Bilhassa, 1876'da Mecelle adı verilen ilk "Medeni Kanun" ve 1858 tarihli Arazi Kanunnamesinde, taşınmaz malların mülkiyet durumu ve kullanımı ile ilgili bazı hükümler günümüzde de geçerliliğini korumaktadır (Bıyık, 1997). Toplum tarafından benimsenmiş birçok kural Cumhuriyet ile birlikte kabul edilen TMK'da bulunmamasına rağmen, bunlardan fiilen ve hukuken vazgeçilememiştir. Örneğin mülkiyeti devlete ait olan ve herkesin yararlanabileceği genel sular üzerinde kurulu bulunan ve bir tür yararlanma hakkı olan Dalyan ve Voli kavramları gibi. Bu tür kavramlarla günümüzde su ürünleri yetiştiriciliğinde karşılaşmaktayız.

Ülkemizde denizler ile ilgili mevzuat gözden geçirildiğinde; Anayasa, Medeni Kanun, Kıyı Kanunu, Kadastro Kanunu, v.b. çok sayıda yasal düzenleme bulunduğu, denizlerin devletin hüküm ve tasarrufunda olduğu ve bu alanlarda özel mülkiyetin söz konusu olamayacağı başka deyişle bu alanların tescil edilemeyeceği belirtilmektedir. Ancak bu alanların içerdiği faaliyetlerin çeşitliliği, her geçen gün artan önemi, yenilenemez ve tekrar üretilemez alanlar niteliğinde olmaları nedeniyle, kontrol altına alınması, nerede, ne kadar, ne var, sorularına cevap alınabilmesi, faaliyetler ve taleplerin sınırlanabilmesi ve denetlenebilmesi, kayıt zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır (Sesli, F.

A., Çölkesen, İ., 2007). Ayrıca yasal düzenlemelerin çokluğu, yapılacak yatırımlarda kamu idarelerinin kendileri ile çelişen kararlar almaları, özel sektörün kamu otoritelerine karşı güvenini sarsmaktadır (Özbenli, K., 2011).

20. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu Avrupa’da bulunan elçilikleri vasıtasıyla karasularının genişliği konusunda çalışmalar yapmış, 1. Dünya Savaşı’nın başlamasıyla da altı millik karasuları genişliği bütün devletlere ilan edilmiştir. Buradan hareketle, denizlerimizi kontrol altına alabilmek ve imkânlarından tam olarak faydalanabilmek için ulusal ve uluslararası hukuk nezdinde sınırlarının tam olarak tespit edilmesi, denizel konumsal verilerin toplanması ve kayıt altına alınması gerekmektedir. Bu da bize denizel alanlara yönelik kadastroyu işaret etmektedir.

1.7.2.3. Uluslararası Mevzuat

Denizlerin karasuları kavramı aracılığıyla, ülkelerin bir parçasını oluşturması olayı ise Batı Avrupa’da Ortaçağın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Başlarda özellikle deniz haydutlarına karşı güvenlik amacıyla başvuru karasuları, zamanla kıyı devletinin bu alandan ekonomik açıdan faydalanması açısından da önem kazanmıştır.

Kronolojik olarak bakıldığında, ilk oluşturulan antlaşmaların kodifikasyon maksadı taşıdığını ve Birleşmiş Milletler öncesi döneme rastladığını görmekteyiz. Bu dönemde kodifikasyon çalışmaları 1873 yılında kurulan Uluslararası Hukuk Derneği ve Uluslararası Hukuk Enstitüsü (International Law Association) gibi hükümet dışı kuruluşlar tarafından yürütülmüştür. Ancak kapsamlı ilk kodifikasyon çalışması Milletler Cemiyeti tarafından 1924 yılında uluslararası hukukta karasuları konusu üzerine gerçekleştirilmiştir. 1930’da Lahey’de toplanan Kodifikasyon Konferansı karasuları üzerine bir uluslararası antlaşma oluşturamamıştır. Uluslararası Hukuk Komisyonunun karasuları üzerine yaptığı çalışmaların sonucunda, 1958 yılında Cenevre’de 86 devletin katılımı ile toplanan I. Deniz Hukuku Konferansı 4 adet deniz hukuku antlaşmasının kabul edilmesini sağlamıştır. Bunlar; “Karasuları ve Bitişik Bölge Konvansiyonu”, “Açık Deniz Konvansiyonu”, “Kıta Sahaneliği Konvansiyonu”, ve “Balıkçılık ve Açık Denizlerin Canlı Kaynaklarının Korunmasına Dair Konvansiyon”dur. Daha sonra deniz hukukuna yön vermek amacıyla 1960 yılında Cenevre’de toplanan II. Deniz Hukuku Konferansı ise bir sonuç üretememiştir. 1973-1982 yılları arasında çalışmalarını yürüten III. Deniz Hukuku

Konferansı, çalışılmış en kapsamlı deniz hukuku sözleşmesini, “1982 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS)”ni oluşturmuştur. Sözleşme, yeterli onay ile birlikte 1994 yılında yürürlüğe girmiştir.

Komisyon, deniz alanlarını tanımlamış, karasular (12 deniz mili), Bitişik bölge (24 deniz mili), Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) (12 deniz mili – 200 deniz mili) ve kıta sahanlığı gibi kavramları belirlemiştir. BMDHS’de deniz yatağı, açık deniz kavramları tanımlanmıştır (O’Connell, 1984). Deniz alanları hukuki statülerine göre farklı alanlara ayrılmıştır. Bazı deniz alanları “devletlerin tam egemenliği altındaki deniz alanları”dır. Bu alanlar, ülkelerin birer parçası sayılır. İkinci grup deniz alanları ise “devletlerin münhasır yetkiler kullandıkları deniz alanları”dır. Bu deniz alanları, devletlerin tam egemen olmadığı ancak bazı konulara ilişkin olarak münhasır yetkiler kullandıkları alanlardır. Üçüncü grup deniz alanları ise “açık denizler” ve “açık deniz tabanı”dır. Bu alanlar ise hiçbir devletin münhasır yetkisi altında olmayan alanlardır.

Türkiye BMDHS’de şekil verilen III. Deniz Hukuku Konferansı’nın aktif katılımcılarından biri olmakla birlikte, sözleşme metnini imzalamamış ve onaylamamıştır. Türkiye’nin sözleşmeyi kabul etmemiş olmasının sebebi, karasularının genişliği ve deniz hukuku uyumsuzluklarında zorunlu yargı yetkisine ilişkin düzenlemelerdir. Türkiye, BMDHS’de taraf olmamakla birlikte, sözleşmenin deniz çevresinin korunmasına ilişkin düzenlemeleri konusunda olumsuz bir tutum içinde görünmemektedir.

1.7.2.4. Türkiye’nin Ulusal ve Uluslararası Hukuk Nezdinde Deniz Sınırları

Türkiye, Üçüncü Deniz Hukuku Konferansı’nda, karasuların genişliğinin 12 millik sınırının bazı coğrafik şartlarda değişebilmesi gerektiğini savunmuştur. Ancak 1982 tarihli sözleşmenin 3 üncü maddesinde 12 mil kuralı her devlete tanınan bir hak olarak kabul edilmiştir. Sözleşmede çekince ileri sürme yasağı da bulunduğundan Türkiye sözleşmenin kabulü için yapılan oylamaya, aleyhte oy kullanarak sözleşmeye taraf olmamıştır. Bunun üzerine iç hukukta sorunlarla karşılaşmamak için 20 Mayıs 1982 tarihli 2674 sayılı Karasuları Kanunu çıkartılmıştır. Kanununun 1. maddesinde; “Türk karasuları, Türkiye ülkesine dâhildir, Türk karasularının genişliği 6 deniz milidir. Bakanlar Kurulu, belirli denizler için o denizlerle ilgili bütün özellikleri ve durumları göz önünde bulundurmak ve hakkaniyet ilkesine uygun olmak şartıyla 6 deniz milinin üstünde karasuları genişliği tespit etmeye yetkilidir.” denilmektedir.

Bu kanunla Türk karasuları yeniden 6 mil olarak kabul edilmiş, ancak belirli denizler için o denizlerle ilgili tüm özellikler ve durumlar göz önünde bulundurulmak ve hakkaniyet ilkesine uygun olmak şartıyla 6 deniz milinin üstünde karasuları genişliği tespit etmek için Bakanlar Kurulu'na yetki verilmiştir. Bu yetkiye istinaden ülkemizin karasuları Karadeniz ve Akdenizde 12 mil, Ege denizinde ise 6 mil olarak belirlenmiştir.

Ege denizinde Türkiye ve Yunanistan arasındaki uyuşmazlık konuları içerisinde, ilişkileri bir anda tırmandırabilecek konulardan birini karasuyu sorunu oluşturmaktadır. 1923 yılında Lozan Antlaşması'nın imzalandığı dönemde Türk ve Yunan karasuları 3 mildir. Ancak, 1936 yılında, Yunanistan tek taraflı bir kararla karasularını 6 mile çıkarmış, 1964 yılında ise Türkiye'nin de karasularını 6 mile çıkarmasıyla Ege'de bugünkü durum meydana gelmiştir. Yunanistan, Ege karasuları sorununda karasularının azami sınırının 12 mil olabileceğini kabul eden 1982 BMDHS'de atıfta bulunmakta, Türkiye ise bu sözleşmeye taraf olmadığını vurgulamakta ve Ege denizinin yarı kapalı bir deniz olduğunun altını çizmektedir. Şu anda Ege denizinin; % 48.85'ni açık denizler, % 43.68'ni Yunan karasuları ve % 7.47'sini de Türk karasuları oluşturmaktadır. Ege denizindeki mevcut karasuyu mesafesinde meydana gelebilecek değişiklikte ortaya çıkan sonuç tablo 1.4 ve şekil 1.24'de gösterilmiştir.

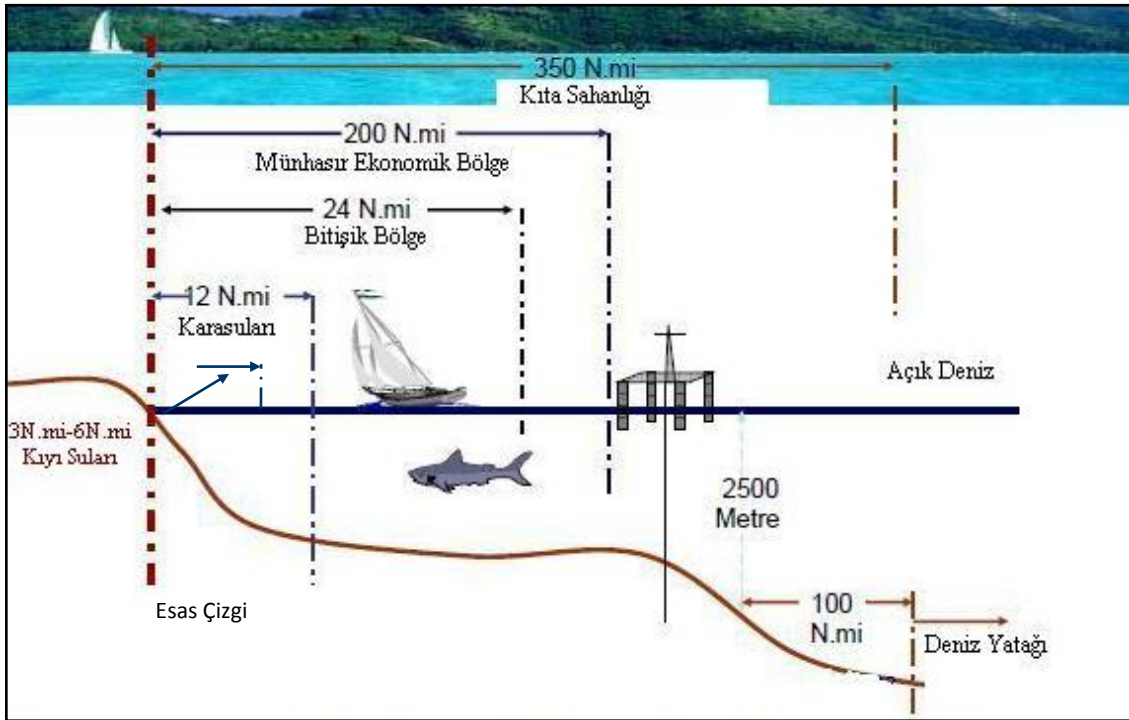
Tablo 1.4. Ege Denizinde karasuları ve uluslararası sular (Bölükbaşı, 2004)

Genişlik	Türk Karasuları (%)	Yunan Karasuları (%)	Uluslararası Sular (%)
6 Deniz Mili	7.47	43.68	48.85
12 Deniz Mili	8.76	71.53	19.71

Şekil 1.24. Ege denizi karasularının 6 mil ve 12 mil olması durumu (Başer vd., 2011b)

Türkiye'nin yasal deniz sınırlarını tam olarak karşılamamasına rağmen BMDHS ile pratikte oluşmuş deniz sınırları şekil 1.25' de verilmiştir.

Şekil 1.25. BMDHS göre deniz sınırları (Sutherland, 2009)

Esas Çizgi

Günümüzde, deniz alanlarının ölçümünde esas alınacak çizginin kıyı ile denizin alçak dalga durumundaki birleşme çizgisi olabileceği kabul edilmektedir. Bu durumda kıyı devleti esas çizgi olarak alçak dalga çizgisini esas alabilecek, bu da kıyı devletine daha geniş deniz alanlarına sahip olma imkânı sağlayacaktır. Bu yönteme “normal esas çizgi” yöntemi denmektedir (Cenevre Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi (CKBBS) Madde 3). Bu kural, kıyıları girintili olmayan ülkeler için daha uygun olacaktır. Kıyıları girinti ve çıkıntılı olan ülkelerin bu sorununu gidermek için uluslararası hukuk başka bir yöntem kabul etmektedir ki bu yönteme “düz esas çizgi” yöntemi denmektedir. Düz esas çizgi yöntemine göre, kıyının belirli çıkıntıları ve kıyıya çok yakın konumlanmış adaları birer “esas nokta” olarak alınarak bu noktalar harita üzerinde düz çizgiler ile birleştirilmekte ve elde edilen belirli uzunluktaki çizgilerden oluşan kıyı çizgisine düz esas çizgi denmektedir. Bu yöntem normal esas çizgi yöntemine göre kıyı devletine daha geniş deniz alanları sağlayabilmektedir.

İçsular

İçsular, kıyı devletinin esas çizgisi ile kara ülkesi arasında kalan deniz alanlarını ifade eder (CKBBS madde 5, BMDHS madde 8). Körfezler, limanlar, koylar, kapalı denizler, iç denizler ve düz esas çizgi ile kara ülkesi arasında kalan deniz alanları kıyı ülkesinin iç sularını oluşturmaktadır (Şekil 1.22).

Karasuları

Karasuları, kıyı devletinin kara ülkesini çevreleyen uluslar arası hukuka uygun olarak belirli bir genişliğe kadar uzanan kıyı devletine ait deniz alanını ifade eder (Pazarcı, 2006). 1930 Lahey Kodifikasyon Konferansı, karasuları, bir devletin kıyılarını çevreleyen ve o devletin tam egemenliği altında bulunan deniz alanları olarak tanımlamıştır.

Karasularının kıyıdan itibaren ne kadar bir alanı kapladığı hususunda devletlerarasında bir uzlaşma çok uzun bir süre sağlanamamıştır. III. Deniz Hukuku Konferansı’nda sağlanan uzlaşma ile MEB alanlarının kabulünün de etkisi ile karasularının en fazla 12 deniz mili mesafeye kadar ilan edilebileceği hükme bağlanmıştır. BMDHS ile

en azından katılımcı ülkeler arasında bir uzlaşma sağlanmış ve karasularının genişliğinin esas çizgiden itibaren en fazla 12 deniz miline kadar ilan edilebileceği belirtilmiştir (BMDHS, Madde 3). Günümüzde devletlerin 12 milden daha geniş karasuları ilan etme hakkına sahip olmadıkları uluslararası hukuka da yerleşmiş bir prensiptir. Şüphesiz ki özel durumlar gözetildiğinde devletler 12 milden daha dar genişliğe sahip karasuları ilan edebileceklerdir (Şekil 1.22).

Bitişik Bölge

İlk bitişik bölge uygulaması 1736'da İngiltere tarafından yürürlüğe konmuştur. İngiltere'nin 18 ve 19 uncu yüzyıllarda "Hovering Acts" adı altında çıkardığı çeşitli yasalarla, karasularına bitişik, açık deniz alanlarında, yabancı gemileri gümrük ve maliye konularında denetlemeye tabi tutmuştur (Pazarcı, 2006). 1958 CKBBS, bitişik bölgeyi kıyı devletinin ülkesinde veya karasularında uyguladığı gümrük yasalarının, mali yasalarının, göç ve sağlıkla ilgili yasalarının ihlal edilmesini önlemek ve/veya karasularında bu yasaları ihlal edenleri cezalandırma yetkilerini kullanmak maksadı ile oluşturulmuş bir denizalanı olarak tanımlamıştır (BMDHS Madde 33).

Bitişik bölgenin genişliği ile ilgili 1958 CKBBS, bir kıyı devletinin esas çizgiden itibaren en fazla 12 deniz mili bitişik bölge ilan edebileceğini hükme bağlamıştır (CKBBS Madde 24(2)). Birçok ülkenin farklı karasuları sınırları olmasına karşın, 1982 BMDHS'nin görüşmelerinde bitişik bölgenin esas çizgiden itibaren 24 deniz mili olması gerektiği kabul edilmiştir ve bitişik bölgenin esas çizgiden itibaren 24 deniz mili olduğunu hükme bağlamıştır. (BMDHS Madde 33).

Münhasır Ekonomik Bölge

Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) karasularının ölçülmeye başlandığı hattan itibaren 200 millik ve karasuları dışında kalan bir deniz alanında su tabakası, deniz yatağı ve toprak altında kıyı devletine münhasır ekonomik haklar ve yetkiler tanıyan bir kavramdır (Toluner, 1996).

MEB'nin genişliği konusunda tek bir ölçütün kabul edildiği görülmektedir. Bu ölçüte göre MEB, esas çizgiden itibaren 200 deniz mili uzaklığa kadar ilan edilebilen, karasularının ötesinde ve ona bitişik bir denizalandır (BMDHS Madde 55, 57).

MEB, kıyı devletinin egemenliği altında olmayan ancak bu alanda hem deniz tabakasında hem deniz tabanında ve deniz tabanının altında bulunan bütün canlı veya cansız doğal kaynaklar üzerinde kıyı devletine münhasır yetkiler tanıyan bir alan olarak tanımlanabilir. Ayrıca bu bölgenin üzerindeki hava kesiminde de rüzgâr enerjisi veya güneş enerjisi gibi doğal kaynaklar da kıyı devletinin münhasır yetkisi altındadır. Bu alanlardan devletin izni olmadan kişi ya da kuruluşlar faydalanamaz.

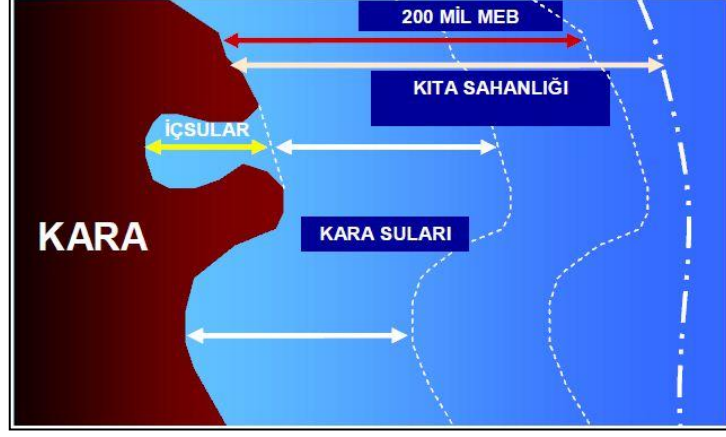
Kıyı devletlerinin münhasır yetkileri incelendiğinde, bu yetkilerin doğal kaynak arama ve işletme yetkileri olduğu görülmektedir. Ayrıca bu hakların kullanılabilmesi için bazı haklar daha tanınmıştır. Bunların başında doğal kaynak arama ve işletme için gerekli tesis ya da platform kurma, bunların etrafında 500 metre çapında güvenlik bölgesi ilan etme, doğal kaynakların, özellikle de canlı kaynakların korunmasına ilişkin tedbirler almaya ilişkin haklar sayılabilir (BMDHS, Madde 62, 73). Kıyı devletinin kuracağı yapay adalar ve diğer tesisler, diğer devletlerin bu alanı kullanma haklarını, özellikle de uluslararası ulaşım için gerekli olarak kabul edilmiş güzergâhları kullanmalarını engellememelidir (BMDHS, Madde 60).

Görüldüğü gibi, bu alan kıyı devletinin egemenliği altındaki bir alan olmayıp, kıyı devletine sadece doğal kaynaklar üzerinde münhasır (egemen) yetkiler tanıyan bir deniz alanıdır. Bunlar dışında diğer devletler bu alanları serbestçe kullanabilecek, üzerindeki hava ulaşımına, deniz ulaşımına, telekomünikasyon kabloları veya enerji nakil boruları döşemeye, bilimsel araştırmalar yapmaya ve hukuken kabul edilmiş diğer faaliyetlere ilişkin haklarını kullanmaya devam edebileceklerdir (BMDHS, Madde 58). Ancak yabancı kişi ve araçlar kıyı devletinin bu alandaki yetkilerini kullanmasına ve sahip olduğu düzenlemelere uygun hareket etmek zorundadırlar (BMDHS, Madde 58 (3)).

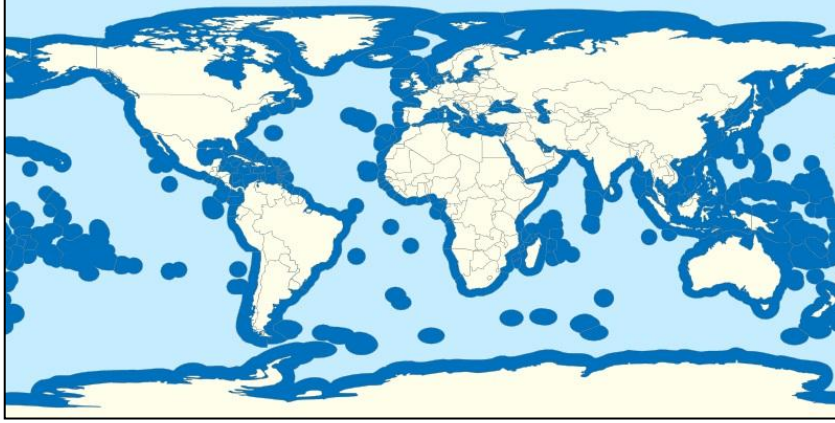
MEB alanının ilanı ile kıta sahanlığı sorgulanmaya başlanmıştır. MEB 200 mile kadar deniz tabanındaki ve deniz tabanının altındaki doğal kaynakları da kapsamaktadır ve bu bölge o devletin kıta sahanlığı ile çakışmaktadır (Şekil 1.27).

MEB kıyı devletinin ilan ederek sahip olabileceği bir deniz alanıdır. Oysa sahip olunması için kıta sahanlığının ilan edilmesine gerek yoktur. Birçok devlet günümüzde MEB ilan etmemiştir ama kıta sahanlığına sahip durumdadır. Örneğin Türkiye, Karadeniz dışında ülkesini çevreleyen denizlerden hiçbirinde MEB ilan etmemiştir. Diğer taraftan kıta sahanlığı bazı durumlarda 200 milin ötesine geçebilmektedir ki bu da kıta sahanlığının bazı durumlarda MEB'den daha geniş olabileceğini göstermektedir. Kıta marjının 200 milin ötesine geçtiği durumlarda kıyı devleti 200 milden daha geniş kıta sahanlığına sahip

olabilmektedir. Bu nedenlerle, kıta sahanlığı, hukuki önemini hala devam ettiren bir deniz alanıdır (Şekil 1.26).

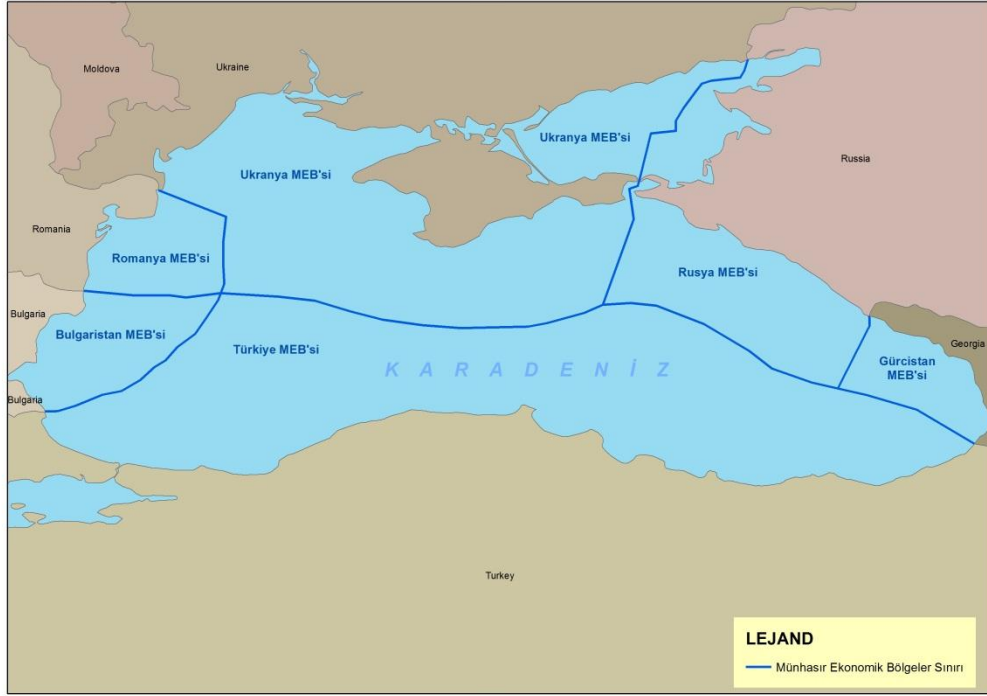

Şekil 1.26. Deniz sınırlarının gösterimi

Şekil 1.27. Dünyada MEB sınırları (URL-19, 2013)

Türkiye günümüze kadar sadece Karadeniz’de 1986 yılında MEB ilan etmiştir (RG 1986 (19314)). Türkiye Karadeniz’de 1987 yılında Sovyetler Birliği ile münhasır ekonomik bölge sınırını oluşturmuştur (RG 1987(19386)). Bu antlaşmaya da Ukrayna, Rusya Federasyonu ve Gürcistan haleftir. Bulgaristan ile olan sınırı (yan sınır) ise 1997 tarihli antlaşma ile oluşturulmuştur (RG 1998 (23409)) (Şekil 1.28). Ancak, Türkiye hem Ege’de hem de Akdeniz’de münhasır ekonomik bölge ilan etmemiştir.

Şekil 1.28. Karadeniz MEB sınırı

Kıta Sahanlığı

Kıta sahanlığı kara ülkesinin denizin altındaki doğal uzantısına verilen isimdir.

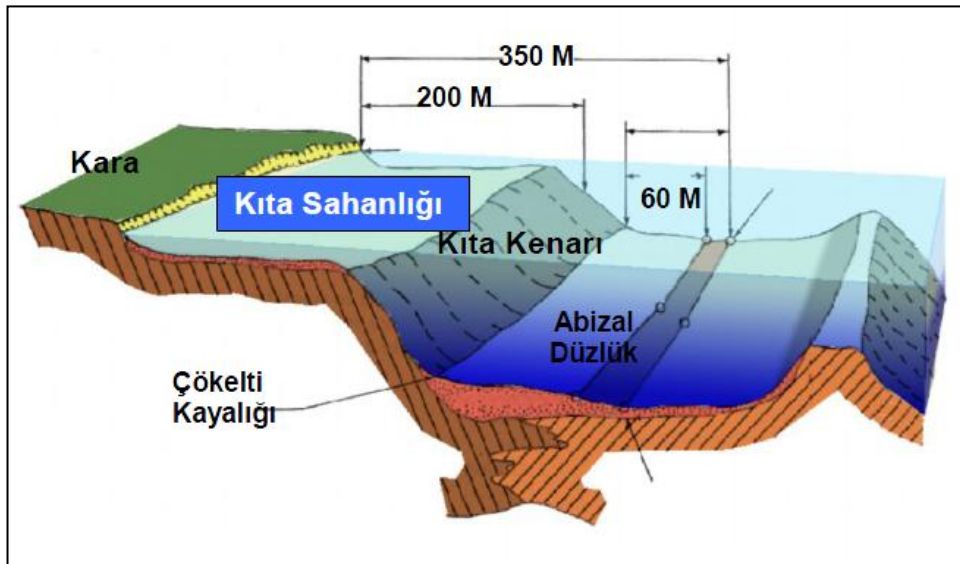
Hukuki anlamda kıta sahanlığı, kıyı devletinin, karasularının ötesinde fakat kıyıya bitişik sualtı alanlarının deniz yatağı ve toprak altındaki cansız kaynaklarını araştırma ve işletme konusunda münhasır egemen haklara sahip olduğu bir deniz alanıdır (Kuran, 2006).

Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi kıta sahanlığı kavramının hem genişliği hem de hukuksal statüsünü belirginleştirmeye çalışmıştır.

Kıta sahanlığının genişliği ile ilgili olarak, Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi iki ölçüt getirmiştir. Birincisi, deniz yüzeyi ile tabanının arasındaki derinliğin 200 metre olduğu noktaya kadar uzanmaktadır. Bu derinlik ölçütüne göre, kıta sahanlığı esas çizgiden ölçülmemekte, karasularının ötesinde derinlik hangi noktada 200 metreye ulaşıyor ise oraya kadar uzandığı kabul edilmektedir. İkincisi ise, kıyı devleti derinliğin 200 metre olduğu noktadan sonraki alanlarındaki doğal kaynakları da işletebiliyorsa, kıta sahanlığı işletebildiği derinliğe kadar uzanabilecektir. Bu “işletebilirlik” ölçütü, kıta sahanlığını 200 metre derinliğin ötesine de taşıyan bir ölçüt olmuştur.

Ancak, doğal kaynakların işletilmesine yönelik teknolojik gelişme, işletebilirlik ölçütünün sakıncalı olduğunu göstermiş ve bunun sonucunda 1982 BMDHS kıta sahanlığının genişliğine ilişkin yeni bir ölçüt getirmiştir. Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne göre, kıta sahanlığının genişliği, doğal uzantı boyunca kıta marjının uç noktasına kadar uzanmaktadır. Ancak her kıyı ülkesinin doğal uzantısı farklı uzaklıklara sahiptir. Bu nedenle 1982 BMDHS ikinci bir ölçüt olarak sabit uzaklık ölçütünü getirmiştir. Bu ikinci ölçüte göre kıta sahanlığı esas çizgiden itibaren 200 deniz mili uzaklığa kadar gitmektedir. Bu iki ölçütün bir arada bulunması şu şekilde izah edilebilir:

Bir kıyı ülkesi, etrafındaki deniz genişliği müsait ise, esas çizgiden itibaren 200 mil uzaklığa uzanan bir kıta sahanlığına sahip olmaktadır. Kıyı devletinin içsuları ve karasuları bu alandan çıkarıldığında 200 mil uzaklığa kadar kalan alan o ülkenin kıta sahanlığını oluşturmaktadır. BMDHS'nin getirdiği doğal uzantı ölçütü gereğince, bir kıyı devletinin doğal uzantısı ya da kıta marjı (continental margin) 200 milin ötesine geçiyorsa, kıyı devletinin kıta sahanlığı alanı kıta marjının bu uç noktasına kadar uzanacaktır. Ancak, kıyı devletin kıta sahanlığının genişliği 350 deniz milini aşmayacaktır (BMDHS Madde 76 (6)). Şekil 1.29'de verilmiştir. Son olarak, bir kıyı ülkesi ile karşı kıyı ülkeler arasındaki denizalanı 200 milin altında ise, bu ülkelerin kıta sahanlıklarını ayıracak bir sınırı oluşturulması gerekecektir.

Şekil 1.29. Kıta sahanlığı gösterimi (Kaya, 2007)

Kıta sahanlığının hukuksal statüsü ise; Cenevre Kıta Sahanlığı Sözleşmesi'nde kıta sahanlığının hukuksal statüsü kıyı devletinin egemenliği altındaki bir denizalanı olarak değil, devletin doğal kaynaklar üzerinde münhasır (egemen) yetkilere sahip olduğu bir alan olarak düzenlenmiştir. Bu statü, kıta sahanlığını düzenleme konusu yapan 1982 BMDHS'de de aynen korunmuştur.

Kıta sahanlığı, esas çizgiden itibaren belirli bir uzaklığa kadar deniz tabanını ve deniz tabanının altını kapsayan bir denizalanıdır. Dolayısı ile kıta sahanlığı kavramı su tabakasını değil sadece deniz tabanını ve onun altını kapsamaktadır.

Kıta sahanlığının hukuksal statüsüne daha detaylı bakıldığında, kıyı devleti, deniz tabanını ve deniz tabanının altını kapsayan bu kıta sahanlığında doğal kaynak arama ve işletme konularında münhasır yetkilere sahiptir. Bu kaynaklar deniz tabanındaki veya deniz tabanının altındaki mineral (cansız) kaynaklar ile deniz tabanına sürekli olarak temas halinde yaşayan canlı kaynakları kapsamaktadır (BMDHS Madde 77).

Türkiye'nin Karadeniz, Ege ve Akdeniz'de kıta sahanlıkları vardır. Ancak, her üç denizde de, komşu, karşı ya da yandaş ülkelerle sınırlandırmalar yapılması gerekmektedir. Türkiye Karadeniz'de 1978 yılında Sovyetler Birliği ile kıta sahanlığı sınırını oluşturmuştur (RG 1981 (17226)). Bu antlaşmaya Ukrayna, Rusya Federasyonu ve Gürcistan haleftir. Bulgaristan ile olan sınırı (yan sınır) ise 1997 tarihli antlaşma ile oluşturulmuştur (RG 1998 (23409)). Ancak Türkiye, hem Ege'de hem de Akdeniz'de, ilgili ülkelerle kıta sahanlığı sınırı oluşturabilmiş değildir.

Açık Deniz

Açık denizler devletlerin egemenlik alanları dışında kalan ve denize kıyısı olsun veya olmasın tüm devletlerin hak sahibi olduğu ortak deniz alanlarını tarif etmede kullanılmış bir kavram olup, hukuki rejiminin temelini örf ve adet kuralları oluşturur (Toluner, 1996). 1958 Cenevre Açık Deniz Sözleşmesi'nin 1. maddesi açık denizleri "bir devletin karasularını veya içsularını oluşturmayan bütün deniz alanları" olarak tanımlamaktadır. Ancak, 1958 Cenevre Açık Deniz Sözleşmesi'nin yapılmasından sonra ortaya çıkan ve 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi'nde düzenlenen MEB alanının ortaya çıkması ile açık deniz kavramının tanımı da değişmiştir. 1982 Sözleşmesi'nin 86. maddesi açık deniz kavramını "bir devletin MEB'sine, karasularına veya içsularına dâhil olmayan bütün deniz alanları" olarak tanımlamıştır.

Bu tanımlardan yola çıkarak açık deniz, bir devletin egemenliği altında olmayan veya egemenlik yetkilerinin kullanılmadığı deniz alanları olarak açıklanabilir. MEB alanları da kıyı devletinin egemen yetkiler kullandığı alanlar olduğundan, genel statüsü itibarı ile açık denizlerden sayılmayacaktır. Ancak belirtmek gerekir ki, MEB ancak sınırlı konularda (doğal kaynaklar ve ilgili bazı konular üzerinde) kıyı devletine egemen yetkiler tanımaktadır ve bu alan diğer açılardan açık denizin sahip olduğu statüye tabidir.

Hem 1958 Cenevre Açık Deniz Sözleşmesi hem de 1982 BMDHS açık denizlerin hukuki statüsünü “serbestlik” olarak ifade etmişlerdir. 1958 Cenevre Açık Deniz Sözleşmesi’nin 2. maddesi ve 1982 BMDHS’nin 87. maddesi bu statüyü genel olarak tanımlamaktadır.

Cenevre Sözleşmesi’ne göre serbestlik ilkesi;

- Açık denizlerin bütün devletlerin yararlanmasına açık olduğu,
- Hiçbir devletin açık denizlerin bir parçası üzerinde egemenlik sahibi olamayacağı, anlamına gelmektedir.

Devletlerin açık denizlerde sahip oldukları özgürlükleri ise şu şekilde sıralamaktadır:

- Ulaşım özgürlüğü,
- Balıkçılık özgürlüğü,
- Deniz altı kabloları ya da boru hatları döşeme özgürlüğü,

Bu özgürlüklerin dışında, uluslararası hukukun genel prensiplerinden doğan diğer özgürlüklerin de geçerli olduğu ifade edilmektedir. Bunlar askeri tatbikatlar ve silah testleri gerçekleştirme özgürlükleri olabilecektir.

1982 BMDHS’nin 87. maddesi ile bu hükümlere bazı değişiklikler ya da eklemeler yapılmıştır. Yaptığı değişikliklerden birisi, deniz altı kabloları ya da boru hatları döşeme özgürlüğünün, sözleşmenin VI. bölümündeki şartlara tabi olduğu belirtilmiştir. Bir diğeri, balıkçılık özgürlüğünün, sözleşmede belirtilen şartlara bağlı olduğu belirtilmiştir. Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin eklediği özgürlükler ise “uluslararası hukukun izin verdiği yapay

adalar veya diğer yapılar inşa etmek” ve “bilimsel araştırma yapma özgürlüğü” olarak ifade edilmiştir.

Her iki sözleşme de devletlerin açık denizlerde sahip oldukları özgürlüklerin sınırsız olmadığını ve bazı şartlar ya da kısıtlamalar çerçevesinde kullanılması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu şartlar genel olarak şu şekilde ifade edilmiştir.

- Diğer ülkelerin çıkarlarına gerekli özeni göstermek,
- Deniz yatağına ilişkin 1982 BMDHS’nde öngörülen faaliyetlere gerekli özeni göstermek,

Bu sınırlamalar dışında ayrıca uluslararası hukukun genel hükümlerinden kaynaklanan başka sınırlamalar da mevcuttur. Bunlardan bazıları; nükleer silahların test edilmesi, korsanlık, izinsiz yayın yapma, köle ve uyuşturucu kaçakçılığı ve çevrenin ağır kirletilmesi gibi yasaklardır.

Uluslararası Deniz Yatağı

Son dönemlere kadar kıta sahanlığının ötesindeki deniz tabanının mineral doğal kaynaklarını işletebilecek teknolojinin gelişmemiş olması, bu alana ilişkin hukuksal bir düzenleme yapılmasını gerektirmemişti. Bundan dolayı deniz tabanı da, açık denizlerin sahip olduğu hukuki statüye tabi kabul ediliyordu. Ancak gelişen teknoloji bu alanlardaki mineral (cansız) doğal kaynakların da işletilmesine olanak sağlamıştır. Bu teknoloji de daha ziyade gelişmiş ülkelerin elinde bulunmaktaydı. Bu nedenle bu alanların mineral doğal kaynaklarının serbestçe işletilmesi teknoloji sahibi ülkelerin lehine işlemekteydi.

Bu alanının açık denizlerden farklı bir statü ile düzenlenerek bu sorunun giderilmesi maksadı ile Birleşmiş Milletler bünyesinde bazı çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda deniz yatağını düzenleyecek hukuksal statünün oluşturulması yönünde çalışacak bir Deniz Yatağı Komitesi kurulmuştur. Komite’nin çalışmaları sonunda BM Genel Kurulu, 1970 yılında aldığı 2749 (XXV) sayılı karar ile bu alana ilişkin bazı ilkeler belirlemiştir. Bu ilkeler daha sonra kabul edilecek 1982 Deniz Hukuku Sözleşmesi’nin bir parçası haline gelmiştir.

1982 BMDHS’nin XI. bölümü, uluslararası deniz yatağı alanına ayrılmıştır. Ancak sözleşmenin bazı hükümleri, ABD başta olmak üzere bazı gelişmiş ülkelerin itirazlarına

maruz kalmıştır. Bunun üzerine, sözleşmenin bu alana ilişkin bölümünü değiştiren ayrı bir uluslararası sözleşme yapılmıştır. BM Genel Kurulu'nun kararı ile 28.7.1994 tarihinde kabul edilen bu antlaşma VI. Bölümün Uygulanmasına Dair Antlaşma, adını taşımaktadır.

Sözleşme, uluslararası deniz yatağını “insanlığın ortak mirası” olarak nitelendirmektedir. Bu statü temelinde, uluslararası deniz yatağına ilişkin şu kurallar geçerli olacaktır.

- Bu alan hiçbir devletin egemenliği altına konamayacaktır,
- Bu alandaki doğal kaynaklar hiçbir devletin ya da kişinin mülkiyetinde olmayacaktır,
- Bu alan tüm insanlığın ortak çıkarına uygun olarak kullanılacaktır,
- Bu alandaki doğal kaynakların işletilmesinden elde edilen gelir tüm üye devletlerarasında paylaşılacaktır,
- Bu alanın kullanılması, doğal kaynakların işletilmesi ve korunması Uluslararası Deniz Yatağı Otoritesi'nin yetki ve sorumluluğu altındadır.

Bu temel prensipler çerçevesinde oluşturulan uluslararası deniz yatağının hukuksal statüsü, devletlerin kıta sahanlığı ve MEB alanlarının dışında kalan, açık deniz alanlarının deniz tabanını ve onun altını kapsamaktadır. BMDHS'ye göre belirlenen deniz sınırlarındaki haklar ve yetkilerin gösterimi Tablo 1.5'de verilmiştir.

Tablo 1.5. BMDHS göre deniz sınırlarındaki haklar ve yetkiler (Başer vd., 2011b)

Bölgeler	Tanımlar	İlgili Mevzuat
Kıyı Çizgisi (Esas Çizgi)	Deniz alanlarının ölçümünde esas alınacak çizginin kıyı ile denizin sıfır dalga durumundaki birleşme çizgisi olabileceği kabul edilir.	T.C. Kıyı Kanunu
Kıyı Suları	Devletler tarafından tanımlanmıştır. Kıyı çizgisinden itibaren deniz yönünde 3-6 deniz millik alandır.	Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi (BMDHS) tarafından tanımlanmamıştır.

Tablo 1.5'in Devamı.

Karasuları	Kıyı çizgisinden itibaren deniz yönünde 12 deniz millik alandır.	Türkiye'nin Karadeniz ve Akdeniz de karasuları genişliği 12 deniz mili, Ege denizinde ise 6 deniz milidir. Karadeniz de karasuları sınırı tam olarak belirlenmiş Akdeniz ve Ege denizinde ise sınırlar tam belirlenmemiştir. Türkiye 12 deniz millik alanda tüm haklara sahiptir.
Bitişik Bölge	Karasularından itibaren 12 deniz millik alandır. Kıyı çizgisinden itibaren maksimum 24 deniz milidir	Türkiye bitişik bölge ilan etmemiştir. Bu alanları devletler gümrük yasalarının, mali yasalarının, göç ve sağlıkla ilgili yasalarının ihlal edilmesini önlemek ve/veya karasularında bu yasaları ihlal edenleri cezalandırma yetkilerini kullanmak maksadı ile oluşturulmuştur
Münhasır Ekonomik Bölge (MEB)	Esas çizgiden itibaren 200 deniz miline kadar olan bölge'dir.	Türkiye günümüze kadar sadece Karadeniz'de 1986 yılında MEB ilan etmiştir. Türkiye Karadeniz'de 1987 yılında Sovyetler Birliği ile MEB sınırını oluşturmuştur. Bu antlaşmaya Ukrayna, Rusya Federasyonu ve Gürcistan haledir. Bulgaristan ile olan sınır (yan sınır) ise 1997 tarihli antlaşma ile oluşturulmuştur. Ancak, Türkiye hem Ege'de hem de Akdeniz'de MEB ilan etmemiştir. Devletler; bu alanlarda yaşam kaynağı araştırma, kullanma ve yararlanma hakkına sahiptir.
Kıta Sahanelığı	Esas çizgiden itibaren 200 mil uzaklığa uzanan alandır. Kıyı devletinin iç suları ve karasuları bu alandan çıkarıldığında 200 mil uzaklığa kadar kalan alan o ülkenin kıta sahanlığını oluşturmaktadır. Bu alan 350 deniz miline kadar uzanabilmektedir.	Türkiye'nin Karadeniz, Ege ve Akdeniz'de kıta sahanlıkları vardır. Ancak, her üç denizde de, komşu, karşı ya da yandaş ülkelerle sınırlandırmalar yapılması gerekmektedir. Türkiye Karadeniz'de 1978 yılında Sovyetler Birliği ile kıta sahanlığı sınırını oluşturmuştur. Bu antlaşmaya Ukrayna, Rusya Federasyonu ve Gürcistan haledir. Bulgaristan ile olan sınır (yan sınır) ise 1997 oluşturulmuştur. Ancak Türkiye, hem Ege'de hem de Akdeniz'de, ilgili ülkelerle kıta sahanlığı sınırı oluşturabilmiş değildir.
Açık Deniz	Hiçbir devletin egemenliği altında bulunmayan alanlardır.	Tüm devletler eşit haklara sahiptirler.
Açık Deniz Yatağı	Bu alanlar; deniz dibi, deniz zemini, petrol yataklarıdır.	Tüm devletler bu alanlardaki kaynaklarda eşit haklara sahiptirler.

1.8. Uluslararası Organizasyonların Kıyı ve Denizel Alanlara Bakışı

1.8.1. Uluslararası Yaklaşımlar

Doğal kaynakların korunması ve gelecek nesillere iletilmesi ile ilgili sucul bölgelere ilişkin uluslararası platformda gerçekleştirilen çalışmaların bazıları aşağıda özetlenmiştir.

1.8.1.1. RAMSAR Sözleşmesi (1971/1994)

Sulak alanların korunması sözleşmesi 1971 yılında İran'ın Ramsar kentinde imzaya açıldığından kısaca Ramsar Sözleşmesi olarak anılmaktadır. Ramsar Sözleşmesi, sulak alanların korunmasını öngören bir sözleşme olmasının yanı sıra, doğa koruma alanında da imzaya açılmış ilk sözleşmedir. Sözleşme ülkemizde, 3895 sayılı kanunla onaylanarak, 17 Mayıs 1994 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Sözleşmeye Göre Sulak Alan;

Doğal veya yapay, devamlı veya geçici, suları durgun veya akıntılı, tatlı, acı veya tuzlu, denizlerin gel-git hareketinin çekilme devresinde altı metreyi geçmeyen derinlikleri kapsayan, bütün sular, bataklık, sazlık ve türbiyerler sulak alanlardır.

Sözleşmede yer alan hususlar aşağıda özetlenmiştir;

- Ulusal sulak alan envanterlerini hazırlamayı ve uluslararası öneme sahip sulak alanlar listesine girecek sulak alanlarını belirlemeyi, bunların korunmasını ve akılcı kullanımını geliştirecek metotları planlayıp uygulamayı, listeye dahil olan herhangi bir sulak alanın ekolojik karakterini, olacak değişimleri "Uluslararası Doğa ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği"ne rapor etmeyi,
- Sulak alanlar dâhilinde doğal rezervler yaratmayı ve bunların korunması için yeterli önlemler almayı, iyi yönetimle uygun sulak alanlarda su kuşları nüfusunu artırmayı,

- Araştırmayı ve bilgi alışverişini teşvik etmeyi, sulak alan araştırmaları, yönetimi ve korunması konusunda bilgili personel yetiştirmeyi,
- Bir sulak alanın birden fazla akit tarafın topraklarına yayılması veya bir su sisteminin akit taraflarca paylaşılır durumda olması halinde; sözleşmenin getirdiği yükümlülüklerin uygulanmasında birbirlerine danışmayı taahhüt etmişlerdir.

1.8.1.1.1. Changwon Deklarasyonu (2008)

Deklarasyon; insan sağlığını oluşturu ve geleceğin güvenliğine ilişkin pozitif adımlar için temel hizmet alanlarını belirlemektedir. Yapılan çalışmalar sulak alanların yok oluşunun ya da bozulmasının diğer ekosistemlerinkinden daha hızlı olduğu ve bu eğilimin; arazi kullanımı, suyu yönlendirme ve altyapıdaki büyük değişimlerden ötürü hız kazandığı üzerinde durulmaktadır. Dünya genelinde 1–2 milyar kişi için tatlı suya ulaşılabilirlikte azalma olup bu durum; gıda üretimi, insan sağlığı ve ekonomik kalkınmayı olumsuz yönde etkilediği gibi sosyal çatışmaları da artırabileceği düşüncesi ağırlık kazanmaktadır.

Çok acil olarak su yönetimi politikalarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Daha fazla su arzı yerine talep yönetimi; sulak alanları, havza ölçeğinde su kaynakları kullanımını planlı bir şekilde yürütmesi gerekmektedir. Artan su talebimiz ve aşırı su kullanımımız, insan sağlığını ve çevreyi tehlikeye atmaktadır. Su talebi ve sağlanabilen su miktarı arasındaki hızla artmakta olan fark; suya, insan sağlığına, gıda güvenliğine, ekonomik kalkınma ve jeopolitik dengeye ulaşmayı giderek daha az güvenilirliği olan bir hale dönüştürmektedir.

İnsan ihtiyacını karşılamak ve ihtiyacımız olan sulak alanları sürdürebilecek yeterlikte su mevcut değildir. Halen uygulanmakta olan ekosistemlere su akışını koruma girişimlerine rağmen sulak alanların; temiz ve güvenilir su kaynakları olmaları dâhil insanlara ve biyo-çeşitliliğe yarar sağlamayı sürdürme olanakları azalmaktadır. Ekosistemlere su sağlamayı destekleyici, çevresel akışlar, su birikimleri, su ekosistemleri için yeni su yönetim yasaları mevcut düzeyin iki katına çıkarılmalı ve güçlendirilmelidir.

Deklarasyon su açığını kapatmak için aşağıda özetlenen maddeleri gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bunlar;

- Mevcut suyun daha verimli kullanılması gerektiğini;

- Sulak alanların bozulmaktan ya da yok olmaktan korunması gerektiği; su güvenliğinin tamamen sağlıklı sulak alanların varlığına bağlı olduğunu ve sulak alanların sağladıklarının diğer herhangi bir ekosistemden daha hızla yok olmakta olduğunu,
- Hâlihazırda bozulmuş olan sulak alanları yeniden kazanmak gerektiği; bunun yeraltı ve yüzey su depolama olanağını artıracak, verimli ve ekonomik yollar sağlayarak, su kalitesinin artmasına, tarımın ve balıkçılığın devamına ve biyo-çeşitliliğin korunmasına imkân sağlayacağını,
- Sulak alanları akılcı yönetmek ve korumak; gıda ve enerji üretimi, içme suyu ve temizlik için ihtiyaç duyulan miktar ve kalitedeki suyun kaynağı olmayı sürdürebilmeleri için yeterli su bulundurmalarını sağlamak.

Deklarasyonda ayrıca sulak alanların iklim değişiklikleri üzerindeki etkilerine değinilmiştir.

Sulak alanlar, iklim değişikliklerine uyum sağlanabilmesini ve etkilerini azaltabilmek için ihtiyaç duyulan doğal altyapıların yaşamsal bir bölümünü oluşturmaktadırlar. Sulak alanların bozulması ya da yok olması; iklim değişikliğinin etkilerini sertleştirir ve insanları, sel, kuraklık ve açlık etkilere daha duyarlı hale getirir. İklim değişikliği su yönetimindeki belirsizliği artırmaktadır ve su talebi ile arzı arasındaki farkın kapatılmasını daha da zorlaştırmaktadır.

Sulak alanların rehabilitasyonu ve hidrolojik döngünün devamı, iklim değişikliği etkilerinin minimumda tutulması ve adaptasyon, taşkın kontrolü, su temini, gıda sağlanması ve biyolojik çeşitliliğin korunması açısından büyük önem taşımaktadır.

Kıyasal sulak alanlar, deniz yüzeyinin yükselmesi sonucu kıyılarda oluşacak bölgelerin sorunlarının çözümündeki stratejilerde önemli bir yere sahip olacaktır. Devletler; ulusal düzeyde iklim değişikliklerine uyum ve etkilerin azaltılması için etkin stratejiler arasına su ve sulak alan yönetimini de dâhil etmelidirler. Karar vericiler, sulak alanların doğal yapısının iklim değişikliği ile mücadele ve adaptasyonda temel bir varlık olduklarını benimsemek zorundadırlar. Sulak alanların korunması ve akılcı kullanımı, ortaya çıkabilecek olumsuz ekonomik, sosyal ve ekolojik etkileri azaltmaya yardımcı olacaktır.

Deklarasyon sulak bölgelerin yönetim ve arazi kullanımı üzerinde de yoğun şekilde durmuştur.

Sulak alanların yeniden kazanımı, yönetimi ve sürdürülebilir kullanımı; özellikle sulak alana bağımlı, marjinalleşmiş ve etkilere açık insanların geçim kaynaklarını iyileştirici olanakların inşasında kullanılmalıdır. Sulak alanların bozulması geçim kaynaklarını etkiler ve özellikle marjinalleşmiş ve etkilere açık insanların yoksulluğunu şiddetlendirir. Sürdürülebilir sulak alan yönetimi; yöreye özgü ve yerel bilgilerle, sulak alanlara ilişkin kültürel kimliklerin farkındalığı ile ekonomik teşviklerle güçlendirilmiş yönlendirmeye ve geçim kaynaklarının çeşitlendirilmesiyle desteklenmelidir.

Sulak alan ekosistemlerinde yapılacak değişikliklerin maliyet ve yararlarının daha iyi bilinmesi ve anlaşılması daha iyi kararlar verilmesini sağlayacaktır. Mümkün olduğu koşullarda; karar verme süreçlerinde öncelik, doğal olarak işlev gören sulak alanları korumaya yönelik olmalıdır. Tüm bunları sağlamakta en geçerli olanlar mekanizmalar; planlama, karar alma, finansman ve ekonomidir.

Bu deklarasyonda belirtilen sorunların her birinin çözümünde politikalar oluşturma ve karar alma çoğu kez, çeşitli sektörlerin politik amaçları arasında karşılıklı fedakârlıklar gerektirir. Sulak alanların karakterizasyonu ve küresel dağılımı konusunda temel bilgiler ivedilikle toplanmalıdır. Bu deklarasyonda belirlenen sorunlara ilişkin veri, haber ve bilgilere (yöreye özgün ve geleneksel bilgiler dâhil) ortak ilgileri olan kuruluşlar; ortak, uyumlu ve ulaşılabilir yaklaşımlar araştırılmasındaki girişimlerini artırmalıdır.

Tüm bunların ışığında “İnsan Sağlığı ve Sulak Alanlar Changwon Deklarasyonu”nda tüm taraflara sunulan başlıca öneriler aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır:

- Milenyum ekosistem değerlendirmesi verilerine göre arazi ve su kullanım değişimlerinden kaynaklanan ve ısınmakta olan iklim nedeniyle güçlenen baskılar; dünyanın birçok bölgesindeki sulak alanların yok oluşuna ve bozulmasına, bu gidişatın çok hızlı olduğunun farkında olunmasına,
- Ramsar sulak alanlar sözleşmesini oluşturan taraflar ile yöresel, ulusal ve uluslararası düzeyde mevcut bozulmanın durdurulması ve 2010 Biyoçeşitlilik Hedefi ile 2015 Milenyum Kalkınma Hedeflerine ulaşmak amacıyla yapılan çalışmaların iki katına çıkarılması gerektiğini,
- Hükümetlerin, uluslararası arenada söz sahibi olan yetkililerinin, özel sektör ve sivil toplumun; Ramsar Sözleşmesi uyarınca kabul ettikleri küresel yükümlülöklere uygun olarak, amacı doğrultusunda, daha etkin sektörler arası

girişimler geliştirerek, sulak alanların geleceğini garanti altına alma ve onların ekolojik niteliklerini sürdürme konusunda alınacak sorumlulukların tüm ilgili gruplar tarafından aciliyetinin anlaşılması gerektiğine,

- İşbirliği yapan taraf ülkeler ve diğer devletlerin, “Changwon Deklarasyonu”nu; devlet başkanlarının, parlamentoların, özel sektör ve sivil toplumun dikkatine sunmalarını; su yönetimi, sulak alanlar, insan sağlığı, iklim değişikliği, yoksulluğun azaltılması, planlama konularında çalışan kamu kuruluşlarını sulak alanların korunması konusunda harekete geçmeye teşvik edilmesini talep ettiklerini vurgulamışlardır.

1.8.1.2. Bern Sözleşmesi (1976/1984)

Türkiye'nin halen doğa korumacılığı alanında aktif olduğu en önemli uluslararası sözleşme, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan "Avrupa Yaban Hayatı ve Doğal Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi"dir. 1976 yılında Avrupa'nın Bern kentinde imzaya açıldığı için kısaca Bern sözleşmesi adıyla bilinen bu sözleşme uyarınca taraflar yabancı flora ve fauna ile nesli tehlikeye düşmüş veya düşebilecek türlerin ve yaşama ortamlarının korunması için ulusal politikalar geliştirecek ve kirlenme ile ilgili mücadele önlemleri alacaklardır.

Sözleşme, Türkiye tarafından 1976 yılında parafe edilmiş, 1984 yılında ise imzalanmıştır. Bern sözleşmesi uyarınca çoğunluğu Passeriformes takımından olmak üzere birçok kuş türü korunmaya alınmıştır. Ayrıca, nesli tehlikede olan deniz kaplumbağalarının ve Akdeniz fokunun korunmasına yönelik çalışmalar üzerine yoğunlaştırılmıştır.

1.8.1.3. Barselona Sözleşmesi (1976/2002)

Akdeniz ülkeleri tarafından 1976 yılında imzalanan ve 12.06.1981 tarihinde kabul edilen Barselona sözleşmesi ülkemiz tarafından 22 Ağustos 2002 tarih ve 24854 sayılı RG'de ilan edilerek yürürlüğe girmiştir. Sözleşme ile taraflara sunulan öneriler aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır:

- Akdeniz alanının kirliliğini önlemek, azaltmak, bu kirlilikle deniz ortamında mücadele etmek ve ortadan kaldırmayı, deniz ortamını sürdürülebilir kalkınma sürecine katkıda bulunacak şekilde korumak ve iyileştirmek için bireysel veya ortaklaşa tüm uygun önlemleri almayı,
- Akdeniz Eylem Planı'nı uygulamak için uygun önlemler almayı, deniz ortamının ve doğal kaynaklarının korunması hedefini izlemeyi,
- Akdeniz alanında çevreyi korumak ve sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmayı önermektedir. Bu maksatla sözleşmeye taraf ülkeler;

a) Olanakları çerçevesinde, ciddi veya geri dönüşümü olmayan zarar tehdidi karşısında tam bilimsel kesinliğin oluşmamasının çevresel bozulmayı önlemek için maliyet-etkin önlemlerin ertelenmesine bir neden olarak gösterilmemesini sağlayan tedbirlik ilkesini uygulayacaklardır,

b) Kamu yararına gereken dikkati göstererek kirlilik önleme, kontrol ve azaltma önlemlerinin masraflarının kirleten tarafından karşılanmasını sağlayan kirleten öder ilkesini uygulayacaklardır,

c) Deniz ortamı üzerinde önemli olumsuz etkiye yol açma ihtimali olan ve yetkin ulusal bir merciin yetkisine tabi olan önerilmiş etkinlikler için çevresel etki değerlendirmesi yapma yükümlülüğünü kabul edeceklerdir.

d) Deniz ortamları veya ulusal yargı yetki sınırları ötesindeki alanlar üzerinde, iki veya daha çok devlet arasında, bildirim, bilgi değiş tokuşu ve danışmaya dayalı, işbirliğini destekleyeceklerdir.

e) Ekoloji ve peyzaj açısından ilgi çeken alanların korunmasını ve doğal kaynakların akılcı kullanımını hesaba katarak kıyı bölgelerinin entegre yönetimini desteklemeyi taahhüt edeceklerdir.

Sonuç olarak Barselona sözleşmesi ile Akdeniz Bölgesi'nin kirlenmeye maruz kalması, kirlenme dolayısıyla deniz çevresini, denizin ekolojik dengesini, kaynaklarına ve meşru kullanma şekillerine yönelmiş tehditleri ortadan kaldırmak, bölge ölçeğinde birbiriyle ilişkilendirilmiş geniş bir tedbirler bütünü içinde Akdeniz Bölgesinin korunması ve geliştirilmesi için devletlerin ve ilgili uluslararası kuruluşların yakın işbirliği içinde bulunması amaçlanmaktadır.

1.8.1.4. Kadastro 2014 (1998)

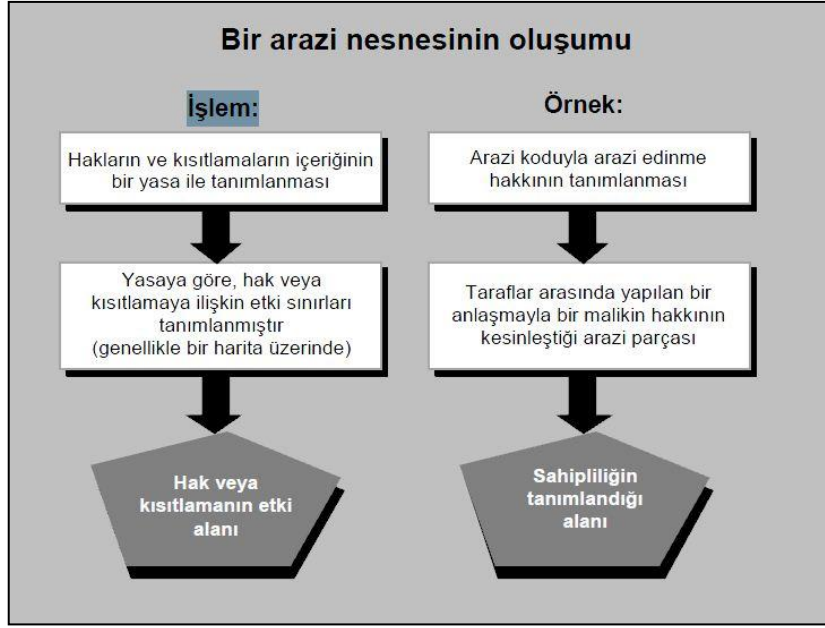
1994 yılında Avustralya'nın Melbourne şehrinde düzenlenen XX. FIG Kongresi'nde, FIG'nin 7. Komisyonu (Kadastro ve Arazi Yönetimi Komisyonu), dört yıl süreyle faaliyet göstermek üzere üç çalışma grubu kurmuştur. Bunlardan biri olan "Çalışma Grubu 7.1", gelişmiş ülkelerdeki kadastral reform projeleri üzerine çalışma yürütmekle görevlendirilmiştir. Nitekim grup gerçekleştirmiş olduğu eğilim analizi sonucunda; kadastral sistemlerin gelecek 20 yıl içinde nerede olacağı, bu süreçte yaşanabilecek değişimler, değişimlerin nasıl hayata geçirilebileceği ve uygulanmaları sırasında kullanılacak teknoloji bağlamında bir vizyon geliştirmiştir. Bu vizyon, 1998 yılında, "Kadastro 2014" adlı raporda yayınlanmıştır (Kaufmann ve Steudler, 1998).

Kadastro 2014'te; geleceğin kadastro vizyonu yanında, dünyadaki kadastral sistemlerin mevcut durumu, kadastroyla ilgili hâlihazırdaki reform projeleri ve eğilimler, haritacıların Kadastro 2014'teki rolü ve bu rolün öneminin artırılması için yapılması gerekenler hakkında öneriler de sunulmaktadır.

Kadastro 2014 raporunda öne çıkan en önemli ifadelerden biri Arazi Nesnesi (AN) kavramıdır. Raporunda AN; "Sınırları içinde aynı homojen duruma sahip olan arazinin bir parçası" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca raporda; "Irmaklar, göller, ormanlar ve dağlar gibi doğal nesnelere bile yasalar tarafından bazı yollarla tanımlanmıştır. Eğer yeryüzündeki belirli bir alan veya noktaya bağlı olarak doğal olgular, haklar veya kısıtlamalar bir kanunla tanımlanmış ise, bir arazi nesnesi tanımlanmış olur" denilmektedir.

(Çete 2008)'in aktardığına göre; AN hak, kısıtlama ve sorumlulukların nerede başlayıp bittiğini sınırlarla belirler. Örneğin;

- Özel mülkiyetteki parseller,
- Geleneksel hakların mevcut olduğu alanlar,
- İdari sınırlar,
- Su ve doğanın korunması, gürültü ve kirlilikten korunmak için bölgelemeler,
- Arazi kullanım bölgeleri,
- Doğal kaynakların kullanımına izin verilen alanlar, yasal AN'sini temsil etmektedir. Şekil 1.30'de arazi nesnesinin oluşumu gösterilmiştir.

Şekil 1. 30. Bir arazi nesnesinin oluşumu (Yomralıoğlu vd. 2003)

AN kavramının yanında Kadastro 2014 raporunun uluslararası alanda büyük ilgi görmesinin en önemli sebeplerinden biri de, içeriğindeki geleceğin kadastro vizyonunu belirleyen 6 ifadedir. Bunlar;

1. Kamusal hak, kısıtlamalar ve sorumluluklar da dâhil olmak üzere arazinin bütün yasal durumu gösterilecek,
2. Haritalar ve kayıtlar arasındaki ayırım ortadan kalkacak,
3. Kadastral haritalamanın yerini kadastral modelleme alacak,
4. Kağıt ve kalem kadastrosu yerini temel veri modeline bırakacak,
5. Kadastro önemli ölçüde özelleşecek, kamu sektörüyle özel sektör yakın bir işbirliği içinde çalışacak,
6. Kadastro da maliyet geri kazanımlı olacaktır.

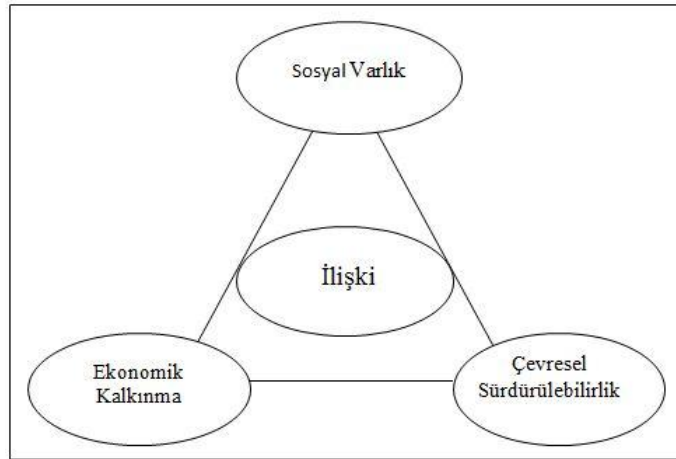
1.8.1.5. Costa Rica Deklarasyonu (2008)

12–15 Kasım, 2007 tarihinde San Jose, Costa Rica’da yapılan 6. FIG Yerel Konferansı “Kıyısal Alanlar ve Kara Yönetimi Kapasitenin İnşaatı” teması üzerinde durmuştur.

Costa Rica Deklarasyonu'nun içeriğinde; kıyasal alanlardaki temel sorunlar, esneklik kavramı, arazi kullanımı tahsisi ve mülkiyet haklarının yönetimi, kurumsal kapasitenin yapısı ve profesyonelliği gibi konular bulunmaktadır.

Bildiri; insanlığın büyük bir bölümünün kıyasal alanlarda yaşadığını, kıyasal alanları kullanan bu insanların birçoğunun ekonomik açıdan fakir ve geçimlerini sağlayabilmeleri için deniz kaynaklarına erişime ihtiyaçlarının olduğunu, bu bölgeleri planlayan profesyonellerin (hidrograflar da dâhil) kaynak tahsisi ve sosyal idare tarafsızlığına katkıda bulunarak planlamaları yapmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Bildiride esneklik kavramı üzerinde durulmuştur. Kavram; toplu sürdürülebilirliği kabul eden, geliştiren ve ölçen bir araç olarak görülebilir. "Esneklik" kelimesinin tanımı "Sürdürülebilirlik" kelimesinin tanımına çok yakın olabiliyorsa da bu kelimeler eş anlamlı değildir. Sürdürülebilirlik, daha çok hayatta kalma ve varlığını devam ettirme ile ilgiliyken esneklik, genel olarak değişikliklere adaptasyon ve düzelleme ile ilgilidir. Esneklik, istikrara iltizam etmek ve değişiklikleri anlatmak yerine değişikliklere iltizam ederek, istikrarı anlatmanın önemini vurgulamaktadır. Şekil 1.31'de gösterildiği gibi sosyal varlık, ekonomik kalkınma ve çevresel sürdürülebilirlik arasında karmaşık bir ilişki vardır.

Şekil 1. 31. Sosyal varlık, ekonomik kalkınma ve çevresel sürdürülebilirlik arasındaki ilişki diyagramı

Esneklik kavramı ile ilgili ileriye yönelik olarak deklarasyon; Karasal mülkiyet ve kullanım haklarından, deniz ekolojisi ve tüm konumsal planlama ve idareye kadar oluşturulacak sistemlerin aynı fikirde olması gerektiğini, üniversiteler, mimarlar, mühendisler, kara profesyonelleri (Kadastro Uzmanları ve Çevresel Bilirkişiler), avukatlar

ve merkezi ya da yerel hükümet (belediye) memurları da dâhil olmak üzere kıyısız alanları yöneten ülkelerdeki tüm düzeylerde kapasite inşaatının ele alınmasını sağlamaya ihtiyaç olduğunu söylemektedir.

Deklarasyon kıyısız alanın uyumlu, sürdürülebilir ve esnek gelişmesine ulaşmak için sorunlara bütüncül bakılması gerektiğini vurgulamakta, bu alanların etkin yönetimi için üç önemli faktör üzerinde durmaktadır:

1. Kadastronun FIG Kadastro 2014 Bildiriminin 1. maddesine göre oluşturulması gerektiği (kadastro, kamu hak ve kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bölgenin tamamlanmış yasal durumunu gösterecektir),
2. Kıyısız bölgeleri belirleyen tüm bilgilerin bir araya getirilmesi için bilgi sisteminin oluşturulup uygulanması ve oluşturulacak bilgi sisteminde;
 - Kara kullanım hakkı (Kadastro) ve Deniz Kadastrosunun (özellikle nehir deltalarında),
 - Arazi ve mülkiyet haklarının (kamu arazisi de dahil olmak üzere geniş bir yaklaşımla hakların sürekliliği),
 - Geleneksel ve yerli hakların,
 - Deniz yönetiminin,
 - Erişim haklarının,
 - Ulaşımın,
 - Bio-çeşitliliğin, olması gerektiği,
3. Kara Profesyonellerinin işlerini kolaylaştırmada devletlerin tüm kurumlarının bir araya getirilmesi gerekliliği.

Kıyısız alanlardaki arazinin kullanım ve tahsis idaresi ile ilgili olarak deklarasyon; kıyı bölgelerindeki karmaşık planlama sorunlarının çözümlerini kolaylaştırmak için bütün taraflarla çalışmak gerektiği vurgulanmış ve aşağıdaki sonuçlar hedeflenmiştir:

- Sosyal sorumluluğa çok daha fazla vurgu ile yerel ekonomilere yoğunlaşmak,
- Yerel topluma geri kanalize edilen turizm karı ile potansiyel olarak uluslararası şirketlerle yerel topluluk ortaklıklarının sağlanması,
- Uluslararası eylem ve yükümlülüklerle yüksek vurgu ile küresel sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi,

- Kıyı ve deniz biyo-çeşitliliği verimine rağmen, arazi ve kaynak yönetimi için politik yaklaşımın gerekliliği.

Kurumsal kapasite ile ilgili olarak deklarasyona;

- Devletin kıyı bölgesi yönetiminden sorumlu tek bir birimin olmasının sağlanması, bu kurumun üst üste binen, eşlik eden, hak ve görev sürelerindeki sorunları çözmek için tutarlı bir strateji ve politika getirici yasal sorumluluğunun olması,
- Ekonomik kalkınma, çevre yönetimi ve arazi kullanımını bir araya getiren entegrasyon programları ve planlarının sağlanması, yönetimin çeşitli görevleri için kamu ve özel sektör arasında olduğu gibi hükümetin her kademesi arasında (yerel, ulusal, il ve bölge), entegrasyon ve koordinasyonu geliştirmesi,
- Mahkemelerin planlama kararları ile ilgili yasal sorunlar nedeniyle aşırı yüklenmiş olmasını sağlayan mevcut yasal çerçevedeki boşlukların giderilmesi, gerektiğini de vurgulamıştır.

Tüm bunların ışığı altında Uluslararası Haritacılar Federasyonu (FIG) tarafından düzenlenen Costa Rica bildiriminde özetle;

- Yerel toplulukların kıyısal kaynaklara erişim hakkını kabul eden kıyısal alan politikalarının üretilmesi,
- Sosyal adalet ve özellikle hesaplı politika ile kıyısal alanların çevresel olarak dengelenmiş kullanımını kabul eden kıyısal idare yöntem bilimlerinin gelişmesi,
- Güvenliği olan hesaplı yaklaşım ile ilgili yasal sorunların kurumsal olarak değişimi ve yeniden değerlendirilmesinin desteği.
- Kıyısal alan stratejilerinin uzun süreli sürdürülebilirliğin sadece değişen koşullara olan devamlı adaptasyonun sonucu olarak ortaya çıkabileceğini kabul ederek esnek yaklaşımın anlaşılması,
- Kapasite inşaatı ve en iyi pratik çözümler de dâhil olmak üzere profesyonel derneklere sürekli artacak desteğin sağlanması, konularına vurgu yapılmıştır.

2. YAPILAN ÇALIŞMALAR

2.1. Türkiye’de Kıyı ve Denizel Alanlar

Bu kısımda kıyı ve denizel alanlara ilişkin mevzuatlar üzerinde durulmuştur.

2.1.1. Kıyı ve Denizel Alanlara Yönelik Mevzuat

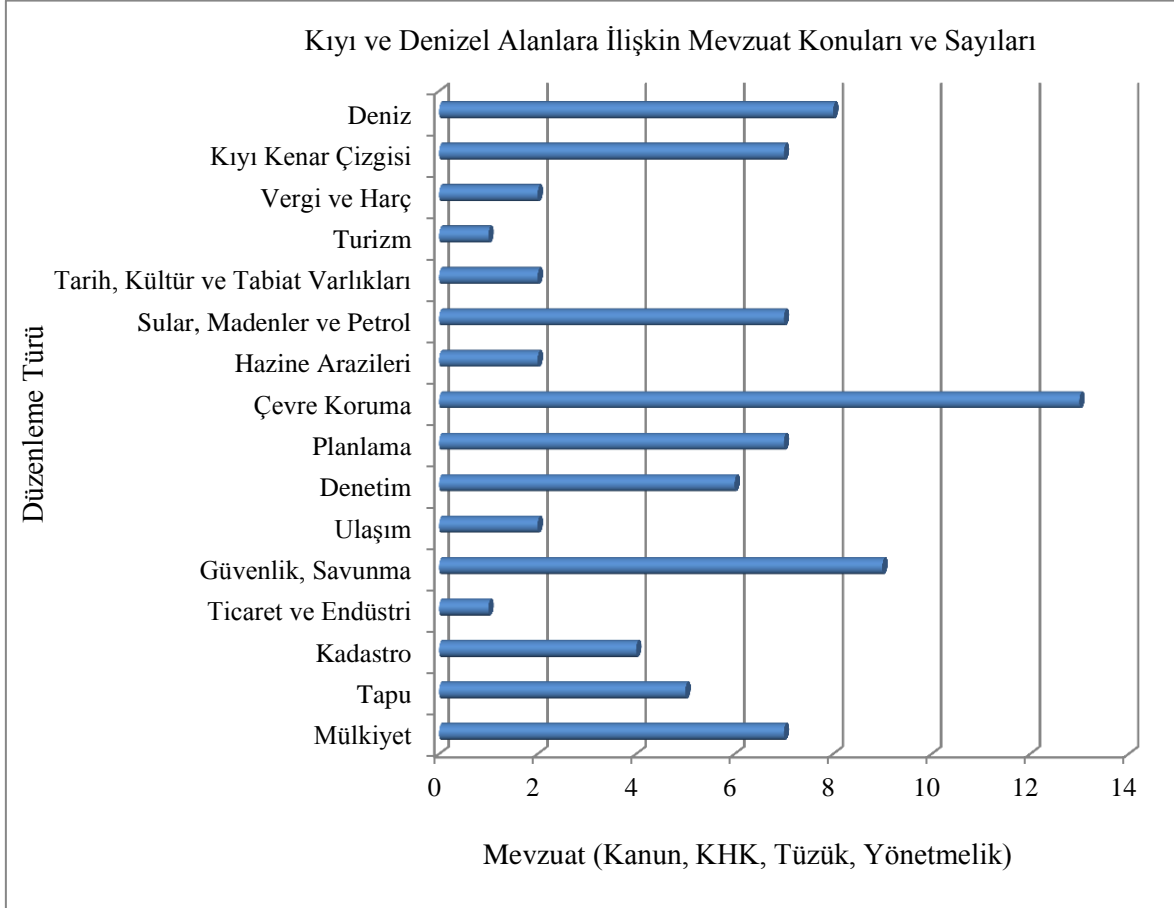
Kıyı ve denizel alan mevzuatı, bu alanlara ilişkin çalışmaların hayata geçirilmesi için gerekli olan düzenlemeleri içeren kurallar bütünüdür. Bu sebeple ilgili mevzuat, ait olduğu ülke veya bölgenin, kıyı ve denizel alan faaliyetleri ile idare sistemlerinin uygunluğu hakkında önemli ipuçları içermektedir. Bu bağlamda, çalışmaya, Türkiye’nin kıyı ve denizel alanları ile ilgili mevzuatın mevcut yapısının araştırılmasıyla başlanmıştır.

Ülkemizde, başta Anayasa ve Medeni Kanun olmak üzere, farklı kanun, kanun hükmünde kararname (KHK), tüzük, yönetmelik, yönerge ve genelgelerde, kıyı ve denizel alanlara ilişkin düzenlemeler mevcuttur. Bunlardan yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından hazırlanan Anayasa, Medeni Kanun ve diğer kanunlar ile Bakanlar Kurulu (BK) tarafından hazırlanan KHK ve tüzükler kıyı ve denizel alanlarla ilgili kural koyan mevzuat kapsamındayken; bakanlıklar, kamu tüzel kişileri ve kamu kuruluşlarının üst düzey yönetimlerince hazırlanan yönetmelik, yönerge ve genelgeler, TBMM ve BK tarafından hazırlanan mevzuatın uygulanmasına “yol gösteren” düzenlemeleri içermektedir. Bu sebeple bu çalışmada araştırmanın kapsamı, TBMM ve BK’nın “kural koyan” düzenlemeleriyle sınırlandırılmıştır. Ancak, “kanunlarda yapılan değişiklikler” yürürlüğe girdikleri tarihten itibaren ilişkili oldukları yasaların maddeleri haline geldiklerinden, ayrı yasalar olarak değerlendirilmemişlerdir.

Bu tespitler çerçevesinde yürütülen araştırmada, ülkemizde kıyı ve denizel alanlar ile doğrudan ilgili 43 yasa, KHK ve tüzük bulunduğu tespit edilmiştir (URL-7, 2013). Ek Tablo 1’de görülen bu mevzuata, kurumların yetki ve sorumluluklarını belirleyen ‘kuruluş yasaları’ dâhil değildir.

Kıyı ve denizel alanlara ilişkin mevzuatın tespitinden sonra, her bir temel faaliyet alanında kaç farklı yasa, KHK ve tüzükte düzenleme bulunduğu araştırılmıştır. Bu

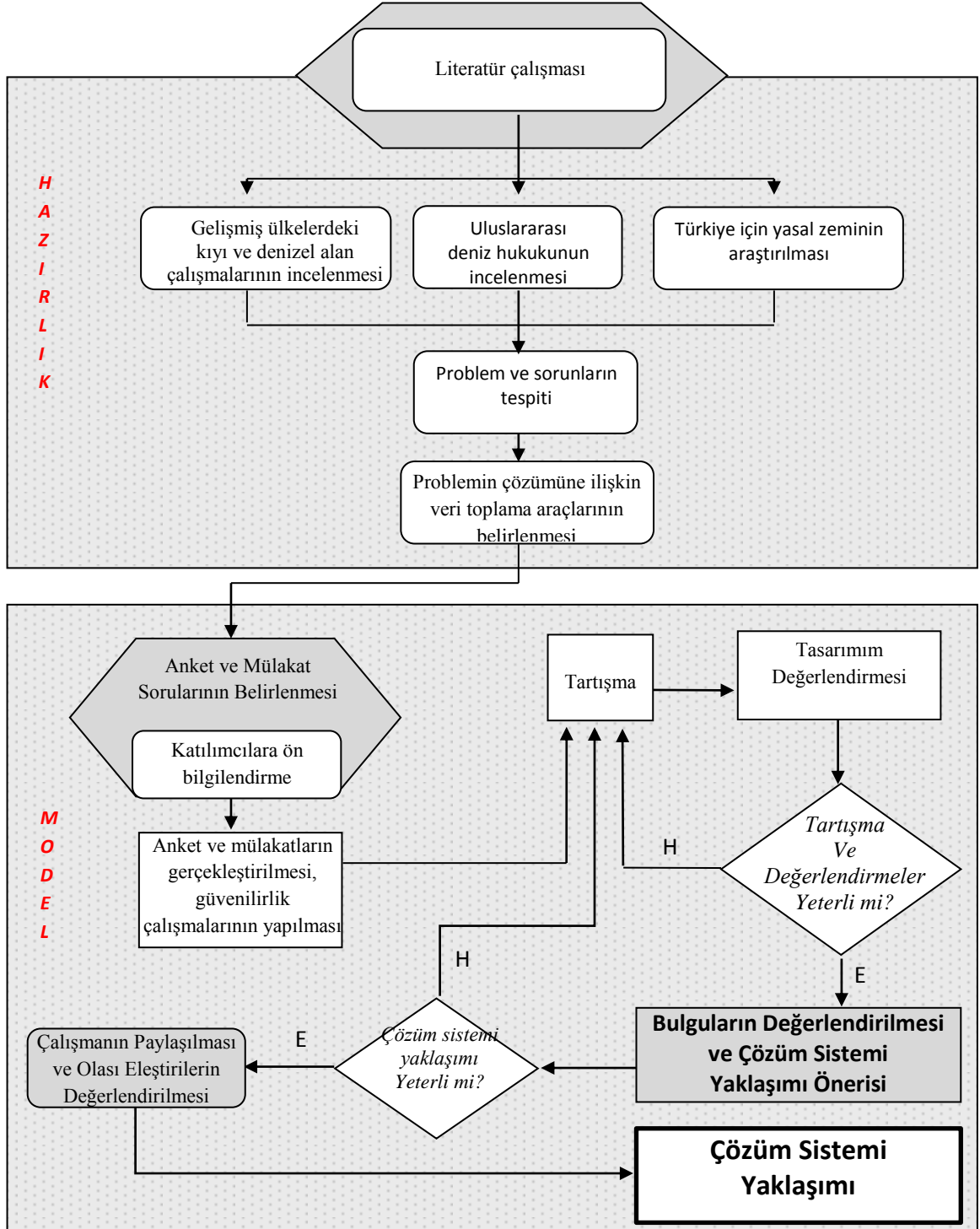
bağlamda, ilk olarak, kıyı ve denizel alanlar ile ilgili mevzuatta yer alan hükümler tespit edilerek sınıflandırılmıştır. Daha sonra, temel faaliyet alanlarını ve ilgili düzenlemeleri bir arada gösteren “Mevzuat ile Kıyı ve Denizel Alan Düzenlemeleri Matrisi” oluşturulmuştur. (Ek Tablo 1). Ayrıca bu matris, düzenleme türlerini ve sayılarını gösteren Şekil 2.1’deki grafikte de özetlenmiştir.

Şekil 2.1. Kıyı ve denizel alanlar ile ilgili düzenleme türleri ve sayıları

2.2. Kıyı ve Denizel Alan Yönetimine İlişkin Etkinlik Araştırması

Bu çalışma ile birlikte kıyı ve denizel alanlarda yürütülen çalışmalara ilişkin mevcut durum tespiti ile mevcut sorunların ortaya konması ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Araştırma süreci şematik olarak Şekil 2.2’de gösterilmiştir.

Şekil 2.2. Araştırma süreci

2.2.1. Araştırma Yöntemi

Ülkemizde kıyı ve denizel alan yönetiminin etkinlik araştırması gerçekleştirilirken ilk olarak, araştırma yöntemi alternatifleri değerlendirilmiştir. Bu alternatiflerden biri, etkinlik göstergelerinin sorgulandığı bir anket formunun oluşturulması, ilgili kurumlara gönderilmesi ve verilecek cevapların değerlendirilmesidir. İkinci alternatif ise, arazi faaliyeti yürüten kurumlardaki uzmanların bizzat ziyaret edilmesi ve yarı yapılandırılmış mülakat uygulamasının gerçekleştirilmesidir.

Yapılan araştırmalarda, her iki yaklaşımın da bazı olumlu ve olumsuz yönleri olduğu görülmüştür. Örneğin, anket yaklaşımı, ilgili soruları daha fazla kişiye yöneltme imkânı sunma gibi bir avantaja sahiptir. Ancak, diğer taraftan, bu yaklaşım birçok dezavantajı da içermektedir. Anket uygulamasına istenen seviyede katılımın sağlanmasında yaşanan güçlük bunlardan biridir. Katılım yeterli ölçüde sağlansa bile, ankete katılan kişilerin ilgili kurumdaki doğru kişiler olup olmadığının tam olarak bilinmemesi, katılımcıların soruları farklı algılamaları sebebiyle farklı cevaplar vermeleri veya soruları cevaplamada yeterli özeni göstermemeleri gibi sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Mülakat ise zaman alıcı bir yaklaşım olduğundan, ankete göre daha sınırlı sayıda gerçekleştirilebilecek bir uygulamadır. Ancak, bunun yanında, bu yaklaşım birçok avantaja sahiptir. Mülakat yöntemiyle yürütülen araştırmalarda, soruların sadece yeterli bilgi ve deneyim seviyesine sahip kişilere yöneltilmesi gibi bir seçenek bulunmaktadır. Ayrıca, mülakatlar ilgili kişilerle yüz yüze gerçekleştirildiğinden, sorunun anlaşılması veya yanlış anlaşılması durumunda, müdahale edilip öğrenilmek istenen şey açıklığa kavuşturulabilir. Yine mülakat yaklaşımında, görüşülen kişinin verdiği cevapların anlaşılması halinde belirsizliğin giderilmesi için veya cevap sırasında ortaya çıkabilecek yeni bir durumla ilgili ilave sorular sorulabilme olanağı da söz konusudur.

Anket ve mülakat yaklaşımlarının bu olumlu ve olumsuz yönleri bir arada değerlendirilmiş ve daha güvenli sonuçların elde edilmesine olanak sağlamak amacıyla, araştırmada özel durum yöntemi kullanılmasına karar verilmiştir. Bu yöntem anket, mülakat ve gözlem gibi nicel ve nitel farklı veri toplama araçlarının bir arada kullanılmasına imkân sağlamaktadır (Cohen ve Manion, 1994; Çepni, 2010). Ayrıca bu çalışmada anket, mülakat gibi farklı veri toplama teknikleri bir arada kullanıldığından özel durum yönteminin doğasına uygun bir araştırma ortamı tasarlandığı düşünülmektedir.

2.2.2. Örneklem Seçimi

Örneklem grubunu Türkiye genelinde kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyet yürüten kurumlar, özel sektör temsilcileri ve konu ile ilgili bilimsel çalışma yürüten akademisyenler oluşturmaktadır. Örneklem grubundaki yaklaşık 400 kişiye anket gönderilmiş, %30 civarında geri dönüş sağlanabilmiştir. Geri dönüş yapılan anket formlarının ayıklanması neticesinde 90 anket formu değerlendirmeye alınmıştır. Anketi uyguladığımız örneklem grubu 17 farklı meslek grubundan meydana gelmektedir. Bu gruba anket e-posta yolu ile gönderilmiş ve on-line olarak uygulanmıştır. Anketin uygulanmasında gönüllülük esasına bağlı kalınmıştır. Ayrıca il, bölge ve genel müdürlük bünyesinde 34 kişi üzerinde de yarı yapılandırılmış mülakat yürütülmüştür.

2.2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada anket ve mülakat olmak üzere iki farklı veri toplama tekniğinden faydalanılmıştır. Kullanılan veri toplama araçları ile ilgili detaylar Tablo 2.1'de gösterilmiştir.

Tablo 2.1. Veri toplama araçları, örneklem grubu ve örneklem sayıları

Veri Toplama Aracı	Uygulanan Örneklem Grubu	Uygulanan Örneklem Sayısı	Yüzde (%)
Anket	Harita Mühendisi	37	41,11
	Şehir ve Bölge Plancısı	6	6,67
	Harita Teknikeri	4	4,44
	Ziraat Mühendisi	1	1,11
	Jeoloji Mühendisi	4	4,44
	Maden Mühendisi	1	1,11
	Enerji Uzmanı	2	2,22
	Peyzaj Mimarı	1	1,11
	Haritacı Astsubay	1	1,11
	Memur	2	2,22
	İnşaat Mühendisi	2	2,22
	Biyolog	1	1,11
	Akademisyen + Araştırmacı	23	25,56

Tablo 2.1'nin Devamı.

Veri Toplama Aracı	Uygulanan Örneklem Grubu	Uygulanan Örneklem Sayısı	Yüzde (%)
	Liman İşletme Müdürü	1	1,11
	Hâkim	1	1,11
	Su Ürünleri Mühendisi	1	1,11
	Diğer	2	2,22
	Toplam	90	
Yarı Yapılandırılmış Mülakat	Harita Mühendisi	16	47,06
	Şehir ve Bölge Plancısı	5	14,71
	Harita Teknikeri	4	11,76
	Milli Emlak Uzmanı	1	2,94
	Jeoloji Mühendisi	1	2,94
	Şube Müdürü	2	5,88
	Daire Başkanı	5	14,71
	Toplam	34	

2.2.3.1. Anket Metodu

Anket sistematik bir veri toplama modeli olup kısa zamanda çok fazla kişiye ulaşılarak bilgi toplanabilen ve mevcut durum analizi yapılabilen bir yoldur. (Çepni 2010; Çoruhlu 2013). Veriler; posta, telefon, yüz yüze görüşme, karma ve internet olmak üzere farklı yöntemlerle toplanabilmektedir.

Yapılan çalışmanın amacına uygun olduğu durumlarda internet ortamında anket yoluyla veri toplamak göz ardı edilemeyecek avantajları olan bir yöntemdir. Web ortamına taşınan anket hazırlama, basma ve yayınlama işlemi herhangi bir sayfa düzenleyici programa gerek olmadan, internet ve tarayıcının olduğu herhangi bir bilgisayardan kolaylıkla yapılabilmektedir. İnternette yayınlanan anketler hem kolay doldurulabilirlik açısından hem de kolay dağıtılabirlik açısından fayda sağladığı gibi kâğıt üzerindeki verilerin bilgisayar ortamına taşınması problemini de geride bırakmaktadır (Özüsağlam vd., 2009; Çoruhlu 2013).

Veri toplama süresinin ve maliyetin azalması, veri analizinin otomatik yapılabilmesi, coğrafi sınırların engel teşkil etmemesi, tesadüfi hatanın azaltılabilmesi gibi avantajlarından dolayı çalışmanın internet üzerinden uygulanması düşünülmüştür (Çoruhlu

2013). Bu amaçla internet aracılığıyla hazırlanan anket, Türkiye genelinde 90 kişi üzerinde e-posta yolu ile on-line olarak uygulanmıştır.

2.2.3.1.1. Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri ile İlgili Anket Formunun Hazırlanması

Kıyı ve denizel alanların kullanım hakları üzerine dünyada ve ülkemizde yapılan çalışmalar burada detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yapılan incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda ankete nasıl yön verilmesi gerektiğine karar verilmiştir. Bu süreçte Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Harita Mühendisliği ve ilgili kurumlardaki uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda ankete son hali verilmiştir. Hazırlanan anket 6 bölüme ayrılmıştır.

Birinci bölüm; kişisel bilgiler,

İkinci bölüm; kurumların kıyı ve denizel alan faaliyetleri ve kullanım hakkı kavramı (1-8),

Üçüncü bölüm; kıyı ve denizel alanlardaki konumsal bilginin önemi, hassasiyeti, kullanım amacı ve gelişimi (9-17),

Dördüncü bölüm; veri erişimi (18-19),

Beşinci bölüm; kıyı ve denizel alanlardaki kullanım hakkı modellenmesi (20-22)

Altıncı bölüm; görüş ve öneriler olmak üzere toplam 23 adet sorudan oluşmaktadır.

Ankette liste ve kategori halinde, sıralama gerektiren, açık uçlu soru örneklerine yer verilmiştir. Örneklem grubuna uygulanan anket formu Ek.4'de verilmiştir.

2.2.3.1.2. Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri ile İlgili Anket Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Anket uygulaması sonucunda elde edilen verilerin ne derece geçerli ve kullanılabilir olduğunu ortaya koyabilmek için geçerlik ve güvenlik analizlerinin yapılması gerekmektedir. Geçerlik kavramı, ölçülmek istenen özelliğin başka özelliklerle karıştırılmadan ölçülebilmesidir (Karasar, 2002; Atılgan vd, 2006; Kalaycı, 2008; Büyüköztürk, 2010; Çepni, 2010). Anketlerde geçerlik konusunda dikkat edilen en önemli husus anketin içerik ya da kapsam geçerliliğinin sağlanmasıdır (Çepni, 2010). İçerik geçerliliğinde önemli olan; hazırlanan anketin hazırlanış amacına hizmet etmesi (Baykul,

2000; Aiken, 2000) ve ankette yer alan soruların, çalışmanın amacına uygun olup olmadığı ile ilgilidir (Çepni, 2010). Anketin iç geçerliliğinin artırılmasında en önemli etkenlerden biri uzman görüşlerinin alınmasıdır (Çepni, 2010). Buradan hareketle hazırlanan anketin amaca uygunluğu, Harita Mühendisliği bölümünden 5 uzman, İstatistik bölümünden bir uzman ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığına bağlı bir uzman (Şehir ve Bölge Plancısı) olmak üzere toplam 7 uzmana inceletilmiştir. Alınan uzman görüşleri doğrultusunda ankette yer alan sorular çalışmanın amacına uygun hale getirilmiş, tasarım ve düzeni için gerekli çalışmalar yapılmış ve ankete son hali verilmiştir.

Güvenirlik ise ölçülmek istenen şeyin her ölçümde aynı sonuçları vermesi ve tesadüfî yanılılardan arınık olmasıdır (Karasar, 2002; Atılğan vd, 2006; Büyüköztürk, 2010). Anketin genel güvenilirliğinin tespit edilmesi amacıyla cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı özellikle iki kategorili puanlanabilen maddelerin yer almadığı, ağırlıklı ya da çok kategorili puanlamaların yer aldığı durumlarda kullanılmaktadır (Atılğan vd, 2006). Cronbach alfa katsayısı ankette bulunan açık uçlu sorular ve sıralama sorularının çıkarılmasının ardından hesaplanmıştır. Bunun için anketten elde edilen veriler SPSS 13.0 programına girilmiş ve cronbach alfa katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır (Atılğan vd, 2006; Kalaycı, 2008; Çepni, 2010). Yapılan istatistiksel çözümlenmeler sonucu anketin cronbach alfa katsayısı 0,779 olarak hesaplanmış ve tablo 2.2’de verilmiştir.

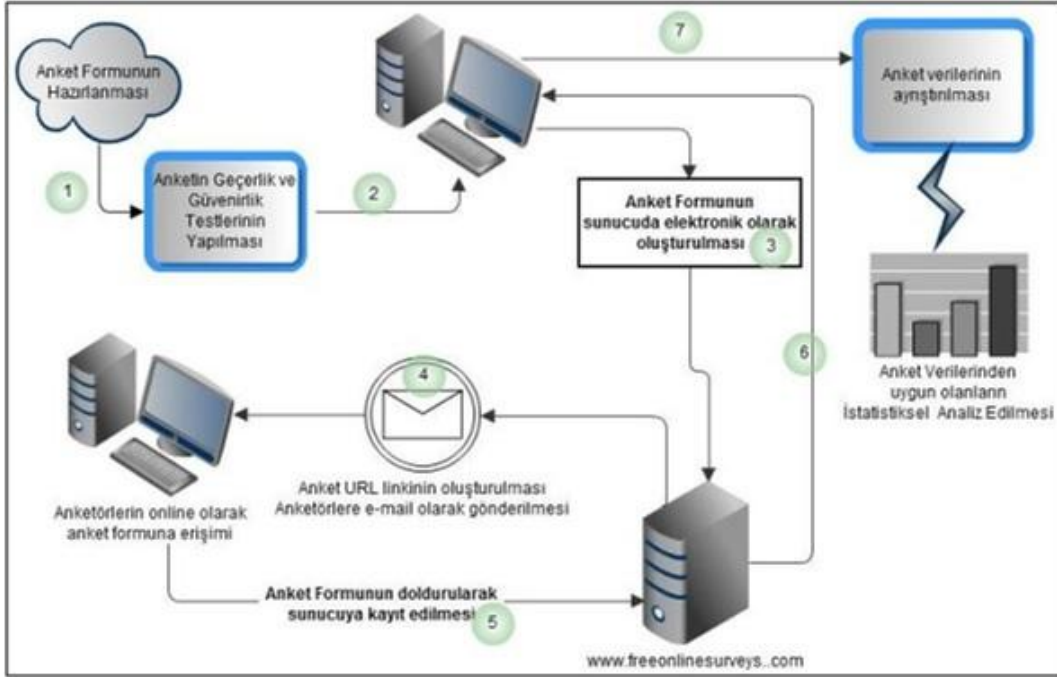
Tablo 2.2. Cronbach Alpha katsayı hesabı

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
,779	,853	101

Alfa katsayısının bulunabileceği aralıklar ve buna bağlı olarak da ölçeğin güvenilirlik durumu aşağıda verilmiştir.

- $0,00 \leq \alpha < 0,40$ ise ölçek güvenilir değildir,
- $0,40 \leq \alpha < 0,60$ ise ölçek düşük güvenilirliktedir,
- $0,60 \leq \alpha < 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilirdir,
- $0,80 \leq \alpha < 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir (URL-9, 2013).

Değerlendirme sonucunda elde edilen alfa katsayısının 0,779 olması anketin yüksek derecede güvenilirliğe yakın olduğunu göstermektedir (Özdamar, 2002; Kalaycı, 2008). Anket formunun uygulanması aşağıda şekil 2.3’de gösterilmiştir.

Şekil 2.3. Anket formunun oluşturulması, uygulanması ve analizi (Çoruhlu 2013)

2.2.3.2. Mülakat Metodu

Mülakat, insanların bir konu hakkında neyi ve neden düşündüklerini anlamak için kullanılan bir veri toplama aracıdır. Mülakat daha çok, önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı etkileşimli bir eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır. Ancak mülakatlar ile iletişim kurulan bireyin araştırılan konu hakkındaki duygu, düşünce ve görüşlerine direkt ulaşılabilir (URL-10, 2013). Diğer metotlarla elde edilemeyen verilere mülakatlarla birlikte ulaşılabilir. Mülakatları tasarlamada ve yapılandırmada birçok yol bulunmaktadır. Mülakatlar yapılandırılma derecelerine göre yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olmak üzere 3'e ayrılır (Denscombe, 1998; Yıldırım ve Şimşek 2005; Çepni, 2010).

Yapılandırılmış mülakat; mülakat sorularının ve cevaplarının önceden hazırlanarak mülakat esnasında bireylere okunması ve verilen cevapların işaretlenerek ortaya çıkan

görüşlerdeki benzerlik, farklılık ve zıtlıkların ortaya çıkarılması amacıyla gerçekleştirilen mülakat şeklidir (Denscombe, 1998; Çepni, 2010).

Yarı yapılandırılmış mülakat; mülakat sorularının önceden hazırlandığı, buna rağmen mülakat sorularında süreç içerisinde bazı değişikliklerin yapılabildiği mülakat şeklidir (URL-11, 2013; URL-12, 2013).

Yapılandırılmamış mülakat; mülakat sorularının önceden hazırlanmadığı, verilerin tartışma ortamında anlık olarak alındığı mülakat şeklidir (Denscombe, 1998; Çepni, 2010).

Bu çalışmada bölge ve ülke genelinde kıyı ve denizel faaliyetleri ile ilgili kurum ve kuruluşların görüş ve düşünceleri tespit edilmeye çalışıldığı için yarı yapılandırılmış mülakat sorularının kullanılmasına karar verilmiş ve mülakat formu kişilere bireysel olarak uygulanmıştır. Yapılan mülakatlar 30 dakika ile 90 dakika arasında sürmüştür.

2.2.3.2.1. Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri ile İlgili Mülakat Sorularının Hazırlanması

Kıyı ve denizel alan faaliyetleri ile ilgili kurumlar ile yapılan anket çalışmasının ardından daha derinlemesine bilgi elde edebilmek için yarı yapılandırılmış mülakat formu hazırlanmasına karar verilmiştir.

Bu mülakatlarla; (1) ülkemiz kurumlarının kıyı ve denizel alanlar ile ilgili yürüttükleri faaliyetlerin, (2) diğer kurumlarla koordinasyon seviyelerinin, (3) uygulamada yaşadıkları sorunların, (4) bu sorunlarla ilgili idareci ve çalışanlarının varsa çözüm önerilerinin, (5) Kıyı ve denizel alan yönetiminin hukuki ve kurumsal yapısı ile politikaları hakkındaki düşüncelerinin alınması hedeflenmiştir. Bu bağlamda ilk olarak, belirlenen hedef çerçevesinde bir mülakat formu hazırlanmıştır (Ek Tablo 3). Form, beş bölümden oluşmaktadır:

- Birinci bölümde; mülakat yapılan kişi ve kurumlara ilişkin bilgiler,
- İkinci bölümde; kurumun kıyı ve denizel alanlar ile ilgili yürüttükleri faaliyetler, aynı veya benzer faaliyetleri yürüten başka kurumların bulunup bulunmadığı, eğer varsa bu kurumlarla koordinasyonun seviyesi ve dayanağı,
- Üçüncü bölümde; kurumun kıyı ve denizel alanlar ile ilgili yürüttüğü faaliyetlerde karşılaştığı sorunlar ve varsa çözüm yaklaşımları,

- Dördüncü bölümde; ülkemizin kıyı ve denizel alanlara ilişkin mevzuatı ve kurumsal yapısı hakkındaki düşünceler,
- Beşinci bölümde ise; mülakat yapılan kişilerin ülkemizdeki kıyı ve denizel alanlara ilişkin kullanım politikası hakkındaki görüşleri sorgulanmaktadır.

Bu bağlamda, mülakatların, ilk olarak kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyet yürüten kurumların il ve bölge müdürlüklerinde, daha sonra da genel müdürlük ve muadili kurumlarında, idareci ve yürütücü seviyesindeki çalışanlarla gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Bu amaçla ilk olarak Trabzon, Giresun, Ordu illerinde bulunan kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumların il ve bölge müdürlükleri veya muadilleri belirlenmiştir. İlgili kurumların kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten birimlerinin idarecileriyle iletişim kurulmuş ve her kurumdan en az bir kişiyle olmak üzere yarı yapılandırılmış mülakat çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Mülakat yapılacak kişilerin belirlenmesinde ilgili kurumun kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyetlerindeki uzmanları seçilmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede gerçekleştirilmiş olan toplam mülakat sayısı 27'dir.

Uygulamanın içindeki veya uygulamaya yakın kurumlar olarak düşünülebilecek il ve bölge müdürlüklerindeki mülakatlar tamamlandıktan sonra, aynı mülakatlar ilgili kurumların merkezi otoritelerinde de gerçekleştirilmiştir. Daha çok genel müdürlük ve muadili kurumlarda gerçekleştirilen bu mülakatlarla, ilgili merkezi otoritedeki idareci veya çalışanların düşüncelerinin de alınması amaçlanmıştır. Bu kapsamda gerçekleştirilen mülakat sayısı 7'dir.

Bölge ve genel müdürlük ile muadili kurumda 34 mülakat gerçekleştirilmiştir. Mülakatların bazıları ses kaydına alınmış ve sonradan çözümlenmiştir. Bazı kurumlarla mülakat sadece karşılıklı görüşme şeklinde yürütülebilmiştir. Mersin, Antalya, Aydın ve İzmir'de 4 katılımcı ile telefonla görüşme gerçekleştirilmiştir. Mülakat yapılan kişilerin ad, soyad, kurum, görev ve meslek bilgileri Ek Tablo 5'te verilmiştir.

2.2.3.2.2. Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri İle İlgili Mülakat Sorularının Geçerlik Çalışması

Geçerlik, kavramı ölçülmek istenen özelliğin başka özelliklerle karıştırılmadan ölçülebilmesidir (Karasar, 2000; Atılgan vd, 2006; Kalaycı, 2008; Büyüköztürk, 2010;

Çepni, 2010). Mülakatlar hangi şekilde yapılırlarsa yapılsınlar öncelikle kapsam geçerliliğinin sağlanması gerekmektedir (Çepni, 2010).

Çalışmada uygulanan yarı yapılandırılmış mülakat sorularının kapsam geçerliliğinin anket metodunda olduğu gibi Harita Mühendisliği bölümünden 5 uzmana incelenerek amaca uygunluğu test edilmiştir. Ayrıca istatistik bölümünden 1 uzmana da incelenmiş ve belirlenen eksikler doğrultusunda mülakat sorularına son hali verilmiştir.

2.2.4. Verilerin Analizi

Özel durum yöntemi kapsamında kullanılan anket ve yarı yapılandırılmış mülakatlarla elde edilen nicel ve nitel verilere ilişkin analizi bilgiler araştırmanın bu kısımda sunulmuştur.

2.2.4.1. Anket Verilerinin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen nicel verilerin analizinde istatistiksel analiz tekniklerinden faydalanılırken, nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemlerinden faydalanılmıştır. Verilerin sunumunda frekans, yüzde değerlerinin bulunduğu pasta ve sütun grafiklerden faydalanılmıştır.

Örnekleme yer alan teknik personellerin kişisel bilgileri frekans ve yüzde değerleri ile birlikte tablolaştırılarak sunulmuştur.

Ankette bulunan açık uçlu soruların analizinde nitel veri analizine uygun olarak ortak ve farklı görüşler belirlenmiş ve bu cevaplara frekans ve yüzde tabloları uygulanmıştır.

2.2.4.2. Mülakat Sorularından Elde Edilen Verilerin Analizi

Bu çalışmada ülke genelinde kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyet yürüten kurumlarda ilgili kişilerle mülakat çalışması yürütülmüştür. Mülakatlarda ses kayıt cihazı, karşılıklı görüşme notları ve telefon görüşme notları şekli ile veriler toplanmış ve yazıya dökülmüştür. Bazı sorularda mülakat katılımcılarının vermiş oldukları cevaplar tablo 3.13 ve tablo 3.14 de sunulmuştur.

2.3. Türkiye’de Kıyı ve Denizel Alan Yönetimi ve İdaresinin Yeniden Yapılanma İhtiyacı

Ülkemizde kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyet yürüten kurumların idareci ve çalışanlarıyla yapılan mülakatların ve ülke genelinde gerçekleştirilen anket sonuçlarına göre, ülkemizde yasal, kurumsal ve teknik anlamda sağlıklı işleyen bir kıyı ve denizel alan yönetimi sistemi bulunmamaktadır. Etkin bir kıyı ve denizel alan yönetimi ve politikası, ancak sağlıklı işleyen bir kıyı ve denizel alan idare sistemi ve bu sistemin sağladığı nitelikli verilerle gerçekleştirilebilir. Nitekim kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumların idareci ve çalışanları, kıyı ve denizel alan politikası ve yönetim sisteminin sağlıklı bir yapıda olmadığını dile getirmekte ve sorunları,

- Sağlıklı bir mevzuatın yapısının bulunmamasına,
- Faaliyetlerin yürütüleceği sınırların tam olarak belli olmamasına,
- Faaliyetleri yürütecek teşkilat yapısının veya birimin yeterli olmamasına,
- Yapılacak çalışmaların herhangi bir plan ya da model dâhilinde gerçekleştirilmemesine bağlanmaktadır.

Bu bağlamda, kıyı ve denizel alan faaliyetlerinin etkinliği yasal, kurumsal ve teknik anlamda yeniden yapılanma ile mümkün olabilecektir.

2.4. Dünyadaki Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemlerinin İncelenmesi

Bu bölümde seçilmiş Avrupa Birliği (AB) ülkeleri ile gelişmiş bazı ülkelerinin yasal, kurumsal ve teknik anlamda mevcut kıyı ve denizel alan yönetim sistemleri incelenmiştir. Bu amaçla, AB ülkelerinden İngiltere, Finlandiya, İspanya, Romanya, Portekiz, Hollanda ile Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Kanada ve İsrail örnek ülkeler olarak seçilmiştir.

2.4.1. Avrupa Birliği (AB)

AB kıyı ve denizel alanların özel politika ve araçlarla bütünsel olarak tanımlanması gerekliliğini ilk olarak 1995 yılında vurgulamaya başlamıştır. Bunu takiben 1996-1999

yılları arasında planlama, yönetim ve kullanım aktörlerinin içinde barındırılacağı sürdürülebilir bir yönetim için BKAY programı üzerinde durmaya başlamıştır. Bu programın amacı çevresel açıdan sürdürülebilir, sosyal, adil bir bütünleşik kıyı alanları yönetimini sağlamaktır. Bu program sonuçlarından da faydalanılarak, 2000 yılında Avrupa için BKAY stratejisi geliştirilmesi amaçlanmış ve kıyı alanlarına ilişkin ana problemler (tablo 2.3) ortaya konulmuştur (Lavalle v.d., 2011).

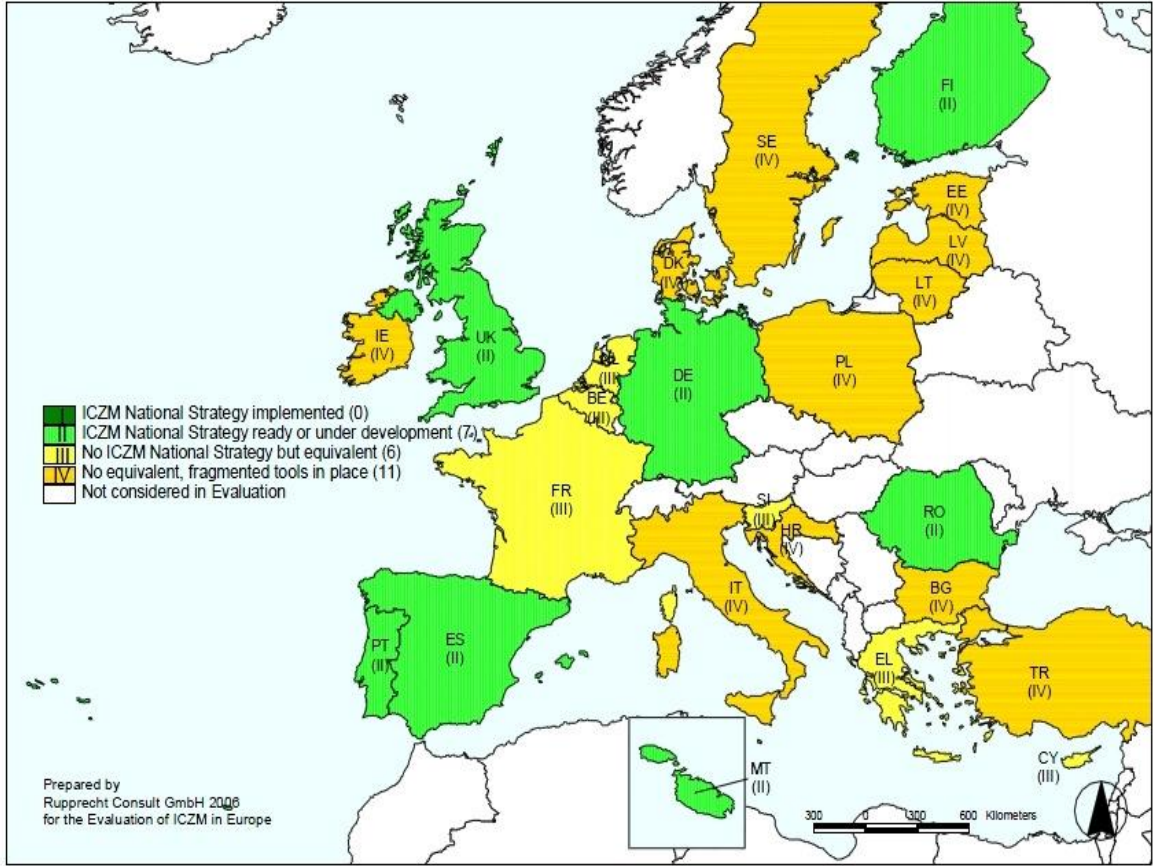
Tablo 2.3. Kıyı alanları temel problemleri (Lavalle v.d., 2011)

Biyo-fiziksel problemler	İnsan kaynaklı problemler
<ul style="list-style-type: none"> • Yaygın kıyı erozyonu • Habitat • Biyolojik çeşitlilik kaybı • Toprak kirlenmesi ve su kaynakları • Su kalitesi sorunları 	<ul style="list-style-type: none"> • İşsizlik ve sosyal istikrarsızlık • Kaynaklar için kullanıcılar arasındaki rekabet • Kültürel miras ve sosyal doku • Mülkiyet kaybı • Dayanıklı istihdam • Göç

Yukarıdaki sorunların Avrupa boyutu ele alındığında daha da geliştirilebilmesi için Avrupa parlamentosu Mayıs 2002 yılında bir tavsiye mektubu yayımlayarak üye tüm ülkelerden BKAY uygulaması altında ilkelerini gözden geçirmesini, 2006 yılına kadar kendi BKAY stratejilerini geliştirmesini ve bir değerlendirme raporu halinde sunmalarını istemiştir.

24 kıyı devletinden üye olan 18 ülke 2006 yılında BKAY ile ilgili raporlarını hazırlamışlardır. 2006 yılı itibariyle hazırlanan raporlara göre;

- BKAY stratejisini tamamlayan ülke bulunmamakta (I),
- 7 ülkenin stratejisi tamamlanmak üzere (II),
- 6 ülkede BKAY stratejisinden farklı benzer yöntemler bulunmakta (III),
- 11 ülkede ise önemli boşlukları bulunmaktadır (IV) (Şekil 2.4)

Şekil 2.4. Avrupa'nın BKAY programı (Evaluation of Integrated Coastal Zone Management, 2006)

2006-2011 yılları arasında ülkelerin BKAY gelişim süreçleri ise,

- Almanya, Romanya, Portekiz ve İngiltere uygulama aşamasına gelmiş,
- Finlandiya kendi ulusal stratejisini benimsemekte,
- Bulgaristan ve İtalya gelişme aşamasında,
- Polonya, Letonya, İsveç ve Litvanya'da BKAY'a eşdeğer çerçeveler mevcut,
- Kıbrıs ulusal BKAY geliştirme aşamasında,
- Belçika, Fransa, Yunanistan, Slovenya, Malta, Hollanda aynı kategoride ancak yeni yasal ve kurumsal yapılanma içinde,
- İspanya gelişim aşamasından ileri seviyede,
- Estonya ve İrlanda 2006 ile aynı kategoridedir (Ekau, 2012).

Denizel alanlar üzerindeki insan aktivitelerini azaltmak ve etkilerini kontrol altına almak için çok çeşitli yöntemler olmasına rağmen mevzuat, politika ve program faaliyetleri, bölgesel, ulusal, AB ve uluslararası seviyelere dağıldığından şimdiye kadar AB düzeyinde deniz koruma politikaları da tam olarak oluşturulamamıştır. 2008 yılında AB tarafından Deniz Stratejisi Çerçeve Direktifi (DSÇD) kabul edilmiştir. Yönergenin amacı, deniz çevresinin ilerleyen zamanlarda bozulmasını önlemektir (Direktif 2008/56/AT). 2020 yılına kadar DSÇD çevresel planlama ile deniz mal ve hizmetlerinde sürdürülebilir bir kullanım sağlayarak, deniz kaynaklarını korunmayı amaçlamaktadır (Direktif 2008/56/AT). DSÇD'nin hedefi Avrupa Topluluğu Su Çerçeve Direktifi (SÇD), (2000/60/AT) doğrultusunda 2015 yılına kadar göller, dereler, nehirler, kıyı suları, yüzey altı sularını tanımlamaktır. Ayrıca 2000 yılında yürürlüğe giren SÇD nehir havzası bazında yönetim planlarının da 2020 yılına kadar gerçekleştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

2.4.1.1. İngiltere

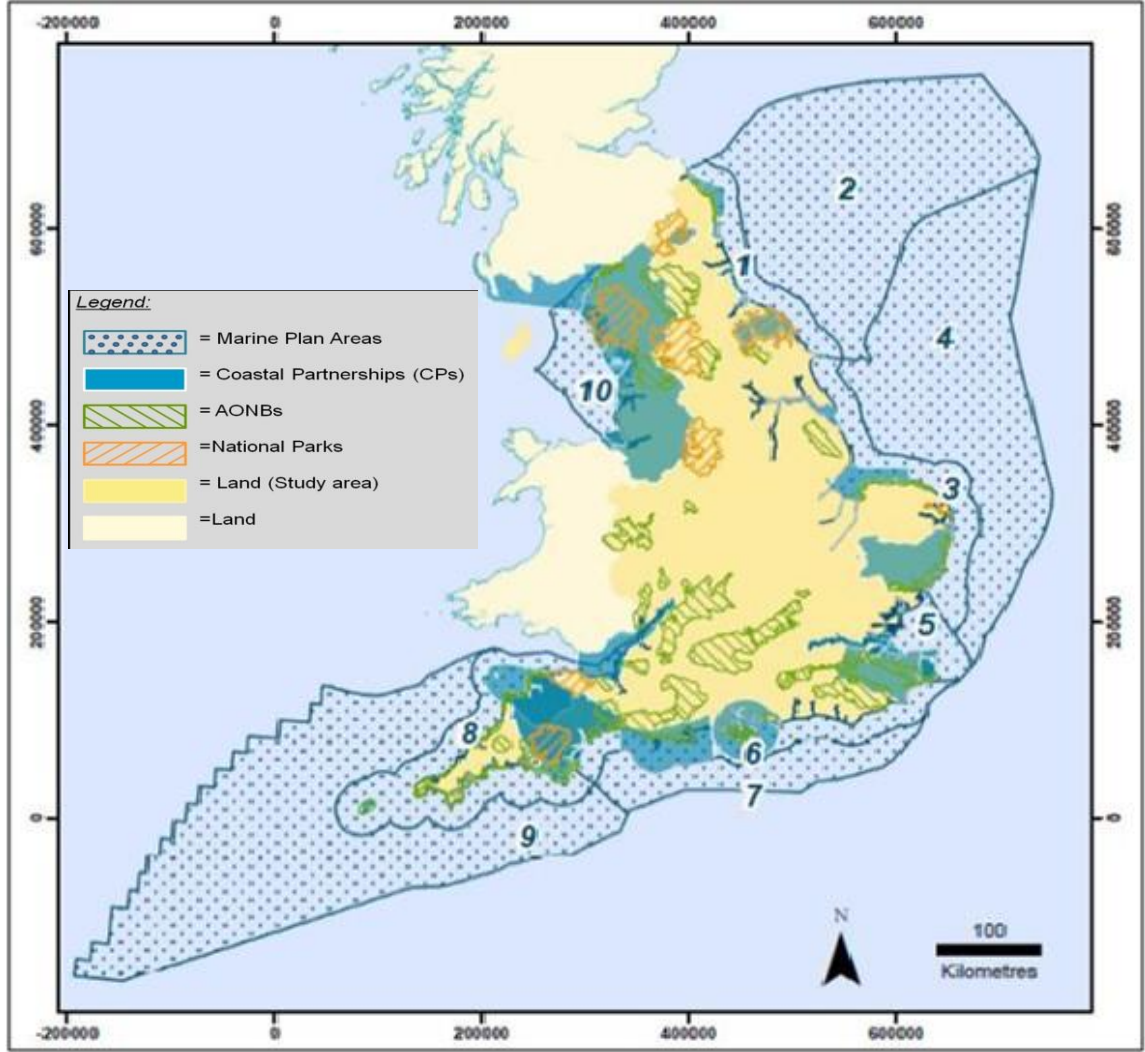
İngiltere'nin bir ada ülkesi olması nedeniyle denizden en uzak noktası 135 km'dir. İngiltere ve Galler bölgesindeki kıyıların uzunluğu 4400 km olmakta birlikte bunun ancak 1100 km'si yapılaşmıştır. Buna karşın "doğal miras alanları" kavramı içinde ayrılan bölgeler 1400 km, Milli Parklar ise 359 km kıyı çizgisi uzunluğuna sahiptir. Kıyı ve deniz yatağı kraliyet mülküdür (Eke, 1995) İngiltere 19.717 km lik kıyı şeridine, 6 milyon 800 bin kilometrekarelik MEB alanına sahiptir (URL-13, 2013). Kıyı alanını ilgilendiren, çoğu sektörel olan, karaya ya da denize uygulanan, önemli miktarda mevzuat vardır. Yasal çerçevenin karmaşıklığı ve sektörel doğası, BKAY'a potansiyel bir engeldir. (Gibson, 1999).

İngiltere'nin BKAY çalışmaları 200 yılı aşkın bir süredir geliştirilmesine rağmen ana çita son 15 yıl içerisinde oluşturulmuştur. İngiltere çevre departmanı (Defra) çevre politikalarından sorumlu kuruluştur (Pontee vd., 2008a, b; Pontee and Parsons, 2010, 2012; Burgess vd., 2012). Ülkede böyle bir kuruluşun olması çevre ajansının çalışma olanaklarını arttırmaktadır. Buradan hareketle, 2011 yılında İngiltere'de deniz alanları ile ilgilenen tüm kamu kuruluşları tarafından Deniz Politika Bildirimi yayımlandı. Bu bildirimde, İngiltere'nin denizel alanlarına yönelik izlenecek yaklaşımlar ve sorunlar ortaya konmaya çalışıldı. Yayımlanan bu bildiri İngiltere'de denizel alanların planlarının hazırlanmasına ilk adım olmuştur. Sürecin başlangıcında kıyı ve deniz planları hazırlanarak, devamında

hazırlanmış olan planların Deniz Yönetim Organizasyonu'na (MMO) altlık oluşturması amaçlanmıştır (URL-14, 2013). İngiliz Hükümeti 2022 yılına kadar tüm deniz planlarını bitirmeyi planlamaktadır (Collins, Defra, 2012).

Kıyı ve deniz planları İngiltere'de sürdürülebilir kalkınma için net bir çerçeve sağlayacaktır. Bu planlar deniz alanı ile ilgilenen herkes tarafından kullanılabilir. Bu bağlamda gerçekleştirilecek olan deniz alanları planlama sürecine yerel yönetim ile yerel toplumun geniş katılımı sağlanması amaçlanmaktadır.

BKAY stratejisini geliştirmek ve yerel halkın görüşlerini almak için 2006 yılında kıyı kullanıcıları ağı oluşturulmuştur (Şekil 2.7). Ağda çoğu 20 yıllık deneyime sahip 42 kıyı kullanıcısı belirlenmiştir. Kıyı ve deniz kullanıcılarına ağ sayesinde geniş kullanım imkânları sağlanmıştır. Bu ağ ile kıyı kullanıcıları deniz yönetim organizasyonu gibi diğer organizasyonlarla bağlantı içindedirler. Bu ağlar sayesinde farklı kullanıcılar istenildiğinde sunulan hizmetlerden faydalanabilmektedirler. Çalışmada İngiltere 10 farklı deniz kullanım alanına ayrılarak bu alanlardan sorumlu kıyı kullanıcıları belirlenmiştir (URL-14, 2013). Tüm kıyı kullanıcıları Coğrafi Bilgi Sistemleri ile sağladıkları haritaları veya görev kapsamını gösteren açıklamalı haritaları yayımlayarak, İngiltere'nin master deniz plan haritası üretilmesine katkı sağlamışlardır (Şekil 2.5).

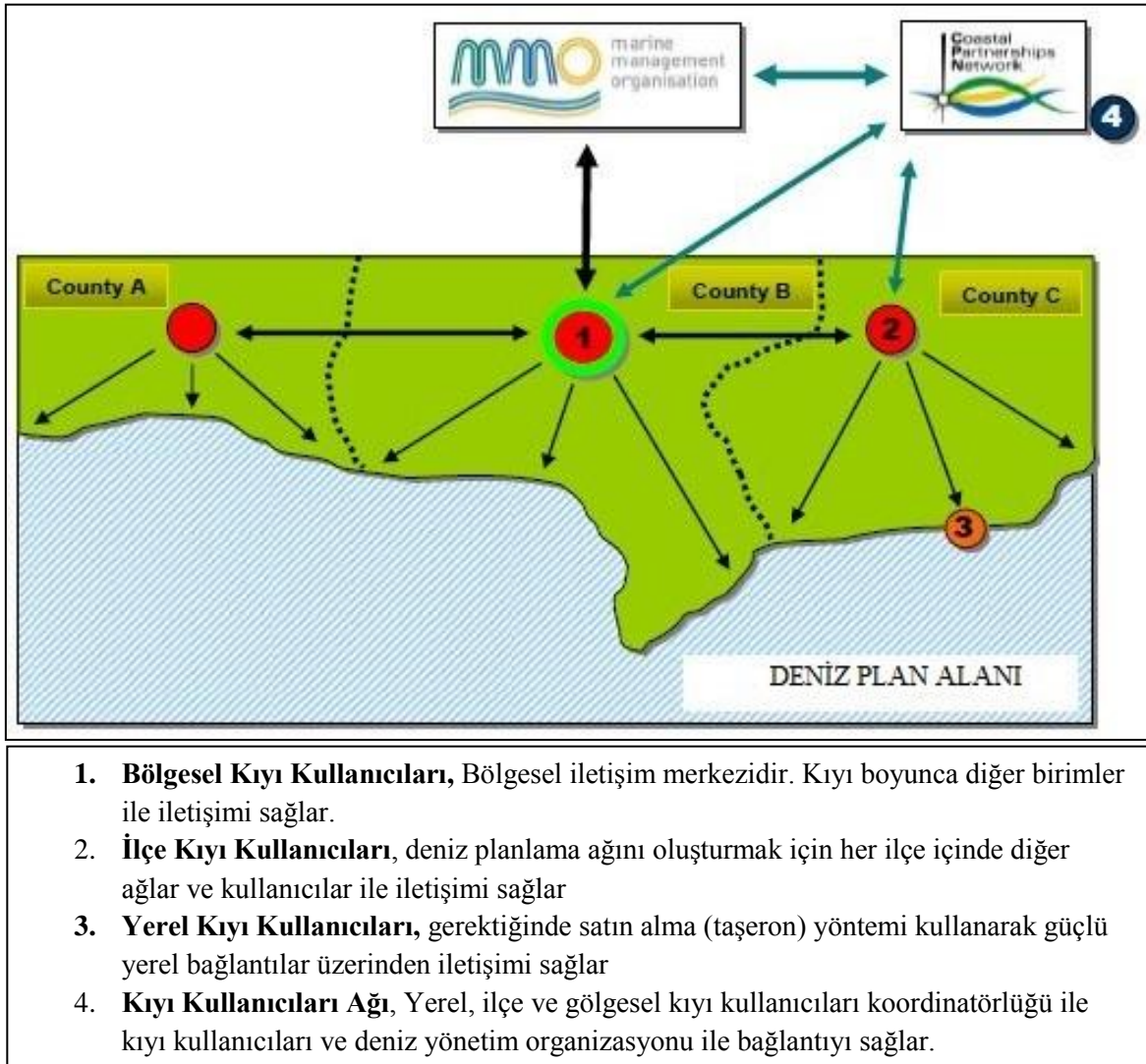
Şekil 2.5. İngiltere deniz plan haritası (URL-14, 2013)

İngiltere deniz yönetim organizasyonu çalışma ağının, deniz planlama ağlarının ve kıyı çalışma ortaklarının geliştirilmesi için Defra tarafından yürütülen çalışmalarda kıyı alanları yönetiminin kalbinde kıyı kullanıcıları vardır. Yerel topluluklar ve kuruluşlar, kıyı kullanıcıları ağı yönetiminde bölgesel olarak temsil edilmektedirler (Şekil 2.6). Verilerin bölgelerdeki yerel topluluklar ve kuruluşlar üzerinden toplanmasının önemli faydaları vardır (Tablo 2.4). Bunlar;

Tablo 2.4. Yerel topluluklar ile işbirliğinin faydaları (URL-14, 2013)

Kurumlar Arası İlişkiler	Yardımlaşma	Temsil
<ul style="list-style-type: none"> İşbirliği (Ortak Çalışma) Bilgi ve danışma hizmetleri Politik kararlar üzerinde etkiler 	<ul style="list-style-type: none"> Yerel mevzuat oluşumu Proje koordinasyonu Bağlantı ağı oluşumu 	<ul style="list-style-type: none"> Merkezi yönetimden görüş alış-verişi Kamuoyu eğitimi

Kıyı kullanıcıları ağı sahil çevresindeki, deniz yönetimi ve uygulamalarının geliştirilmesi ve sunumunda önemli bir rol oynamaktadır.

Şekil 2.6. İngiltere kıyı ve deniz yönetim organizasyonu çalışma ağı (URL-14, 2013)

2.4.1.2. İspanya

Mevcut kıyı uzunluğu 7.268 m olan İspanyada son on yılda kıyı alanlarındaki nüfus büyük ölçüde artmıştır. Ülke nüfusunun %35'i sahil şeridinde yaşamaktadır. Bu oran kıyıları sosyo-ekonomik faaliyetlerin merkezi haline getirmekte ve kıyılardaki tehlikeleri de arttırmaktadır (Benavente vd., 2009)

İspanya'da kıyılar kamuya aittir. Kıyıda gezme, dolaşma, geçiş hakkı hiçbir şekilde engellenemez. Bu güvenceye rağmen; İspanya son 30 yıldır içine girdiği yoğun turizm sürecinden doğası çok büyük zarar görmüş, ölçüsüz bir kıyı yapılanması yaşamış, bir turizm ülkesidir. Bu ülke gerçekten de aşırı turizm gelişmesi için bir örnek oluşturmaktadır. İspanya'daki planlama sisteminin akılcı bir yaklaşımı olmasına rağmen yasal mevzuat ve plan kademeleri sıralamasındaki varolan boşluklar ve merkezi, bölgesel ve yerel düzeydeki yönetimler arasındaki çelişkiler, kıyı bölgelerindeki planlama denetiminin yeterince etkin işlemlerini engellemektedir (Eke, 1995).

İspanya'da, 1996 yılında oluşturulan Çevre Bakanlığı, çevresel politikalar için ulusal sorumluluğa sahiptir. Bakanlığın içinde, uzman bir Kıyılar Genel Direktörlüğü vardır. 1998'de, İspanya'da, artan oranda özel mülkiyete geçmiş olan kıyısız kamu sahipliği üzerinde, devlet sahipliğini tekrar kazanmayı ve kıyıyı bitişik kara üzerindeki uygunsuz gelişmenin etkilerinden korumayı planlayan, Ulusal Kıyı Kanunu yürürlüğe koyulmuştur. Bu kanuna göre; anayasa ile uyumlu olarak, kıyısız kamu sahipliğinden vazgeçilemez, daimidir ve el koyulamaz. Kıyı Kanunu, kıyısız halk sahipliğine komşu, karaya doğru 4 bölgeyi tanımlar ve içlerindeki özel mülkiyet haklarının uygulaması ve gelişimi üzerine sınırlandırmaları belirler. Koruma; kıyının kara sınırından, karaya doğru minimum 100 m'yi kapsar ve özerk topluluk ve belediye meclisinin katılımıyla, ulusal hükümet tarafından, gerekli yerlerde maksimum 200 m'ye kadar genişletilebilir. Bu bölge içinde, büyük yol projelerinde, kumsalların yok edilmesinde ve yüksek gerilimli elektrik kablolarının yerleşiminde, atık boşaltımında, genel bir yasaklama vardır; Kamu yararı ve ekonomik önem sebebiyle, istisnalar kabul edilebilir. Kıyının karaya doğru olan sınırından 6 m'lik bir şerit üzerinde, yayalar veya araştırma - kurtarma araçları için, temiz bırakılması gereken bir irtifak hakkı vardır. "Kıyıya serbest halk erişimi irtifak hakkı", arazi kullanım bölgeleme planlarında yansıtılması zorunlu olan, kıyısız kamu mülkiyetine komşu arazi üzerinde mevcuttur. Denize yaya erişimini engelleyen çalışma ve aktiviteler, alternatif telafi edici önlemler alınmadıkça, yasaklanır. Ayrıca, kıyının kara sınırından minimum

genişliği 500 m olan, kıyısız kamu sahipliğini korumak için; araba parkları için yeterli arazi ayrılmalıdır; belediye alanlarında, kent ve potansiyel kent alanı için müsaade edilen ortalama bina yoğunluğu aşılmamalıdır; “etki bölgesi”, arazi kullanım planlarına dâhil edilmelidir (Erginöz, 1998).

28 Mart 2006 tarihinde İspanya kıyı genel müdürlüğü tarafından İspanyol BKAY raporu Avrupa birliği konseyine sunulmuştur. Raporda, İspanyanın merkezi olmayan devlet yapısı ve kıyı yönetimi ile ilgili sorunlarının çözümü için ikna edici faaliyetler, girişimler ve önlemlerin 2006 yılından itibaren yoğun şekilde alınmaya başlandığı belirtilmiştir. Ayrıca gelişimin ileri seviyelere ulaştığı vurgulanmaktadır. (URL-15, 2013).

2.4.1.3. Finlandiya

Finlandiya 1250 km lik kıyı şeridine sahiptir (URL-13, 2013). Ülkenin dörtte biri, başka bir ifade ile doğal koruma alanlarının 1,4 milyon hektarı su alanlarıdır (Komulainen 2011).

Ülkede Tarım ve Orman Bakanlığı su kaynaklarını denetlerken, ulusal çevre politikalarından Çevre Bakanlığı sorumludur. Her iki bakanlık, Finlandiya Çevre Kurumu tarafından desteklenir (Gibson 1999; Environmental Administration, 2010).

Finlandiya Yerel ve Bölgesel Yönetimler Birliği (AFLRA), yerel yönetimlere uzmanlık hizmeti sunmakta, araştırma ve geliştirme yapmaktadır. Tüm kasaba, şehir ve belediyeler derneğin üyesidir (Komulainen 2011).

Finlandiya Çevre Enstitüsü (SYKE), Çevre Bakanlığı altında faaliyet gösteren bir araştırma enstitüsüdür. Enstitü, araştırma geliştirme, bilgi sistemleri, çevre uzmanlık alanlarında bilgiler sunmaktadır (Komulainen 2011). Tüm birimler kıyı ve denizel alanların planlanmasına ilişkin ulusal bir sistem üzerinde çalışmaktadırlar.

1958 Yapı Kanunu'na göre; bir master plan, şehir planı, bina planı veya kıyı planı olmadıkça, kıyı bölgesinde yeni binalar veya arazi kaynakları oluşturulamaz. Yapı Kanunu, durumdan duruma değişen kıyı bölgesi tanımlamaz. Ancak, ortalama su çizgisinden kara yönüne doğru 50-200 metre arasında değişeceği ve genellikle 100 m. genişliğinde olacağı, kanunun hazırlayıcı notlarında mevcuttur. Finlandiya, Baltık Denizi Alanının Deniz Çevresinin Korunması üzerine Helsinki Kongresi katılımcısıdır. Finlandiya'da halk, doğaya erişimde ortak hakka sahiptir. Bu hak mevzuata dayalı değildir, geleneksel bir imtiyazdır ve “Herkesin Hakkı” olarak adlandırılır. Bu, gelişmemiş sahilleri

kullanma hakkını, su alanlarında kayıkla gezmeyi ve yüzmeyi de içerir. Finlandiya Anayasası'nın ilgili maddesinde, "Herkes, çevre ve kültürel miras için doğal dünya ve onun değişiminden sorumludur. Kamu otoriteleri, yaşam ortamlarıyla ilgili karar vermeyi etkilemek için fırsat tanımaya ek olarak, herkesin sağlıklı çevre hakkını sağlamak için çalışmalıdır" şeklinde tanımlanmakta, doğal çevreye zarar vermeden, kullanılması zorunluluğu belirtilmektedir (Gibson, 1999).

2.4.1.4. Romanya

Romanya Karadeniz'in kuzeybatısı boyunca uzanan 240 km'lik sahil şeridinde sahiptir. Son on yılda Romanya'nın kıyı kesiminde ciddi derecede kıyı erozyonları meydana gelmiştir. Tuna deltası bundan en fazla etkilenen kısımların başında gelmektedir. Bu delta Romanya'nın en önemli turizm merkezlerini barındırmaktadır. Yıllar içinde bölgede, erozyon kaynaklı plaj kalitelerindeki bozulma ciddi turizm kayıplarına yol açmıştır (Golumbeanu v.d. 2013).

Ulusal seviyede, Romanya hükümeti, daha sonra ulusal BKAY kanununa (230/2003) dönüştürülen, Bütünleşik Kıyı Yönetimi ile ilgili acil durum yönetmeliğini onaylayarak, BKAY için hukuki temel oluşturmuştur. Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Birliği Konseyinin 2000 ve 2002 yıllarında yürürlüğe koyduğu BKAY ve Su Çerçeve Direktifi'nin (SÇD) uygulanması ile ilgili tavsiye kararlarına paralel olarak, Romanya, "Kıyı ve Geçiş Sularında BKAY ve SÇD'nin Uygulanması" başlıklı SENTER/MATO2/RM/9/1 kodlu proje vasıtasıyla BKAY stratejisinin ana hatlarını geliştirmiştir. Bu BKAY projesi (Ocak 2003-Nisan 2005), SÇD (2000) ve BKAY (2002) tavsiye kararlarında verildiği şekliyle kıyı alanlarının kalkınması için bütünleşik yönetimi güçlendirmek konusunda Romanya'nın çabalarını desteklemek amacıyla, Haskoning Kraliyeti Hollanda Ekonomik İlişkiler Bakanlığı Senter/EVD tarafından verilmiştir (URL-15, 2013)

NIMRD "Grigore Antipa" (Deniz Araştırma ve Gelişmeleri için Ulusal Kurum) projenin konsorsiyum ortağı olup, Romanya Çevre ve Su Yönetimi Bakanlığı (Min.E&WM), projenin amaçlarını gerçekleştirmek için politik destek veren ana ilgili kurum olmuştur. Romanya Suları Ulusal İdaresi - Dobrogea Sahil Müdürlüğü projenin yararlanıcı kurumudur. Ana grubun hedefi, bütünleşik kıyı alanları yönetimi faaliyetlerini koordine etmekten sorumlu BKAY Ulusal Komitesidir. Ulusal BKAY kanununa

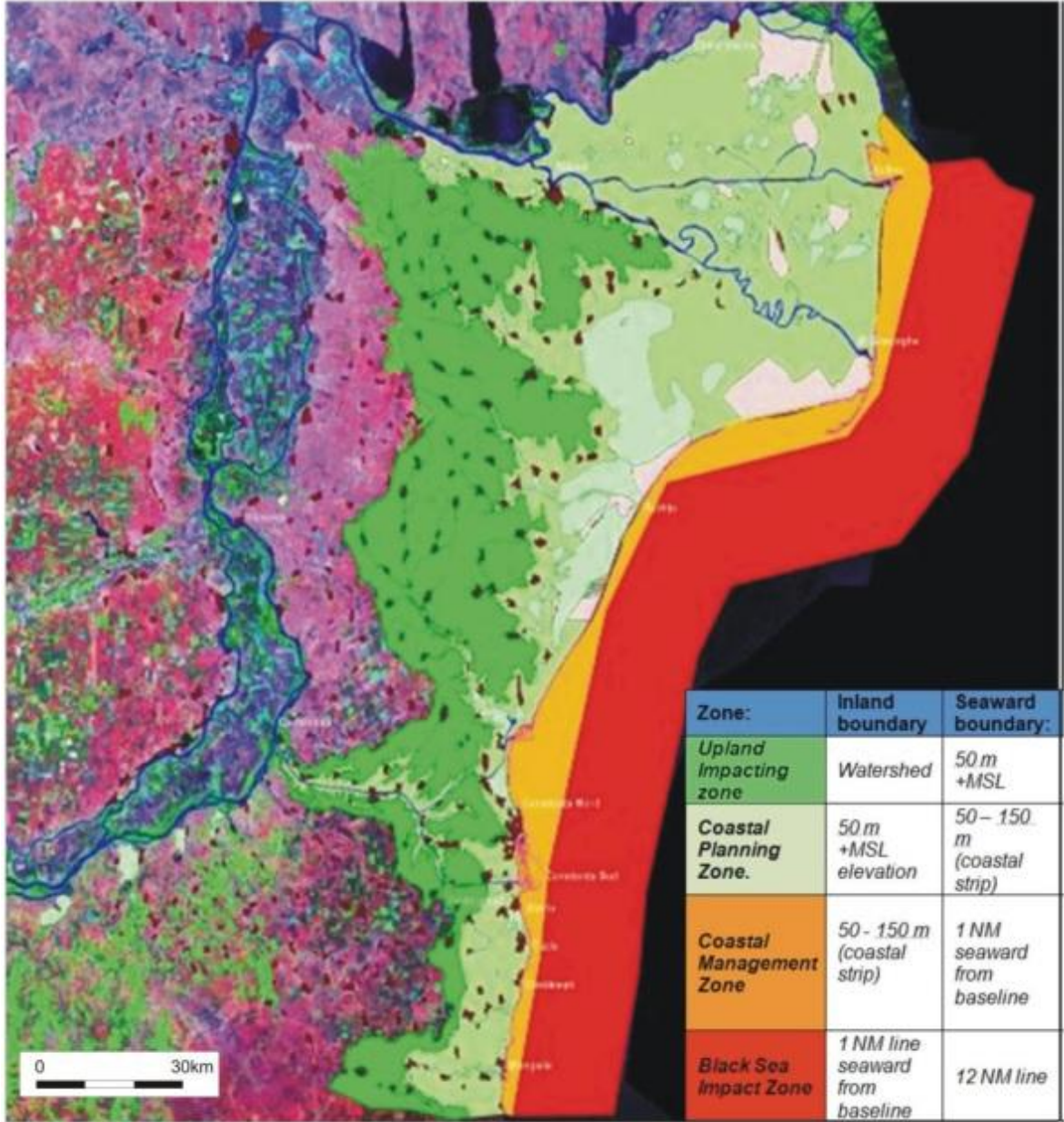
(280/2003) göre, BKAY ulusal komitesinin sekretaryası da, NIMRD'dır. NIMRD BKAY deniz izleme programı, kıyı erozyonu sorununun değerlendirilmesi ve Karadeniz kıyı ve geçiş sularının biyo-çeşitlilik çalışmaları hazırlık ve uygulama konularında politika oluşturmayı desteklediği kadar, araştırma faaliyetleri vasıtasıyla deniz çevresinin yeterli seviyede yönetimini ve korunmasını destekleme kapasitesi nedenleri ile de projeye önemli girdi sağlamıştır (URL-15, 2013).

Romanya BKAY projesinin geliştirilmesi sırasında, temel kıyı sorunlarının envanterinin çıkartılması, Romanya kıyılarının özelliklerinin tanımlanması, Romanya kıyılarının büyük bölümü boyunca en önemli tehditlerden olan kıyı erozyonunun sınıflandırılması, Romanya kıyı bölgelerinde ilgi gruplarının katılımını artırmak ve AB-SÇD ve BKAY tavsiye kararları gereğince BKAY yatay ve dikey entegrasyonu artırmak amacıyla çalıştaylar düzenlenmesi, kıyı sorunlarına odaklanan faaliyetlerin tespit edilmesi ve Romanya'da mevcut BKAY düzenlemelerinin hukuki ve kurumsal olarak güçlendirilmesi gibi pek çok faaliyet gerçekleştirilmiştir. Tüm bu faaliyetler, Romanya Kıyı Bölgesinin bütünlük yönetimi için Taslak Stratejinin geliştirilmesine temel oluşturmuştur (URL-15, 2013).

Romanya kıyı bölgeleri sınırı, en iyi su yönetimini ve arazi kullanımını kolaylaştırıcı yapıyı geliştirmek amacıyla üretildi. Mevcut yasal hükümler dört alt başlık ve onların çeşitli tanımlanması şeklinde geliştirilmiştir (Tablo 2.5, Şekil 2.7).

Tablo 2.5. Romanya kıyı bölgeleri sınırı (Saving the Black Sea 2005 – MATO2/RM/9/1)

Bölge	İç Sınır	Deniz Sınırı	İçerdiği alan	Basınç → Etkileri
Etki Bölgesi	Nehir havzası sınırı	50m + Deniz Seviyesi (MSL)	Dobrogea (araştırma alanı)	İnsan yerleşimi, ormansızlaşma → su kirliliği, toprak erozyonu
Kıyı Planlama Bölgesi	50m + Deniz Seviyesi (MSL) Yüksekliği	50 – 150 m (Kıyı Şeridi)	Kıyı, göller, lagünler	Tarım, sulama, sanayi, atık sular, ulaşım, turizm → torak-su-atmosfer kirliliği, kurutma, ekosistem zararı
Kıyı Yönetim Bölgesi	50 – 150 m (Kıyı Şeridi)	Kıyı çizgisinden 1 deniz mili uzaklık	Kıyıya yakın bölgeler (arazi ve sular), sahiller	Yüksek nüfus yoğunluğu, Liman ve marina inşaatı, yeraltı suları, aşırı hasat → kıyı erozyonu-büyüme, kurutma, çevresel bozulma
Karadeniz Etki Bölgesi	Kıyı çizgisinden 1 deniz mili uzaklık	12 deniz mili	Karasuları	Su kirliliği, aşırı hasat, feribot-deniz taşımacılık hatları, ekosistem zararı, biyolojik çeşitlilik kaybı

Şekil 2.7. Romanya kıyı bölgesi (Saving the Black Sea 2005 – MATO2/RM/9/1)

Son on yıl içinde NIMRD “Grigore Antipa” ve Balkan Çevre Birliği (B.EN.A) çevresel eğitim ve öğretim, kıyı kaynaklarının sürdürülebilir kullanımı için kamu bilgilendirme kampanyaları yürütmekte bu amaçla katılımcılara çevre yönetimi üzerine eğitimler vermektedirler. Ayrıca bir modülü yerel düzeyde BKAY kapasitesini geliştirme üzerine çalışmalar yürütmektedir (Golumbeanu v.d. 2013). Romanya SÇD, BKAY ve Deniz Konumsal Planlarının (DKP) entegrasyonunu sağlayarak ülkenin su stratejisini belirleme üzerine çok büyük yol almıştır.

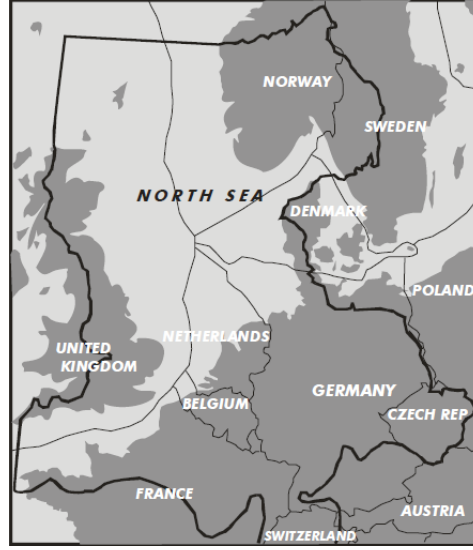
2.4.1.5. Portekiz

Portekiz 2.830 km'lik kıyı şeridi ve 1.727.408 kilometrekarelik MEB alanına sahiptir. MEB sınırları bazında dünyanın en geniş 10. ülkesidir (URL-13, 2013).

Portekiz'de çevre politikası, 1990 yılında oluşturulmuş olan, Çevre ve Doğal Kaynaklar Bakanlığı tarafından, ulusal olarak yönetilir. Planlama, belediyelerin temel sorumluluğudur. Özellikle kıyıyla ilişkili değişik kanunlar vardır. 1971'de, Kararname Kanunu, deniz yatağı ve kıyı sınırını da içeren, kamunun suyla ilgili mülkiyetini yöneten yasal kuralları açıklamış ve revize etmiştir. Bu, gelgitlerin yüksek su izine kadar, bu çizgiden karaya doğru 50 metre uzanan kıyısal arazinin bitişik olan şeridi ile birlikte, deniz yatağının devlet sahipliğini deklare etmektedir. Avrupa Kıyı Beyannamesinde belirlenen, kıyı alanının yönetimi ve organizasyonu üzerindeki amaçları uygulamak için 1990 yılında hayata geçirilen Kararname Kanunu, 1981 yılında, Çevresel Denize ait Bölgeler Konferansı'nda benimsenmiştir. Bu kanun, ekvatorial en yüksek gelgitlerin çizgisinden karaya doğru 2 km uzanan kıyısal bir şerit tanımlar ve bu alanların işgali, kullanımı ve gelişimi için otoriteler tarafından uygulanması gereken, lisans ve planlamayı içeren politikaları belirler. Belirli Kıyı Şeridi Sınıflandırma Planlarının sağlanması için, 1993 yılında, bir diğer Kararname Kanunu geçirilmiştir. Bunlar, liman yargı yetkisi dışındaki alanlarda, suyun kıyısından maksimum 500 metre mesafede uzanan karasal bölgenin korunmasında ve 30 metre derinliğe kadar deniz bölgesinin korunmasında uygulanabilir (Gibson, 1999; Santos, 2012).

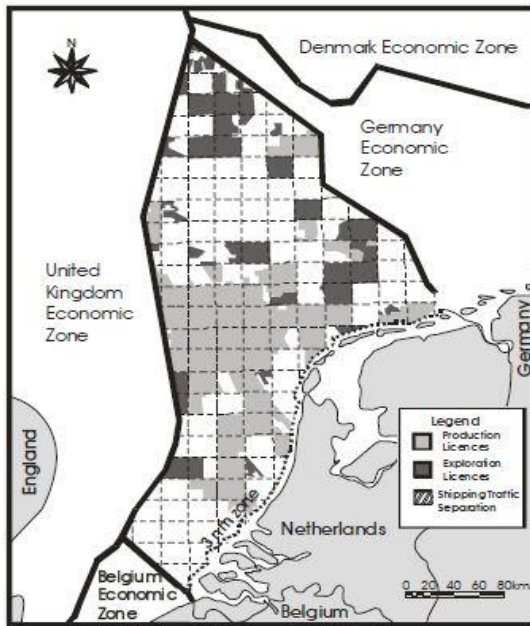
2.4.1.6. Hollanda

Hollanda'nın egemen olduğu Kuzey Denizi'nin küçük bir bölgesi İngiltere, Belçika ve Almanya ile çevrilidir. Diğer Avrupa ülkeleri birbirine oldukça yakındır ve birçoğu Kuzey Denizi beslenme havzasında alanlara sahiptir (Şekil 2.8).

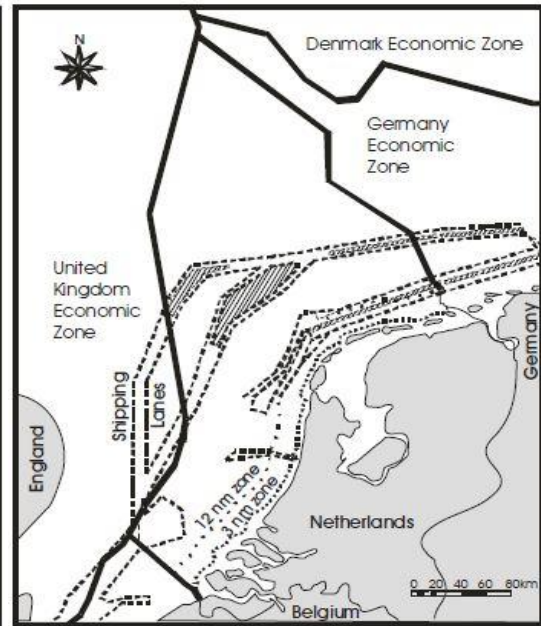

Şekil 2.8. Kuzey denizi beslenme havzası (Barry v.d., 2004)

Hollanda'nın Kuzey Denizi'ndeki egemenliği, ülkenin kara parçasının yaklaşık bir buçuk katı kadar olan 57 000 km²'lik bir alanı içermektedir. Yaklaşık 17 milyonluk nüfusu olan küçük ve kalabalık bir ülke olmasına rağmen güçlü bir ekonomiye sahiptir. Kuzey Denizi'nde bir alana sahip olmak için yarışan talepler, 57 000 km²'den daha fazladır. Talep miktarının son tahminleri mevcut yerin 3 katı kadardır. Bu yoğun yarışın görünümü şekil 2.9 ve 10'de belirtilmektedir.

Şekil 2.9. Kuzey denizi gaz alanları

Şekil 2.10. Kuzey denizi deniz yolları

Balıkçılık, kuzey denizi petrolü ve gazı Hollanda ekonomisine önemli katkıda bulunmaktadır. Hollanda Batı Avrupa'nın en büyük doğal gaz üreticisidir. Ticaret, taşımacılık ve telekomünikasyonlar da Hollanda ekonomisine katkıda bulunmakta ve kuzey denizindeki gemi trafiğine etki etmektedirler. Rotterdam dünyadaki en yüksek tonaja sahip limandır. Ticaret ve balık avlamayla ilgili tarihi bilgilere ek olarak, alt yapı alanlarına ulaşım, doğal kaynakların kullanımı, askeri kullanım ve doğal ortamın korunması için kuzey denizi üzerinde artan ve çakışan talepler bulunmaktadır. Telekomünikasyondaki beklenen artış, petrol ve gaz alanlarından bir miktar yararlanma, petrol boru hattı ve elektrik kabloları için yer taleplerini arttıracaktır. Gelecek 30 yıldaki diğer yer talepleri maden çıkarma, savunma, rüzgar enerjisi, gemicilik rotaları, havaalanları, limanlar, rekreasyon ve deniz savunması amacıyla olacaktır. Bu talepler aşağıdaki tablo 2.6' de özetlenmiştir.

Tablo 2.6. Kuzey denizi erişim ve kullanım talepleri (2000'den sonra)

KULLANIM	TALEP NEDENİ
Madencilik ve doğal kaynak kullanımı	Yer altı petrolü ve gazı. Arazi ıslahı ve deniz savunması için kum madenciliği.
Kablo ve petrol boru hattı	Petrol ve gaz boru hatları ile denizaltı telekomünikasyonlar ve elektrik kabloları.
Avlanma ve su ürünleri	Ringa balığı, uskumru, demersal balığı. Midyeler Waddenzee'de yetiştirilir.
Gemicilik ve Taşımacılık	Deniz yolları, trafik ayırım düzeni, gemi dizme yerleri ve liman tesisleri.
Askeri Çalışma Alanları	Atış ve pratik aralıkları, cepanelikler.
Arazi Islahı	Arazi ıslahı Hollanda'da yüzyıllardır yapılmaktadır. Şuan ki açık denizlere yeni bir uluslararası havaalanının yapılması düşünülmektedir.
Rüzgâr Enerjisi	Kuzey Denizine rüzgâr enerjisi satralleri yapılması düşünülmektedir.
Rekreasyon Alanları	Sahil ve kıyı şeridi rekreasyonu ve su bazlı rekreasyon Örneğin; Yatçılık
Doğayı Koruma ve Arkeolojik Siteler	Ekolojik olarak hassas bölgeler, deniz kuşlarının ve deniz flora ve faunaların korunması. Sahil manzarasının korunması.

Tablo 2.6'nin Devamı.

Bilimsel Araştırma	Deniz flora ve faunalarıyla, balık avlamayla, deniz yatağı kimyasal bileşimleri, termal tabakalaşma ve karışma, meteoroloji, akıntılar, katı madde taşınımı ve depolanması, jeomorfolojik süreçlerle ilgili araştırmalar.
Kirlilik Yönetimi	1983 Bonn Anlaşması Kuzey Denizindeki kirlilikle ilgili Kuzey Denizi kıyısındaki ülkelerle Avrupa Birliği arasındaki bir taahhüttür.
Dip Tarama Araçları için Çöplükler	Taban kazıma çalışmalarından alınmış temiz kum ve çakılların boşaltımı için düzenlenmiş alanlar bulunmaktadır.

Hollanda kuzey denizi yönetiminin üç özelliği vardır. Birinci özelliği, bölgesel ve uluslararası antlaşmalardan, sözleşmelerden ve kanunlardan oluşmasıdır. Bütün bunlar kuzey denizi bölgesinin felsefesi ve değer sistemi ve denizin kullanımıyla ilgili yönetmelikleri oluşturur. Tablo 2.6'da belirtildiği gibi kuzey denizine erişim ve haklar için çatışan birçok talepler hakkında tartışma ve sentez ortaya koyarak, çevresel ve ekonomik çatışmaları ele alırlar. İkinci olarak, Kuzey Denizi'ne erişim ve kullanımı etkileyen ilkeler, stratejiler ve kanunlarla ilgili çatışmayı görüşmek, düzenlemek ve yönetmek için Hollanda'da ulusal düzeyde bir resmi kurum bulunmaktadır. Üçüncü özelliği ise, politika ve stratejiyi belirlemek ve günden güne yönetimi desteklemek için bütünlük konumsal bilgi sistemine yönelimi olmasıdır. Çeşitli devlet, yarı devlet ve araştırma kurumlarındaki konumsal ve konumsal olmayan veritabanları ağları, bu bilgi alt yapısının temelini oluşturmaktadır (Barry vd., 2004).

Ulusal düzeydeki kuzey denizi yönetimi ve politika oluşturma koordinasyonu için yapılan resmi kurumlar yaklaşık 25 yıldır bulunmaktadır. Bütün ulusal yönetim için en önemli kurum, kısaltması KYDM olan Kuzey Denizi Yönetimi Üzerine Bölümler Arası Müzakerelerdir. KYDM'nin esas amacı, bakanlıkların kuzey deniziyle ilgili belirttiği ilkeler, yönergeler ve yasaları tartışmak ve düzenlemektir (Barry vd., 2004).

Deniz Kuvvetleri Hidrografi Servisi, KYDM'nin pasif bir üyesidir. Servis hidrografik anketler yapmakla, çizelgeler ve Hollanda Kıta Sahaneliği, komşu denizlere ek olarak Hollanda Antilleri ve Arubayı çevreleyen suları da kapsayan denizlerle ilgili bilgiler yayınlamakla sorumludur. Yukarıda belirtildiği gibi, Uluslararası Deniz Hukukuna ilişkin olarak Dışişleri Bakanlığına teknik destekte de bulunmaktadır. Genel olarak, Hollanda

Kadastrosu kuzey denizi yönetiminde pasif bir role sahiptir. Deniz Kuvvetleri Hidrografi Servisinin belirlediği sınırlara dayanarak Hollanda karasuları bir dizi alana bölünmüştür. Kıyı çizgisinden 1 km'ye kadar olan alanlar yerel yetkililer adına kaydedilmiştir. Bu 1 km çizgisinden 12 deniz mili karasuları sınırına kadar genişletilen alanlar devlet mülkiyeti olarak kaydedilmiştir. Ancak, devlet adına kaydedilen deniz alanları karasuları yönetme işlemlerinde kullanılmazlar (Barry vd., 2004).

2.4.2. Amerika Birleşik Devletleri

Ulusal Okyanus ve Atmosfer Yönetimi (NOAA), Sahil Servis Merkezi (SSM) ve çeşitli endüstri, devlet ve akademik ortaklarla birleşerek, 1990'ların ortasından itibaren kapsamlı bir deniz bilgi sistemi üzerine çalışmışlardır. Bu maksatla, Florida, Georgia, Kuzey ve Güney Carolina eyaletlerinde rehber çalışma yapılmış, internet üzerinden erişilebilen Okyanus Tasarım Bilgi Sistemi'ni (OPIS) geliştirmişlerdir (Şekil 2.11).

Şekil 2.11. OPIS çalışma alanı (NOAA, 1998)

Okyanus Tasarım Bilgi Sistemi (OPIS)

OPIS 1998 yılında geliştirilmiş ve okyanus alanlarının planlanması üzerine yapılan ilk çalışmadır. Projenin genel amacı, kıyı ve okyanus kaynaklarının yönetiminde sürdürülebilirliği ve bütünleştiriciliği, okyanus ile ilgili bilgilerin sisteme girişin de

kolaylığı sağlamaktır (NOAA, 1998).

OPIS projesi, deniz kadastro inşaatında kayda değer geniş bir dizi nokta araştırmış ve rehber proje alanı içinde deniz bilgi sistemini başarı ile inşa etmiştir. Çalışma etkin biçimde sorun sayısının önemini betimleyip vurgulamaktadır. Bunlar;

- Deniz ortamında rol alan çeşitli kişi ve topluluklar,
- Deniz araştırmalarını etkileyen yasama ve kural çokluğu,
- Bütün hissedarların gereksinimlerinin düşünülme ihtiyacı,
- Karmaşık konumsal ve geçici etkileşimler,
- Tam ve iyi tanımlanmış konumsal sınır bilgisinin önemi,
- Kötü ifade edilmiş ve yasamanın konumsal bileşeninin belirsiz yapısı,
- Sınırın tanımlanması için sahil çizgisinden ortaya çıkan problemlerdir (Collier vd. 2001).

OPIS, web tabanlı bölgesel bir araç olarak geliştirilmiş ve hem yerel hem de ulusal devlet politikası olarak planlanmıştır. Veriler arası geçiş, oluşturulan linkler yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Sistemin ana özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Binns, 2004).

- İnteraktif harita uygulamaları,
- Deniz ve kıyı konumsal verileri,
- Veri ilişkileri,
- Yasalar.

OPIS konumsal bileşenlerin birlikte işlenmesinde, kaynakların kullanılmasında, meydana gelebilecek çelişkileri ayarlayan önemli bir mekanizmadır. Sistem sayesinde sınır bilgileri ve genel yasalar çok daha kolay tanımlanmaktadır. OPIS ara yüzü altında dijital dosyalar çok rahatlıkla işlenebilmektedir.

OPIS, Sahil Servis Merkezinin (SSM) web sitesi altında bir Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS) olarak sınıflandırılabilir. Sistemin etkili olması ile, CBS kullanımı arttırılabilir. Deniz çevresindeki çıkarların sanal bir ortamda olması sistemin ihtiyacıdır. Böylelikle diğer ulusal girişimlerle entegrasyon sağlanarak ve deniz çevresindeki konumsal bilgi kullanımı kolaylaşacaktır (Binns, 2004).

2.4.3. Kanada

Kanada 265,523 km ile dünyanın en uzun kıyı şeridinde sahip ülkesidir (URL-13, 2013). Ülkede kıyı ve okyanus yönetimine ilişkin ilk çalışma 1987 yılında yayımlanmıştır. Bundan birkaç yıl sonra federal yapı ve deniz çevresi eylem planı geliştirilmiştir. Eylem planında yatay ve dikey entegrasyonun sağlanması amaçlanmasına rağmen hayata geçirilememiştir. 1996 yılında çıkarılan okyanus yasası, bu alanda çıkarılan en önemli yasa hüviyetindedir. Bu yasa BMDHS çerçevesinde Kanada'nın okyanus alanlarını belirleyerek bütünleşik yönetim girişimlerine öncülük etmiştir (Chircop ve O'leary, 2012).

Kıyı ve okyanus yönetimine ilişkin temmuz 2000'de başlayan araştırma projesi, dört Kanadalı üniversite ve beş endüstri ve hükümet ortaklarını birleşimi ile okyanus yönetimi geliştirilmeye çalışılmıştır. Proje, deniz sınır verisinin kullanımı, değeri ve potansiyeli üzerinde durmuştur. Bu projenin yönetimi ve amaçları OPIS projesinden oldukça farklıdır. Araştırmanın temel odak noktası denizel hudut sorunlarının düşünülmesidir. Sınır sorunlarını çözmek, okyanusların etkin ve adil denetimi için temel sağlayan kapsamlı denizel konumsal veri altyapısına ilk kritik adım olacaktır (Nichols,1999).

Projenin amaçlarını gerçekleştirmenin anahtarı; özel ve kamusal mülkiyetin sınırı, yasama ve yönetimin belediye, il, ilçe ve bölgesel sınırları, ulusal ve uluslararası sınırlar, çevre koruma alanları, askeri sınırlar ve boru hattı ile telgraf kabloları gibi değişik tip deniz sınırları arasındaki etkileşimlerden ve konumsal ilişkilerden anlamaktır. Proje objeleri;

- İyi bir okyanus yönetimi için gereken sınır bilgilerinin değerlendirilmesi ve belirlenmesi,
- Konumsal verilerdeki belirsizlikler ile sınırların sınırlandırılması ve veri entegrasyonunun etkisinin araştırılması,
- Deniz sınırlarının sınırlandırılması için portatif görselleştirme araçlarının artırılması ve geliştirilmesi olarak belirlenmiştir (Ng'ang'a vd., 2001).

Projenin objelerini oluşturmak için üç çalışma alanı oluşturulmuştur:

- Deniz koruma alanları ile ilişkili sınırların potansiyel problemlerinin çözümünü aştrmak için, Muspuash da deniz koruma alanı,

- İl sınırından ilçe sınırına kadar uzanan sınırlandırma problemlerinin araştırılması için, New Brunswick deniz yönetim sınırları,
- Kanada hukukunun ulaşabileceği en son dış sınırın araştırılması için Kanada'nın kıta sahanlığı sınırları.

Pilot bölgelerden toplanan bilgilerden iyi bir okyanus yönetimi için gerekli konsept çerçeve geliştirilmeye çalışılmıştır. Tüm sahil devletlerinin karşılaştığı gibi Kanada da en önemli global sorunu veri entegrasyonu sorunu olmuştur.

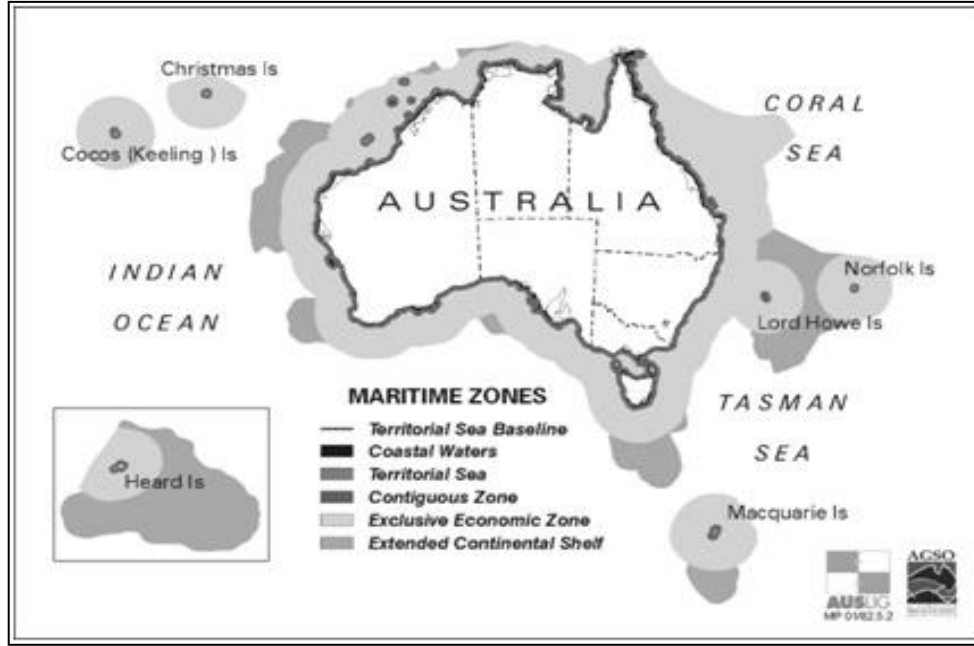
Yapılan tüm çalışmalar ışığında 2002 yılında Kanada için okyanus strateji politikası geliştirmiştir. Strateji Kanada'nın kıyı ve okyanus alanlarındaki yetki sınırlarına duyarlı olarak planlanmıştır (Chircop ve O'leary, 2012).

2.4.4. Avustralya

Dünyadaki en büyük ada devleti olan Avustralya'nın kıyı çizgisinin boyu yaklaşık olarak 60000 km'dir. Komşularından oldukça uzak olması, kıta halkının dünyadaki en büyük deniz devletlerinden biri olduğunu iddia etmesine imkân sağlamaktadır. Avustralya'nın okyanus kaynaklarının çeşitli ve çok olmasından dolayı, bu alanlardan yararlanma isteği üst düzeydedir. Okyanus çevresinin korunarak, yönetilmesine, incelenmesine ve kullanılmasına ihtiyaç vardır (Binns, v.d., 2004).

Deniz ülkesinin arabiriminde, ülke çıkarlarının durmayacağı giderek güçlenen bir fikirdir. Aslında Avustralya'nın iddia ettiği deniz, hak ve sorumluluklarının alanı, ülkenin kara alanının 1,5 katı büyüklüğündedir.

Avustralya, altında eyaletler ve kuzey bölge için bağımsız yasama alanını tanımlayan 5.556 km'lik deniz bölgesinin içinde bulunduğu eyalet/federal hükümet sistemi ile yönetilmektedir. Federal yasama 5.556 km'lik bu alanın hak ve sorumluluklarını değiştirerek, bölgesel denizi 22.224 km'ye, ona bitişik alanı 44.448 km'ye ve MEB'i 370,4 km'ye kadar genişletmektedir. Bu alanlar Şekil 2.12'de görülmektedir.

Şekil 2.12. Avustralya deniz alanları (Collier vd., 2001)

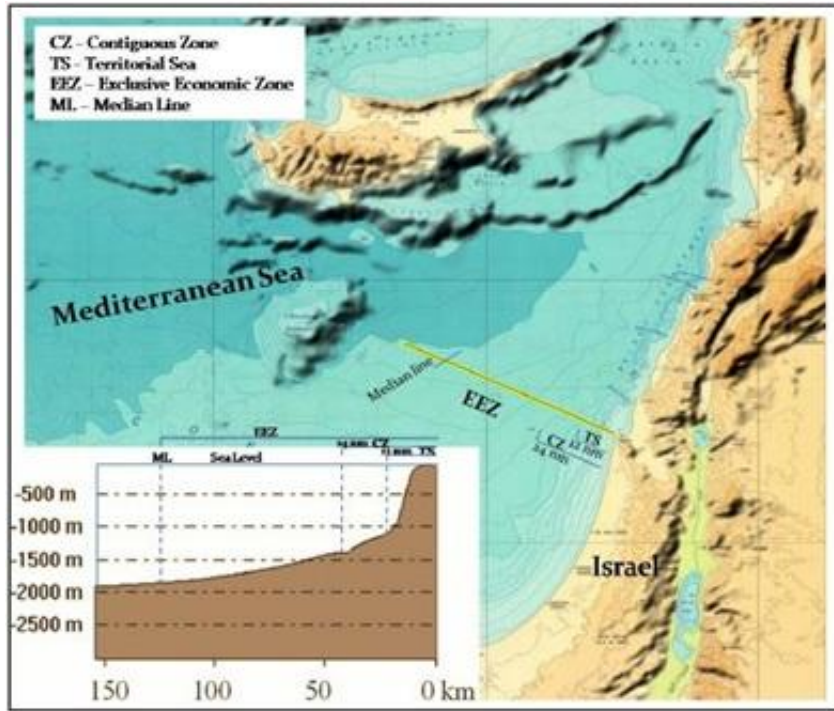
Avustralya deniz kadastro çalışmaları iki ana hedefe odaklanmıştır. Birincisi, 3D ve 4D parsel tanımlaması ve kıyı çizgisinin belirlenmesindeki sorunların çok amaçlı kadastro nesne modeli içine entegrasyonunun sağlanmasıdır. İkincisi, mevcut arazi kadastrosu ve deniz kadastrosu arasındaki benzerlik ve farklılıkların neler olabileceği, konumsal veri altyapılarına uygunluğunun araştırılmasıdır.

2.4.5. İsrail

İsrail bir kıyı devletidir. Sucul bölgeleri; Kineret gölü (Galilee denizi), Ölü deniz, Kızıl deniz ve Akdeniz'dir. Kineret gölü ve diğer parça sular arazi yerleşim sürecinde iç suları oluşturmaktadır. Ölü denizin güney parçası ve Tuz Gölünde arazi yerleşim süreci uygulanmakta ve sınırları koordinatlı olarak tanımlanmaktadır. İsrail'in Kızıl Denizdeki karasuları mevcut yerleşimdeki gibidir. Bu üç bölgedeki suları İsrail, arazi kadastrosunun uzantısı olarak değerlendirip iç suları ya da karasuları olarak düşünmektedir. İsrail dördüncü sucul alanı olan Akdeniz'de 2009 yılında koordinat tabanlı deniz kadastrosu çalışmaları başlatmıştır.

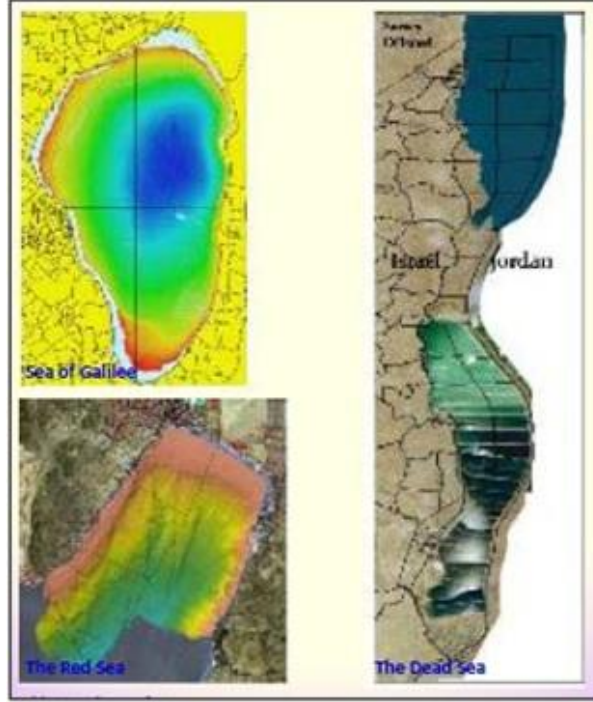
Deniz kadastrounun son halini alabilmesi için İsrail ve komşuları deniz sınırlarını sınırlandırması gerekmektedir. Bu sınırlar tam olarak oluşturulmadıkça uluslararası deniz sınırları dışındaki bloklar kapsama alanı dışında kalacaktır (Srebro vd., 2010).

BMDHS göre devletlerin karasuları kıyı çizgisinden itibaren 12 deniz miline kadar olan bölgedir. İsrail'in Kıbrıs'a olan uzaklığı yaklaşık 100 deniz milidir. Şekil 2.13'de İsrail'in Akdeniz'deki deniz sınırları gösterilmiştir.

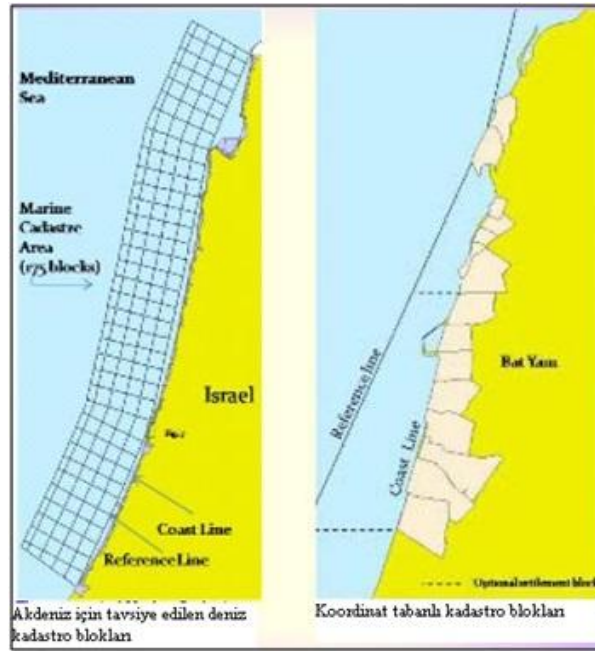
Şekil 2.13. İsrail'in Akdeniz'deki sınırları (Srebro vd., 2010)

İsrail'in sucul bölgeleri dört kısımdan oluşmakta, deniz kadastro çalışmalarında Galilee denizi bir iç deniz olduğundan mevcut kadastro çalışmaları kapsamına alınarak dört bloğa ayrılmıştır. Bu dört bloktan her biri hem arazi alanlarını hem de sulak alanları içermektedir. Ölü denizin kuzey kesimi uluslararası bir göldür. İsrail ile Ürdün arasında 26 Ocak 1994 tarihinde imzalanan barış antlaşması ile sınırları tanımlanmıştır. Ölü denizin güney kesimi kurutulmuştur. İsrail'in tüm bu iç deniz alanları zaten arazi kadastrounun bünyesindedir. Şekil 2.14'de bu üç sucul bölgeye ilişkin deniz kadastro blokları görülmektedir (Srebro vd., 2010).

Şekil 2.14. Sucul bölge deniz kadastro blokları (Srebro vd., 2010)

İsrail'in Akdeniz de ise 12 deniz miline kadar olan bölgede planlanan 5x5 km genişliğindeki deniz kadastro blokları Şekil 2.15'de verilmiştir.

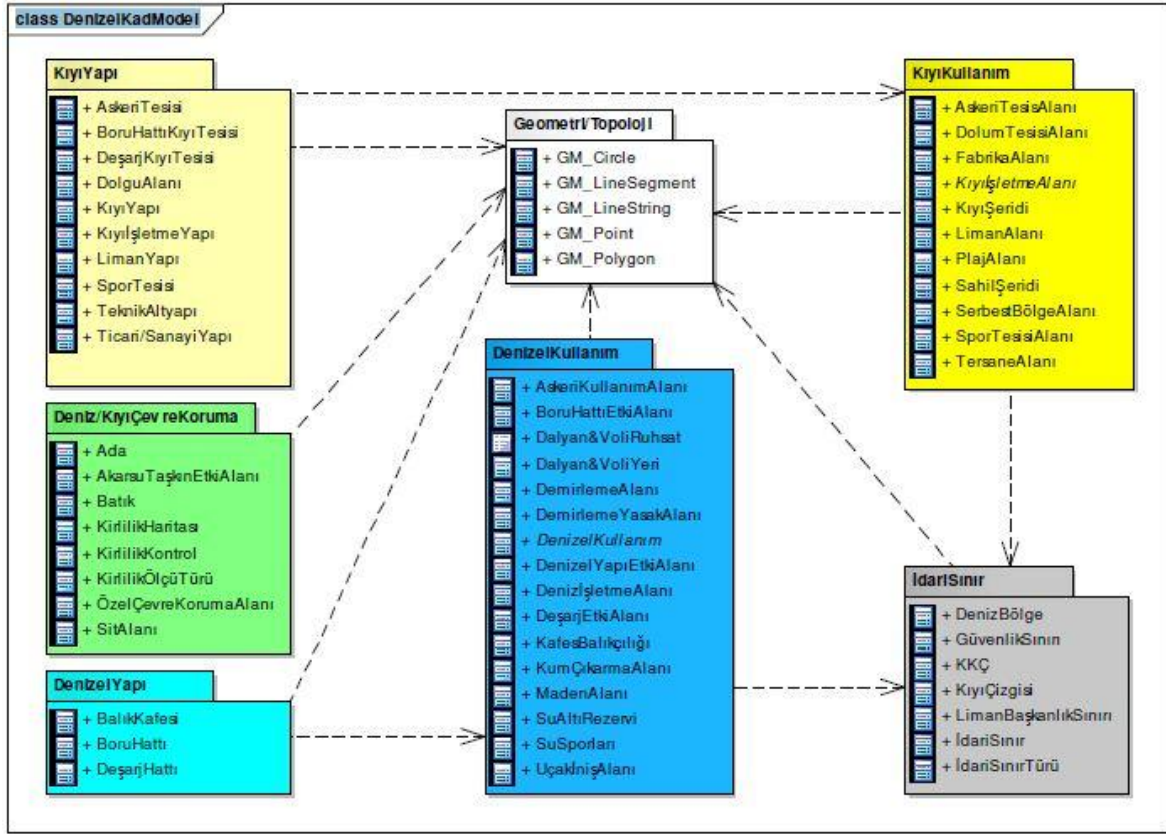

Şekil 2.15. Deniz kadastro blokları (Srebro vd., 2010)

2.4.6. Türkiye

Toplam kıyı uzunluğu 8592 km olan Türkiye denizcilik gelişimine uygun şartlarına rağmen bu avantajını pek kullanamamaktadır. Bu avantajlardan yararlanabilmenin koşullarından biri denizcilik sektöründe gerekli mekânsal politikaların oluşturulması ve bu politikalar kapsamında mekânsal çözümlerden nasıl yararlanılacağına stratejilerinin belirlenmesidir. Bir başka ifade ile denizcilik sektörünün faaliyetlerini, deniz-kıyı-kara mekânsal bilgi entegrasyonuna olanak tanıyan bir mekânsal altyapı üzerinde mekânsal bilişim teknolojilerini kullanarak gerçekleştirmesini sağlamaktır. Bu amaçla ülkemizde yürütülen çalışmalar aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

Nişancı (2012), yaptığı çalışmada Denizel Kadastro Modeli tasarımı üzerinde durmuş ve tanımlamasında bütün konumsal verilerin bir geometriye sahip olması ve ilişkilerinin topoloji kurallarıyla yönetilmesi öngörüsü ile de bütün veri setleri ile Geometri/Topoloji veri seti arasında modelin anlaşılabilir olması amacıyla bağımlı olma ilişkisi tanımlamıştır. Çalışma kapsamında birçok yerde ifade edilen kadastral veri modeli için, sadece mevcut konumsal verilere yönelik bir tasarım düşünülmemiş, denize yönelik hak, kullanım ve kısıtlamaları da içeren bir model oluşturulması hedeflenmiştir. Model geliştirme sürecinde nesne yönelimli tasarıma imkân veren UML sınıf diyagramları kullanılmıştır. Yapılan çalışmada model veri setleri genel görünümü şekil 2.16'da verilmiştir.

Şekil 2.16. Deniz kadastro modeli veri setleri genel görünümü (Nişancı, 2012)

Sesli ve Çölkesen (2007), “Kıyı Çizgisinde Meydana Gelen Zamansal Değişimlerin Bilgi Teknolojileri ile Belirlenmesi: Trabzon Örneği” adlı çalışmayı gerçekleştirmişlerdir. Kıyı çizgisinin harita üzerinde belirlenmesi ve kıyı çizgisindeki değişimlerin tespit edilmesi; kıyı çevresinin korunması, kıyı alanlarında bulunan tarihi ve doğal kaynaklarının etkin bir şekilde yönetimi, sürdürülebilir kıyı gelişimi ve planlaması açısından önemlidir. Zamansal değişimin belirlenmesi, geçmişe ait veriler ile güncel verilerin karşılaştırılması ile mümkün olmaktadır. Yüksek çözünürlükteki uydu görüntüleri ve hava fotoğrafları, özellikle geniş kıyı alanlarında meydana gelen zamansal değişikliklerin belirlenmesinde yararlanabilecek en önemli veri kaynaklarından. Bu çalışmada; aynı çalışma alanına ait farklı tarihli hava fotoğrafları (2002) ve uydu görüntüleri (2005) kullanılarak Trabzon ili kıyı alanlarının izlenmesi, kıyı alanı kullanımındaki zamansal değişimlerin Coğrafi Bilgi Sistemlerinden yararlanılarak belirlenmesi amaçlanmıştır.

Farklı zamanlara ait iki veri karşılaştırıldığında; 2002 – 2005 yılları arasında toplam 60 hektarlık alanın denizin doldurulması suretiyle kazanıldığı tespit edilmiştir. Hava fotoğrafları ve uydu görüntüsü incelendiğinde; denizin doldurulması suretiyle kazanılan

alanların özellikle Karadeniz Sahil Yolu Trabzon Sahil Geçişi projesi kapsamında kullanıldığı tespit edilmiştir.

Sahil yolu projesi kapsamında oluşturulan dolgu alanlarında kamu yararı amacıyla kullanılabilir yol, park, yeşil alan, çocuk bahçesi, yürüyüş yolu vb. donatıların oluşturulduğu gözlenmiştir. Ayrıca 2002–2005 yılları arasında 6,7 dekarlık alanın kıyı erozyonu, kum çekimi, malzeme alımı, vb. nedenlerle kaybedilmiş kıyı alanları olduğu tespit edilmiştir (Çölkesen ve Sesli 2007).

Sesli A. ve arkd. (2002) “Kıyı Alanlarında CBS ile Arazi Kullanım Vasfındaki Değişikliklerin Belirlenmesi” adlı doktora tezi çalışmasında CBS tekniklerini kullanarak kıyı alanlarındaki arazi kullanım vasıflarının belirlenmesi, mülkiyet durumu ve KKÇ-mülkiyet ilişkileri ile ilgili çeşitli yönlerden incelemeler yapmıştır. Çalışmada Trabzon ili, 1960-2000 yılları arasında kıyı bölgesindeki arazi kullanımı vasfındaki değişimler incelenmiştir. 2000 yılında fındık bahçeleri ve tarlalarının kapladığı alan 1960 yılına göre yaklaşık % 30 daha azalmıştır. Çalışma bölgesindeki alanın 1960 yılındaki kullanım vasfı incelendiğinde; 178,419 m²'lik alanın tarla, 5,535 m² kayalık, 3,604 m² fundalık ve 463,798 m² ise fındık bahçesi olduğu görülmüştür. 2000 yılına gelindiğinde ise çalışma bölgesindeki alanın 126,321m²'sinin arsa, 1,580 m² çakıl, 164,449 m² fındık bahçesi, 9,880 m² kumluk ve 106,187 m²'lik alanın da tarla olduğu görülmüştür. Azalan fındık bahçeleri ve tarlaların yerini arsaların aldığı çalışmada ortaya konmuştur. Bununla birlikte KKÇ de incelenmiş olup, CBS yardımıyla yapılan analizler sonucu KKÇ ihlali yapmakta olan parseller ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR VE İRDELEME

3.1. Kıyı ve Denizel Alanlarda Kullanım Hakları Anketinden Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Araştırmanın bu bölümünde örneklem grubunda uygulanan anket çalışması ve mülakat formunun uygulama sonuçlarından elde edilen bulgular verilerek gerekli irdelemeler yapılacaktır.

Çalışma sonucunda geliştirilen anketten elde edilen bulgular altı bölüm halinde sunulmuştur.

3.1.1. Anketin 1. Bölümünden (Örneklem Grubunun Kişisel Bilgileri) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Anketin bu bölümünde kişisel bilgilere ilişkin soruların analizlerine yer verilmiştir. Örneklem grubunun görev yaptıkları bölgeler, mezun oldukları üniversiteler ve çalıştıkları kurumlar ile ilgili elde edilmiş veriler tablo 3.1, 3.2 ve 3.3’de sunulmuştur.

Tablo 3.1. Örneklem grubunun görev yaptığı iller

Görev Yeri	Kişi	Görev Yeri	Kişi
Ankara	29	Muğla	1
Antalya	2	Nevşehir	1
Gaziantep	1	Ordu	2
Giresun	9	Rize	2
İstanbul	12	Samsun	3
İzmir	2	Trabzon	19
Kayseri	2	Zonguldak	1
Konya	1	Diğer	2
Manisa	1		

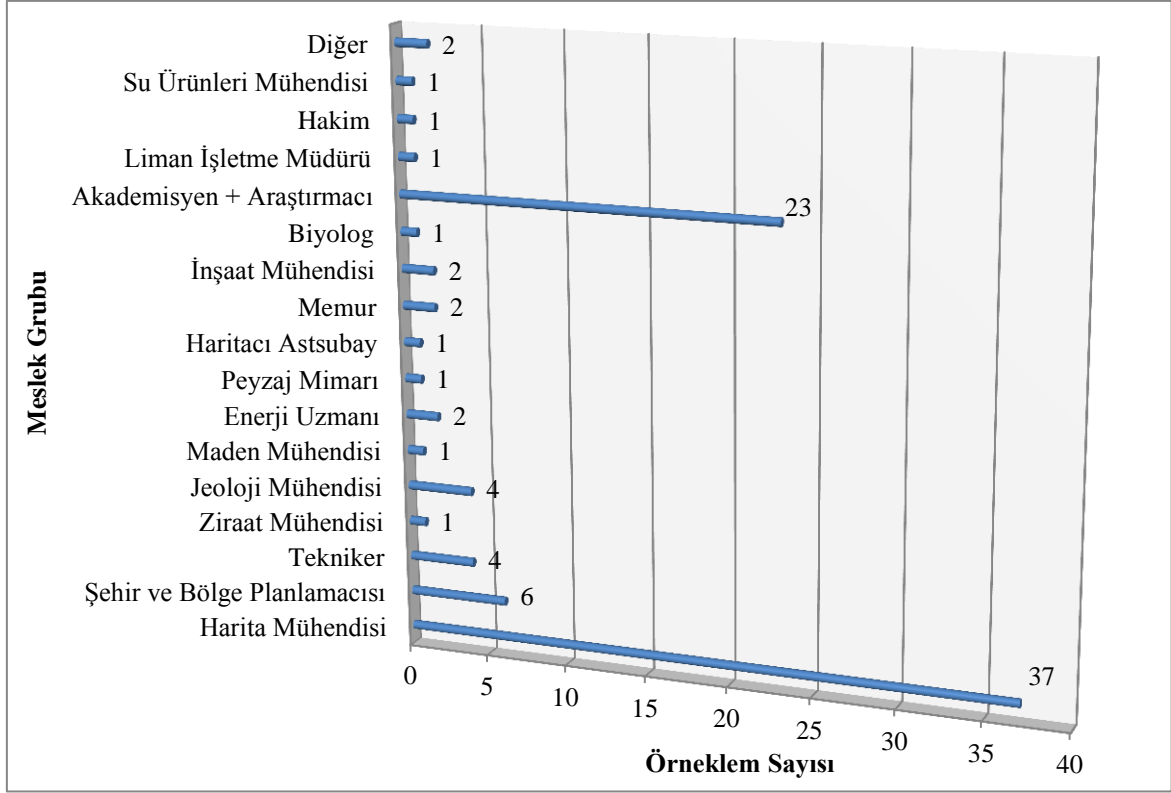
Tablo 3.2. Örnekleme grubunun eğitim aldığı kurumlar

Üniversite	Sayı	Üniversite	Sayı
Anadolu Üniversitesi	2	Karadeniz Teknik Üniversitesi	32
Ankara Üniversitesi	1	Kara Harp Okulu	1
Atatürk Üniversitesi	1	Marmara Üniversitesi	1
Celal Bayar Üniversitesi	1	Niğde Üniversitesi	1
Ege Üniversitesi	3	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2
Gazi Üniversitesi	4	Ortadoğu Teknik Üniversitesi	2
Giresun Üniversitesi	3	Selçuk Üniversitesi	3
Hacettepe Üniversitesi	3	Yıldız Teknik Üniversitesi	10
İstanbul Üniversitesi	2	Diğer	5
İstanbul Teknik Üniversitesi	13		

Tablo 3.3. Örnekleme grubunun görev aldığı kurumlar

Kurum	Sayı	Kurum	Sayı
Tapu Kadastro GM	4	Harita Genel Komutanlığı	1
Karayolları GM	8	İller Bankası GM	1
Orman ve Su İşleri Bakanlığı	4	Vakıflar Bölge Müdürlüğü	1
Doğa Koruma ve Milli Parklar GM	1	Belediyeler	2
Çevre Şehircilik Bakanlığı ve İl Müd.	13	BOTAŞ	5
Maliye Bakanlığı Milli Emlak GM	7	Liman İşletmeleri	1
Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı	2	Adliye	1
TPAO	2	Maden İşleri GM	2
LİHKAB	2	Üniversiteler	23
Kıyı Emniyeti GM	1	Ulaştırma Denizcilik ve Hab. Bakanlığı	1
Maden Tetkik ve Arama GM	2	Diğer	2
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu	4		

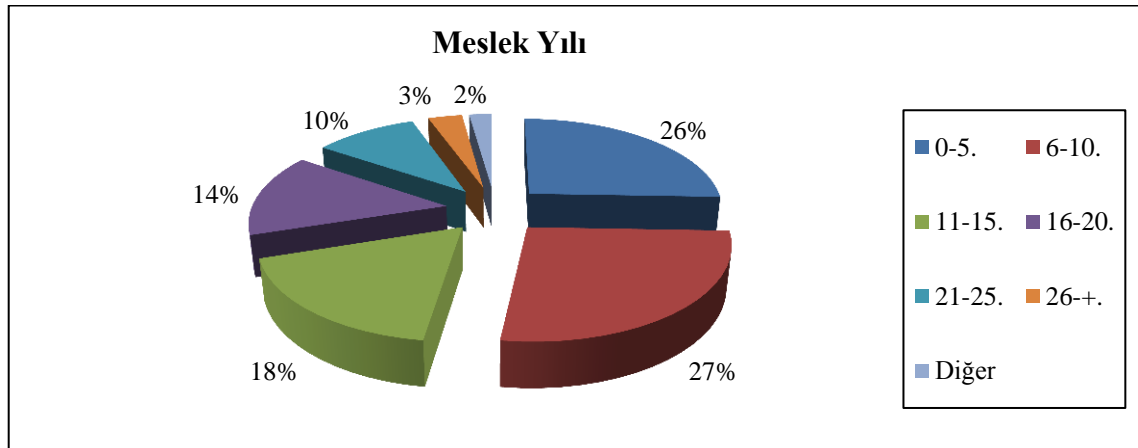
Örnekleme grubunun meslek gruplarına göre dağılımını gösteren sütun grafiği şekil 3.1’de verilmiştir.

Şekil 3.1. Örneklem grubunun meslek grupları grafiği

Örneklem grubu 90 kişiden oluşmaktadır. Grubun % 41,1'ini Harita Mühendisi, %25,6'sını Akademisyen ve Araştırmacı, %6,7'sini Şehir ve Bölge Plancı, %4,4'ünü Tekniker, %4,4'ünü Jeoloji Mühendisi oluşturmaktadır.

Örneklem grubunun mesleki deneyim yıllarına göre dağılımını gösteren pasta grafiği şekil 3.2'de sunulmuştur.

Şekil 3.2. Örneklem grubunun mesleki deneyim yılları grafiği

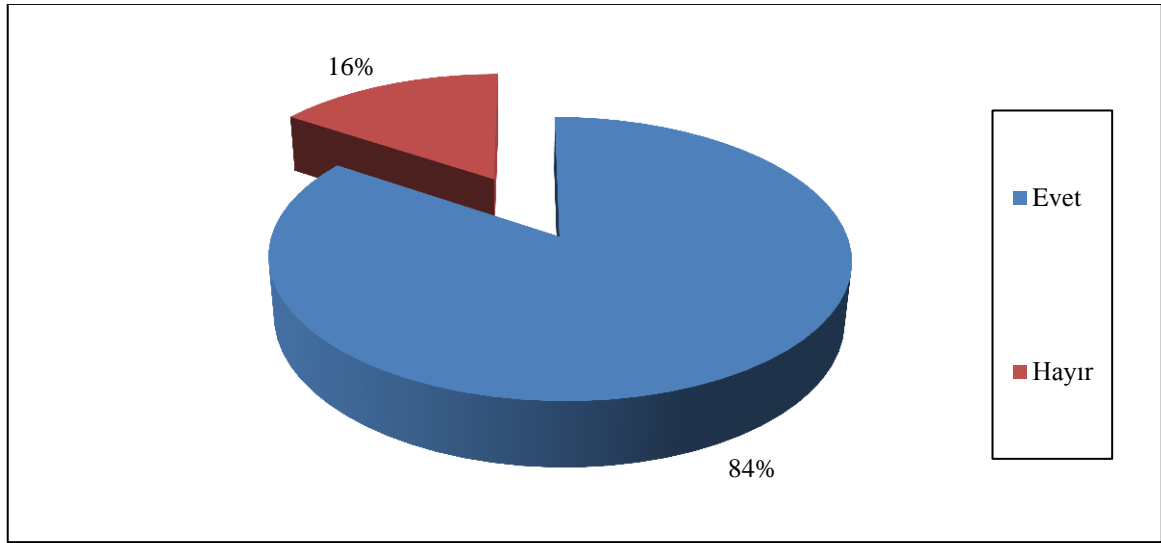
Örneklem grubunun %53'lük kısmının meslekte çalışma yılı 5-10 yıl, %32'lik kısmının ise 11-20 yıl olduğu görülmüştür. Ayrıca örneklem grubunun %58'lik kısmının lisans, % 33'lük kısmının ise lisansüstü (Yüksek Lisans) mezunu olduğu belirlenmiştir.

3.1.2. Anketin 2. Bölümünden (Kıyı ve Denizel Alanlar ile İlgili Faaliyetler ve Kullanım Hakları (1-8. Sorular)) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Bu bölümde örneklem grubunun kurumlarındaki kıyı ve denizel alan faaliyetleri ile kullanım hakkı kavramları üzerine sorular sorulmuş, mevcut durumuna yönelik bulgular aşağıda sunulmuştur. Örneklem grubuna amaca ulaşabilmek için sekiz soru yöneltilmiştir.

“Kurumunuz veya siz, kıyı ve denizel alanlarla ilgili çalışmalarda bulundu mu?”

1. soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.3'te sunulmuştur.

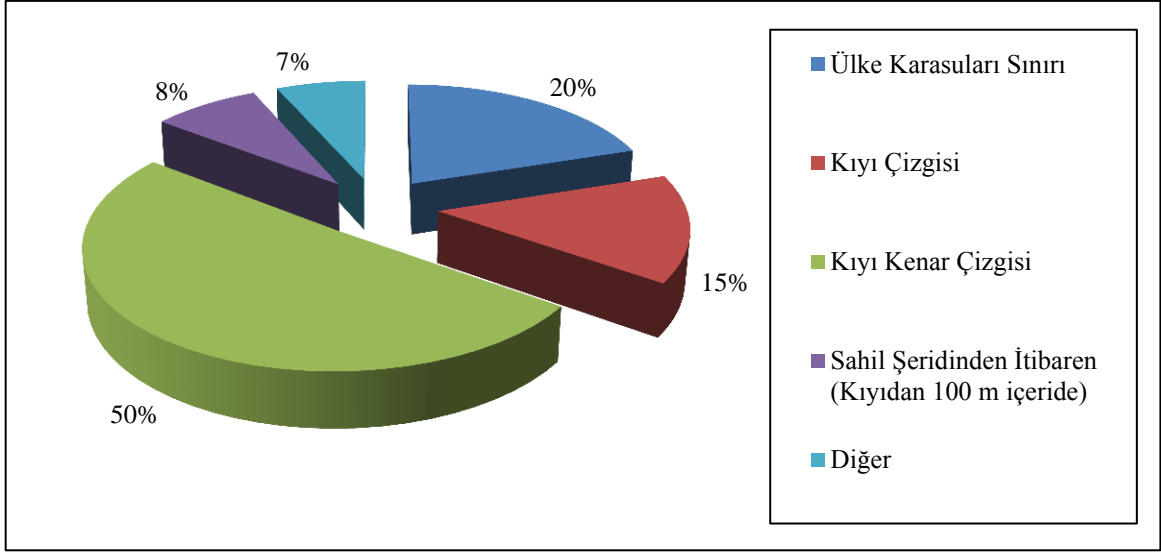

Şekil 3.3. Kurumların kıyı ve denizel alanlar ile ilgili çalışma yürütme oranları

Örneklem grubunun % 84'ü kıyı ve denizel alanlar üzerine çalışma yürüttüklerini, % 16'lık kısmı ise bu alanlara ilişkin çalışma yürütmediklerini bildirmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 42,711 $p < 0,05$ (%95 güvenli)).

“Eğer 1. soruya verdiğiniz cevap evet ise çalışma sınırınız nereden başlamaktadır”

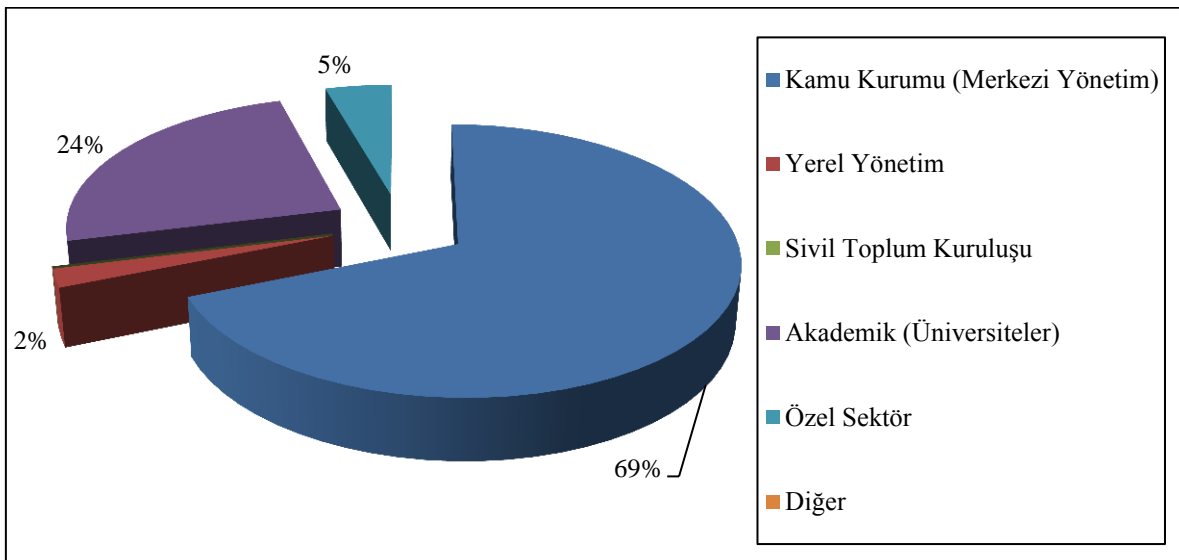
2.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.4'te sunulmuştur.

Şekil 3.4. Kıyı ve denizel alanların çalışma sınır başlangıcının değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %50'si kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyetlerin çalışma sınırının kıyı kenar çizgisinden, %20'lik kısmın ise ülke karasularından itibaren başlaması gerektiğini ifade etmiştir. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 48,400 $p < 0,05$ (%95 güvenli)).

“Kurumunuzun bağlı bulunduğu sektör hangisidir?” 3.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.5'te sunulmuştur.

Şekil 3.5. Kurumların bağlı bulunduğu sektörler

Örneklem grubunun %69'u kurumların bağlı bulunduğu sektörün kamu kurumu (merkezi yönetim), %24'lük kısmın ise akademik (üniversiteler) olduğunu ifade etmiştir. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 103,244 $p < 0,05$ (%95 güvenli)).

“Kurumunuzun yetki alanı nedir?” 4.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşleri frekans ve yüzde değerleri ile birlikte aşağıda verilen Tablo 3.4 sunulmuştur.

Tablo 3.4. Kurumların yetki alanları, frekans ve yüzde değerleri

Kurumun Yetki Alanı	Frekans (f)	Yüzde** (%)
Kadastro	13	14,4
Maliye	3	3,3
Defterdarlık	9	10,0
Yönetim	13	14,4
Denetim ve Gözetim	12	13,3
Kıyı ve Denizel Alanlarının Bilimsel Araştırılması	26	28,9
Arama ve Kurtarma	3	3,3
Çevre Koruma	23	25,6
Liman Yönetimi	4	4,4
Doğal Yaşam	9	10,0
Balıkçılık	1	1,1
Turizm	1	1,1
Taşımacılık - Ulaşım	14	15,6
Petrol ve Gaz Araştırmaları	5	5,6
Eğitim	7	7,8
Seyir Emniyeti, Haberleşme ve Kılavuzluk Hizmetleri	1	1,1
Diğer	17	18,9

*Bu soruda bir örneklem birden fazla kategoride görüş bildirebilmektedir.

**Tablo 3.4'te verilen yüzdeler ankette bu soruyu cevaplayan 90 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Örneklem grubu kurum yetki alanlarını %29 ile kıyı ve denizel alanların bilimsel araştırılması, %26 ile çevre koruma, %16 ile taşımacılık, ve ulaşım, %14 yönetim olduğunu ifade etmişlerdir.

“Kurumunuzun kıyı ve denizel alanlardaki kullanım faaliyetleri nelerdir?” 5.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşleri frekans ve yüzde değerleri ile birlikte Tablo 3.5’te sunulmuştur.

Tablo 3.5. Kurumların kıyı ve denizel alanlardaki kullanım faaliyetleri

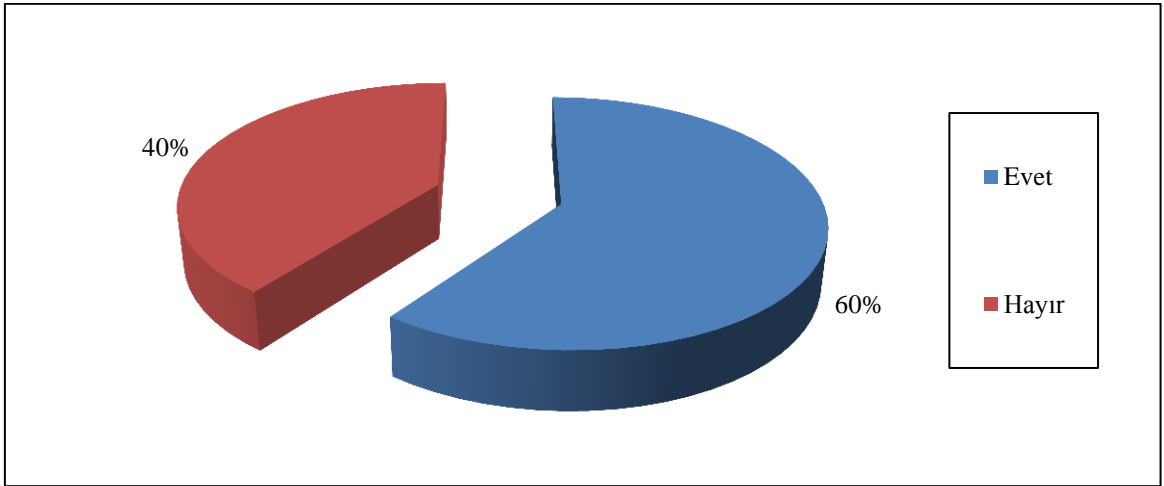
Kurumların kıyı ve denizel alanlardaki kullanım faaliyetleri	Frekans (f)	Yüzde (%)**
Ticari Balıkçılık	2	2,4
Amatör Balıkçılık	2	2,4
Tatlı Su Üretimi	1	1,2
Su Ürünleri Üretimi	3	3,6
Denizaltı Kablo ve Boru Hatları	6	7,2
Rekreasyon	21	25,3
Turizm	7	8,4
Tarım	2	2,4
Petrol ve Doğalgaz İletimi	13	15,7
Gemicilik ve Deniz Ulaşımı	6	7,2
Liman İnşaatı	6	7,2
Termik Santral İnşaatı	6	7,2
Endüstriyel Gelişme	1	1,2
Kaynakların Korunması	16	19,3
Doğal Parklar	10	12,0
Fırtına Etkilerinden Korunma	2	2,4
Savunma Faaliyetleri	1	1,2
Dolgu Alanları	20	24,1
Meskûn Alan Gelişimi	6	7,2
Enerji Üretimi	8	9,6
Kum ve Çakıl Üretimi (Maden)	7	8,4
Bilimsel Araştırmalar	24	28,9
Atık Su Deşarjı	5	6,0
Eğitim	11	13,3
Kullanım Talepleri	4	4,8
Doğal Kaynak Arama ve Araştırma	3	3,6
Seyir Emniyeti, Haberleşme ve Kılavuzluk Hizmetleri	1	1,2
Bilirkişilik ve Danışmanlık	1	1,2
Diğer	7	8,4

*Bu soruda bir örneklem birden fazla kategoride görüş bildirebilmektedir.

**Tablo 3.5’te verilen yüzdelik değerler ankette bu soruyu cevaplayan 83 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Tablo 3.5’te görüldüğü gibi kıyı ve denizel alanlardaki kullanım faaliyetleri ile ilgili örneklem grubunun %29’u bilimsel araştırmalar, %25 rekreasyon, %24 dolgu alanları, %19 kaynakların korunması, % 16 petrol ve doğalgaz iletimi olduğunu ifade etmişlerdir.

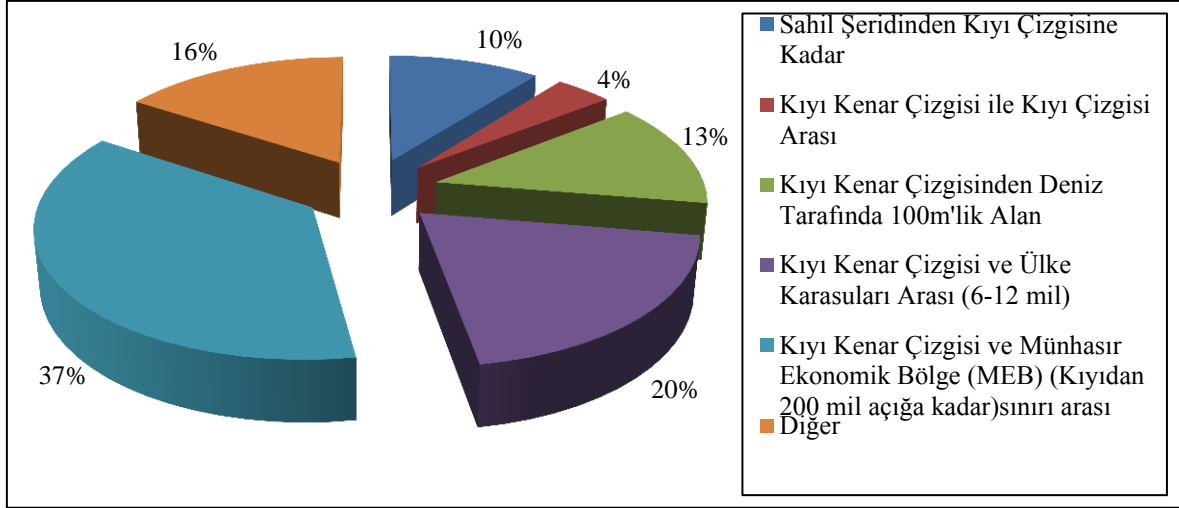
“Kurumunuzda kıyı ve denizel alanlar ile ilgili kullanım hakkı kavramı mevcut mu?” 6.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.6’da sunulmuştur.

Şekil 3.6. Kurumların kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakkı kavramının mevcudiyetinin değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %60’ı kurumlarında kıyı ve denizel alanlara ilişkin kullanım hakkı kavramının mevcut olduğunu, %40’ı ise kısmi ise mevcut olmadığını bildirmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik vardır, farklılık yoktur (Chi-square = 3,482 $p > 0,05$ (%95 güvenli)).

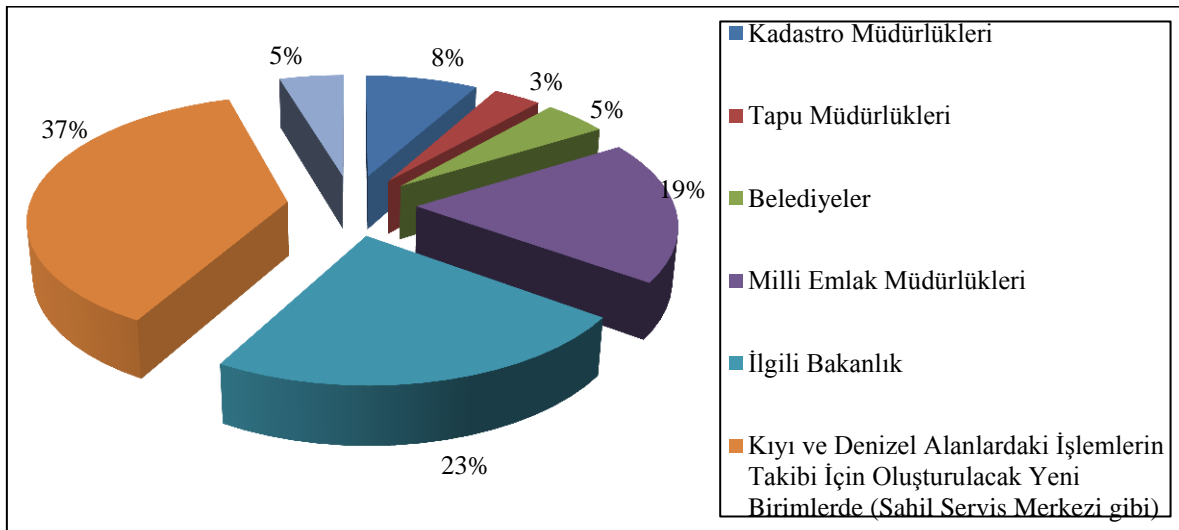
“Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım haklarının sınırları nereden nereye kadar olmalıdır?” 7.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.7’de sunulmuştur.

Şekil 3.7. Kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakkı sınırlarının değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %37'si kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakları sınırının kıyı kenar çizgisi ile MEB sınırı arasında olması gerektiğini, %20'lik kısmı ise kıyı kenar çizgisi ile ülke karasuları arasında olması gerektiğini bildirmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 28,684 $p < 0,05$ (%95 güvenli)).

“Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım hakları ile ilgili bilgiler nerede tutulmalıdır?” 8.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.8'te sunulmuştur.

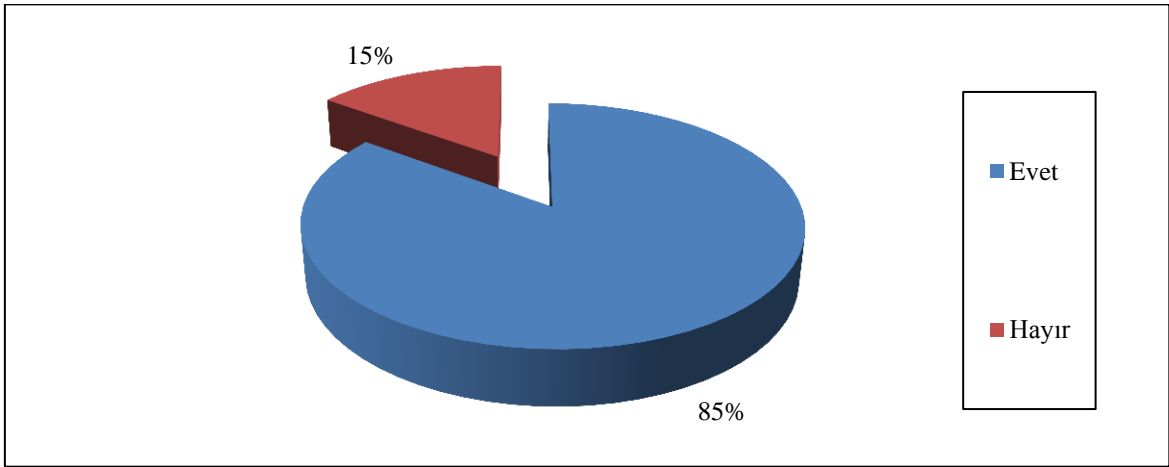
Şekil 3.8. Kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakkı verilerinin tutulma yerlerinin değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %37'si kıyı ve denizel alanlarda kullanım hakları ile ilgili verilerin oluşturulacak yeni birimlerde (Sahil Servis Merkezi), %23'lük kısım ilgili bakanlılarda, %19'luk kısım ise milli emlak müdürlüklerinde tutulması gerektiğini bildirmişlerdir. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 58,070 $p < 0,05$: %95 güvenli).

3.1.3. Anketin 3. Bölümünden (Konumsal Bilgi Kullanımı: 9-18. Sorular) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Bu bölümde örneklem grubunun kurumlarında konumsal bilgi kullanımı üzerine sorular sorulmuş, mevcut durumuna yönelik bulgular aşağıda sunulmuştur. Örneklem grubuna amaca ulaşabilmek için on soru yöneltilmiştir.

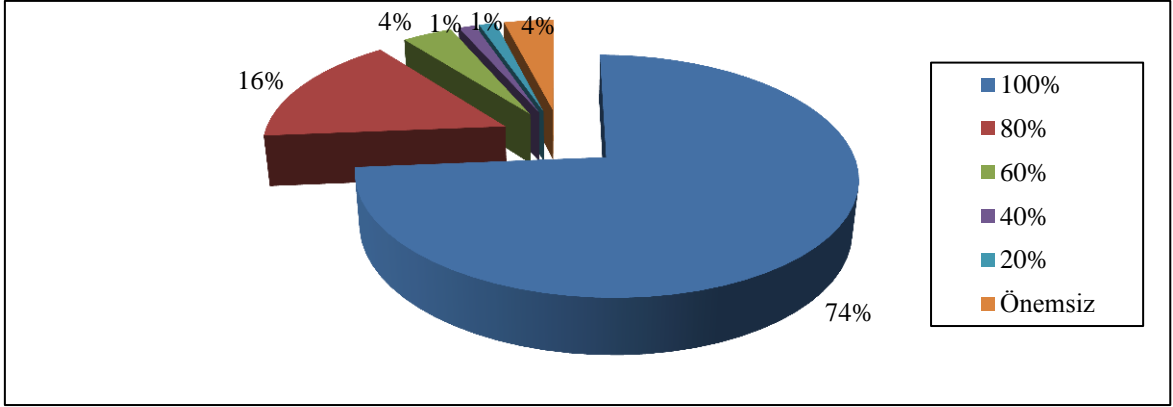
“Kurumunuz işleyişinde konumsal bilgi kullanıyor mu?” 9. soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.9'da sunulmuştur.

Şekil 3.9. Kurumlarda konumsal bilgi kullanımının değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %85'i kurumunda konumsal bilgi kullanmakta, %15'lik kısmı ise konumsal bilgi kullanmamaktadır. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 42,770 $p < 0,05$: %95 güvenli).

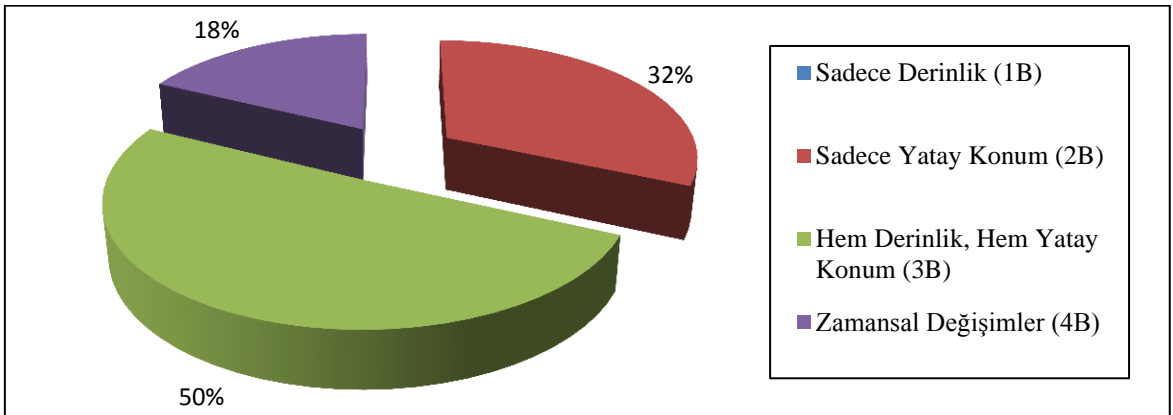
“İşlerinizde konumsal bilgi ne kadar önemlidir?” 10.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.10'da sunulmuştur.

Şekil 3.10. Konumsal bilginin öneminin değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %74'ü kurumunda konumsal bilginin %100 önemli olduğunu, %16'lık kısım ise %80 önemli olduğunu vurgulamıştır. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 184,526 $p < 0,05$: %95 güvenli).

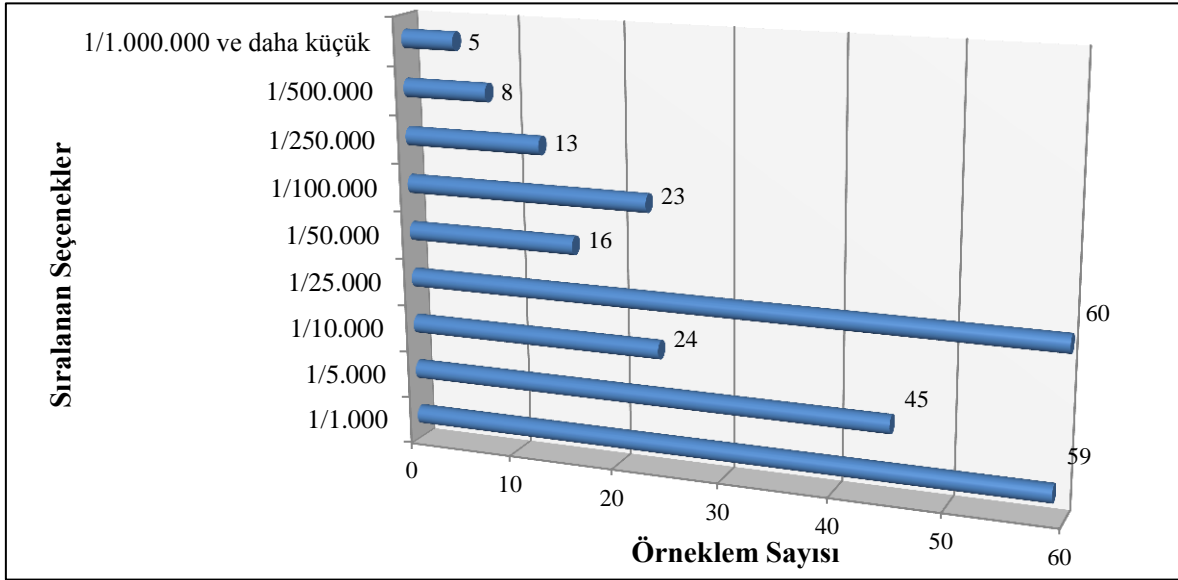
“Kullanıcılar için önemli olan konumsal verilerin kullanımını hangi pozisyonlarda yapmaktasınız?” 11.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.11’de sunulmuştur.

Şekil 3.11. Konumsal bilginin kullanım türlerinin değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %50'si kurumunda konumsal bilgiyi hem derinlik hem de yatay konumda (3B), %32'lik kısmı sadece yatay konumda (2B), %18'lik kısmı da zamansal değişimler (4B) de kullanmakta olduğunu vurgulamıştır. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 12,937 $p < 0,05$: %95 güvenli).

“Kurumunuz çalışma alanlarında hangi ölçeklerden faydalanmaktadır?” 12.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş sütun grafik şekil 3.12’de, ayrıca frekans, yüzde değerleri ile Chi-square test değerleri tablo 3.6’da verilmiştir.

Şekil 3.12. Kurumların kullandıkları ölçek türleri

Tablo 3.6. Kurumların kullandıkları ölçek türlerinin Chi-square test değerleri

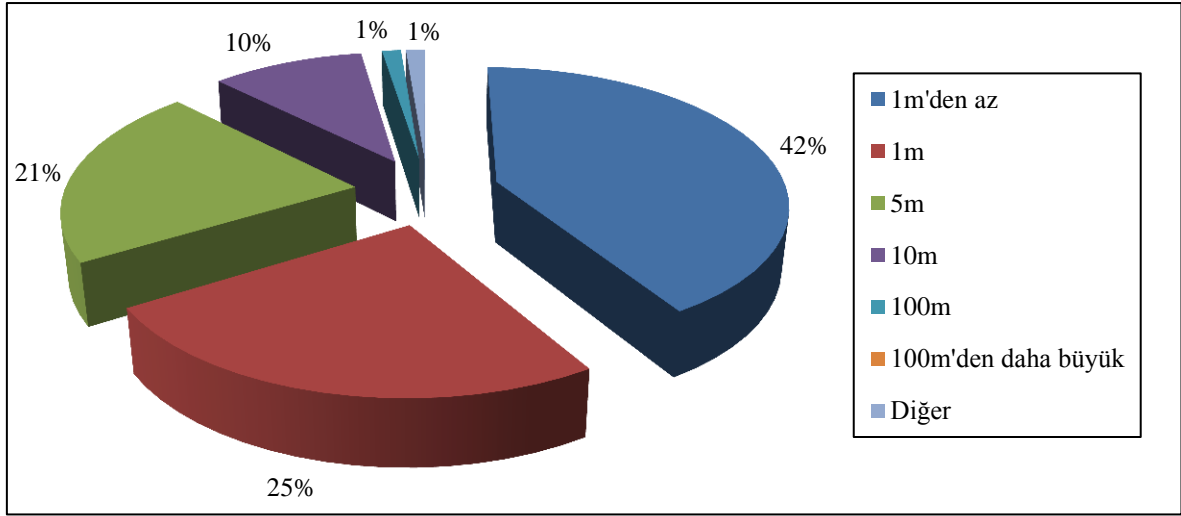
Ölçek Türleri	Frekans / Yüzde Değerleri*		Chi-square	P
	Frekans (f)	Yüzde (%)**		
1/1.000	59	71,1	8,711	<0.05
1/5.000	45	54,2	0,000	>0.05
1/10.000	24	28,9	19,600	<0.05
1/25.000	60	72,3	10,000	<0.05
1/50.000	16	19,3	37,378	<0.05
1/100.000	23	27,7	21,511	<0.05
1/250.000	13	15,7	45,511	<0.05
1/500.000	8	9,6	60,844	<0.05
1/1.000.000 ve daha küçük	5	6,0	71,111	<0.05

*Bu soruda bir örneklem birden fazla kategoride görüş bildirebilmektedir.

**Tablo 3.6’da verilen yüzdelik değerler ankette bu soruyu cevaplayan 83 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Örneklem grubunun %72'si kurumunda 1/25.000 ölçek türünü, %71'i 1/1.000 ölçek türünü, %54'ü 1/5.000 ölçek türünü kullanmakta olduğunu vurgulamıştır. Seçeneklerden 1/5.000 seçeneği hariç diğer seçeneklerde homojenlik vardır, farklılık yoktur. Chi-square test değerleri tablo 3.6'da verilmiştir.

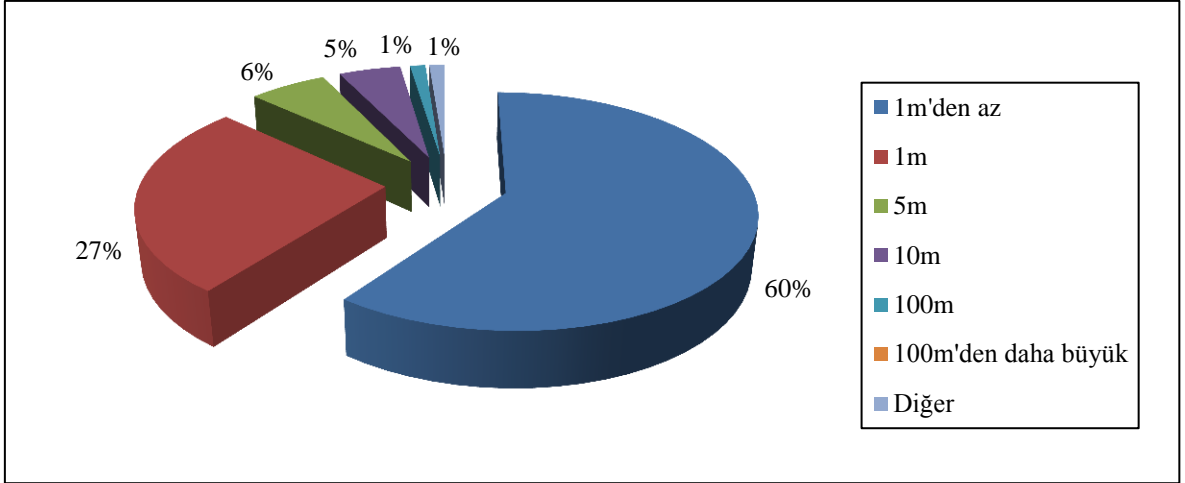
“Denizel alanlar için kullandığınız konumsal verilerin hassasiyeti sizce ne olmalıdır?” 13.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.13'da sunulmuştur.

Şekil 3.13. Denizel alanlar için konumsal bilgilerin hassasiyetinin değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %42'si denizel alanlardaki konumsal bilginin ± 1 m'den az, %25'i ± 1 m, %21'de ± 5 m olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 58,300 $p < 0,05$: %95 güvenli).

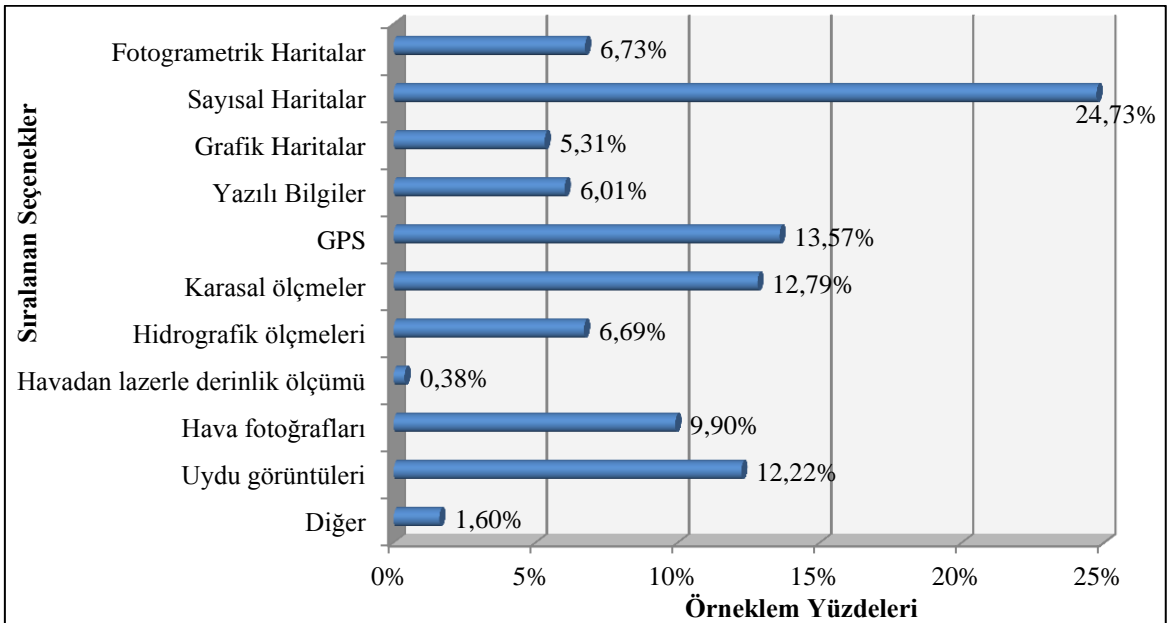
“Kıyı bölgeleri için kullandığınız konumsal verilerin hassasiyeti sizce ne olmalıdır?” 14.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.14'da sunulmuştur.

Şekil 3.14. Kıyı bölgeleri için konumsal bilgilerin hassasiyetinin değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %60'ı kıyı bölgelerinde konumsal bilginin ± 1 m'den az, %27'i ± 1 m, %6'sında ± 5 m olması gerektiğini vurgulamıştır. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 135,819 $p < 0,05$: %95 güvenli).

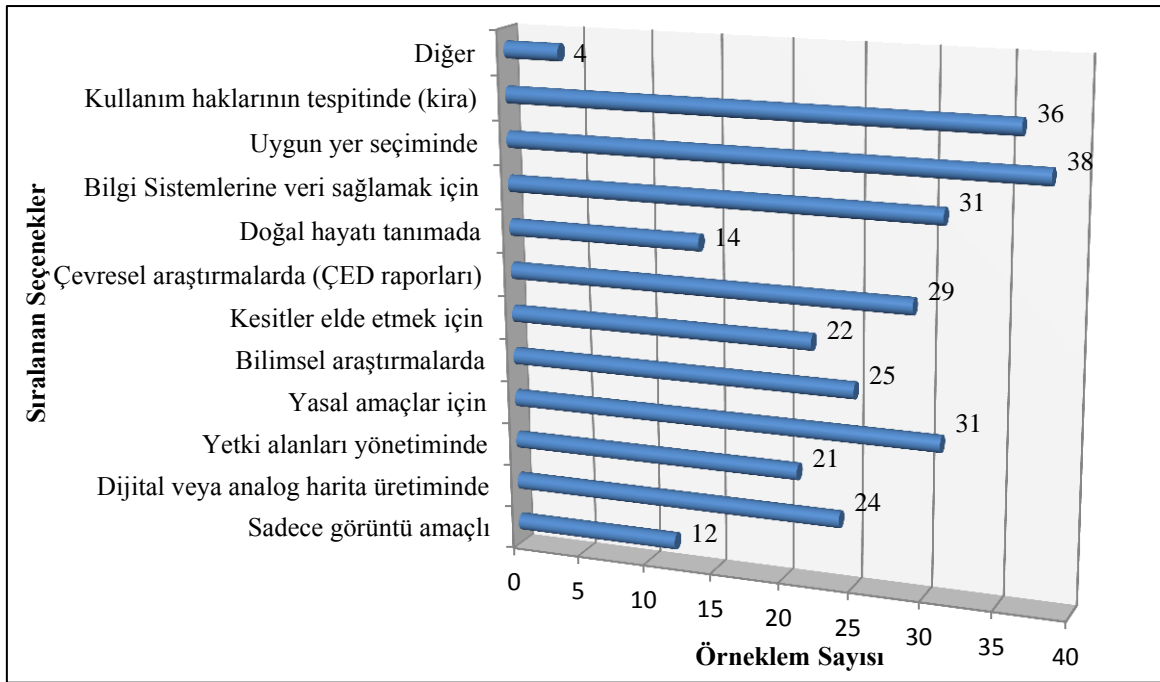
“Kurumunuzun kullandığı konumsal verilerin kaynağı nelerdir?” 15. soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun %'sel olarak verdikleri cevaplardan faydalanılarak oluşturulmuş sütun grafik şekil 3.15'de verilmiştir. Bu soru %'sel olarak görüş bildirmiş 81 örneklem üzerinden değerlendirilmiştir.

Şekil 3.15. Konumsal verilerin kaynağı

Örneklem grubu konumsal verilerin kaynağı olarak %24,73 ile sayısal haritaları, %13,57 ile GPS'i, %12,79 ile karasal ölçmeleri, %12,22 ile uydu görüntülerini kullandıklarını vurgulamışlardır.

“Kurumunuz konumsal verileri ne amaçlı kullanmaktadır?” 16. soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş sütun grafik şekil 3.16’de, ayrıca frekans, yüzde değerleri ile Chi-square test değerleri tablo 3.7’de verilmiştir.

Şekil 3.16. Konumsal verilerin kullanım amaçları

Tablo 3.7. Konumsal verileri kullanım amaçlarının Chi-square test değerleri

Kullanım amacı	Frekans / Yüzde Değerleri*		Chi-square	P
	Frekans (f)	Yüzde (%)**		
Sadece görüntü amaçlı	12	15,8	48,400	<0,05
Dijital veya analog harita üretiminde	24	31,6	19,600	<0,05
Yetki alanları yönetiminde	21	27,6	25,600	<0,05
Yasal amaçlar için	31	40,8	8,711	<0,05
Bilimsel araştırmalarda	25	32,9	17,778	<0,05
Kesitler elde etmek için	22	28,9	23,511	<0,05

Tablo 3.7'in Devamı.

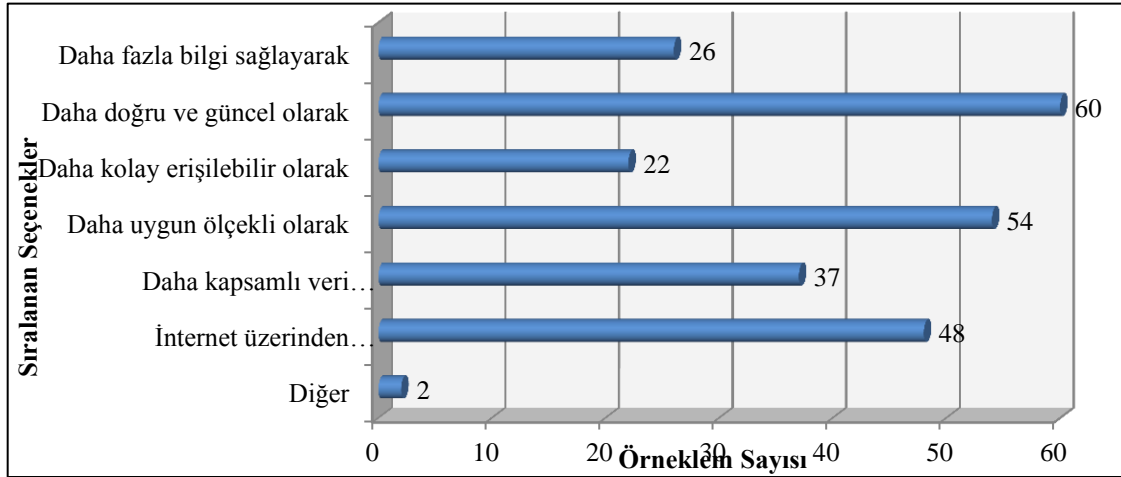
Kullanım amacı	Frekans / Yüzde Değerleri*		Chi-square	P
	Frekans (f)	Yüzde (%)**		
Çevresel araştırmalarda (ÇED raporları)	29	38,2	11,378	<0,05
Doğal hayatı tanımada	14	18,4	42,711	<0,05
Bilgi Sistemlerine veri sağlamak için	31	40,8	8,711	<0,05
Uygun yer seçiminde	38	50,0	2,178	>0,05
Kullanım haklarının tespitinde (kira)	36	47,4	3,600	>0,05
Diğer	4	5,3	74,711	<0,05

*Bu soruda bir örneklem birden fazla kategoride görüş bildirebilmektedir.

**Tablo 3.7'de verilen yüzdelik değerler ankette bu soruyu cevaplayan 76 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Örneklem grubunun %50 si uygun yer seçiminde, %47'si kullanım hakları tespitinde, %41'i bilgi sistemlerine veri sağlamak için konumsal verilerden faydalandığını belirtmiştir. Seçeneklerden uygun yer seçimi ve kullanım haklarının tespiti (kira) hariç diğer seçeneklerde homojenlik vardır, farklılık yoktur. Chi-kare test değerleri tablo 3.8'de verilmiştir.

“Sizce daha iyi amaçlara hizmet etmesi için konumsal bilgiler nasıl geliştirilebilir?” 17.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş sütun grafik şekil 3.17'de, ayrıca frekans, yüzde değerleri ile Chi-square test değerleri tablo 3.8'de verilmiştir.

Şekil 3.17. Konumsal verileri geliştirme şekilleri

Tablo 3.8. Konumsal verileri geliştirme şekillerinin Chi-square test değerleri

Konumsal verilerin gelişimi	Frekans / Yüzde Değerleri*	Frekans (f)	Yüzde** (%)	Chi-square	P
İnternet üzerinden konumsal veri sağlayarak		48	55,8	0,400	>0,05
Daha kapsamlı veri sağlayarak		37	43,0	2,844	>0,05
Daha uygun ölçekli olarak		54	62,8	3,600	>0,05
Daha kolay erişilebilir olarak		22	25,6	23,511	<0,05
Daha doğru ve güncel olarak		60	69,8	10,000	<0,05
Daha fazla bilgi sağlayarak		26	30,2	16,044	<0,05
Diğer		2	2,3	82,178	<0,05

*Bu soruda bir örneklem birden fazla kategoride görüş bildirebilmektedir.

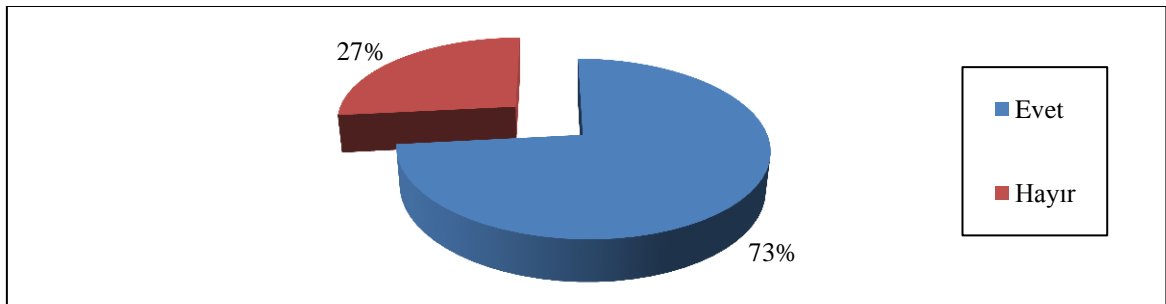
**Tablo 3.8’de verilen yüzdeler ankette bu soruyu cevaplayan 86 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Örneklem grubunun %70’i daha doğru ve güncel veri sağlayarak, %63 daha ölçekli olarak, %56’sı internet üzerinden bilgi sağlayarak konumsal verilerin geliştirilebileceğini vurgulamışlardır.

3.1.4. Anketin 4. Bölümünden (Veri Erişim Sorunları: 18-19. Sorular) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Bu bölümde kurumların veri erişimindeki sıkıntılarını ortaya koymak için oluşturulmuş sorulardan elde edilen bulgular bulunmaktadır. Amaca ulaşabilmek için örneklem grubuna 2 adet soru yöneltilmiştir.

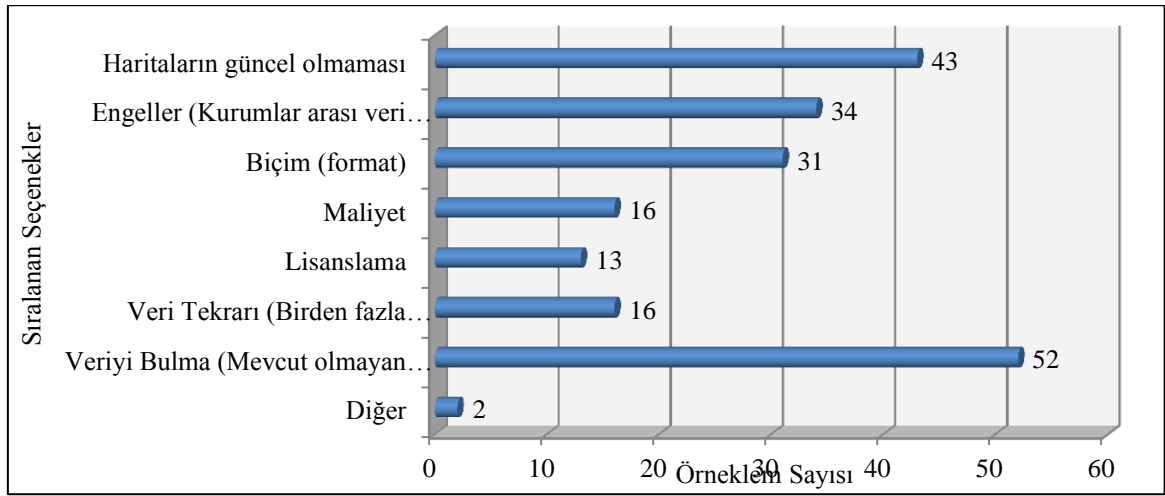
“Kıyı ve denizel alanlar ile ilgili konumsal verilere ulaşmada sorunlarınız var mı?” 18.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik şekil 3.18’de sunulmuştur.

Şekil 3.18. Konumsal veriye ulaşım sorununun değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %73'ü konumsal bilgiye ulaşmada sorunun olduğunu, %27'lik kısmı ise konumsal bilgiye ulaşmada sorunun olmadığını vurgulamıştır. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 16,333 p<0,05: %95 güvenli).

“Veri erişiminde sıkıntılarınız nelerdir?” 19.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş sütun grafik şekil 3.19’da, ayrıca frekans, yüzde değerleri ile Chi-square test değerleri tablo 3.9’da verilmiştir.

Şekil 3.19. Veri erişim sorunları

Tablo 3.9. Konumsal veri erişimi Chi-square test değerleri

Konumsal veri erişimi	Frekans / Yüzde Değerleri*		Chi-square	P
	Frekans (f)	Yüzde** (%)		
Veriyi Bulma (Mevcut olmayan veriler için)	52	83,9	2,178	>0,05
Veri Tekrarı (Birden fazla kurumun üretmesi)	16	25,8	37,378	<0,05
Lisanslama	13	21,0	45,511	<0,05
Maliyet	16	25,8	37,378	<0,05
Biçim (format)	31	50,0	8,711	<0,05
Engeller (Kurumlar arası veri paylaşımı)	34	54,8	5,378	<0,05
Haritaların güncel olmaması	43	69,4	0,178	>0,05
Diğer	2	3,2	82,178	<0,05

*Bu soruda bir örneklem birden fazla kategoride görüş bildirebilmektedir.

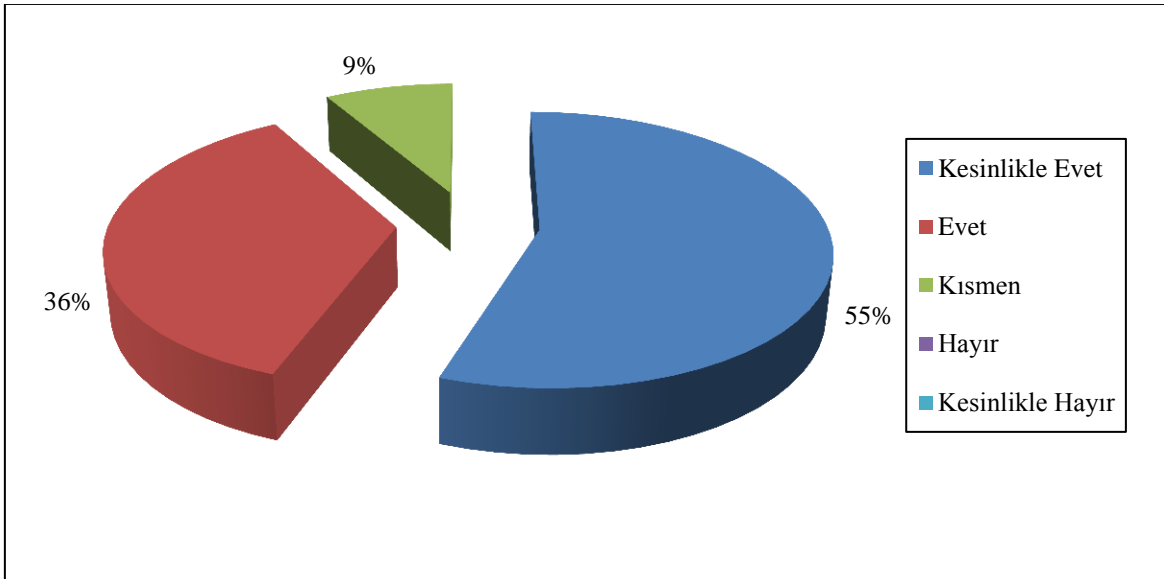
**Tablo 3.9’da verilen yüzdeler ankette bu soruyu cevaplayan 62 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Örneklem grubunun %84'ü veriyi bulma, %69'u haritaların güncel olmaması, %55'i kurumlar arası veri paylaşımı, %50'si de biçim (format)'tan dolayı konumsal veri erişiminde sıkıntılarının olduğunu vurgulamıştır.

3.1.5. Anketin 5. Bölümünden (Kıyı ve Denizel Alan Yönetimi: 20-22. Sorular) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Bu bölümde kıyı ve denizel alanlar için oluşturulacak model kapsamında düşünce ve fikirler üzerine oluşturulmuş sorulardan elde edilen bulgular bulunmaktadır. Amaca ulaşabilmek için örneklem grubuna 3 adet soru yöneltilmiştir.

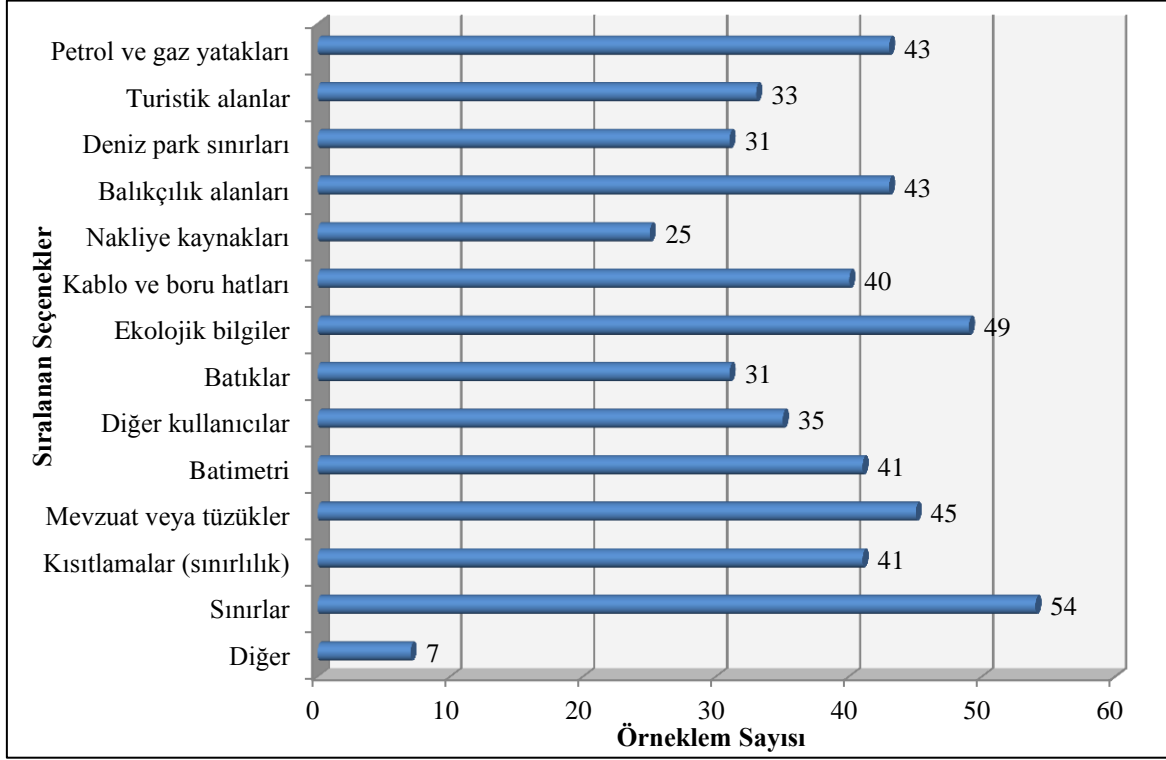
“Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım haklarının modellenmesinin faydalı olacağını düşünüyor musunuz?” 20.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubu görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş pasta grafik Şekil 3.20’de sunulmuştur.

Şekil 3.20. Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım haklarının modellenmesinin değerlendirilmesi

Örneklem grubunun %55'i kıyı ve denizel alanların kullanım haklarının modellenmesinin kesinlikle faydalı olacağını, %36'lık kısmı ise faydalı olacağını vurgulamıştır. Bu soruya verilen cevaplar arasında homojenlik yoktur, farklılık vardır (Chi-square = 27,783 p<0,05: %95 güvenli).

“Çalışmalarınızda daha fazla verim alabilmek için kıyı ve denizel alanların kullanım haklarının modellenmesine ne gibi özelliklerin eklenmesini istersiniz” 21. soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş sütun grafik şekil 3.21’de, ayrıca frekans, yüzde değerleri ile Chi-square test değerleri tablo 3.10’da verilmiştir.

Şekil 3.21. Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım hakları model özellikleri

Tablo 3.10. Kullanım hakları model özelliklerinin Chi-square test değerleri

Model özellikleri	Frekans / Yüzde Değerleri*		Chi-square	P
	Frekans (f)	Yüzde** (%)		
Sınırlar	54	75,0	3,600	>0,05
Kısıtlamalar (sınırlılık)	41	56,9	0,711	>0,05
Mevzuat veya tüzükler	45	62,5	0,000	>0,05
Batimetri	41	56,9	0,711	>0,05
Diğer kullanıcılar	35	48,6	4,444	<0,05
Batıklar	31	43,1	8,711	<0,05
Ekolojik bilgiler	49	68,1	0,711	>0,05
Kablo ve boru hatları	40	55,6	1,111	>0,05

Tablo 3.10'un devamı.

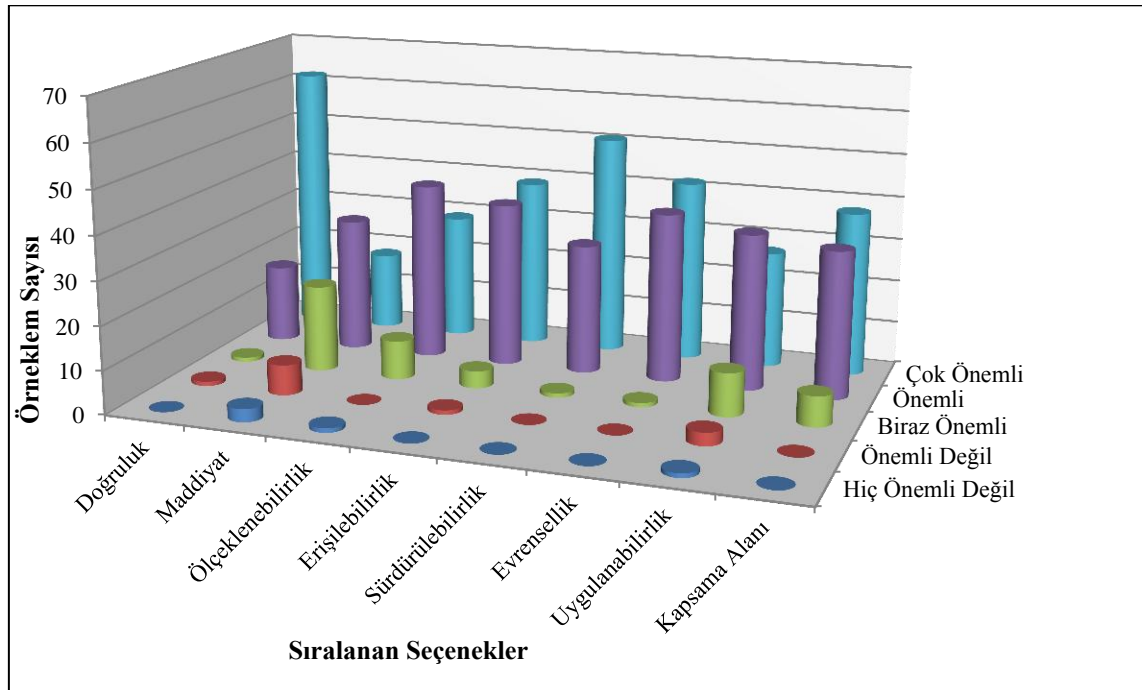
Model özellikleri	Frekans / Yüzde Değerleri*	Frekans (f)	Yüzde** (%)	Chi-square	P
Nakliye kaynakları		25	34,7	17,778	<0,05
Balıkçılık alanları		43	59,7	0,178	>0,05
Deniz park sınırları		31	43,1	8,711	<0,05
Turistik alanlar		33	45,8	6,400	<0,05
Petrol ve gaz yatakları		43	59,7	0,178	>0,05
Diğer		7	9,7	64,178	<0,05

*Bu soruda bir örneklem birden fazla kategoride görüş bildirebilmektedir.

**Tablo 3.10'da verilen yüzdeler ankette bu soruyu cevaplayan 72 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Örneklem grubunun %75'i sınırlar, %68'i ekolojik bilgiler, %62'si mevzuat ve tüzükler, %60'ı balıkçılık alanları, %60'ı petrol ve gaz yataklarının varlığının kıyı ve denizel alan modeli için önemli olacağını vurgulamışlardır.

"Kullanım haklarının modellenmesi aşağıdaki hangi özelliği ile kuruluşunuz için önemlidir" 22.soru olarak örneklem grubuna yöneltilmiş ve örneklem grubunun görüşlerinden faydalanılarak oluşturulmuş sütun grafik şekil 3.22'de verilmiştir.

Şekil 3.22. Kullanım hakkı model özellikleri

Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım hakkı modellemesinde;

Doğruluğun kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %70'i, önemli olduğunu ise %22'si belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 121.415 p<0,05

Maddiyatın kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %23'ü, çok önemli olduğunu, %39'u önemli olduğunu, %25'i de biraz önemli olduğunu belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 31.316 p<0,05

Ölçeklenebilirliğin kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %36'sı, önemli olduğunu ise %51'i belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 50.200 p<0,05

Erişilebilirliğin kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %48'i, önemli olduğunu ise %46'sı belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 63.463 p<0,05

Sürdürülebilirliğin kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %62'si, önemli olduğunu ise %37'si belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 46.122 p<0,05

Evrenselliğin kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %51'i, önemli olduğunu ise %48'i belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 38.220 p<0,05

Uygulanabilirliğin kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %35'i, önemli olduğunu ise %47'si belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 61.636 p<0,05

Kapsama alanının kuruluşlar için çok önemli olduğunu örneklem grubunun %48'i, önemli olduğunu ise %43'ü belirtmiştir. Bu seçenekte homojenlik yoktur, farklılık vardır. Chi-square = 21.595 p<0,05

3.1.6. Anketin 6. Bölümünden (Çözüm, Öneri veya Yorumlar: 23. Soru) Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Anketin son bölümünde kıyı ve denizel alanların kullanım haklarının modellenmesine ilişkin yapılacak çalışma hakkında örneklem grubunun görüş, düşünce ve önerilerine ilişkin görüşleri sorulmuş, elde edilen bulgular Tablo 3.11'de sunulmuştur.

Tablo 3.11. Örnekleme grubunun görüş, düşünce ve önerileri

Birey	Görüş, düşünce ve öneriler
A	“Kıyı kenar çizgisi denizde de 100 metre olarak belirlenmeli. Fonksiyon alanlarının CBS de işlenebilmesi için kadastronun şart olduğunu düşünmekteyim Ancak her vatandaşın korkusu gibi kadastro olunca Tapu yani özel mülkiyet hakkı da doğar mı? Kıyıların haklarının kamuda saklı kalması güvencesi altında kadastro kaydının tutulması korunması ve değerlendirilmesi amacıyla çok faydalı olacaktır inancındayım. Verilerin uygulanabilir ve her kuruluş tarafından kullanılabilmesi için spagetti verilerin çözülmesi yapılarak tek bir coğrafi sistem altında toplanıp analizler yapılabilir. Güvenlik kodlarımızla ihtiyacımız olduğu kadarına ulaşabilmeliyiz. Ayrıca en büyük eksiklerden biri GPS düzeltme değerlerini cors sisteminin düzeltme değerlerinin açık denizden alınamaması. GSM yardımıyla alınabilen bu düzeltme değerleri açık denizde alınamıyor bu da doğruluğu etkileyen etmenlerden biridir”.
B	“Coğrafi Bilgi Sistemine eklenerek ve devlet kurumları ile paylaşılması faydalı olacaktır”.
C	“Kesinlikle acil bir şekilde yapılmalı ve modellenmeli”.
D	“Uluslararası ilişkiler nedeniyle karasularımızın genişliği belli değildir. Denizlerimizde birçok ada ve adacığın konumu da belli değildir. Öncelikle bunların çözülmesi ve sonra kullanıma açılması gerekmektedir”.
E	“Hizmet alanı olarak kurumlar arasında yetki ve bilgi paylaşımı her zaman sorunludur (Örnek; Deniz rüzgâr türbinlerinin tesisi ve mevzuatı gösterilebilir)”.
F	“Bu alanlarda yürütülecek kadastro çalışmalarının modellenmesi, mevzuat geliştirilmesi, bu faaliyeti yürütecek teşkilat yapısı ve faaliyetin yürütüleceği alanın tarifi önemli başlıklar olduğunu düşünüyorum”.
G	“Kadastro çalışmaları bir veri tabanı altında toplanmalı ve kurumların bu bilgilere ulaşımı kolaylaştırılmalıdır”.
H	“Kadastro çalışmaları esnasında kıyı kenar çizgisinin tespit edilmemesi nedeni ile bazı yerlerde deniz içerisinde bile tapu verildiği olmuştur. Ayrıca kıyı kenar çizgisi tespit çalışmalarında yeri geldiğinde kişilere özel tespitler yapılmıştır. Kişi menfaatleri kamu menfaatinin önüne geçmemelidir”.
I	“Kıyı ve denizel alanlardaki kadastro çalışmaları maalesef ülkemizde bugüne kadar ihmal edilmiş, önemli bir konudur. Bu alanda gerek teorik gerekse pratik çalışmaların teşvik edilmesi ve bilimsel temellere dayalı sağlıklı bir kıyı ve denizel alan kadastrosu sistemi ve modellemesinin oluşturulması gerekmektedir”.
İ	“Kıyı için; taşınmaz şekline dönüştürülebilir. Parsel numarası verilir ve hazine adına kayıt edilebilir. Deniz için; özellikle kullanım haklarını gösteren "denizel kadastro" yapılabilir. Özellikle turizm kanunu elden geçirilip, yeniden tasarlanmalıdır”.
J	“Kıyı ve denizel alandaki kadastro çalışmaları olması gerekenden geride kalmıştır. Örneğin balık mevsiminde balıkçılar uzatma ağları ile her tarafı işgal etmekte ve gemilere geçiş güzergâhı dahi bırakmamaktadırlar. Bu konuda kazalar meydana geldiğinde mahkemeler mevzuat boşluğundan karar verecek dayanak bulamamaktadırlar. Kıyıları ve denizel alan kamunun ortak malı olup, her gemisi olan veya her balıkçı ruhsatı bulunan veya balık yetiştirme çiftlik ruhsatı olan, yüzer oteli olan kamunun ortak malını kural dışı ve gelişigüzel kullanamaz”.
K	“Kıyı ve deniz oluşumlarının çoğalma-azalma-çekilme-kuruma gibi zamansal değişimlerine ilişkin istatistikler ile bu değişimlerin güncel bilgilerinin periyodik olarak saptanması da gerekir”.
L	“Kamu, şahıs ve doğal her türlü hakların korunabilmesi için gerekli olduğunu düşünüyorum”.
M	“Kıyı alanlarındaki kadastral çalışmaların bitmiş olmasına rağmen kıyı kenar çizgisi tespitlerinin % 56 sının tamamlanmış olması, mülkiyet haklarının kullanımı açısından sorun yaratacağı kanaatindeyim”.
N	“Kıyı ve denizel alanlarda mutlak mülkiyet söz konusu olmasa da sınırlı hakların yoğun bir şekilde söz konusu olduğu açıktır. Hakların yönetimi için kadastro benzeri teknik ve hukuki verilerin yönetileceği bilgi sistemlerinin kurulması ve bu alanda daha etkin hizmet sunulması gerekmektedir”.
O	“Bu konuda yapılacak olan çalışmaların artmasını bekliyorum”.

3.2. Mülakat Verilerinden Elde Edilen Bulgular ve İrdeleme

Bu bölümde; uygulanan anketten elde edilen sonuçlar doğrultusunda özellikle mevcut aksaklıkların nerelerden kaynaklandığının tespiti ile bunlara çözüm önerilerinin standart bir anket formundan ziyade daha serbest bir formla tespit edilebilmesi düşüncesi ile 5 ana başlık altında oluşturulan 12 soruluk bir yarı yapılandırılmış mülakat formunun uygulama sonuçlarının analizi verilecektir.

3.2.1. Kıyı ve Denizel Alanlara İlişkin Faaliyet Yürüten Kurumlar ve Koordinasyon

Kıyı ve denizcilik politikalarının hayata geçirilmesinin kurallarını belirleyen kıyı ve denizel alan yönetimi ve planlanmasıyla ilgili mevzuatın uygulamaya aktarılması, bu alanlarda çalışma yürüten kurumlar tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu sebeple, kıyı ve denizel alan yönetiminin idare ve etkinliği, bu alanda hazırlanmış mevzuat kadar, kurum yapılanmasının etkinliğine de bağlıdır.

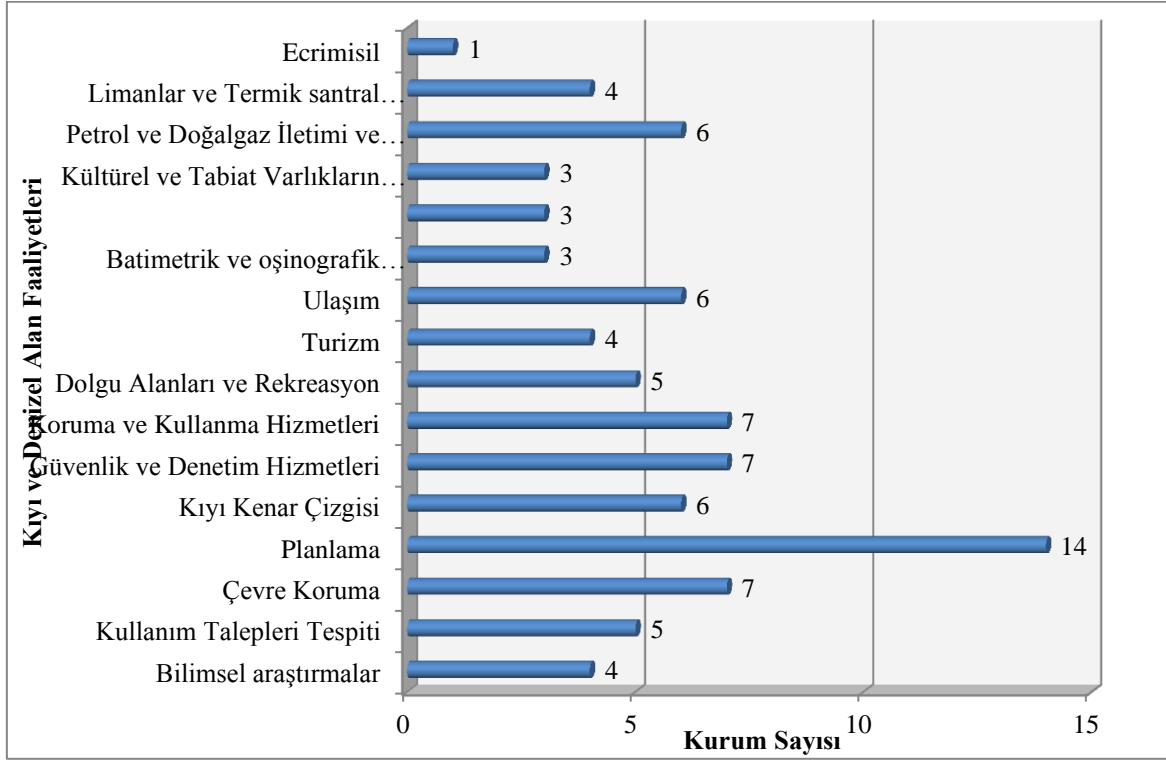
Bu bağlamda, yapılan çalışmada, ülkemizde kıyı ve denizel alanlarla ilgili faaliyet yürüten kurumlar da araştırılmıştır. İlk olarak, e-Türkiye'nin bileşenlerinden biri olan "Devlet Teşkilat Veritabanı"ndan ve yasalardan yararlanılarak, kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumlar belirlenmiştir (URL-8, 2013). Buna göre ülkemizde kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyet gerçekleştiren toplam 53 kurum bulunmaktadır. Ek Tablo 2'de görülen bu kurumlar, Başbakanlık ve 10 farklı bakanlığın "Ana Hizmet Birimleri", "Bağlı Kuruluşları" veya "İlgili Kuruluşları" olarak hizmet vermektedirler. 38'inin merkezi idaresi genel müdürlükler şeklinde yapılandırılmış olan bu kurumların büyük bir bölümünün taşra teşkilatı bölge ve il müdürlüklerinden oluşmaktadır.

Kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumlar bu şekilde belirlendikten sonra, bu kurumların yürütmekte oldukları faaliyetlerin analizine geçilmiştir. Bu analizde yararlanılan temel kaynaklar, ilgili kurumların görev, yetki ve sorumluluklarının tanımlandığı kuruluş yasaları diğer mevzuat ile anket ve mülakatlardan çıkan verilerdir. İlgili mevzuat, anket ve mülakatların değerlendirilmesiyle tespit edilen kıyı ve denizel alan faaliyetlerinin hangi kurumlar tarafından yürütüldüğüne ve bu yapının etkinliğine bütüncül bir bakış sağlayabilmek amacıyla, "Kurumlar ile Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri Matrisi" oluşturulmuştur (Tablo 3.12). Bu bağlamda, ilk olarak, yapılan çalışmalarla tespit edilen

kıyı ve denizel alan faaliyetleri sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, yapılan çalışmalar kısmında Şekil 2.1’de verilen “kıyı ve denizel alan yönetimine ilişkin mevzuattaki hükümler” sınıflandırmasıyla önemli ölçüde örtüşmektedir. Daha sonra ise, her bir kurumun yürüttüğü kıyı ve denizel alan faaliyetlerine karşılık gelen kutucuk işaretlenmiştir. Ortaya çıkan matriste, ülkemizde niteliği benzer faaliyetlerin birçok farklı kurum tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir (Şekil 3.23).

Tablo 3.12. Kurumlar ile kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyetler matrisi

KURUMLAR	FAALİYETLER															Toplam Faaliyet Sayısı	
	Bilimsel araştırmalar	Kullanım Talepleri Tespiti	Çevre Koruma	Planlama	Kıyı Kenar Çizgisi	Güvenlik ve Denetim Hizmetleri	Koruma ve Kullanma Hizmetleri	Dolgu Alanları ve Rekreasyon	Turizm	Ulaşım	Batimetri ve oşinografi hizmetleri	Balıkçılık, su ürünleri üretimi	Kültür ve Tabiat Varlıkları İdaresi	Petrol ve Doğalgaz İletimi ve Araştır.	Limanlar ve Termik santral inşaatı		Ecrimisil
Belediyeler																	8
İl Özel İdare																	7
Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü (GM)																	6
Tabiat Varlıklarını Koruma GM																	4
ÇED, İzin ve Denetim GM																	3
Çevre Yönetimi GM																	3
Altyapı Ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri GM																	1
Tapu Ve Kadastro GM																	3
Coğrafi Bilgi Sistemleri GM																	1
İller Bankası Anonim Şirketi GM																	1
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İl Müdürlükleri																	10
Transit Petrol Boru Hatları Dairesi Başkanlığı																	1
Maden Tetkik Ve Arama GM (MTA)																	1
Boru Hatları İle Petrol Taşıma GM (BOTAŞ)																	1
Elektrik Üretim Anonim Şirketi GM (EÜAŞ)																	1
Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı GM																	1
Balıkçılık Ve Su Ürünleri GM																	2
Kültür Varlıkları Ve Müzeler GM																	1
Deniz Kuvvetleri Komutanlığı																	2
Seyir, Hidrografi ve Oşinografi Dairesi																	2
Harita Genel Komutanlığı																	3
Sahil Güvenlik Komutanlığı																	1
Milli Emlak GM																	6
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)																	1
Doğa Koruma Ve Milli Parklar GM																	1
Su Yönetimi GM																	2
Devlet Su İşleri GM (DSİ)																	1
Meteoroloji GM (MGM)																	1
Türkiye Su Enstitüsü Başkanlığı																	2
Kıyı Emniyeti GM																	3
Denizdibi Tarama Başmühendislikleri																	1
Liman Başkanlıkları																	1
Karayolları GM																	1
Deniz Ticareti GM																	1
Deniz Ve İşçular Düzenleme GM																	1
Üniversiteler																	1
Toplam Kurum Sayısı	4	5	7	14	6	7	7	5	4	6	3	3	2	6	4	1	

Şekil 3.23. Türkiye’de kıyı ve denizel alan faaliyetleri ve faaliyeti yürüten kurum sayıları

Mülakatın 2. ve 3. sorusunda, “Ülkemizde, kurumunuzca gerçekleştirilen kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyet yürüten başka kurumlar (varsa) hangileridir? Bu faaliyet ya da faaliyetler nelerdir?” ve “Soru 2’de elde edilen faaliyetlerin yürütülmesinde, bu kurumlar ile herhangi bir koordinasyon mevcut mudur? Bu koordinasyonun yasal bir dayanağı var mıdır, yoksa gayri resmi bir yapıda mı sürdürülmektedir?” soruları yöneltilmiş ve mülakata katılan bireylerin vermiş oldukları yanıtlar aşağıda sunulmuştur.

Mülakata katılan bireyler, mevzuatta bir başka kurumun izni çerçevesinde işlemlerin yürütülmesi gerektiği açık bir şekilde ifade edilen çalışmalarda koordinasyon önemli ölçüde işletilmekteyken, özellikle elde bulundurulan verilerin ve deneyimlerin paylaşılması bağlamındaki düzenlemelerin eksik olması, koordinasyonun tamamen kurum çalışanlarının iyi niyetine bırakılmasına sebep olmaktadır.

Ayrıca mülakatlar sırasında ortaya çıkan önemli görüşlerden biri ise, ülkemizde sadece kurumlar arası değil kurum içi koordinasyonda bile çeşitli sorunlar yaşanabilmektedir. Nitekim mülakata katılan bir bireyin “Belediyemiz içerisindeki birimler ile bile sorun yaşamaktayız. Ruhsat alırken bile zorlanıyoruz. Kaldı ki diğer kamu kuruluşları ile düşünün” söyledikleri bunun bir göstergesidir.

Sorunun nedenlerine, aynı kurum bünyesinde birden fazla birimin benzer faaliyetleri yürütmekle yetkili olması, kurum içinde yapılan çalışmalarda birimlerin birbirinden haberdar olmaması örnek olarak gösterilebilir.

Mülakat çalışmasında görülmüştür ki faaliyet alanında tek yetkili olan birimler koordinasyonun tam olarak işletilebildiği kurumlar olmuşlardır.

3.2.2. Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetlerinde Karşılaşılan Sorunlar

Kıyı ve denizel alan yönetiminin etkinlik araştırması çerçevesinde gerçekleştirilen mülakatların temel hedeflerinden biri de, kurumların kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunların belirlenmesidir. Bu sebeple muhataplardan, kıyı ve denizel alanlar ile ilgili çalışmaları sırasında (varsa) yaşadıkları “hukuki”, “kurumsal” ve “teknik” sorunları ifade etmeleri istenmiştir. Mülakatların gerçekleştirildiği kurumların tamamında bu üç kategorinin en az birinin kapsamına giren sorunlar dile getirilmiştir. Bu bağlamda verilen cevapların genel değerlendirilmesi, hukuki, kurumsal ve teknik sorunlar başlıkları altında incelenmiş ve tablo 3.14’de özetlenerek sunulmuştur.

3.2.2.1. Hukuki Sorunlar

Mevzuatımıza göre deniz, göl ve akarsu kıyılarında, kıyı kenar çizgilerinin deniz tarafında kalan alanda özel mülkiyet söz konusu olamaz. Ancak, bugün gerek deniz gerekse akarsuların bahsi geçen alanlarında, tapu ile mülkiyet hakkı verilmiş kişiler bulunmaktadır. Bunun başlıca sebebi, kıyı kenar çizgisi tespiti çalışmalarının, kıyı alanlarındaki kadastro çalışmalarından önce veya bu çalışmalarla eş zamanlı olarak yürütülmemiş olmasıdır. Uygulamada bu taşınmazlar tapu iptal davası açılarak maliklerinin elinden alınmaya çalışılmaktadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’ne intikal etmiş bu tür tapu iptal davaları ise bedel yönünden taşınmaz maliklerinin lehine sonuçlanmakta, bu alanların herhangi bir tazminat ödenmeden tapuların iptali yoluyla maliklerin elinden alınamayacağı ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu tür durumlar için hukuki çözümlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

a) Planlama: Kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyetlerde bulunan kurumların en önemli sorunlarının başında planlamadan kaynaklanan sorunlar gelmektedir.

Bu bağlamda kıyı alanlarının planlamasında planıcı, uygulayıcı, yatırımcı, sektör ve kişiler için uyulması gereken esasları belirleyen üst ölçekli planların eksikliği, sağlıklı planların yapılması açısından sorun teşkil etmektedir. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü, kıyı alanları için ülkemizde büyük ölçekte bütünleşik kıyı alanları yönetimi ve planlaması kapsamında projeler üretmektedir. Bu kapsamda İskenderun Körfezi kıyı alanları bütünsel planlama ve yönetim projesi tamamlanmış ve yürürlüktedir. Bunun dışında Artvin-Rize, İzmir, Samsun, Sinop projeleri taslak aşamasındadır. Yapılan görüşmeler de projelerin tamamlandığı fakat itirazlar ve mahkeme kararları ile henüz yürürlüğe giremediği belirtilmiştir. Bu planlar sadece kıyı alanlarını kapsamakta denizel alanlara yönelik plan kapsamında bir çalışma yürütülmemektedir.

Kıyı alanlarının planlanmasında koruma - kullanma dengesi sağlanamamakta, kullanma amacının öne çıktığı görülmektedir. Bu amaçla sadece kurum görüşleri doğrultusunda özel plan notları oluşturulmaktadır. Farklı statüdeki kıyılarda kullanım şekillerine göre planlama yetkisi değişebilmektedir. Örneğin, özelleştirme alanı, sit alanı (doğal sit), turizm alanı gibi bölgelerde onama yetkisi farklı kurumlardadır.

Mülakat katılımcılarına planlama ilkelerinin her kıyı bölgesinde aynı oluşunun, esnekliğin bulunmayışı ve planların güncellenmemesinin uygulamada sorunlar oluşturup oluşturmadığı hakkında görüşleri de sorulmuştur. Taşra teşkilatlarında çalışan katılımcılar 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nda esnekliğin olmayışının uygulamada sorunlar çıkardığı hususunda hemfikir olmuşlar ve bölgesel özellikler (topografya, iklim gibi) göz önünde bulundurularak düzenlemelerin yapılması gerektiğini vurgulamışlardır. Merkez teşkilatlarda çalışan katılımcılar ise genelde Kıyı Kanunu'nun uygulanırlığının bir bütün halinde ele alınmasının daha doğru olacağı üzerinde görüş bildirmişlerdir. Bu ayırım bölge bazlı katılımcılar arasında da oluşmuştur (Karadeniz sahili ile Ege sahilinde çalışan katılımcılar).

Kıyı alanlarında deniz dolgusundan önce “kamu yararı”, “daha uygun alternatiflerin bulunup bulunmadığı”, “kıyı alanının yetersizliği” gibi kriterlerin varlığının araştırılması hususunda sorunlar olduğu, genellikle dolgu yapımı gerçekleştirildikten sonra fiili durum plan olarak onaya gönderildiği vurgulanmıştır. Karadeniz sahil yolu buna örnek olarak verilmiştir. Katılımcılardan bazıları, mevzuata göre en az 2 yılda dolgu planı onaylandıktan, yatırımcıların kaçak yoluna gittiğini belirtmiştir. Ayrıca kurumlar arasında da dolgu planı yapma ve yaptırma yetkisi hususunda da anlaşmazlıkların

mevcudiyeti vurgulanmıştır (özellikle belediyeler). Planlı yapılan dolguların ise plana uygunluğu denetlenmediği belirtilmiştir.

b) Kullanım ve Denetim: Kıyıların kullanılmasına ilişkin genel kurallar 3621 sayılı Kıyı Kanunu ile 06.07.2011 tarih ve 27986 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “Kıyı Yapı ve Tesislerinde Planlama ve Uygulama Süreçlerine İlişkin Tebliğ” kapsamında gerçekleştirilmekte olsa da, kıyı alanlarını ilgilendiren birçok farklı yasal düzenleme bulunmaktadır (Şekil 2.1). Bu düzenlemelerin görev verdiği farklı kurumların kıyı alanlarında değişik açılardan denetim yapmasına imkân vermekte, kurumlar arası koordinasyonun sağlanamaması denetimin etkinliğini azaltmaktadır. Kurumlar ihlalleri gidermek için yaptırım kullanımını birbirlerinden beklemektedir. Kıyı ihlallerinin kaldırılması konusunda kurumlar arasında uzun zaman alan yazışmalar yapılmakta ve bu durum kıyı alanlarındaki usulsüz eylemlerin devam etmesine yol açmaktadır.

Mülakat katılımcıları özellikler yerel idarelerin yetki sınırları konusunda tereddütler yaşaması, teknik açıdan sorunlarının bulunması nedeniyle, denetim ve cezai işlemlerden kaçındıklarını vurgulamışlardır.

Devletin hüküm ve tasarrufunda bulunan kıyı alanlarındaki yasal olmayan uygulamaların ecrimisil alınarak sürdürülmesi, bu alanların yeterince korunmadığının ya da gelir elde etmek amacıyla işgallere göz yumulduğunun bir göstergesi olarak algılanmaktadır. Katılımcılar ecrimisil uygulamasının bir tür ceza olduğunu ve kira olmadığını belirtmekte ve uygulama sonucunda işgalin kaldırılması gerektiği hususuna vurgu yapmaktadırlar.

Ancak, ecrimisil uygulamasına konu olan eylemler uzun yıllar devam etmekte, işgaller genellikle kaldırılmamaktadır. Kıyılardaki işgal eylemleri sadece haksız kullanım değil, birçoğu aynı zamanda kıyının doğal yapısını da bozan eylemlerdir. İşgallerin sayı ve alan olarak artması, bu alandaki denetimin yetersizliği yanında, tespit edilen ecrimisil miktarlarının da caydırıcı olmadığını ortaya koymaktadır. İşgal eylemlerinin tam olarak tespit edilemediği, ecrimisil alınmadan uzun yıllar işgal eylemlerinin sürdüğü yerler bulunmaktadır. Kıyılardaki ecrimisil uygulamalarının kiralamaya dönüştürülmesiyle, kıyıların doğal yapısını bozan eylemler de devam etmektedir.

Özel kişi ve işletmeler haricinde diğer kamu kurum ve kuruluşları da kıyıları usulsüz, doğal yapıya zarar verici, eşit ve serbest yararlanmayı sınırlayıcı şekillerde kullanmaktadır. Özellikle kıyılardaki uygulamaları denetlemekle görevli kurumların da kıyı mevzuatına aykırı uygulamalar yapması, kıyılardaki kullanımların denetiminde

etkinliği azaltmaktadır. Bazı bölgelerde maliye bakanlığı ile belediyeler arasında kıyılardaki yapıları kiralayan anlaşmalar yapılmakta ve gelirin paylaşıldığı vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan mülakat katılımcıları ecrimisil adı altında milli emlak müdürlüklerinin taleplerinde hataların da olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin, kültür ve turizm bakanlığı 49 yıllığına yat ve marina alanlarını yatırımcıya kiralamaktadır. Bu işlemler sırasında milli emlak müdürlüklerinin de görüşü alınmaktadır. Buna rağmen uygulamada yatırımcılar kira bedeli haricinde su kullanım bedeli adı altında da bir ücret ödemektedirler. Bu işlem ecrimisil uygulamasının yasal yapısına da aykırı bir uygulamadır. Bu tür olumsuz uygulamaların yatırımcıyı başka ülkelere kaçırdığı belirtilmiştir.

Öte yandan denizel alanlara ilişkin herhangi mevzuatın bulunmaması ve bir planlamanın günümüze kadar yapılmamış olması, bu tür alanlara ilişkin hukuksal birçok sıkıntıyı doğurmaktadır.

3.2.2.2. Teknik Sorunlar

Katılımcılar, planlama aşamasında doğru karar verebilme yeteneğini arttıran, kıyı ve denizel alanların bütün özellik ve önceliklerini gösteren bilgi sistemlerinin oluşturulamadığını, gerekli güncel harita bilgilerinin sağlanabileceği sistemlerin kurulamadığını vurgulamışlardır.

Diğer taraftan, katılımcılar teknik olarak KKÇ tespitinde önemli sorunlar ile karşılaştıklarını vurgulamışlardır. Mülakat yapılan bazı bölgelerde (Ordu da Ünye ilçesinin belli bir kısmı hariç tamamında, Giresun'un tamamında, Trabzon'un da tamamına yakınında) KKÇ tespitleri tamamlanmıştır. Ancak ülke genelinde henüz % 56'lık kısmın KKÇ tespiti bitirilebilmiştir. Harita eksikliği (hâlihazır haritaların zamanında sağlanamaması) ve ödenek yetersizliği nedenleriyle KKÇ tespit programları yapılamamakta, yalnızca talep üzerine ve gerekli haritaların talep sahibi tarafından hazırlatılması durumunda çalışmaların yürütüldüğü vurgulanmıştır. Ayrıca mevcut bazı kıyı kenar çizgisi haritaları çok eskiden üretildiklerinden sayısal hale getirilirken sorunlar olabileği ve hassas bir yapıya sahip olmadıkları yani güncel olmamasından kaynaklanan sorunlar yaşanabileği vurgulanmıştır.

Adli ve idari yargıya konu olan aynı kıyı şeridindeki KKÇ tespitleri hakkında mahkemelerce farklı tespitler yapılabilmekte bu durum uygulamada tereddüt

yaratmaktadır. KKÇ'nin tespit edildiği hâlihazır harita paftalarının uygun bir şekilde arşivlenmemesi ve gerektiğinde bulunamaması aynı alanda mükerrer çalışma yapılma riskini ortaya çıkardığı vurgulanmıştır.

KKÇ tespit tutanaklarında herhangi bir standardın olup olmadığı sorusuna, katılımcılar genelde hayır cevabını vermişlerdir. Ayrıca bazı katılımcılar standardın olmaması gerektiğini vurgulayarak, ülke genelinde farklı arazi yapılarında mevzuat dâhilinde farklı uygulamalar olabileceğini belirtmişlerdir.

KKÇ tespitinden sonra KKÇ'nin deniz tarafında kalan mülkiyetler için Tapu Sicil Müdürlüğü ile yazışmalar yapılarak yasal ömrünü doldurana kadar Tapu Kütüğü'ne şerh düşülmesi sağlanmakta, ayrıca Milli Emlak Müdürlüklerine bildirmeler yapıldığını vurgulanmaktadır. Milli Emlak Müdürlükleri KKÇ'nin deniz tarafında kalan mülkiyetler için mevzuat dâhilinde tapu iptal davaları açtıklarını belirtmişlerdir. Ülke genelinde bu tür alanların çok fazla olduğu görülmektedir. Mülakat yapılan Ordu, Giresun ve Trabzon illerinde de bu tür alanların mevcudiyetinin çok fazla olduğu gözlemlenmiştir. Trabzon ilinde yapılan görüşmelerde, KKÇ'nin tam ortasında kalan parsellerin bulunduğu, ayrıca mevcut bazı yeni binaların da bu alanlara yapılmaya devam ettiği vurgulanmıştır. KKÇ üzerinde veya içinde yeni yapılan binalara belediyelerin ruhsat verdiği ve alım satımın rahatlıkla yapılabildiği sadece kredi ile alım satımlarda ekspertiz araştırması sonucu binanın kıyıda kalmasından doğan sorunların çıktığı vurgulanmıştır.

Kurumların teknik olarak yaşadıkları bir diğer önemli sorun da uygulamalarda ortak bir koordinat ağının oluşturulamamasıdır. Koordinat dönüşümlerinde sorunlar yaşanmaktadır. Balık çiftlikleri yer tespitlerinde genelde coğrafi koordinatlar kullanılmakta, bu da koordinatların dönüştürülmesinde özellikle belediyeler açısından sıkıntılar oluşturmaktadır.

3.2.2.3. Kurumsal Sorunlar

Kıyılar, yerleşim, turizm, sanayi tesisleri, liman ve tersane yapımı gibi değişik amaçlarla kullanılmakta olup, çoğu zaman özel çevre koruma bölgeleri, doğal ve tarihi sit alanları, orman ve kıyı alanları iç içe bulunduğundan bu alanların planlanmasında çok sayıda kurum söz sahibidir (tablo 3.12).

Ülkemizde kıyı ve denizel alanlara yönelik ayrı bir yönetim modeli oluşturulmamış, bu alanlardaki kullanımın planlama, planları onaylama ve görüş bildirme yetki ve görevleri

değişik kurumlar arasında dağılmıştır. Planlama konusunda değişik kanunların farklı kurumlara yetki vermesi, kurumlar arasında yargıya intikal eden anlaşmazlıklara yol açmakta, bu durum planlama çalışmalarını aksatmakta, plansız kullanımlara yol açmaktadır. Ayrıca yapılan görüşmelerde kurumlar arasındaki en önemli sorunlardan birinin veri paylaşımı olduğu vurgulanmıştır. Kurumlar kendi verilerini diğer kurumlarla paylaşmak istememektedirler.

Kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumların kurumsal anlamda yaşadıkları sorunların bir diğeri personelle ilgili problemlerdir. Kurumlarda, bir meslek disiplinde ihtiyaçtan fazla çalışan istihdam edilirken, bir başka disiplinde ihtiyaç duyulan personelin bulunmaması gibi durumlar sıkça yaşanmaktadır. Benzer şekilde, farklı yerleşim yerlerindeki personel dağılımlarında da dengesizlikler mevcuttur. Aynı kurumun bir yerleşim birimindeki personeli yetersiz gelirken, bir başka yerde ihtiyaçtan fazla personel istihdam edilebilmektedir.

Sadece kurum çalışanlarının yetersizliğinden değil kurum idarecilerinden de kaynaklanan sorunlar olduğu vurgulanmaktadır. Örneğin, mülakat yapılan bir kurumda katılımcı (Şehir ve Bölge Plancı) kuruma ilk atandığında kurum idaresinin “sen bu kurumda ne iş yapacaksın, seni şu kuruma gönderelim” çıkışını hiç unutmayacağını söylemiştir.

Ayrıca mesleki disiplin açısından bakıldığında kıyı ve denizel alan faaliyetlerinde bulunan kurumlarda harita mühendisliği eksikliği de bulunmaktadır. Bazı kurumlarda (milli emlak müdürlüklerinin bazıları) hiç harita mühendisi bulunmamaktadır. Kurumlar ihtiyaçlarını harita teknikerleri ile veya kendi içlerinde uzmanlaştırdıkları kişiler ile çözmeye çalışmaktadırlar.

Ülkemizdeki kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten birçok kurum çalışmalarını daha etkin bir şekilde yürütmesine yardımcı olacak branşlaşma, uzmanlaşma gerçekleştirememiştir. Bunun en önemli nedeni kurumların da faaliyetlerinde branşlaşamaması, birçok farklı faaliyet alanında işlem yürütmesidir. Bunun yanı sıra kurumlar faaliyet alanlarında hizmet içi eğitimlere de yeterince önem vermemekte, bu da kurum personelinin kendini yenilemesini ve çağa uygun hizmet sunmasını ortadan kaldırmaktadır.

Katılımcıların belirttikleri sorunlar özetlenerek tablo 13’de aktarılmıştır.

Tablo 3.13. Mülakat katılımcılarının belirttiği kıyı ve denizel alanlara ilişkin hukuki, teknik ve kurumsal sorunlar

Hukuki Sorunlar	Teknik Sorunlar	Kurumsal Sorunlar
Planlama yetkisindeki dağınıklık ve 3621 sayılı kıyı kanununun esnek olmayışından kaynaklanan sorunlar	Bilgi sistemlerinin oluşturulamamasından kaynaklanan sorunlar	Kurumlar arası koordinasyon eksikliği ve anlaşmazlıklardan kaynaklanan sorunlar
Kıyı ve denizel alanlarda özel mülkiyetin varlığından kaynaklanan sorunlar	Haritaların güncel olmaması, fiili durumu yansıtmaması veya zamanında üretilmemesinden kaynaklanan sorunlar	Kıyı ve denizel alanlara ilişkin birçok farklı kurumun ilgili olmasından kaynaklanan sorunlar
Denetim, gözetim ve planlama yetkilerinin kurumlar tarafından tam uygulanamamasından kaynaklanan sorunlar	Üst ölçekli plan eksikliğinden kaynaklanan sorunlar	Kurumlar arası veri paylaşımından kaynaklanan sorunlar
Kıyı alanlarında koruma – kullanma dengesinin sağlanamamasından kaynaklanan sorunlar	Planların güncel olmamasından kaynaklanan sorunlar	Kurumlarda idareci ve personel kabiliyetindeki yetersizliklerden kaynaklanan sorunlar
Özel işletmelerin kıyı kullanımından kaynaklanan sorunlar	Kurumlar arası ortak bir koordinat ağının oluşturulamamasından kaynaklanan sorunlar (balık çiftlikleri yer tespiti)	Kurum içi uzmanlaşma ve branşlaşmadan kaynaklanan sorunlar
Kıyı alanlarında deniz dolgusundan kaynaklanan sorunlar	KKÇ'nin tamamlanamamasından kaynaklanan sorunlar	Kurum içi eğitim seminerleri eksikliğinden kaynaklanan sorunlar
Cezai yaptırımların uygulanmamasından ya da hatalı uygulanmasından kaynaklanan sorunlar	Mevcut KKÇ'nin eski olmasından kaynaklanan sorunlar	Kıyı ve denizel alan yönetim modelinin oluşturulamamasından kaynaklanan sorunlar
Aynı kıyı şeridinde mahkemelerce farklı KKÇ tespitinden kaynaklanan sorunlar	KKÇ tespitinde ödenek yetersizliğinden kaynaklanan sorunlar	
Denizel alanlara ilişkin mevzuat boşluğundan kaynaklanan sorunlar	KKÇ'nin belirlendiği hâlihazır haritaların arşivlenmesinden kaynaklanan sorunlar	
Faaliyetlerin yürütüleceği sınırların tespitinden kaynaklanan sorunlar	Çalışma modeli eksikliğinden kaynaklanan sorunlar	

3.2.3. Kıyı ve Denizel Alan Faaliyetleri İçin Öneriler

Kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyet yürüten kurumlarda gerçekleştirilen mülakatlar sırasında, kurum idareci ve çalışanlarına, sözünü ettikleri sorunların çözümüne yönelik herhangi bir önerilerinin olup olmadığı da sorulmuştur. İfade edilen yaklaşımlar, aşağıda “hukuki”, “kurumsal” ve “teknik” öneriler alt başlıklarında sunulmaktadır.

3.2.3.1. Hukuki Öneriler

Kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyet yürüten kurumların idareci ve çalışanlarına göre, kıyı alanlarındaki planlama yetkisini dağınık yapısından kurtaracak, sadeleştirecek, bölgesel farklılıkları da gözeterek yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca denizel alanları da içine alacak şekilde bütüncül bir mevzuat şekline dönüştürülmelidir. Ulusal ve uluslararası hukuk nezdinde çalışma sınırları tam olarak belirlenmelidir.

Planlama çalışmalarında kıyıların korunmasına yönelik mevzuat hükümleri güçlendirilmelidir. Kıyı planlamasında koruma – kullanma dengesinin sağlanabilmesi için planlarda öngörülen kullanım şekillerinin doğal yapıya etkileri araştırılarak uygulamalar gerçekleştirilmelidir.

Kıyılardaki usulsüz ve doğal yapıyı bozan uygulamaların başlangıç aşamasında tespit edilmesi ve önlenmesi sağlanmalıdır.

Kıyıların doğal yapısını bozan ve zarar veren kullanımların ecrimisil veya kira uygulamalarıyla devamına izin verilmemeli, kıyılardan herkesin eşit ve serbest yararlanma hakkını ortadan kaldıracak veya sınırlandıracak şekilde kira ya da ücret uygulaması yapılmamalıdır. Ayrıca mevzuata uyum sadece özel teşebbüsten beklenmemeli kamu kurumları da gerekli hassasiyeti göstermelidir. Mevzuata uygun hareket etmeyen kamu kurumlarına da yaptırım uygulanmalıdır.

KKÇ tespitinden önce yasalara uygun olarak edinilen mülkiyetlerin sonradan kıyıda kaldığının belirlenmesi üzerine tapuların iptal edilmesi, tapu sicillerine güvenerek işlem yapanların mağduriyetine yol açtığından bu alanda yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Katılımcılardan bazıları bu tür alanlardaki sorunların giderilebilmesi için kentsel dönüşüm kanununda değişiklik yapılarak kapsamının genişletilmesi suretiyle sorunların giderilebileceği üzerinde durmuşlardır.

3.2.3.2. Teknik ve Kurumsal Öneriler

Kıyı ve denizel alan faaliyetleri ile ilgili birden fazla kuruma yetki verilmesinin ortaya çıkardığı karmaşanın ve tekrarlı üretimlerin önüne geçilebilmesi için, kurumsal bir yapılanma oluşturulmalıdır. Ayrıca kurumların planlama aşamasında doğru kararlar almasına olanak veren, kıyı ve denizlerin bütün özellik ve önceliklerini gösteren bir bilgi sistemi oluşturulmalıdır. Planlama çalışmaları için gerekli olan güncel harita ve bilgilerin ilgili kurumların ulaşabilecekleri bir sistemde bulunması sağlanmalıdır.

Kıyı ve denizlerin özellikleri ve hangi kullanımlara uygun olduğu tespit edilerek denizel alanları da kapsayacak şekilde üst ölçekli planlar üretilmelidir.

Kıyılarımızın ne kadarında KKÇ tespiti yapıldığı belirlenmeli ve kıyılarımızın ne kadarında KKÇ eksiği bulunduğu görülebilmelidir. Özellikle turizm açısından önem arz eden ve yerleşimin yayılma ihtimali bulunan bölgelere öncelik verilerek KKÇ tespitleri tamamlanmalı, valiliklerin harita ihtiyacı, harita üreten kamu kuruluşlarıyla koordinasyon sağlanarak karşılanmalıdır.

KKÇ tespitlerinin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi amacıyla, kıyılarla ilgili çalışma ve araştırma yapan bilim adamlarının da görüşü alınarak su hareketlerinin oluşturduğu alanların doğal sınırlarının belirlenmesine ilişkin bilimsel kriterler tespit edilmeli, tespit komisyonlarındaki her meslek grubunun hangi verileri araştıracağı, nasıl bir ölçüm ve analiz yapacağı belirlenmeli, tespit tutanaklarının yeterli ayrıntı ve kapsamda olmasının sağlanması amacıyla yönelik bir format oluşturulmalıdır. KKÇ tespitlerinde hataların önlenmesi amacıyla, hataların nedenleri, hangi özellikteki kıyılarda yoğunlaştığı gibi konularda çalışma yapılmalı ve elde edilecek sonuçlara göre komisyon üyelerine eğitim verilmelidir. Mülkiyetlerin tespiti için KKÇ paftalarının kadastro müdürlüklerine de gönderilmesi, kıyıda kalan mülkiyetlerin belirlenerek ilgili kurumlara bildirimler sağlanmalıdır.

Katılımcıların belirttikleri öneriler özetlenerek tablo 14’de aktarılmıştır.

Tablo 3.14. Mülakat katılımcılarının belirttiği kıyı ve denizel alanlara ilişkin hukuki, teknik ve kurumsal öneriler

Hukuki Öneriler	Teknik Öneriler	Kurumsal Öneriler
Ulusal ve uluslararası hukuk nezdinde çalışma sınırları tam olarak belirlenmeli,	Doğru karar-destek organları oluşturabilmek için bilgi sistemleri kurulmalı,	Kurumlar arası koordinasyonsuzluk ve anlaşmazlıkları ortadan kaldırılmalı,
Kanunlarda bölgesel farklılıklar gözetilmeli,	Kullanım türlerine göre üst ölçekli planlar hazırlanmalı,	Kurumlar arası görüş alınmasını hızlandırıcı tedbirler alınmalı,
Kıyı ve denizel alanları kapsayan bütüncül bir mevzuat oluşturulmalı,	KKÇ tespitinde bilimsel kriterler tespit edilmeli, kıyı özelliklerine göre tutanakların yeterli ayrıntı ve kapsama bürünmesi sağlanmalı,	
Kıyı ve denizel alan kullanımında cezalar caydırıcı nitelikte olmalı ve kira şekline dönüştürülmemeli,		
Kıyıları korumaya yönelik mevzuat hükümleri güçlendirilmeli,		
Kıyı kenar çizgisi içinde kalan mülkiyet sahipleri kentsel dönüşüm kapsamına alınmak suretiyle sorunları ortadan kaldırılmalı,		
Yargısal farklılıklar ortadan kaldırılmalı		

3.2.4. Kıyı ve Denizel Alan Mevzuatı ile İlgili Değerlendirmeler

Kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumların idareci ve çalışanlarıyla gerçekleştirilen mülakatlar sırasında muhataplara, kıyı ve denizel alan mevzuatı hakkındaki görüşleri de sorulmuştur. Öncelikle, mevcut yasalarda bir belirsizlik ya da uygulanabilirlik sorununun bulunup bulunmadığı yönündeki düşünceleri alınmış, daha sonra da kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyetlerin bütüncül olarak ele alınmasının olumlu veya olumsuz yönleri üzerinde durulmuştur. Son kısımda da kurum çalışanlarından kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumlarda yeniden yapılanma ihtiyacının olup olmadığı araştırılmıştır.

Mülakat yapılan kişiler, “mevcut kıyı ve denizel alan yasalarında bir belirsizlik veya dağınıklık söz konusu mudur?” sorusuna, kendilerine sunulan “evet”, “kısmen evet”

ve “hayır” seçeneklerinden biriyle cevap vermişlerdir. Katılımcıların çoğunluğu soruya “evet” veya “kısmen evet” cevabını vermişlerdir. Muhatapların konu ile ilgili düşünceleri de alınmıştır. Bu çerçevede ifade edilen görüşler birkaç konu üzerinde yoğunlaşmıştır.

Buna göre, ilk vurgulanan nokta, ülkemizdeki kıyı ve denizel alan mevzuatı bütüncül bir yapıda olmadığı, hatta denizel alan faaliyetleri üzerine mevcut mevzuatın yok denecek kadar az olduğudur. Mevzuatın zaman içinde ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması veya sorunlara çözüm üretilmesi amacıyla kısa vadeli olarak hazırlandığı, bunun da birbirinden kopuk, tekrarları ve çelişkileri olan parçalı bir yasal yapıyı ortaya çıkardığı vurgulanmıştır. İfade edilen bir diğer sorun ise, yasaların çok kısa sürelerde, dolayısıyla da katılımcılıktan uzak bir yapıda hazırlanmasıdır. Bunun en önemli sebeplerinden biri, bir mesele gündeme geldiğinde ilgili alanda hemen bir yasal düzenlemenin uygulamaya konulması ve sorunun bu şekilde çözüme kavuşturulmaya çalışılmasıdır. Ancak, katılımcılara göre bu yaklaşım, sorunları çözmek yerine, yenilerine zemin hazırlamaktadır. Uzun vadeli düşünülmeden ve ilgili alandaki uzmanların görüşleri yeterince alınmadan hazırlanmış olan yasalar, sağlıklı bir temele sahip olmadığından, genellikle sorunlara çözüm üretemediği ve kısa süre içinde yeni yasal düzenlemelerin yapılmasını zorunlu hale getirdiği vurgulanmıştır.

Son bölümde katılımcılara “kıyı ve denizel alan faaliyetleri üzerine kurumların yeniden organize edilmesine veya yeni bir birime ihtiyaç var mıdır?” sorusu yöneltilerek görüş ve düşünceleri alınmıştır.

Bu amaçla ilk olarak muhataplara kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyet yürüten kurumların mevcut yapısının yeniden organize edilmesine ihtiyaç olup olmadığı sorusu yöneltilmiş ve görüşlerini üç seçenekten biri ile vermeleri istenmiştir. Bu seçenekler; kıyı ve denizel alan yönetiminde kurumsal yapı (1) yeterlidir, (2) iyileştirilmelidir ve (3) yeniden yapılandırılmalıdır, olarak sunulmuştur. Gerçekleştirilen mülakatların tamamında katılımcılar mevcut yapının yeterli olmadığı üzerinde hemfikirdirler. Büyük bir kısmı da kıyı ve denizel alanlara yönelik yapının yeniden yapılandırılması üzerinde görüş bildirmişlerdir.

Kıyı ve denizel alan faaliyeti yürüten kurumların idareci ve çalışanlarına, niçin kurumsal yapının yeniden yapılandırılmasına ihtiyaç olduğunu düşündükleri de sorulmuştur. Katılımcılar genel anlamda, ülkemizdeki mevcut kıyı ve denizel alan faaliyetleri yönetiminin kurumsal yapısının bütüncül bir yapıya sahip olmadığını vurgulamışlardır. Kurumlar zaman içinde ortaya çıkan ihtiyaçlar çerçevesinde eklemeler

şeklinde mevcut yapıyı şekillendirdiklerinden, kurumsal yapıda önemli ölçüde parçalılık sorunu yaşanmaktadır. Bu da, özellikle farklı kurumlar tarafından yürütülen faaliyetlerde çakışma ve boşlukları beraberinde getirmektedir. Ayrıca, zaman içinde artan ihtiyaçlar ve özellikle teknolojik gelişmeler paralelinde değişen iş süreçleri de, eskimiş kurumsal yapıların yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir. Etkin bir yeniden yapılanma için öncelikle kıyı ve denizel alan faaliyetlerinin belirlenmesi, daha sonra da bu faaliyetler temelinde yasal ve kurumsal düzenlemelerin basit ve etkin bir yapıda şekillendirilmesi gerektiği, böylelikle kurumlar arası koordinasyon eksikliğinin de ortadan kaldırılabileceğini vurgulanmıştır.

Kıyı ve denizel alan yönetimi kurumsal yapısının yeniden yapılandırılması gerektiğine dair değerlendirmelerde bulunan katılımcıların en çok vurguladıkları gerekçelerden biri de, fiziki planlama alanında yaşanan sorunlardır. Ülkemizde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi farklı bakanlıklar altında yapılandırılmış ve fiziki planlama yapma yetkisine sahip birçok kurum bulunmaktadır. Bu durum bütüncüllükten uzak, koordinasyonsuz ve etkin olmayan bir planlama anlayışını da beraberinde getirmektedir. Ayrıca, İl Özel İdaresi, Belediyeler gibi bazı yerel otoriteler de, plan yapma yetkisine sahiptir. Fiziki planlama alanında yaşanan bu karmaşanın ortadan kaldırılabilmesi bağlamında mülakat yapılan kişilerin ifade ettiği çözüm yaklaşımlarının, ortak bir noktada buluştuğu görülmüştür. Buna göre; üst ölçekli planlama yetkisi mutlaka tek bir bakanlıkta toplanmalı ve bu planlar merkezi otorite tarafından oluşturulmalıdır. Alt ölçekli planlar ise, yerel yönetimler tarafından katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmalıdır.

Diğer taraftan Avrupa Birliği (AB)'ne uyum sürecinde ülkemizde en çok yol alınması gereken alanlardan biri çevredir. Ancak, çevreyle ilgili bu gelişmeleri sağlayacak, yönetim ve denetim bağlamında güçlü bir kurumsal yapının olduğunu söylemek zordur. Bu bağlamda, ülkemizde çevre yönetiminin sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde yürütülebilmesi ve AB'ye uyum sürecinde her geçen gün daha da karmaşıklaşan çevre sorunlarına etkin çözümler üretilebilmesi için etkin bir yapı üzerinde durulması gerektiği vurgulanmıştır.

Son kısımda katılımcılara “ülkemizde kıyı ve denizel alan faaliyetleri yürüten yeni bir birime (Sahil Servis Merkezi(SSM) gibi) ihtiyaç var mıdır?” sorusu yöneltilmiş, katılımcıların büyük bir kısmı bu soru hakkında olumlu görüş bildirmişlerdir. Devamında

katılımcılara böyle bir merkezin varlığını olumlu veya olumsuz bulma nedenleri de sorulmuştur. Katılımcılar;

- Kurumların (Çevre ve Şehircilik Müdürlükleri gibi) faaliyet alanlarının çok geniş olması nedeniyle detaylı incelemeler yapamadıkları, yeni bir birim ile konu odaklı detaylı çalışmaların yapılabileceğini,
- Aynı faaliyetlerinin farklı kurumlar tarafından yürütülmesinin neden olduğu karmaşanın ortadan kaldırılabilceğini ve daha etkin bir işleyişin sağlanabileceğini,
- Faaliyetler sırasında koordinasyonun artacağını ve bürokrasinin azalacağını,
- Uygulama farklılıklarının giderileceği ve böylece faaliyetlerin yürütülmesinde standart bir yapı sağlanacağı,
- Faaliyetlerin uzmanlar tarafından gerçekleştirileceği,
- Planlama, koruma ve denetimin daha etkin olabileceğini vurgulamışlardır.

Mülakatın son aşamasında katılımcılara Türkiye'nin mevcut kıyı ve denizel alan kullanım politikaları hakkındaki düşünceleri ve görüşleri sorulmuştur. Bu bağlamda;

- Mevcut kanunların tüm bölgeleri aynı şartlarda kapsadığı,
- Etkin ve yeterli mevzuat düzenlemelerinin bulunmadığı,
- Yapılaşma, kirlilik, tahrip gibi nedenlerle kıyıların yeterli düzeyde korunamadığı,
- Kamusal kullanımın bazı yerlerde kısıtlı olduğu,
- Denizel alanlara yönelik herhangi bir planın bulunmadığı,
- Kıyıda kaçak yapılaşmanın fazla olduğu ve kıyı yapılarının talep temelli oluşturulduğu, gibi sorun ve sıkıntıların bulunduğu, kıyı ve denizel alanlarımızda sağlıklı bir kıyı ve denizel alan politikamızın bulunmadığı katılımcılar tarafından vurgulanmıştır.

3.3. Türkiye’de Kıyı ve Denizel Alan Yönetiminin Etkinliği

Tez kapsamında gerçekleştirilen anket, mülakat ve araştırmalar sonucunda ülkemizde kıyı ve denizel alanlar ile doğrudan ilgili 43 yasa, KHK ve tüzük bulunduğu tespit edilmiştir. Mevcut düzenlemelerin bütüncül bir yapıdan uzak zaman içinde ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak üzere aceleci yaklaşımlarla hazırlandığı görülmektedir. Ayrıca denizel alanlarımıza ilişkin mevcut yasalarımızda çeşitli maddeler olmasına rağmen açık denizlere ilişkin hukuki statü tam olarak oturtulamamıştır. Mevzuattaki sorunlara çözüm üretilebilmesi için, ülkemizdeki araziyle ilgili mevzuatın katılımcı bir yaklaşımla yeniden yapılandırılmalı, sonrasında yapılacak değişiklik ve ilavelerde de sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekmektedir.

Ayrıca ülkemizde “kıyı ve denizel alan ile suçul bölgelere ilişkin faaliyet yürüten” toplam 53 kurum bulunmaktadır. Bu kurumlar Başbakanlık ve 10 farklı bakanlığın “Ana Hizmet Birimleri”, “Bağlı Kuruluşları” veya “İlgili Kuruluşları” olarak hizmet vermektedirler. 38’inin merkezi idaresi genel müdürlükler şeklinde yapılandırılmış olan bu kurumların büyük bir bölümünün taşra teşkilatı, bölge ve il müdürlüklerinden oluşmaktadır. Birçok birimin aynı faaliyet alanında olabilmesi yetki karmaşası oluşturmakta, koordinasyon sağlanamamaktadır.

Buradan hareketle ülkemizin kıyı, denizel alan ve suçul bölgelerine ilişkin faaliyetlerin sağlıklı bir yapıya kavuşturulabilmesi için hukuki, kurumsal ve teknik yapının düzenlenmesi ve etkin bir sistemin oluşturulması gerekmektedir.

3.4. İnceleme Kapsamındaki Ülkelerin Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemlerinin Değerlendirilmesi

Bazı gelişmiş ülkelerin kıyı ve denizel alan yönetim sistemlerini geliştirmek amacıyla yaptıkları yasal, kurumsal ve teknik çalışmalar incelenmiştir. Bu amaçla AB ülkelerinden İngiltere, Finlandiya, İspanya, Romanya, Portekiz, Hollanda ile Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, Kanada ve İsrail örnek ülke olarak seçilmiştir.

Yapılan çalışmalar sonucunda, incelenen ülkelerin kıyı ve denizel alan yönetimi ve kullanım hakları ile ilgili problemleri çözümede, uluslararası hukuk kurallarını gözetken kendi metotlarını geliştirdikleri görülmektedir. Bununla birlikte, yasal problemleri

çözmede genel eğiliminin sınırlı aynı hakların tescili çeşitli yasalarla düzey boyutun kullanımının düzenlenmesi şeklinde olduğu söylenebilir.

İncelenen ülkelerin yasal yapıları analiz edildiğinde, Hollanda, İsrail, ve Finlandiya'nın kadastral sistemlerinde kamusal kısıtlamalar kadastro haritaları üzerinde gösterilmeye başlanmıştır. Kısıtlamalar kadastroda kaydedilmeye başlanmış, ilgili kurumlara da mevcut kısıtlamaları ve oluşacak güncellemeleri kadastro idaresine bildirme yükümlülüğü getirilmiştir. İsrail, Romanya ve Finlandiya da plot projeler üzerinde kıyı ve denizel alanlara yönelik çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Özellikle, Romanya, Portekiz ve İngiltere bütünleşik kıyı ve deniz alanları yönetim sistemleri oluşturmada ileri seviyelere ulaşmışlardır.

İngiltere'de 2000'li yılların başına kadar kıyı ve denizel alanlar üzerine etkin bir çalışma yürütülmemiştir. AB'nin 2002 yılında yayımladığı tavsiye mektubundan sonra ülkede çalışmalar hız kazanmıştır. 2006 yılında BKAY stratejisi geliştirmek ve yerel halkın görüşlerini almak için kıyı kullanıcıları ağı oluşturuldu. Bu ağ ile kıyı kullanıcıları deniz yönetimi organizasyonu ile bağlantı içinde tutulmaktadır. Böylelikle farklı kullanıcılar sistemden faydalanabilmektedirler. Sistem web tabanlı bir CBS organizasyonudur. Yerelden başlayıp ulusala giden bir organizasyon şemasına sahiptir. Sistem uluslararası yaklaşımlara (kostarika bildirgesi) uyum sağlaması açısından da önemlidir.

AB, BKAY kapsamında ülkelerin gelişim süreçlerine (2006-2012) ilişkin yaptığı çalışmada Belçika, Estonya, Fransa, Yunanistan, Malta, Kıbrıs'ın henüz yasal ve kurumsal yapılanmada yeterli seviyede olmadığını saptamıştır.

Avustralya, Kanada ve ABD geleneksel hukuk sisteminden gelen bu ülkelerdir ve eyalet sistemi uygulanmaktadır. Kıyı ve denizel alan yönetimine ilişkin çalışmaların yasal ve kurumsal aşamaları tamamladıkları söylenebilir. ABD 1990'lı yılların başından itibaren kurumsal yapılanma ile kapsamlı bir deniz bilgi sistemi üzerinde çalışmışlardır. Pilot bölgelerde yapılan çalışmalar ile okyanus tasarım bilgi sistemi (OPIS) geliştirmişlerdir. Sistem SSM gibi ilgili kurumun web sitesi altında bir CBS olarak sınıflandırılmıştır. OPIS kıyı ve denizel alanların yönetiminde sürdürülebilirlik ve bütünleştiricilik ile bilgilerin sisteme girişte kolaylığı sağlamaktır. OPIS web tabanlı bölgesel bir araç olarak geliştirilmiş ve hem yerel hem de ulusal devlet politikası olarak belirlenmiştir.

İngiltere Çevre Departmanı DEFRA, Finlandiya Çevre Enstitüsü SYKE, Romanya Deniz Araştırma Geliştirme Kurumu NIMRD, Amerika Birleşik Devletleri Okyanus ve Atmosfer Yönetimi NOAA ve Sahil Servis Merkezi SSM, kıyı ve denizel alan faaliyetleri

üzerine çalışma yürüten kurumlardır. Bu ülkeler kurumsal yapılanma sayesinde çalışmalarını hızlı ve kapsamlı olarak yürütebilmektedirler. Ülkemizde de kurumsal kıyı ve deniz alanları yönetimi için doğrudan bu alanlar ile ilgili bir platform üzerinde durulmalıdır.

3.5. Türkiye İçin Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemi Yaklaşımı

Bu bölümde, tez kapsamında yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular temelinde, ülkemiz için sürdürülebilir bir yaklaşımla gerçekleştirilebilecek bütünleşik kıyı ve denizel alan yönetim sistemi (BKDAY) sunulmaktadır. Sistem dört ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar;

- Ulusal ve uluslararası hukuk nezdinde mevzuat geliştirme,
- Faaliyetleri yürütecek teşkilat yapısı,
- Faaliyetlerin yürütüleceği alan (sınırlar),
- Teknik yapı (oluşturulması düşünülen model) dir.

BKDAY olarak adlandırılan bu tasarım kapsamında ülkemiz genelinde kurum, kişiler bünyesinde yapılan anket ve mülakatlar ile gelişmiş ülkelerdeki kıyı ve denizel alan çalışmalarının incelenmesi sonucu ortaya konulan problemlerin çözümü için nelerin yapılması gerektiği yasal, kurumsal ve teknik olarak ortaya konulmakta ve sürdürülebilir bir yapıda sorunlara çözüm üretmesi öngörülmektedir.

3.5.1. Yasal Yapı

Ülkemizde arazi yönetimi üzerine yapılan çalışmalar kıyı ve deniz tarafını kapsamamakta bu da bütünleşik bir yapının oluşturulmasını engellemektedir. Kıyı bölgelerindeki kadastral sorunların temelinde de bu ayırık yapı yatmaktadır. Oysa kadastro kavramı günümüzde kara, kıyı ve deniz bileşenlerinin tamamını 3B olarak kapsamalıdır. Bu aslında Kadastro 2014 raporunda tanımlanan AN kavramı ile örtüşmektedir.

Ülkemizde kara ve kıyı bölgelerimiz için işlerliği sağlıklı olmayan mevcut yasal yapılar olmasına rağmen deniz alanlarını kapsayan, uluslararası deniz hukuku kurallarını da gözetilen bir yasal yapı mevcut değildir. Ancak uygulamada bu tür alanlara yönelik tescil

işlemleri yapıldığı tespit edilmiştir. Bu tespitler yapılan işlemin yanlış olduğunu değil, uygulamanın yasal dayanaklarının oluşturularak ülke geneline yayılması gerekliliği, bu çalışmanın da temel dayanaklarından.

Ülkemizin etkin bir kıyı ve deniz alanları yönetim sistemini oluşturabilmesi için kara, kıyı ve deniz bileşeninde, kıyı ve denizel alanları kapsayan sağlıklı bir “Kıyı ve Deniz Kanunu (Su Kanunu)” na ihtiyacı vardır. Çete 2008’in önerdiği arazi kanunu değerlendirilmeli, oluşturulacak kıyı ve deniz kanununun bu kanunun bir bileşeni olacak şekilde entegrasyonu sağlanmalıdır.

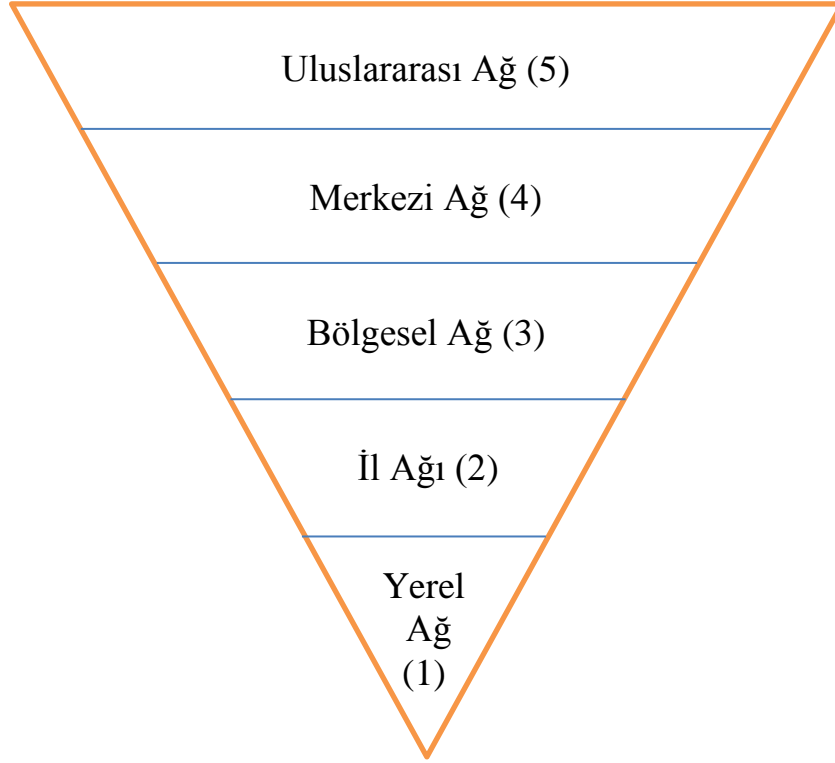
Tezin “Yapılan Çalışmalar” bölümünde de ifade edildiği gibi, ülkemizin kıyı ve deniz alanlarına ilişkin sağlıklı bir politikası mevcut değildir. Bu sebeple, ilk olarak, SK hedefleri çerçevesinde geniş katımlı özellikle denizel alanları da kapsayacak şekilde uluslararası hukuk kurallarının göz önünde bulundurulduğu ulusal su politikalarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

3.5.2. Kurumsal Yapı

Kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyet yürüten kurum ve kuruluşlar incelendiğinde işlemlerin genelde çeşitli bakanlıklar bünyesindeki genel müdürlüklere bağlı daire başkanlıkları tarafından yürütüldüğü, bazı daire başkanlarının görev sınırlarının birbirinin içinde olduğu, bölge ve şube müdürlüklerinde de benzer sorunların yaşandığı tespit edilmiştir (Şekil 3.23). Ayrıca, müdürlüklerin çalışma alanlarının geniş olması, teknik personel sayısının yetersiz ve personel eğitiminin istenilen seviyede olmaması, kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyetlerdeki sorunların temelini oluşturmaktadır. Uluslararası federasyonların yayımladıkları bildirgelerde kıyı ve denizel alanların yönetiminden sorumlu birimlerin olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bu bağlamda, gelişmiş ülkelerin sistemleri incelendiğinde, ABD’de Ulusal Okyanus ve Atmosfer Yönetimi (NOAA) ile bileşeni Sahil Servis Merkezi (SSM), İngiltere’de Çevre Departmanı (DEFRA) ile bileşeni Kıyı Kullanıcıları Ağı (CPN) ve Deniz Yönetim Organizasyonu (MMO), Romanya’da Ulusal Deniz Araştırma ve Geliştirme Kurumu (NIMRD “Grigore Antipa”) vb kıyı ve denizel alan yönetimine yönelik faaliyet yürüten birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Tez kapsamında yapılan anket ve mülakatlar ile gelişmiş ülkelerin sistemlerinin incelenmesi sonucunda ülkemizin kıyı ve denizel alan faaliyetlerine yönelik yeni bir birime ihtiyacı olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda, ülkemizde kıyı ve denizel alan faaliyetleri, merkezi bir birimin koordinatörlüğünde, bölge ve ilçe teşkilatları bünyesinde gerçekleştirilmesine ihtiyaç vardır. Bu amaçla kara, kıyı deniz bileşenleri ve uluslararası organizasyonlarla entegrasyonu sağlayan kıyı kullanıcıları ağı (KKA) önerisi sunulmaktadır (Şekil 3.24).

Şekil 3.24. Önerilen bütünleşik kıyı kullanıcıları ağı

Şekil 3.24'de,

- Yerel (İlçe ve Belde) Kıyı Kullanıcıları Ağı (1), İlçe ve belde bünyesinde konumsal veri merkezi,
- İl Kıyı Kullanıcıları Ağı (2), İlçe ve belde verilerinin toplandığı, konumsal veri merkezi,
- Bölgesel Kıyı Kullanıcıları Ağı (3), bölgesel iletişim merkezidir. Kıyı boyunca diğer birimler ile iletişimi sağlar. Hem idari yapılanma, hem de konumsal verilerin toplandığı veri merkezi,
- Merkezi Kıyı Kullanıcıları Ağı (4), Belde, il ve bölgesel kıyı kullanıcıları koordinatörlüğü ile diğer sistemlere (uluslararası veri merkezleri) entegrasyonu sağlayan, hem idari hem de konumsal veri yapılanma ağı merkezi,

Önerilen KKA, FIG'in yayımlamış olduğu Kostarika deklarasyonu ile de örtüşmektedir. Sistem;

- Kıyı ve denizel alan politikalarının üretilmesi,
- Kamu ve özel sektör arasında koordinasyon,
- Yerel halkın sisteme katılımı,
- Kıyı ve denizel alan sorunlarının kurumsal olarak değişimine ve yeniden değerlendirilmesine, katkı sağlayacaktır.

3.5.3. Teknik Yapı

BKDAYs, kıyı ve denizel alanlara ilişkin bilgi sisteminin tesis edilmesi ve sürdürülebilir altyapısının hazırlanmasıdır. Bu kapsamda kara, kıyı ve deniz bileşenlerinin bütüncül bir altyapısının oluşturulması ve sürdürülebilir bir yapıda kullanıcılara sunulması önerilmektedir.

BKDAYs'nin hayata geçirilmesi ve güncellenmesi sırasında dikkat edilmesi gereken en önemli husus uluslararası standartlarla uyumluluğunun sağlanmasıdır. Özellikle ulusal bazda veri değişimini sağlayabilmek için ülke seviyesinde ortak veri yapılarına sahip sistemlerin tesis edilmesi ihtiyaç olduğu gibi uluslararası alanda da aynı dili konuşan sistemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple, BKDAYs'nin mutlaka uluslararası standartlarla uyumluluğu sağlanmalıdır. Diğer bir önemli nokta ise sistemin farklı kullanıcıları gözetken bütünlük bir model çerçevesinde oluşturulmasıdır. Bu, bilgi sistemleri arasındaki veri değişiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi açısından önemlidir.

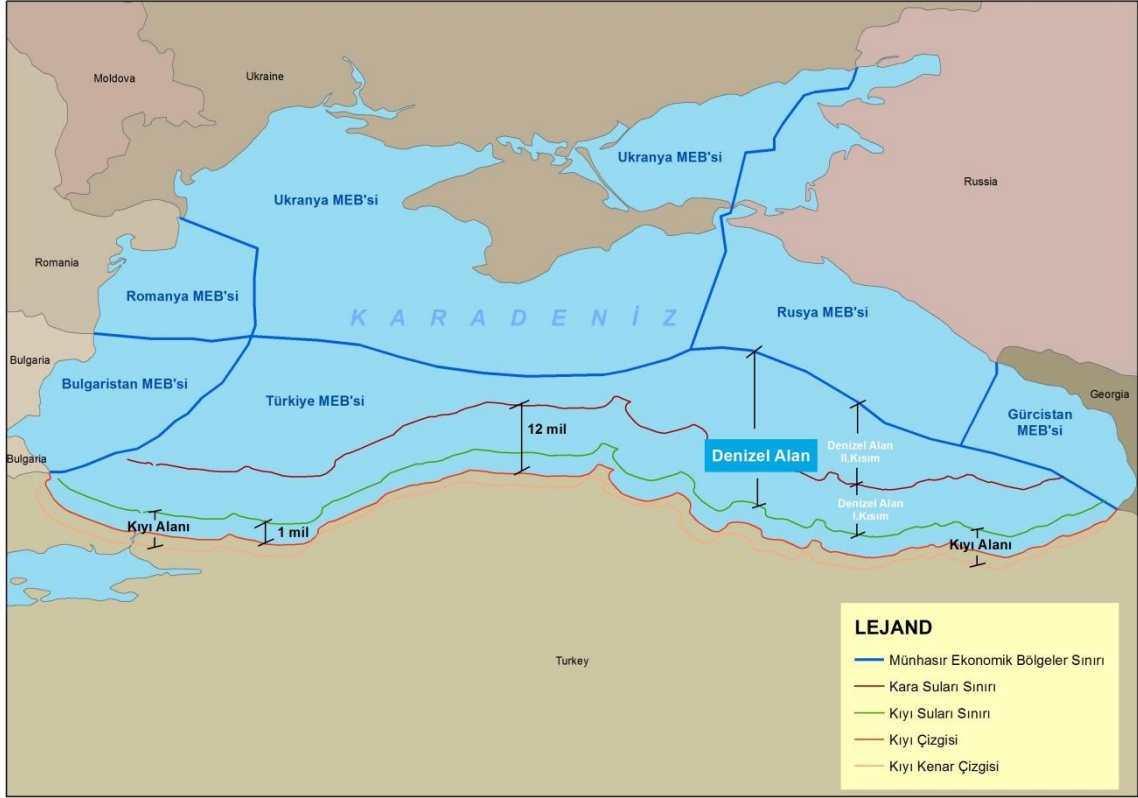
3.5.3.1. Kıyı ve Deniz Parsel Oluşumu (Deniz Konumsal Plan)

Mevzuatımızda (3621 sayılı Kıyı Kanunu) kıyı; "Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisini arasındaki alan" olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımlama kıyı alanını sınırlayan iki temel sınırı vurgulamaktadır. Ancak Orman ve Su İşleri Bakanlığı hazırladığı "Su Kanunu Tasarısı"nda üçüncü bir sınır olarak kıyı çizgisinden itibaren deniz tarafındaki bir millik alanı kıyı suları (KS) olarak tanımlamaktadır. Bu kavramlar tanımlar kısmında verilmiştir.

Deniz kadastro modeli bağlamında inceleme yaptığımızda, çalışmanın birçok yerinde ifade edilen devletin hüküm ve tasarrufu altında olan alan ile kıyı alanı örtüşmektedir. Bu alanın kara yönündeki sınırını oluşturan KKÇ, ilgili bakanlıkça ölçülmekte ve haritalara islenmektedir. Bu sınır aynı zamanda sabit bir sınır olup, ancak mahkeme kararına istinaden değiştirilir. Diğer sınır ise deniz yönünü oluşturan KÇ'dir. Bu sınır mevsimsel ve zamansal olarak değişen, doğal ve yapay olaylardan etkilenecek değişiklik gösteren bir hattır. Bu hattın belirlenmesi, Kıyı erozyonunun yaşandığı bölgelerde kıyı değişimini belirlemede katkı sağlarken, turizm bölgelerinde hazineye ait kumsal alanların kiralanmasında ve ecrimisil bedellerinin tespitinde önemli katkı sağlayacaktır. Bu iki sınıra Kıyı Kanunumuzda bulunmayan KS sınırını da entegre ederek kıyı alanını tanımlamamız elzem olmuştur. Çünkü günümüzde, deniz yönünde yapılan kıyusal planlamaların büyük bir çoğunluğu ilk bir millik alan içerisinde gerçekleştirilmektedir. Yapılan anket ve mülakat çalışmalarında da kıyının deniz yönünde de bir sınırının belirlenmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Kıyı alanlarında çeşitli sınırlar bazında çalışmalar olmasına rağmen deniz tarafında oluşturulabilmiş bir deniz parseli mevcut değildir. Çalışmada uluslararası deniz hukukundaki deniz sınırları da gözetilerek deniz parselini birinci ve ikinci kısım olarak iki alana ayırmak uygun olacaktır. Birinci kısım, KS sınırından 12 millik karasuları sınırına kadar olan alan, ikinci kısım ise 12 millik karasuları sınırından MEB sınırına kadar olan alan olarak tanımlanmıştır (Şekil 3.25).

Ayrıca anket ve mülakat çalışmalarında kıyı ve denizel alanlara ilişkin kanunların bölge şartlarının farklılık gösterebilmesinden dolayı farklı değerlendirilebileceği vurgulanmıştır. Bu maksatla oluşturulacak kıyı ve denizel alan parsellerinin bölgesel olarak da sınırlarının belirlenmesi faydalı olacaktır. Böylelikle gerektiğinde bölge bazlı hukuki farklılıklar uygulanabilecektir.

Şekil 3.25. Kıyı ve deniz parseli tanımlaması

3.5.3.2. Hak, Sınırlama ve Sorumlulukların Tapuda Kaydı

4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 780. maddesinde, “İrtifak hakkının kurulması için tapu kütüğüne tescil şarttır” hükmü yer almaktadır. Ülkemizde de hak ve sınırlılıklar tapu siciline idari irtifak hakları şeklinde kaydedilmekte ve kadastro paftasında gösterilmektedir. Ancak çevre ve su koruma bölgeleri, deniz planları, askeri yasak bölgeler, sit alanları, kıyı kenar çizgileri, fiziki planlar gibi kıyı ve denizel alanlara yönelik gözlemediğimiz hak, kısıtlama ve sorumluluklar (dalyan ve voli alanları hariç) mülkiyet haritalarında yer almamaktadır.

Kadastro 2014 raporunda “Dünya nüfusu ve paralelinde arazi kullanımını artmakta, bu sebeple kamu yararı amacıyla özel ve tüzel kişilere ait araziler her geçen gün biraz daha fazla kısıtlanmaktadır. Bu bağlamda, arazi zilyetlik güvenliğini sağlamak için, geleceğin kadastrasına, araziyle ilgili her şeyi açık bir hale getirme görevi düşmektedir. Bunun için de tematik bir modele ihtiyaç vardır.” vurgusu yapılmıştır.

Kıyı ve denizel alanlardaki kamusal hak, kısıtlama ve sorumluluklar raporda belirtilen AN kavramı ile birebir örtüşmektedir. Raporun bu yaklaşımını benimseyen birçok ülkede bugün bu çerçevede çalışmalar yürütülmektedir. Ülkemizde de, kamusal hak ve kısıtlama ve sorumlulukların nesne yönelimli katmanlarla temsili, bilgi sistemleri kapsamında gerçekleştirilmelidir.

Ülkemizde 2000’li yılların başından itibaren hız kazanan Tapu ve Kadastro Bilgi Sistemi (TAKBİS) çalışmaları, ülkemizin mülkiyet ve kullanım hakları altyapısının oluşturması açısından önem taşımaktadır. Modellemesi ve pilot uygulamaları gerçekleştirilen ve halen yaygınlaştırma çalışmalarına devam edilen TAKBİS’in kadastro bileşeninin tüm ülke yüzeyini (kara, kıyı ve denizel alanları) kapsayacak şekilde geliştirilmesi yararlı olacaktır. Bu amaçla yukarıda önerilen kıyı kullanıcıları ağının oluşturacağı sistemlerle TAKBİS’in entegrasyonu sağlanmalıdır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Denize kıyısı olan ülkeler için kıyılar ve denizler önemli doğal ve ekonomik zenginlik kaynaklarıdır. Bu nedenle deniz, göl ve baraj göllerinden yararlanmada birçok ülke kendine özgü kurallar geliştirmiştir. Denizler ve karasularından yararlanmada çoğunlukla kamu yararı ilkesi hâkimdir. Ancak son yıllardaki gelişmeler; denizlerden yararlanmada mülkiyetin değil de kullanım hakkının özel ve tüzel kişiler lehine sunulabileceğini göstermektedir. Birçok ülke bunu kendi karasularında uygulamaktadır. Kıyı ve denizlerin kullanım alanlarının giderek artması özel ve tüzel kişilerden başka ülkeler arasında da çıkar çatışmalarına neden olmaktadır. Bu gelişmeler Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin doğmasına yol açmıştır. Sözleşme ile denizlerde hak edinimi ilk defa uluslararası kurallara bağlanmıştır.

Denizel alanlardan yararlanmada her ülke kendi kültürel geçmişine dayalı olarak öncelikle yazısız hukuk kuralları geliştirmiştir. Bu kurallar bölgesel ve yöresel nitelikler dahi taşımaktadır. Bu nedenle kıyı ve deniz yönetim modeli bir ülkenin tamamına uygulanırken önceden kazanılmış hakların da korunmasını sağlamalıdır.

Bu bağlamda, tez çalışmasına, Türk arazi yönetiminin mevcut yasal ve kurumsal yapısı araştırılarak başlanmıştır. Buna göre, ülkemizde kıyı ve denizel alanlar ile ilgili toplam 43 kanun, KHK ve tüzük bulunmaktadır. Bu mevzuatın çoğunluğu kıyı alanları üzerine yoğunlaşmıştır. Sadece denizel alanlar üzerine ülkemizde benimsenmiş bir mevzuat bulunmamaktadır. Ülkemiz BMDHS hükümlerini tam olarak kabul etmemekle birlikte katı bir tutum sergilemeyerek, bu hükümlere bağlı kalmaya çalışmaktadır. Bu da yasalarda bir açığı doğurmaktadır. Kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyet yürüten kurum sayısı ise 53'dür. Bu kurumların her birinin yürüttüğü kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyet sayısı 1 ile 14 arasında değişmektedir.

Tüm bu rakamlardan da anlaşılacağı gibi, ülkemizde kıyı ve denizel alan yönetimi dağınık bir yasal ve kurumsal yapılanmaya sahiptir. Bu durumun en önemli sebeplerinden biri, gerek yasal gerekse kurumsal yapılanmanın bütüncül bir yaklaşımla değil, zaman içinde ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak amacıyla ilaveler şeklinde tesis edilmiş olmasıdır.

Bu çalışmada öncelikle kıyı ve denizel alan yönetimine ilişkin yasal ve kurumsal yapı ortaya koyulduktan sonra araştırmaya anket ve mülakatlarla devam edilmiştir. Yapılan ayıklamalar sonucunda 17 farklı meslek grubundan oluşan 90 kişilik anket grubu ile il, bölge ve genel müdürlük bünyesinde gerçekleştirilen 34 kişilik mülakat grubu oluşturulmuştur. Yapılan anket ve mülakatların temel hedefi, ülkemizin kıyı ve denizel alan yönetimine ilişkin mevcut durumunu ve sorunlarını ortaya koymak, kıyı ve denizel alan faaliyeti yürütücülerinin mevcut sorunlarının çözümüne yönelik düşüncelerine ulaşmak olarak belirlenmiştir.

Yapılan çalışmalardan elde edilen bulgular neticesinde oluşan sonuçlar ve öneriler aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

1. Kurum ve kuruluşlar arasındaki yetki dağılımını ve kaynak kullanımını düzenleyen çok sayıda yasa ve yönetmelik bulunmaktadır. Bu yasa ve yönetmelikler arasında bir bütünlüğün olmaması kurumlar arasında yetki karmaşasının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum yatırım yapacak özel sektörün kamu otoritelerine karşı güvenini sarsmaktadır. Bundan dolayı ortaya çıkan sorunların giderilmesi için uluslararası hukuk kurallarını gözeterek yeni bir hukuki yapı oluşturulmalıdır.
2. Kıyıların doğal yapısını bozan ve zarar veren kullanımların başlangıç aşamasında tespiti sağlanmalıdır. Ecrimisil veya kira uygulamalarıyla usulsüzlüğün devamına izin verilmemelidir. Kıyı alanlarında sadece özel teşebbüs değil, kamu kurumları da mevzuata uygun hareket etmeli, gerektiğinde bu tür kurumlara da yaptırım uygulanabilmelidir.
3. KKÇ tespitinden önce yasalara uygun olarak edinilen mülkiyetlerin sonradan kıyıda kaldığının belirlenmesi üzerine tapuların iptal edilmesi, tapu sicillerine güvenerek işlem yapanların mağduriyetine yol açtığından bu alanda yasal düzenlemeye ihtiyaç bulunmaktadır. Kıyı alanlarında KKÇ'nin deniz tarafında kalan parseller için bedelsiz tapu iptal davaları yerine, kentsel dönüşüm kanununda değişiklik yapılarak kapsamının genişletilmesi suretiyle bu tür

alanların düzenlenmesi sağlanmalıdır. Böylelikle AİHM'den önce iç hukukta sorunlar çözüme kavuşturulabilir.

4. Kıyı ve denizel alanlar gibi geniş sahaları kapsayan çalışmalarda Coğrafi Bilgi Sistemi ve Uzaktan Algılama teknikleri gibi gelişmiş teknolojilerden yararlanılmalıdır. Bu tür alanlardaki hak, kısıtlama ve sınırlılıkların konumsal analizleri ancak bu yöntemler ile rahatlıkla gerçekleştirilebilir.
5. Kıyı ve denizel alanlara ilişkin üretilen verilerde uluslararası standartlar incelenerek ortak bir veri standardı oluşturulmalıdır.
6. Kıyılarımızın ne kadarında KKÇ tespiti yapıldığı belirlenmeli ve kıyılarımızın ne kadarında KKÇ eksiği bulunduğu görülebilmelidir. Özellikle turizm açısından önem arz eden ve yerleşimin yayılma ihtimali bulunan bölgelere öncelik verilerek KKÇ tespitleri tamamlanmalı, valiliklerin harita ihtiyacı, harita üreten kamu kuruluşlarıyla koordinasyon sağlanarak karşılanmalıdır.
7. KKÇ tespitlerinin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi amacıyla, kıyılarla ilgili çalışma ve araştırma yapan bilim adamlarının da görüşü alınarak su hareketlerinin oluşturduğu alanların doğal sınırlarının belirlenmesine ilişkin bilimsel kriterler tespit edilmeli, tespit komisyonlarındaki her meslek grubunun hangi verileri araştıracağı, nasıl bir ölçüm ve analiz yapacağı belirlenmeli, tespit tutanaklarının yeterli ayrıntı ve kapsamda olmasının sağlanması amacına yönelik bir format oluşturulmalıdır. KKÇ tespitlerinde hataların önlenmesi amacıyla, hataların nedenleri, hangi özellikteki kıyılarda yoğunlaştığı gibi konularda çalışma yapılmalı ve elde edilecek sonuçlara göre komisyon üyelerine eğitim verilmelidir. Mülkiyetlerin tespiti için KKÇ paftaları kadastro müdürlüklerine de gönderilmeli, kıyıda kalan mülkiyetlerin belirlenerek ilgili kurumlara bildirimler sağlanmalıdır.
8. Ülkemizde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi farklı bakanlıklar altında yapılandırılmış ve fiziki planlama yapma yetkisine sahip birçok kurum bulunmaktadır. Bu durum

bütüncülükten uzak, koordinasyonsuz ve etkin olmayan bir planlama anlayışını da beraberinde getirmektedir. Buradan hareketle üst ölçekli planlama yetkisi mutlaka tek bir bakanlıkta toplanmalı ve bu planlar merkezi otorite tarafından oluşturulmalıdır. Alt ölçekli planlar ise, yerel yönetimler tarafından katılımcı bir yaklaşımla hazırlanmalıdır. Hazırlanan planlar denizel alanları da kapsayacak şekilde üretilmelidir.

9. AB direktifleri çerçevesinde ülkemizin kıyı ve denizel alanlarının konumsal planlarının yapımı bir an önce gerçekleştirmeli ve etkin bir yönetim mekanizması oluşturulmalıdır. Bu amaçla kıyı ve denizel alanlara ilişkin konumsal veriler tespit edilmeli, kullanım, hak ve sınırlılıklar tescil edilmelidir.

10. DKP sınırları boylamda KKÇ, kıyı suları sınırı (kıyı çizgisinden itibaren deniz tarafında 1 mil) ve karasuları sınırı (12 mil), MEB sınırı olarak, enlemde ise denizlerimizin özelliklerine göre belirlenmelidir. Böylelikle uluslararası hukuk kurallarına göre kıyı ve deniz planları oluşturulurken, iç hukukta kısmen de olsa bölgesel özelliklerden kaynaklanan sorunlara yaklaşımlar geliştirilebilir.

11. Gelişmiş ülkelerde kıyı ve denizel alanlara ilişkin çalışmalar sadece bu konu ile ilgili kurum ya da kuruluşlar tarafından yürütülmektedir. Böylece;

- Konu odaklı çalışılabilmekte ve detaylı incelemeler yapılabilmekte,
- Kurumlar arası kargaşa ortadan kalkmakta, bürokrasi azalmakta ve daha etkin bir işleyiş sağlanmakta,
- Faaliyetler uzmanlar tarafından gerçekleştirilmekte,
- Planlama, koruma ve denetim daha etkin yapılabilmektedir.

Üç tarafı denizlerle çevrili 8592 km'lik kıyı şeridinde sahip ülkemiz için de böyle bir kurumun varlığı şarttır.

Yukarıda maddeler halinde verilen sonuç ve önerilerin ışığında;

Gerek mevzuat ve kurumsal yapı araştırması gerekse anket ve mülakatlar, kıyı ve denizel alan yönetiminde önemli sorunların yaşanmakta olduğunu, bu sorunların büyük bir bölümünün de, kıyı ve denizel alan yönetiminin ihtiyaç duyduğu bilgileri sağlama görevini üstlenen kurumların etkin olmayan yapısından kaynaklandığını göstermiştir. Bu sebeple,

kıyı ve denizel alanların etkin bir yapıya kavuşturulabilmesi için bir yaklaşım geliştirilmesi planlanmıştır.

Ülkemiz için esnek ve sürdürülebilir bir arazi idaresi yaklaşımı geliştirmeye geçmeden önce, AB kapsamındaki çalışmalar ile bazı gelişmiş ülkelerin kıyı ve denizel alan sistemlerinin incelenmesi ve bu ülkelerin mevcut sistemlerinden yararlanılması hedeflenmiştir. Bu çerçevede, inceleme kapsamına 10 ülke alınmış ve sistemleri irdelenmiştir. Daha sonra, ülkelerin kıyı ve denizel alan sistemlerinden elde edilen bulgular ve ülkemiz şartları bir arada değerlendirilerek, Türkiye için bir kıyı ve denizel alan sistemi yaklaşımı geliştirilmiştir. Bütünleşik Kıyı ve Denizel Alan Yönetim Sistemi (BKDAY) olarak adlandırılan bu yaklaşımın, yasal, kurumsal ve teknik olmak üzere üç ana bileşeni bulunmaktadır.

BKDAY kapsamında önerilen yasal yapıya göre, mevcut kıyı ve denizel alan yönetimi mevzuatındaki dağınıklığın giderilebilmesi, tekrarların ve boşlukların ortadan kaldırılabilmesi ve tüm alanları kapsayabilen yeni bir “Kıyı ve Deniz Kanunu (Su Kanunu)”na ihtiyaç vardır.

BKDAY kurumsal yapılanma önerisine göre ise, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi merkezi bir birimin koordinatörlüğünde (Bu amaca yönelik Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü) bölge ve ilçe teşkilatları bünyesinde birimler (KKA) oluşturmalıdır.

BKDAY'nin teknik yapısına bakıldığında, yukarıda ifade edilen kurumsal yaklaşımın, aynı zamanda Coğrafi Bilgi Sistemlerinin altyapısını oluşturduğu görülmektedir. Bu sebeple bilgi sistemlerine hizmet verecek “Kıyı ve Denizel Alan Veri Merkezi” oluşturulmalıdır. Uluslararası yaklaşımların özellikle üzerinde durduğu oluşturulacak sisteme yerel kullanıcıların katılımının sağlanmasıdır. Bu amaçla bulut bilişim teknolojileri üzerinde durulmalıdır. Birim veri standardını oluşturarak ilgili diğer kurumlara servis işlemini yürütmelidir.

Son olarak, bu çalışmada üzerinde durulan tüm uygulamalar ve süreçler kıyı ve denizel alanların yönetimi için büyük önem arz etmektedir. Çalışma, geçerlik ve güvenilirliği sağlanan anket formu ile ortaya konmuş, yarı yapılandırılmış mülakat formu ile derinleştirilip somutlaştırılmıştır. Bu adımlarda tanımlanan sorunların irdelenmesi ve çözüm yaklaşımlarının dikkate alınması gerekliliği vurgulanmaktadır. Çalışmanın konu ile ilgilenen araştırmacılara ışık tutacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Agenda 21, 1992. Programme of Action for Sustainable Development, “Rio Declaration on Environment and Development”, Report of the UN Conference on Environment and Development, Rio De Janerio.
- Aiken, L. R., 2000. Psychological Testing and Assessment (10th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Akça, N., 2004. Kıyı Kenar Çizgisinin Tespiti Ve Uygulama Sorunları, Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları V. Ulusal Konferansı, Ankara.
- Akın, Ü., 1998. İdare Hukuku Açısından Kıyıların Tabi Oldukları Hukuki Rejim, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Akkaya, M. A., 1997. Türkiye’de Hukuk Devleti İlkesi ve Yargı Denetiminin Sınırlandırılması, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akkaya, M. A., 2004. Türkiye’de Kıyı Alanları Yönetimi ve Hukuksal Rejimi, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, İstanbul.
- Akköse, A. C., 2007. Kentsel Kıyı Alanlarının Yeniden Değerlendirilmesi Kapsamında İstinye Tersane Alanının İncelenmesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atılğan, H. (Editör), Kan, A. ve Doğan, N., 2006. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme, Anı Yayıncılık, Ankara.
- AIHS, 1998. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- Barrett, M. G., 1989. What is coastal management? Coastal management: Proceedings of the conference organized by the Institution of Civil Engineers held in Bournemouth, London.
- Barry, M., Elame, I. ve Molen, P., 2004. Ocean Governance and The Marine Cadastre: The Netherlands North Sea,
- Başer, V., Bıyık, C. ve Demir, O., 2011a. Kıyı ve Denizel Alanların Kullanımında Harita Mühendisliği Uygulamaları, 7. Kıyı Mühendisliği Sempozyumu, Kasım, Trabzon.
- Başer, V., Bıyık, C. ve Demir, O., 2011b. Türkiye İçin Deniz Kadastro Kavramının Gelişimi, 7. Kıyı Mühendisliği Sempozyumu, Kasım, Trabzon.
- Baykul, Y., 2000. Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması, ÖSYM, Ankara.

- Belfiore, S., 2003. The growth of integrated coastal management and the role of indicators in integrated coastal management: introduction to the special issue. (Editorial). Ocean & Coastal Management, 46, 225-234.
- Benavente, J., Del Río, L., Gracia, F.J., 2009. Riesgos litorales, Enseñanza de las Ciencias de la Tierra, 17,3, 277-283.
- Bıyık, C. 1997. Dalyan ve Voli Yerlerinin Tespit ve Tescili, Mülkiyet Dergisi, TKGM, 26, Ankara.
- Bıyık, C. ve Başer, V., 2011. Türkiye Karasularında Kültür Balıkçılığında Kadastral Açıldan Bakış, TMMOB Harita Mühendisleri Odası, 13. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Nisan, Ankara.
- Binns, A., 2004. Thesis submitted for the Degree of Masters of Geomatic Engineering,
- Binns, A., Rajabifard, A., Collier, P. A. ve Williamson, I., 2004. Developing the Concept of a Marine Cadastre: An Australian Case Study,
- BMDHS, 1982. Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi
- Bogaerts, T. ve Zevenbergen, J., 2001. Cadastral Systems – alternatives, Computers, Environment and Urban Systems, 25, 325-337.
- Bölükbaşı, D., 2004. Turkey and Greece: The Aegean Disputes, London: Cvendish Pub.
- Brown, L., R., 2001. How Water Scarcity Will Shape the New Century Water science and Technology, 43, 4.
- Bulut, N., 2006. Mülkiyet Konusunda Temel Yaklaşımlar ve Türk Anayasasında Mülkiyet Hakkı, Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 10, 3-4.
- Burak, S., Doğan, E. ve Gazioğlu, C., 2004. Impact of Urbanization And Tourism on Coastal Environment, Ocean & Coastal Management 47, 515–527.
- Burgess K., Pontee, N. ve Hosking, A. 2012. Deriving the benefits of strategic shoreline management. Proceedings of the Eighth International Conference on Coastal and Port Engineering in Developing Countries (PIANC-COPEDEC VIII), Session TS43: Coastal Zone Management and the Environment – III, Chennai, India.
- Büyüköztürk, Ş., 2010. Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum, Pegem Yayınları, Ankara.
- CKBBS, 1958. Cenevre Karasuları ve Bitişik Bölge Sözleşmesi
- Chircop, A. and O'Leary R., 2012. Legal Frameworks for Integrated Coastal and Ocean Management in Canada and the European Union: Some Insights From Comparative Analysis, Vermont Journal of Environmental Law; 13, 3, 425.

- Cicin-Sain, B., 2001. U.S. Ocean and coastal policy: Blueprint for the new decade. In: Sustainable coastal management: A transatlantic and Euro-Mediterranean perspective. Cicin-Sain, B., Pavlin, I. and Belfiore, S. (eds), Kluwer Academic Publishers, 67-74.
- Cohen, L. ve Manion, L., 1994. Research Methods in Education (Fourth Edition), Rutledge, Newyork.
- Collier, P. A., Leahy, F. J. and Williamson, I. P., 2001. Defining and Developing a Marine Cadastre for Australia, A Spatial Odyssey: 42nd Australian Surveyors Congress, Brisbane, Australia.
- Collins, S. ve Defra, Implementing Marine Planning and ICZM in England. Retrieved June 15, from Department for Environment, Food and Rural Affairs: http://shape.ervet.it/download/listbox/Venice%20Slides/Collins_ICZMinEngland.PDF, 13.01.2014
- Çepni, S., 2010. Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş, Beşinci Baskı, Trabzon.
- Çete, M., 2008. Türkiye İçin Bir Arazi İdare Sistemi Yaklaşımı, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Çoruhlu, Y. E., 2013. Vakıf Taşınmazlarının Korunma ve Geliştirilmesinde Yönetim Sorunları ve Çözüm Yaklaşımları, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Dağlı, H., 2007. Avrupa İnsan Hakları Kararları Işığında Mülkiyet Hakkı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırıkkale.
- Dale, P. F. ve McLaughlin, J. D., 1988. Land Information Management, Oxford University Press, New York, ISBN: 0-19-858404-0, 266.
- Dale, P. F. ve McLaughlin, J. D., 1999. Land Administration, Oxford University Press, New York, ISBN: 0-19-823390-6, 169.
- Demir, H., 2006. "Kadastro Bilgisi Ders Notları", YTÜ Jeodezi ve Fotogrametri Müh. Bölümü, İstanbul.
- Denscombe, M., 1998. The Good Research Guide for Small-Scale Social Research, Projects, Open University Press, Buckingham.
- Doğan, E., Burak, S. ve Akkaya, M. A. 2005. Türkiye Kıyıları; Kavramsal Tanımlama Planlama Kullanım. Beta, 237s., İstanbul.
- Dong, L., 2004. Waterfront Development. A Case Study Of Dalian, China, Yüksek Lisans Tezi, Waterloo.
- Doner, F. ve Biyik, C., 2007. Defining 2D Parcels in 3D Space by Using Elevation Data, In Proceedings of the FIG Working Week 2007, May, Hong Kong SAR.

- Döner, F. ve Bıyık, C., 2007. Üç Boyutlu Kadaströ, Hkmo Jeodezi, Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi, 2, 97, 53-56.
- Döner, F. ve Bıyık, C., 2009. Kadastroda Üçüncü Boyutun Kapsam ve İçeriği, XII. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.
- Döner, F., Bıyık, C. ve Demir O., 2011. Dünyada Üç Boyutlu Kadastro Uygulamaları, Hkmo Jeodezi Jeoinformasyon ve Arazi Yönetimi Dergisi, 2 Özel Sayı, 53-59.
- Ekau, W., 2012. Progress in marine spatial planning and Integrated Coastal Zone Management in Europe. Lessons learnt from an evaluation Project, Changwon City, Republic of Korea.
- Eke, F., 1995. Kıyı Mevzuatının Gelişimi Ve Planlama, TAU, Ankara.
- Elder, D., 1993. International developments in marine conservation and the World Conservation Union Marine Agenda. Proceedings of the fourth fener conference on the environment, 30-35, Sidney, Australia.
- Enemark, S., 2001. Land Administration Systems A Major Challenge For The Surveying Profession, XVIII. Survey and Mapping Educators Conference, USA.
- Environmental Administration, Finland's environmental administration, <http://www.environment.fi/default.asp?contentid=16971&lan=en>, 19.08.2013.
- Erciyes, Ç., 2012. Maritime Delimitation & Offshore Activities In The Eastern Mediterranean Legal & Political Perspectives Recent Developments, TUROGE, Ankara.
- Ergen, A., 1998. Deniz ve Kıyı Kavramlarının Değerlendirilmesi, Kıyılarımız Mevzuat Planlama Uygulama Semineri, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırmalar ve Uygulamalar Genel Müdürlüğü, 61, Ankara.
- Erginöz, A., M., 1998. "Akdeniz Ülkelerinde ve Türkiye'de Kıyı Kullanımı Yönetimi, İrdeleme ve Öneriler" Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, İstanbul.
- Esmer, G. 1976. Mevzuatımızda Gayrimenkul Hükümleri ve Tapu Sicili, Olgaç Matbaası, Ankara.
- European Commission (EC), 2000. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy (Water Framework Directive, WFD).
- European Commission (EC), 2008. Directive 2008/56/EC of the European Parliament and of the Council of 17 June 2008 establishing a framework for community action in the field of marine environmental policy (Marine Strategy Framework Directive, MSFD).

- European Commission (EC), 1999. Towards a European Integrated Coastal Zone Management (ICZM) Strategy, Directorates General Environment, Nuclear Safety and Civil Protection; Fisheries, Regional policies and Cohesion, Brussels.
- European Commission (EC), EU Policy on Coastal Management, http://meeting.helcom.fi/c/document_library/get_file?p_l_id=19550&folderId=2062618&name=DLFE-52836.pdf, 26.08.2013.
- Evaluation of Integrated Coastal Zone Management (ICZM) in Europe, 2006. Final Report. Rupprecht Consult – Forschung & Beratung GmbH, Germany.
- FIG, Costa Rica Declaration, Pro-Poor Coastal Zone Management, Publication No. 43, http://www.fig.net/pub/figpub/pub43/figpub43_A4_web.pdf, 13.01.2014.
- Forrai, J. ve Kirschner, G., 2003. An Interdisciplinary 3D Cadastre Development Project in Practice, FIG Working Week, Paris.
- Fraser, R., Todd, P. and Collier, P, 2003. ‘Issues in the Development of a Marine Cadastre’, Addressing Difficult Issues in UNCLOS: 2003 ABLOS Conference, 28-30 October 2003, Monaco.
- Geray, C., 1976. Kıyıların Toplum Yararına Kullanılmasına İlişkin Sorunlara Genel Bakış, Mimarlık Dergisi, 76, 2, Ankara.
- Gibson, C., 1999. “Legal and Regulatory Bodies: Appropriateness to Integrated Coastal Zone Management”, http://ec.europa.eu/environment/iczm/pdf/thema_rp.pdf, 13.01.2014.
- Golumbeanu, M., Nicolaev, S., Costache, M., Mateescu, R., Zaharia, T. ve Alexandrov, L., 2013. Integrated Coastal Zone Management in Romania.
- Görer, N. ve Atik, A.S., 1997. Merkez ve Yerelin Çevre Yönetimindeki Yeri Akdeniz’den İki Örnek, ÖZHAN, E. (Editör), Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları 1. Ulusal Konferansı Bildiriler Kitabı, Haziran, Ankara.
- Güneş, Ş., Görer, N. ve Nuray, A., 1998. Rio Sonrası Entegre Kıyı Alanları Yönetimi, Türkiye Deneyimi, Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları II Ulusal Konferansı, Ankara.
- Güriz, A., 1969. Teorik Açıdan Mülkiyet Sorunu, Ankara.
- Haslett, S.K. 2000. Coastal Systems. Routledge, 218 s., London.
- Henssen, J. L. G., 1995. Basic Principles of the Main Cadastral Systems in the World. In Proceedings of One day Seminar held during the Annual Meeting of Commission 7, Cadastre and Rural Land Management, FIG, Delft, the Netherlands.
- İHEB, 1948. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

- İyimaya, O., 2011. Türkiye’de Arazi Yönetimine İlişkin Sorunlar, Arazi Yönetimi Çalıştayı, İstanbul.
- İzbrak, R., 1969. Sistematik Jeomorfoloji, Harita Genel Müdürlüğü Yayınları, 1. Baskı, Ankara.
- Jacobs, M., 1991. The green economy: environment, sustainable development and the politics of the future, Pluto Press, London.
- Kalabalık, H., 2005. İmar Hukuku: Planlama, Arsa, Yapı, Koruma, Seçkin Yayınları, Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 2. Baskı, Ankara.
- Kalantari, M., Rajabifard, A., Wallace, J. ve Williamson, I., 2008. Spatially referenced legal property objects, Land Use Policy, 25, 2, 173-181.
- Kalaycı, Ş., 2008. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. 3. Baskı. Asil Yayın Dağıtım A.Ş., Ankara.
- Karabey, H., 1978. “Kıyı Mekânının Tanıtımı, Ülkesel Kıyı Mekânının Düzenlenmesi için bir yöntem önerisi” ODTÜ Mimarlık Dergisi, 4 1, 91-114, Ankara.
- Karasar, N.. 2002. Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karahacıoğlu, M.R. 1974. Gayrimenkul Hukuk Davaları, Akgün Matbaası, İstanbul.
- Kaufmann, J. ve Steudler, D., 1998. Cadastre 2014 – A Vision for a Future Cadastral System, FIG Publication.
- Kay, R. ve Adler, J., 2000. Coastal Planning and Management. Spoon Press, 375 p., London.
- Kaya, Ş., 2007. Uluslararası Deniz Hukuku Kapsamında Doğu Akdeniz Sorunları, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Keleş, R., 1988. Kıyıların Korunması ve Toplum Yararı, AÜSBFD, C: LXIII, 3-4,7, 41.
- Kılıçoğlu, P., 2005. “Türkiye’nin Çevre Politikalarında Sürdürülebilir Gelişme”, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kiper, P. ve Gezim, F., 1991. Kıyı Bölgeleri Planlama Sorunları, Türkiye’de Şehirciliğin Gelişiminde Son 30 Yılın Değerlendirilmesi, Türkiye’de 15. Dünya Şehircilik Günü 3. Türkiye Şehircilik Kongresi, İzmir.
- Komulainen, V., 2011. An Overview of How Municipality Representatives and Different Authorities Perceive Marine Resources Management.
- Kuran, S., 2006. Uluslar Arası Deniz Hukuku, Arıkan Yayınevi, ISBN No: 9944322482, İstanbul, B. 1.

- Larsson, G., 1991. Land Registration and Cadastral Systems: Tools for Land Information and Management, Bath Press, Great Britain, ISBN: 0-470-21798-7, 175 pages.
- Lavalle C., Gomes C. R., Baranzelli C. ve Silva F. B., 2011. Policy alternatives impacts on European Coastal Zones 2000 – 2050,
- Lier, H.N., 1994. Land use planning in perspective or sustainability. Proceedings of an international wokshop on sustinable land use planning, 1-14, Netherlands.
- Linton, M.L. ve Warner, G.F., 2003. Biological indicators in the Carribbean coastal zone and their role in integrated coastal management. Ocean and Coastal Management, 46, 261-276.
- Louis, K., 2000. The United Nations Programme of Action From Rio. New York, United Nations.
- Mclarand, V., 2005. Rail Volution Conference, Salt Lake City, UT.
- Netherlands, 2000. Summary: Making Space, Sharing Space. Fifth National Policy Document on Spatial Planning 2000/2020, Ministry of Housing, Spatial Planning and the Environment, Communication Directorate., Netherlands.
- Ng'ang'a, S., Nichols, S., Sutherland, M. and Cockburn, S., 2001. 'Toward a Multidimensional Marine Cadastre in Support of Good Ocean Governance – New Spatial Information Management Tools and their role in Natural Resource Management', Interational Conference on Spatial Information for Sustainable Development, Nairobi, Kenya.
- Nichols, S., 1999. Good Governance of Canada's Oceans: The Use, Value and Potantial of Marine Boundary Data,
- Nisanacı, R., Uzun B., Demir O., Yıldırım V. ve Özçelik, A. E., 2011. Denizel Alanlara Yönelik Kadastro Bilgi Sistemi Tasarımı: Trabzon Örneği, Ankara, Türkiye.
- Nişancı, R., 2012. Denizel Alan Coğrafi Bilgi Sistemleri İçin Deniz Kadastro Modellemesi, TÜBİTAK ÇAYDAG Projesi, Proje No:109Y304.
- NOAA, The need for and Ocean Planning Information System, Coastal Services Centre, National Oceanic and Atmospheric Administration, <http://csc-s-maps-q.csc.noaa.gov/legislativeatlas/index.html>. 13.01.2014
- NRC, 1982. Procedures and Standards for a Multipurpose Cadastre, National Research Council, National Academy Press, Washington DC, ISBN:0-309-03343-8, 173 pages.
- O'Connell, D.P., 1984. The International Law of the Sea, vol. II, Oxford Universtiy Pres, New York.
- Onar, S., 1966. İdare Hukukunun Umumi Esasları, 3. Baskı, Cilt:1, İstanbul.

- Orams, M., 1999. *Marine Tourism*. Routledge, 115, London.
- Ornat, A., L. ve Demirayak, F., 1996. *The Belek Management Plan*, The World Wide Fund(WWF), İstanbul.
- Önem, A., 2006. *Kıyı Alanları Kullanımı Kapsamında Yat Turizmi ve Marinalar; Bodrum Yarımadası ve Bodrum Marina Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Örücü, E., 1976. *Mülkiyet Hakkının Sınırlanması*, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul.
- Özaydın, G., 1999. *Kıyı Yerleşimlerinin Kontrollü Gelişmesinde Kentsel Tasarım Yaklaşımları*. *Kentsel Tasarım: Bir Tasarımlar Bütünü*, 139-145, İstanbul.
- Özbenli, K., 2011. *Özel Sektör Penceresinden Kıyı Mühendisliğinin Deniz Endüstrisi İçin Önemi*. *Mersin Deniz Ticareti*, 11, 234, 9
- Öztürk, R., 2007. *Üç Boyutlu Kadastroda Yeni Yaklaşımlar*, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özusağlam, E., Atalay, A., ve Toprak, S., 2009. *Web Tabanlı Anket Hazırlama Sistemi*, IX. Akademik Bilişim Konferansı, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Payoyo, P. B., 1994. *Ocean Governance: Sustainable development of the seas*. Tokyo, Newyork, Paris: United Nations University Pres.
- Pazarıcı, H., 2006. *Uluslar Arası Hukuk*, Turhan Yayınevi, Ankara, B. 4.
- Pinder, D., 2004. *ICZM and GIS: The Societal Context*, Plymouth.
- Pontee, N. I. and Parsons, A., 2012. *Adaptation as part of sustainable shoreline management in England and Wales*. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers, Maritime Engineering Journal*, 165, 3, 113-130.
- Pontee N. I. and Parsons, A., 2010. *A review of coastal risk management in the UK*. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers, Maritime Engineering Journal*, 163, 1, 31-42.
- Pontee N., Hosking, A., Hamer, B. ve Burgess, K., 2008a. *Mississippi to Medway: climate destabilisation and strategic risk management*. Presented at ICCE 2008: 31st International Conference on Coastal Engineering, Hamburg, Germany.
- Rafferty, L. ve Holst, L., 2004. *Remaking The Urban Waterfront*, Urban Land Institute, Washington D.C.
- Rajabifard, A., Feeney, M. E. F., Williamson, I. P. and Masser, I., 2003. 'National SDI Initiatives ', Chapter6, *Development of Spatial Data Infrastructures: from Concept to Reality*, ISBN 0-415-30265-X, Taylor & Francis, U.K.

Rajabifard, A., 2007. Marine SDI to Facilitate Spatially Enabled Government and Society, IHO-Workshop on Marine SDI, Havana, Cuba.

Resmi Gazete, 1982. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 17863.

Resmi Gazete, 2001. Türk Medeni Kanunu, 24607.

Resmi Gazete, 1990. Kıyı Kanunu, 20594.

Resmi Gazete, 1987. Kadastro Kanunu, 19512.

Resmi Gazete, 1934. Tapu Kanunu, 2882.

Resmi Gazete, 1985. İmar Kanunu, 18749.

Resmi Gazete, 1956. Orman Kanunu, 9402.

Resmi Gazete, 1998. Mera Kanunu, 23272.

Resmi Gazete, 1983. Çevre Kanunu, 18132.

Resmi Gazete, 1982. Karasuları Kanunu, 17708.

Resmi Gazete, 1971. Su Ürünleri Kanunu, 13799.

Resmi Gazete, 2013. Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği, 28784.

Resmi Gazete, 2013. Tabiat Varlıkları ve Doğal Sit Alanları ile Özel Çevre Koruma Bölgelerinde Bulunan Devletin Hüküm ve Tasarrufu Altındaki Yerlerin İdaresi Hakkında Yönetmelik, 28635.

Resmi Gazete, 1949. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 7217.

Resmi Gazete, 1983. Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, 17959.

Resmi Gazete, 1983. Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu, 18113.

Resmi Gazete, 2012. Su Havzalarının Korunması ve Yönetim Planlarının Hazırlanması Hakkında Yönetmelik, 28444.

Resmi Gazete, 2007. Denizlerde Balık Çiftliklerinin Kurulamayacağı Hassas Alan Niteliğindeki Kapalı Koy ve Körfez alanlarının Belirlenmesine ilişkin Tebliğ, 26413.

Resmi Gazete, 1988. Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Protokol, 19668.

- Santos, G., M., D., “Coastal Zone Spatial and Management Plans Tagus River Basin District Administration Case”,
http://www.sustain-eu.net/news/visits/lisbon/PPT%20SUSTAIN_APA.pdf.
 13.01.2014.
- Saving the Black Sea 2005 – MATO2/RM/9/1 project information: http://www.blacksea-commission.org/_publ-Newsletter08-EN-15.asp, 13.01.2014
- Sesli, F. A., Akyol, N. ve İnan, H. İ., 2002. “Kıyı Alanlarında CBS ile Arazi Kullanım Vasfındaki Değişikliklerin Belirlenmesi”, Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları IV. Ulusal Konferansı, Türkiye Kıyıları 02, İzmir, Bildiriler Kitabı 2: 1033-1042.
- Sesli, F. A., Çete, M. ve Akyol, N., 2006. Avrupa Birliği Ülkelerinde Kıyı Mevzuatı, Türkiye’nin Kıyı ve Deniz Alanları 6. Ulusal Konferansı Türkiye Kıyıları ’06, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Sesli, F.A. ve Çölkesen, İ., 2007. “Türkiye’de Deniz Kadastro Gereksinimi Üzerine Bir Değerlendirme”, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası 11. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.
- Sönmez, M., R., ve Görer, N., 1998. GEF BSEP: National (Black Sea), ICZM Policies and Strategies, Rapor, Turkey, Ankara.
- Sorensen, J., 1995. Coastal Zone Management Techniques and Instruments, Medcoast Instute 95 Med Campus Certificate Program On Coastal Zone Management in the Mediterranean and Black Sea, Eğitim Programı Notları, Ankara.
- SR, 2011. Artvin ve Rize İlleri Bütünleşik Kıyı Alanları Yönetim ve Planlama Projesi Sonuç Raporu, BEL- DA LTD, Ankara.
- Srebro, H., Fabrikant, I. ve Maro, O., 2010. Towards a Marine Cadastre in Israel FIG Congress, Sydney, Australia.
- Stoter, J., 2002. From 2D Parcels to 3D Registrations 3D Cadastres: State-of-the-art, GIM International.
- Strain, L., Rajabifard, A. and Williamson, I.P. 2006. Spatial Data Infrastructure and Marine Administration. Journal of Marine Policy, 30, 431-444.
- Sutherland, M., 2009. Developing a Prototype Marine Cadastre, FIG VII. Regional Conference, Hanoi, Vietnam.
- Tahiroğlu, B., 2001. Roma Hukukunda Mülkiyet Hakkının Sınırları, DER Yayınları, İstanbul.
- Taussik, J., 2001. The contribution of Town and Country Planning to the resolution of conflict in the coastal zone. European coastal zone management: partnership approaches. Dikson-Gough, R.W. (eds), Ashgate Publishing, 142-154, Hampshire.

- Toluner, S., 1996. Milletler Arası Hukuk Dersleri Devletin Yetkisi, Beta Yayınevi, ISBN No: 9754860661, İstanbul, B. 5.
- Turoğlu, H., 2009. 3621 Sayılı Kıyı Kanunu ve Onun Uygulama Problemleri, Türk Coğrafya Dergisi, 53, 31-40, İstanbul.
- Tüdeş, T. ve Bıyık, C., 2001. Kadastro Bilgisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası, ISBN No: 975 – 95505 – 9 – 8, Trabzon, B. 2.
- UN, Guidelines on Real Property Units and Identifiers, New York and Geneva www.unece.org/env/documents/2005/wpla/Guidelines_On_Real_Property_Identifier.pdf. 13.01.2014
- URL-1, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK, 08.09.2012
- URL-2, <http://www.tbmm.gov.tr/komision/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>, 08.09.2012
- URL-3, http://www.belgenet.com/arsiv/sozlesme/aihs_02.html, 08.09.2012
- URL-4, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK, 08.09.2012
- URL-5, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK, 08.09.2012
- URL-6, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10736>, 28.07.2012
- URL-7, 2013. Mevzuat Bilgi Sistemi, T. C. Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü, <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr>, 26.06.2013
- URL-8, 2013. Devlet Teşkilat Veritabanı, <http://dtvt.basbakanlik.gov.tr>, 26.06.2013
- URL-9, <http://www.sakarya.edu.tr/~skuyucu/sunum/semra.ppt>. 19.07.2013
- URL-10, <http://muratgokdere.net/forstudents/bil.aras.tek.ppt>. 20.07.2013
- URL-11, <http://www.egitim.aku.edu.tr/gozlemmulakat.ppt>. 19.07.2013
- URL-12, <http://muratgokdere.net/forstudents/bil.aras.tek.ppt>. 19.07.2013
- URL-13, http://en.wikipedia.org/wiki/Exclusive_economic_zone. 13.01.2014
- URL-14, http://www.marinemanagement.org.uk/marineplanning/key/documents/cpn_baselinereport.pdf. 04.08.2013
- URL-15, http://www.blacksea-commission.org/_publ-Newsletter08-TR-01.asp. 20.08.2013

- URL-16,
http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1y%C4%B1_uzunluklar%C4%B1na_g%C3%B6re_%C3%BClkelerin_listesi. 26.08.2013
- URL-17,
<http://www.csb.gov.tr/projeler/ockb/index.php?Sayfa=sayfa&Tur=ustmenu&Id=167>. 26.08.2013
- URL-18, <http://tr.wikipedia.org/wiki/Deniz>. 26.08.2013
- URL-19, http://www.ikv.org.tr/images/upload/data/files/38-balikcilik_sektoru_-_yeliz_sahin_eylul_2011_.pdf. 12.01.2014
- Uslu, G. ve Sesli, F. A., 2011. Türkiye İçin Deniz Kadastrosunun Önemi, Ankara, Türkiye.
- Uzal, İ., 2006. Muğla İli ve İlçelerinde Kıyı Alanları Yönetim Planlaması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, B., 2000. Çevre Yolu – Mülkiyet İlişkilerinin İmar Hakları Açısından İncelenmesi ve Arazi Düzenlemesi Yaklaşımıyla Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Uzun, B., 2011. Kıyı alanlarındaki Kamu Taşınmazlarının Yönetim Sorunları, 7. Kıyı Mühendisliği Sempozyumu, Kasım, Trabzon.
- Ünal, Ö., 1997. Kıyıların Yönetimi ve Planlamasında Kamu Yararı, Türkiye' nin Kıyı ve Deniz Alanları 1. Ulusal Konferansı, Ankara. Bildiriler Kitabı: 115-126.
- Ünal, M., 2006. Ferdi (Özel) Mülkiyetin Tarihi, Dini ve Beşeri Kökenleri, Prof.Dr Fikret Eren'e Armağan, Yetkin Yayınları, Ankara.
- Vallega, A., 1999. Fundamentals of Coastal Management. Kluwer Academic Publishers, 264p., Netherlands.
- Webber, M., 2000. Şehir. Modern Kentin Oluşumu, Bakış Yayınları, İstanbul.
- Williamson, I. P. ve Ting, L., 2001. Land Administration and Cadastral Trends – A Framework for Re-Engineering, Computers, Environmental and Urban Systems.
- Yomralıoğlu, T., Uzun, B. ve Demir, O., 2003. Kadastro 2014 – Gelecekteki Kadastral Sistem için Bir Vizyon (Çeviri), TMMOB HKMO Yayınları, Ankara.
- Yomralıoğlu, T., 2011. “Dünya’da arazi yönetimi”, Türkiye’de Sürdürülebilir Arazi Yönetimi Çalıştayı, Mayıs, İstanbul, Bildiriler Kitabı
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H., 2005. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Genişletilmiş 5. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Tablo 6. 1'in Devamı. Mevzuat ile Kıyı ve Denizel Alan Düzenlemeleri Matrisi

Mevzuat	Kıyı ve Denizel Alan Düzenlemeleri	Mülkiyet	Tapu	Kadastro	Ticaret ve Endüstri	Güvenlik, Savunma	Ulaşım	Denetim	Planlama	Çevre Koruma	Hazine Arazileri	Sular, Madenler ve Petrol	Tarih, Kültür ve Tabiat Varlıkları	Turizm	Vergi ve Harç	Kıyı Kenar Çizgisi	Deniz	Toplam Faaliyet Sayısı
Sınır, Kıyı Ve Kara Sularımızın Muhafaza Ve Emniyeti Ve Kaçakçılığın Men Ve Takibi İşlerinin Dahiliye Vekâletine Devri Hakkında Kanun																		2
Denizde Can Ve Mal Koruma Hakkında Kanun																		1
Denizde Çatışmaları Önleme Tüzüğü																		1
Milli Parklar Kanunu																		1
Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu																		2
İmar Kanunu																		2
Bilgi Teknolojileri Ve İletişim Kurumunun Kuruluşuna İlişkin Kanun																		1
Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu																		1
Seyir Ve Hidrografi Hizmetleri Kanunu																		3
Toplam Mevzuat Sayısı	7	5	4	4	1	9	2	6	7	13	2	7	2	1	2	7	8	

Tablo 6. 2. Kıyı illerinin merkez il nüfusu ve yıllık nüfus artışı (URL- 6, 2012)

Kıyı illere göre il merkezi nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı (31 Aralık 2012)					
Trafik kodu	İl	Toplam		Yıllık nüfus artış hızı (%)	
		2010	2011	2010	2011
1	Adana	2 085 225	2 108 805	11,09	11,24
7	Antalya	1 978 333	2 043 482	30,07	32,40
8	Artvin	164 759	166 394	-4,97	9,87
9	Aydın	989 862	999 163	10,88	9,35
10	Balıkesir	1 152 323	1 154 314	10,68	1,73
16	Bursa	2 605 495	2 652 126	21,28	17,74
17	Çanakkale	490 397	486 445	26,16	-8,09
22	Edirne	390 428	399 316	-12,81	22,51
28	Giresun	419 256	419 498	-6,19	0,58
31	Hatay	1 480 571	1 474 223	21,96	-4,30
33	Mersin (İçel)	1 647 899	1 667 939	4,26	12,09
34	İstanbul	13 255 685	13 624 240	26,02	27,42
35	İzmir	3 948 848	3 965 232	20,61	4,14
37	Kastamonu	361 222	359 759	3,88	-4,06
39	Kırklareli	332 791	340 199	-1,17	22,02
41	Kocaeli	1 560 138	1 601 720	24,48	26,30
48	Muğla	817 503	838 324	18,67	25,15
52	Ordu	719 183	714 390	-5,99	-6,69
53	Rize	319 637	323 012	0,21	10,50
54	Sakarya	872 872	888 556	13,03	17,81
55	Samsun	1 252 693	1 251 729	2,10	-0,73
57	Sinop	202 740	203 027	7,91	1,15
59	Tekirdağ	798 109	829 873	18,72	39,03
61	Trabzon	763 714	757 353	-1,85	-8,36
67	Zonguldak	619 703	612 406	-0,18	-11,84
74	Bartın	187 758	187 291	-3,67	-2,49
77	Yalova	203 741	206 535	5,96	13,62
81	Düzce	338 188	342 146	9,01	11,64
	Kıyı kent nüfusu	39 959 073	40 617 497		
	Ülke Genel Nüfusu	73 722 988	74 724 269		

Tablo 6. 3. Türkiye’de kıyı ve denizel alanlara ilişkin faaliyet yürüten kurumlar

BAŞBAKANLIK***Bağlı Kuruluşlar***

Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı

Vakıflar Genel Müdürlüğü

Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT)

Genelkurmay Başkanlığı

Deniz Kuvvetleri Komutanlığı

Seyir Hidrografi Ve Oşinografi Daire Başkanlığı

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI***Ana Hizmet Birimleri***

Altyapı Ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Coğrafi Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü

Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü

Kıyı Alanları Dairesi Başkanlığı

Harita ve Emlak Dairesi Başkanlığı

Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü

Atık Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Deniz Ve Kıyı Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Su Ve Toprak Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Çevresel Etki Değerlendirmesi, İzin Ve Denetim Genel Müdürlüğü (ÇED)

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü

İl Çevre Ve Şehircilik Müdürlüğü

Bağlı Kuruluşlar

Tapu Ve Kadastro Genel Müdürlüğü

Lisanslı Haritacılık Büroları (LİHKAB)*

İlgili Kuruluşlar

İller Bankası Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü

*Danıştay 10. Dairesinin 01/04/2013 tarihli kararı kadastro müdürlüğüne devredilmiştir.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI***Ana Hizmet Birimleri***

Enerji İşleri Genel Müdürlüğü

Maden İşleri Genel Müdürlüğü

Transit Petrol Boru Hatları Dairesi Başkanlığı

Yenilenebilir Enerji Genel Müdürlüğü

Bağlı Kuruluşlar

Maden Tetkik Ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA)

İlgili Kuruluşlar

Boru Hatları İle Petrol Taşıma Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü (BOTAS)

Elektrik Üretim Anonim Şirketi Genel Müdürlüğü (EÜAŞ)

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü (Eti Maden)

Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Genel Müdürlüğü (TPAO)

GIDA TARIM VE HAYVANCILIK BAKANLIĞI***Ana Hizmet Birimleri***

Balıkçılık Ve Su Ürünleri Genel Müdürlüğü

Tablo 6. 3'ün devamı.

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI**Ana Hizmet Birimleri**

Kültür Varlıkları Ve Müzeler Genel Müdürlüğü

ULAŞTIRMA DENİZCİLİK VE HABERLEŞME BAKANLIĞI**Ana Hizmet Birimleri**

Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü

Deniz Ve İçsular Düzenleme Genel Müdürlüğü

Karayolu Düzenleme Genel Müdürlüğü

Bağlı Kuruluşlar

Karayolları Genel Müdürlüğü

İlgili Kuruluşlar

Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMI)

Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğü

Denizdibi Tarama Başmühendislikleri

Liman Başkanlıkları

MİLLİ SAVUNMA BAKANLIĞI**Bağlı Kuruluşlar**

Harita Genel Komutanlığı

İÇ İŞLERİ BAKANLIĞI**Ana Hizmet Birimleri**

İller İdaresi Genel Müdürlüğü

Bağlı Kuruluşlar

Sahil Güvenlik Komutanlığı

Valilikler

Belediyeler

MALİYE BAKANLIĞI**Ana Hizmet Birimleri**

Milli Emlak Genel Müdürlüğü

KALKINMA BAKANLIĞI**Bağlı Kuruluşlar**

Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı (TÜİK)

ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI**Ana Hizmet Birimleri**

Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü

Su Yönetimi Genel Müdürlüğü

Bağlı Kuruluşlar

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)

Meteoroloji Genel Müdürlüğü (MGM)

Türkiye Su Enstitüsü Başkanlığı

Su Yönetimi Koordinasyon Kurulu

Tablo 6. 4. Yapılandırılmış mülakat formu

A. MÜLAKAT YAPILAN KİŞİ VE KURUMLARA İLİŞKİN BİLGİLER

Mülakat Yapılan Kurum İle İlgili Bilgiler				
Kurum Adı		Bağlı Olduğu Kurum		
Mülakat Yapılan Kişi İle İlgili Bilgiler				
Adı Soyadı		Görevi		
		Mesleği		
İletişim Bilgileri				
Telefon		Faks		e-posta

B. KURUMUN KIYI VE DENİZEL ALAN FAALİYETLERİ VE KOORDİNASYON

Soru 1. Kurumunuz kıyı ve denizel alanlarla ilgili aşağıdaki faaliyetlerden hangisini ya da hangilerini yerine getirmektedir? İşaretleyiniz.

☐ Ticari Balıkçılık	☐ Meskûn Alan Gelişimi
☐ Amatör Balıkçılık	☐ Maden Üretimi
☐ Tatlı Su Üretimi	☐ Enerji Üretimi
☐ Su Ürünleri Üretimi	☐ Tuz Üretimi
☐ Denizaltı Kablo ve Boru Hatları	☐ Kum ve Çakıl Üretimi
☐ Rekreasyon	☐ Bilimsel Araştırmalar
☐ Turizm	☐ Atık Su Deşarjı
☐ Tarım	☐ Eğitim
☐ Petrol ve Doğalgaz iletimi	☐ İşgaller
☐ Gemicilik ve Deniz ulaşımı	☐ Kullanım Talepleri Tespiti
☐ Liman inşaatı	☐ Kıyıların Korunması
☐ Termik Santral İnşaatı	☐ Mülkiyet
☐ Endüstriyel Gelişme	☐ Haberleşme
☐ Kaynakların Korunması	☐ Seyir Emniyeti
☐ Doğal Parklar	☐ Kılavuzluk Hizmetleri
☐ Fırtına Etkilerinden Korunma	☐ Bilirkişilik
☐ Savunma Faaliyetleri	☐ Ulaşım
☐ Dolgu Alanları	☐ Doğalgaz Depolama

Soru 2. *Ülkemizde, kurumunuzca gerçekleştirilen kıyı ve denizel alanlar ile ilgili faaliyet yürüten başka kurumlar (varsa) hangileridir? Bu faaliyet ya da faaliyetler nelerdir?*

Soru 3. *Soru 2’de sözü edilen faaliyetlerin yürütülmesinde, bu kurumlarla herhangi bir koordinasyon mevcut mudur? Bu koordinasyonun yasal bir dayanağı var mıdır, yoksa gayri resmi bir yapıda mı sürdürülmektedir?*

C. SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Soru 4. *Kurumunuz tarafından yürütülen kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyetlerde (varsa) karşılaşılan hukuki, teknik ve kurumsal sorunlar nelerdir?*

a) *Hukuki Sorunlar: (Faaliyetlerin yürütüldüğü yasal yapının yeterli olup olmadığı, kurumun faaliyet alanını düzenleyen yasalarda dağınıklık olup olmadığı, (kıyı alanları planlama, kullanım ve yapılaşma sorunları) v.b.)*

b) *Teknik Sorunlar: (Donanım, araç-gereç, v.b. teknik ihtiyaçların yeterli olup olmadığı?, Kıyı kenar çizgisi sorunları, v.b.)*

c) *Kurumsal Sorunlar: (Kurum mevcut yapılanmasıyla etkin işliyor mu?, Kurumsal Yeniden Yapılanma, Branşlaşma, Uzmanlaşma, v.b. yeniliklere ihtiyaç var mı?, v.b.)*

C.1. Hukuki Teknik ve Kurumsal Sorunlara İlişkin Alt Soru Başlıkları

S.4.1. *Kıyı ve denizel alanlara ilişkin kullanım sınırlarımız nerelerdir. Sizce, kullanıma ilişkin kıyı ve denizel alan sınırlarımız ne olmalıdır. Kıyı ve denizel alanlarda kullanıma ilişkin sınırlarda bir bölgesel ayırım yapılması olumlu olabilir mi?*

S.4.2. *100 m’lik sahil şeridi mevzuatımızda her kıyı bölgesinde aynıdır ve esnekliği bulunmamaktadır. Planların güncel olmadığı bölgelerde 100 m lik sahil şeridi ile ilgili sorunlar karşınıza çıkmakta mıdır? Bu alanlarda sorunları nasıl çözmektesiniz. (örn: Kıyı kenar çizgisinin deniz tarafında, hatta denizin içinde parsel bulunmakta mıdır?)*

S.4.3. *Kıyıların ne tür kullanıma uygun olduğuna ve kıyıların özelliklerinin tespitine yönelik araştırmaların sonucuna göre mi planlamalarınızı yürütmektesiniz?*

S.4.4. *Farklı statüdeki kıyılarda aynı kullanım şekilleri mi uygulanmaktadır? Planlama yetkisi nasıl belirlenmektedir? (Örneğin; planlama konusunda tüm bölgelerde iskele ve dolgu alanları çevre ve şehircilik bakanlığının genel yetkisinde bulunmasına rağmen kültür ve turizm bakanlığı koruma ve gelişim bölgelerinde her türlü plan yapma ve onama yetkisine sahiptir). Bu tür alanlarda yetki çakışması olmakta mıdır?*

- S.4.5. Kıyı alanlarının planlanmasında koruma-kullanma dengesi gözetilmekte midir?
- S.4.6. Kıyı alanlarına ilişkin uyulması gerekli kuralları belirleyen çevre düzeni planları (ÇED) ne ölçüde kullanılabilir? Bu planlar denizel alanları da kapsamakta mıdır?
- S.4.7. Üst ölçekli planların elde edilmesinde, kullanılmasında gereken veri paylaşımında kurumlar arasında sıkıntı bulunmakta mıdır? İstenilen veriler nasıl temin edilmektedir?
- S.4.8. Kıyı kullanımında denizin doldurması yoluyla kazanılan araziler için ne tür bir prosedür izliyorsunuz. Ne tür kriterleri dikkate alıyorsunuz.
- S.4.9. Kıyı alanlarında deniz dolgusundan önce “kamu yararı”, “daha uygun alternatiflerin bulunup bulunmadığı”, “kıyı alanının yetersizliği” gibi şartlarının sağlanıp sağlanmadığına bakılmakta mıdır?
- S.4.10. Kıyı alanlarında yapılan dolgu işlemlerinde dolgu imar planlarına uyulmakta mıdır? Fiili duruma göre dolgu yapıp sonra plana uydurulduğu alanlar mevcut mudur?
- S.4.11. Kıyı alanlarında ecrimisil uygulamaları adı altında ne tür işlemler yapılmaktadır.
- S.4.12. Kıyı Kenar Çizgisi (KKÇ) tespitlerinde sorunlarla karşılaşmakta mısınız?
- S.4.13. Sizce, KKÇ verileri yeterli düzeyde midir?
- S.4.14. Sizce, KKÇ tespit tutanaklarında oluşturulmuş herhangi bir standart mevcut mudur?
- S.4.15. KKÇ tespitinden sonra KKÇ'nin deniz tarafında kalan mülkiyetlere ilişkin ne tür uygulamalar yapmaktasınız.
- S.4.16. Kıyıların kullanımı ve planlaması konusunda kurumlar arasında anlaşmazlıklar var mıdır? Kurumun fazla olması denetim sorununu beraberinde getirmekte midir? (Sizin karşılaştığınız örnekler mevcut mudur?)
- S.4.17. Kurumunuzda Kıyı ve denizel alanlara ilişkin ilgili kurumlarda uzman kişilere ihtiyaç var mıdır?

Soru 5. Soru 4'de sözü edilen sorunların çözümü veya kurumunuz tarafından gerçekleştirilen kıyı ve denizel alanlara yönelik faaliyetlerin daha etkin hale getirilmesi için (varsa) önerileriniz nelerdir?

- a) Hukuki öneriler:
- b) Teknik öneriler:
- c) Kurumsal öneriler:

D. KIYI ve DENİZEL ALAN MEVZUATI HAKKINDA DÜŞÜNCELER

Soru 6. Sizce ülkemizdeki mevcut kıyı ve denizcilik mevzuatında bir belirsizlik ve uygulanabilirlik sorunu söz konusu mudur? (Cevabınız “Hayır” ise “Soru 9” a geçiniz)

- Evet Hayır

Soru 7. Kıyı, denizel alan mevzuatının bir bütün olarak ele alınmasını faydalı bulur musunuz?

Soru 8. Bu tür bir yeniden yapılanmayı olumlu / olumsuz bulma nedenleriniz nelerdir?

Soru 9. Ülkemizdeki kıyı ve denizel alanlar ile ilgilenen kurumlar yeterli midir? Yeniden organize edilmeye ihtiyaç var mıdır? (İlk iki seçenekten birini seçtiyseniz, Soru 12’ye geçiniz)

- Mevcut yapı yeterlidir.
- Mevcut kurumların iyileştirilmesi gerekmektedir.
- Kıyı ve denizel alanlara yönelik yapının genel anlamda yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

Soru 10. Ülkemizdeki kıyı ve denizel alan faaliyetlerini yürüten yeni bir birime (Sahil Servis Merkezi (SSM) gibi) ihtiyaç var mıdır?

Soru 11. Bu tür bir birimin varlığını olumlu / olumsuz bulma nedenleriniz nelerdir?

E. ÜLKEMİZDEKİ KIYI VE DENİZEL ALANLARA İLİŞKİN KULLANIM POLİTİKASIYLA İLGİLİ DÜŞÜNCELER

Soru 12. Ülkemizin kıyı ve denizel alanlarının kullanımının etkinliği ile ilgili genel düşünceleriniz nelerdir

Tablo 6. 5. Kıyı ve Denizel Alanlara İlişkin Anket Formu

A. Anket Yapılan Kişiyeye ilişkin Bilgiler

Mesleği (Ünvanı)	
Mezun Olduğu Üniversite	
Çalıştığı Kurum	
Kurumdaki Çalışma Süresi (Yıl)	
İli	

B. Anket Soruları

1- Kurumunuz veya siz, kıyı ve denizel alanlar ile ilgili çalışmalarda bulundu mu?

- Evet Hayır

2- Eğer 1. Soruya cevabınız evet ise; çalışma sınırınız nereden başlamaktadır?

- Ülke Karasuları Sınırı Sahil Şeridinden itibaren (Kıyıda 100 m içerde)
 Kıyı Çizgisi Diğer
 Kıyı Kenar Çizgisi

3- Kurumunuzun bağlı bulunduğu sektör aşağıdakilerden hangisidir?

- Kamu Kurumu (Merkezi Yönetim) Akademik (Üniversiteler)
 Yerel yönetim Özel sektör
 Sivil Toplum Kuruluşu Diğer (lütfen belirtiniz)

4- Kurumunuzun yetki alanı nedir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Kadastro Liman yönetimi
 Maliye Doğal yaşam
 Defterdarlık Balıkçılık
 Yönetim Turizm
 Gözetim ve denetim Taşımacılık - Ulaşım
 Kıyı ve deniz alanlarının araştırılması Petrol ve gaz araştırmaları
 Arama ve kurtarma Diğer (lütfen belirtiniz)
 Çevre koruma

5- Kurumunuzun kıyı ve denizel alanlardaki kullanım faaliyetleri nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

☐ Ticari Balıkçılık	☐ Meskûn Alan Gelişimi
☐ Amatör Balıkçılık	☐ Enerji Üretimi
☐ Tatlı Su Üretimi	☐ Tuz Üretimi
☐ Su Ürünleri Üretimi	☐ Kum ve Çakıl Üretimi (Maden)
☐ Denizaltı Kablo ve Boru Hatları	☐ Bilimsel Araştırmalar
☐ Rekreasyon	☐ Atık Su Deşarjı
☐ Turizm	☐ Eğitim
☐ Tarım	☐ Diğer (lütfen belirtiniz)
☐ Petrol ve Doğalgaz iletimi	
☐ Gemicilik ve Deniz ulaşımı	
☐ Liman inşaatı	
☐ Termik Santral İnşaatı	
☐ Endüstriyel Gelişme	
☐ Kaynakların Korunması	
☐ Doğal Parklar	
☐ Fırtına Etkilerinden Korunma	
☐ Savunma Faaliyetleri	
☐ Dolgu Alanları	

6- Kurumunuzda kıyı ve denizel alanlar ile ilgili kullanım hakkı kavramı mevcut mu?

- Evet Hayır

7- Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım haklarının sınırları nereden nereye kadar olmalıdır?

- Sahil Şeridinden Kıyı Çizgisine Kadar
- Kıyı kenar çizgisi ile kıyı çizgisi arası (Kıyı)
- Kıyı kenar çizgisinden itibaren deniz tarafında 100 m lik alan
- Kıyı kenar çizgisi ve ülke karasuları arası (6-12 mil)
- Kıyı kenar çizgisi ve münhasır ekonomik bölge (MEB)(kıyıdan 200 mil açığa kadar sınırı arası.
- Diğer (lütfen belirtiniz)

8- Kıyı ve denizel alanlardaki kullanım hakları ile ilgili bilgiler nerede tutulmalıdır?

- Kadastro Müdürlükleri
- Tapu Müdürlükleri
- Belediyeler
- Milli Emlak Müdürlükleri
- İlgili Bakanlık
- Kıyı ve denizel alanlardaki işlemlerin takibi için oluşturulacak yeni birimlerde (Sahil Servis Merkezi gibi)
- Diğer (lütfen belirtiniz)

9- Kurumunuz işlerinde konumsal bilgi kullanıyor mu? (Cevabınız evet ise 10. soruya, hayır ise 11. soruya geçiniz)

- Evet
- Hayır

10- İşlerinizde konumsal bilgi ne kadar önemlidir?

- %100
- %80
- %60
- %40
- %20
- Önemsiz

11- Sizin ya da kullanıcılar için önemli olan konumsal verilerin kullanımını hangi pozisyonlarda yapmaktasınız?

- Sadece Derinlik (1B),
- Sadece Yatay Konum (2B),
- Hem Derinlik, Hem Yatay Konum (3B),
- Zamansal Değişimler (4B),

12- Kurumunuz çalışma alanlarında hangi ölçeklerden faydalanmaktadır?

- 1/1.000 ölçekli
- 1/10.000 ölçekli
- 1/50.000 ölçekli
- 1/250.000 ölçekli
- 1/1.000.000 ve daha küçük
- 1/5.000 ölçekli
- 1/25.000 ölçekli
- 1/100.000 ölçekli
- 1/500.000 ölçekli

13- Denizel alanlar için kullandığınız konumsal verilerin hassasiyeti sizce ne olmalıdır?

- ± 1 m'den az
- ± 100 m
- ± 1 m
- ± 100 m Daha büyük
- ± 5 m
- Diğer (lütfen belirtiniz)
- ± 10 m

14- Kıyı bölgeleri için kullandığınız konumsal verilerin hassasiyeti sizce ne olmalıdır?

- ± 1 m'den az
- ± 100 m
- ± 1 m
- ± 100 m Daha büyük
- ± 5 m
- Diğer (lütfen belirtiniz)
- ± 10 m

15- Kurumunuzun kullandığı konumsal verilerin kaynağı nelerdir? Oransal olarak belirtiniz

- Uydu görüntüleri
- Yazılı Bilgiler
- Hava fotoğrafları
- Grafik Haritalar
- Havadan lazerle derinlik ölçümü
- Sayısal Haritalar
- Hidrografik ölçmeleri
- Fotogrametrik Haritalar
- Karasal ölçmeler
- Diğer (lütfen belirtiniz)
- GPS

16- Kurumunuz konumsal verileri ne amaçlı kullanılmaktadır? (Bir veya birden fazla seçenek işaretlenebilir).

- Sadece görüntü amaçlı
- Çevresel araştırmalarda
- Dijital veya analog harita üretiminde
- Doğal hayatı tanımada
- Yetki alanları yönetiminde
- Bilgi Sistemlerine veri sağlamak için
- Yasal amaçlar için
- Uygun yer seçiminde
- Bilimsel araştırmalarda
- Kullanım haklarının tespitinde (kira)
- Kesitler elde etmek için
- Diğer (lütfen belirtiniz)

17- Sizce daha iyi amaçlara hizmet etmesi için konumsal bilgiler nasıl geliştirilebilir? Bir veya birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Daha fazla bilgi sağlayarak
- Daha doğru ve güncel olarak
- Daha kolay erişebilir olarak
- Daha uygun ölçekli olarak
- Daha kapsamlı veri sağlayarak
- İnternet üzerinden konumsal veri sağlayarak
- Diğer (lütfen seçiniz)

18- Kıyı ve denizel alanlar ile ilgili konumsal verilere ulaşmanızda sorun var mı? Cevabınız evet ise 19, hayır ise 20 nolu soruya

- Evet
- Hayır

19- Veri erişimindeki sıkıntılarınız nelerdir?)Bir veya birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Veriyi Bulma (Mevcut olmayan veriler için)
- Veri Tekrarı (Birden fazla kurumun üretmesi)
- Lisanslama
- Maliyet
- Biçim (format)
- Engeller (Kurumlar arası veri paylaşımı)
- Haritaların güncel olmaması
- Diğer (lütfen belirtiniz.)

20- Kıyı ve Denizel alanların kullanım haklarının modellenmesi faydalı olabileceğini düşünüyor musunuz?

- Kesinlikle evet
- Evet
- Kısmen
- Hayır
- Kesinlikle hayır

21- Çalışmalarınızdan daha fazla verim alabilmek için Kıyı ve Denizel alanların kullanım haklarının modellenmesine ne gibi özelliklerin eklenmesini istersiniz? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir)

- Sınırlar
- Kısıtlamalar (sınırlılık)
- Mevzuat veya tüzükler
- Batimetri
- Diğer kullanıcılar
- Batıklar
- Ekolojik bilgiler
- Kablo ve boru hatları
- Nakliye kaynakları
- Balıkçılık alanları
- Deniz park sınırları
- Turistik alanlar
- Petrol ve gaz yatakları
- Diğer (lütfen belirtiniz).

22- Kıyı ve Denizel alanların kullanım haklarının modellenmesi aşağıdaki hangi özellikleri ile kuruluşunuz için önemlidir?

	Çok Önemli (%100)	Önemli (%75)	Biraz Önemli (%50)	Önemli Değil (%25)	Hiç Önemli Değil (%0)
Doğruluk	☐	☐	☐	☐	☐
Maddiyat	☐	☐	☐	☐	☐
Ölçeklenebilirlik	☐	☐	☐	☐	☐
Erişilebilirlik	☐	☐	☐	☐	☐
Sürdürülebilirlik	☐	☐	☐	☐	☐
Evrensellik	☐	☐	☐	☐	☐
Uygulanabilirlik	☐	☐	☐	☐	☐
Kapsama Alanı	☐	☐	☐	☐	☐

23- Kıyı ve denizel alanlardaki kadaströ çalışmalarını için eklemek istediğiniz herhangi bir yorumunuz var mı?

Tablo 6. 6. Kıyı ve denizel alanlara ilişkin genel müdürlük, bölge ve il müdürlükleri kapsamında yapılan mülakatlar

KURUMU	ADI SOYADI	GÖREVİ	MESLEĞİ
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mekânsal Planlama GM	Cem DEDEŞ	Kıyı Alanları Daire Başkanı	
	Meltem KILIÇ	Kıyı Alanları Dairesi, Karadeniz Şube Müdürü	Y. Şehir Plancısı
	Sayit ALTIN	Harita ve Emlak Daire Başkanı	
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Coğrafi Bilgi Sistemleri GM	Dr. Onur PAŞAOĞULLAR I	Planlama ve Koordinasyon Daire Başkanı	
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Tapu Kadastro GM	İlhan ÖZLÜ	Destek Hizmetleri Daire Başkanı	Harita Mühendisi
Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Su Yönetimi GM	Mertkan ERDEMLİ	Su Hukuku ve Politikası Daire Başkanı	Mühendis
	Taner KİMENÇE	Sınır Oluşturan ve Sınır Aşan Sular Şube Müdürlüğü	Mühendis
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) GM	Dr. Mahmut Olcay KORKMAZ	Arama Daire Başkanlığı, Yorum Sistemleri Müdürlüğü	Y. Harita Mühendisi
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Ordu İl Müdürlüğü	Saadet KULEİN	İmar, İskân ve Kooperatiflerden Sorumlu Şube Müdürü	Harita Mühendisi
	Ruhi ÖZGÖNÜL	Kıyı Kenar Çizgisi Komisyon Üyesi	Y. Jeoloji Mühendisi
	Beliz GENEZ	Kıyı Kenar Çizgisi Komisyon Üyesi	Şehir ve Bölge Plancısı
	Tülin KALPAKLI	Mühendis	Harita Mühendisi
	O. Özcan BAYRAK	Mühendis	Harita Mühendisi
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Giresun İl Müdürlüğü	Nihal ÖNER	Mühendis	Harita Mühendisi
	Timur Y. KARA	Teknik Eleman	Şehir Plancısı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı İzmir İl Müdürlüğü	Zühre ÇAM	İmar ve İskan Şube Müdürü	Y. Şehir Plancısı
	Gözde ÖZBEY	Teknik Eleman	Şehir Plancı
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Trabzon İl Müdürlüğü	Şakir SEYHAN	Teknik Eleman	Harita Mühendisi
	Elif ALEMİSOĞLU	Teknik Eleman	Harita Mühendisi
	İlhan AYDIN	Teknik Eleman	Harita Mühendisi
Maliye Bakanlığı, Mersin Defterdarlığı, Milli Emlak Müdürlüğü	Denizhan ÖZCAN	Teknik Eleman	Harita Mühendisi

Tablo 6.6 'nın Devamı.

KURUMU	ADI SOYADI	GÖREVİ	MESLEĞİ
Maliye Bakanlığı, Giresun Defterdarlığı, Milli Emlak Müdürlüğü	Aşkın FALAY	Milli Emlak Müdür Yardımcısı	Milli Emlak Uzmanı
	Serhat ÖZER	Teknik Eleman	Harita Teknikeri
Maliye Bakanlığı, Antalya Defterdarlığı, Milli Emlak Müdürlüğü	Onur SARAÇ	Teknik Eleman	Harita Mühendisi
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Giresun Kadastro Müdürlüğü	Muhammet AKYAZI	Kadastro Müdürü	Harita Mühendisi
	Muhammet ERDEM	Kontrol Mühendisi	Harita Mühendisi
Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Mersin (İçel) Kadastro Müdürlüğü	Yıldırım YILMAZ	Kontrol Mühendisi	Harita Mühendisi
Trabzon Belediyesi	Ömer SÖYLEMEZ	Teknik Eleman	Harita Teknikeri
	İsa AKTÜRK	Teknik Eleman	Harita Mühendisi
	Abdülkerim YILDIRIM	Etüd Proje Müdürlüğü Teknik Eleman	Harita Teknikeri
Giresun Görele Belediyesi	Akın İMAT	Belediye Başkan Yardımcısı	Harita Teknikeri, İktisatçı
Giresun İl Özel İdaresi, İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürlüğü	Derya TAVACI	Teknik Eleman	Y. Harita Mühendisi
	Nergiz TURGUTOĞLU	Teknik Eleman	Harita Mühendisi
	Hüseyin ATİLLA	Teknik Eleman	Şehir Plancı

ÖZGEÇMİŞ

1976 yılında Trabzon'un Arsin İlçesi'nde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 1999'de Karadeniz Teknik Üniversitesi, Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü'nden mezun oldu. 1999'da Yüksek Lisans Eğitimine başladı. 2002'de KTÜ Jeodezi ve Fotogrametri Mühendisliği Bölümü'nde Yüksek Lisans eğitimini tamamladı. 2001 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Meslek Yüksek Okulu Harita Kadastro Programında Öğretim Görevlisi olarak göreve başladı. 2003-2004 yılları arasında Harita Genel Komutanlığında askerlik hizmetini asteğmen olarak tamamladı. Halen Giresun Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu, Mimarlık ve Şehir Planlama Bölümünde Öğretim Görevlisi olarak görevini sürdürmektedir. Evli ve bir çocuk babası olan Volkan BAŞER İngilizce bilmektedir.